

Transcript (woordelijk verslag)

---

van de vergadering van de
Provinciale Staten van Drenthe

---

gehouden op 6 juni 2021

Transcript

Vergadering van Provinciale Staten van Drenthe

Woensdag 6 juni 2021

Locatie: digitale vergaderomgeving van het Drents parlement

Aanwezig:

mevrouw J. Klijnsma, voorzitter

de leden:

mevrouw B. van den Berg-Slagter (ChristenUnie)

de heer T.P. Blinde (JA21)

de heer E. Bos (GroenLinks)

de heer J.F. Bos (Forum voor Democratie)

de heer R.A.A. Bosch (PvdA)

de heer R.W. Camies (JA21)

de heer B. van Dekken (CDA)

mevrouw G.J. Dijkers (SP)

de heer J.W. Drukker (JA21)

de heer F.P. Duut (JA21)

mevrouw H.T. Haan (GroenLinks)

mevrouw A.M. Kleine Deters (D66)

mevrouw S.D. Kort (PVV)

de heer R. du Long (PvdA)

de heer H. Loof (PvdA)

de heer R. Mäkel-van Luttikhuisen (SP)

mevrouw W.M. Meeuwissen-Dekker (VVD)

mevrouw C.M.J. Mentink-Broekhuis (CDA)

de heer J.J. Moes (VVD)

de heer H. Omlo (JA21)

de heer H.J. Pragt (D66)

de heer R.R. Pruijscher (ChristenUnie)

mevrouw J.A. Roggen (PvdA)

de heer A.K. Schoenmaker (Sterk Lokaal)

de heer J.G.M. Schomaker (PvdA)

de heer G. Serlie (VVD)

mevrouw E. Slagt-Tichelman (GroenLinks)

de heer J. Smits (VVD)

mevrouw A. Udinga (VVD)

de heer N.A. Uppelschoten (PVV)

mevrouw E.C. Vedder-Monaster (CDA)

de heer S.J. Vegter (CDA)

de heer H.H. Veldsema (ChristenUnie)

de heer H. Velzing (Forum voor Democratie)

de heer A. Vorenkamp (PVV)

mevrouw R.R.M. Zuiker (Partij voor de Dieren)

de heer G. Zuur (CDA)

mevrouw F. Zwaan-Alberts (VVD)

de heer P.A. Zwiers (PvdA)

mevrouw S. Buissink, griffier

Voorts aanwezig de leden van het college van GS:

de heer C. Bijl (PvdA)

de heer H. Brink (VVD) (afwezig tot 11 uur).

de heer H.J. Jumelet (CDA)

de heer J.N. Kuipers (GroenLinks)

de heer T. Stelpstra (ChristenUnie)

Afwezig:

de heer W.L.H. Moinat (SP)

de heer H.R. Nijmeijer (GroenLinks)

A. Opening

De voorzitter: Goedemorgen, leden van de Staten van Drenthe. Ik zie allemaal logo's voor me op het grote scherm. Goedemorgen, iedereen die meekijkt met ons. Ja, wat fijn. Sommigen van jullie drukken al even de camera aan, dan kan ik echt ook even jullie weer zien. Dat doet me deugd. Fijn, helemaal goed. Ja, Johan gaat al zwaaien. Nou, dat ziet er goed uit, fijn. Ik open de vergadering en ik heet iedereen dus van harte welkom en dit is, dames en heren naar alle waarschijnlijkheid sprak zij opgewekt, de laatste digitale vergadering van onze Provinciale Staten, want we willen heel graag weer fysiek gaan vergaderen vanaf 16 juni met de commissievergaderingen en dan natuurlijk ook met onze Statenvergadering op 7 juli en dat doen we natuurlijk netjes met inachtneming van de landelijke regels, dus anderhalve meter afstand. De Statenzaal is daarop ingericht, dus dat kan en alleen nieuwe beperkende coronamaatregelen zouden nog roet in het eten kunnen gooien, maar ik ga daar niet van uit. Een speciaal welkom voor de heer Marko Bos. Hij is het nieuwe lid van het college van de Noordelijke Rekenkamer. Hij is hier in de Statenzaal en hij wordt zo meteen beëdigd. Hij zit aan mijn rechterzijde. Ook een heel bijzonder warm welkom aan Jan Smits, onze Jan van de VVD-fractie die na lange tijd van afwezigheid weer in ons midden is. Jan, ik zie je op het scherm. Wil je ons nog iets meedelen?

De heer Smits: Nou voorzitter, alleen maar dat het heel goed voelt om na zo'n lange periode van afwezigheid weer terug te mogen zijn en het gaat naar omstandigheden goed met ons beiden.

De voorzitter: Nou, dat is toch een geweldig bericht. Van harte gefeliciteerd jullie allebei en nou ja Jan, we hebben behoorlijk wat contact gehad. Het zijn diepe, diepe dalen geweest, maar je ziet er gewoon opgewekt en goed uit, dus fijn dat je weer aangehaakt bent.

De heer Smits: Zo voel ik mij ook.

De voorzitter: Mooi zo. Oké, nogmaals mooi. Dan het volgende: de stemming over alle voorstellen en de ingediende moties en amendementen vindt gebundeld plaats aan het einde van onze vergadering. Ik hoop zo rond 13.00 uur te kunnen schorsen voor een korte lunchpauze.

B. Mededelingen

De voorzitter: En ik heb begrepen dat mevrouw Slagt van GroenLinks een persoonlijke mededeling wil doen. Mevrouw Slagt, aan u het woord.

Mevrouw Slagt: Ja, en heel persoonlijk is die niet, maar zoals jullie weten, houd ik heel erg van het Eurovisie Songfestival en ik wil heel graag complimenten geven aan het college en aan Marketing Drenthe en aan de VDG, voor het in beeld brengen van Drenthe tijdens het Eurovisie Songfestival. 180 miljoen kijkers en dat is niet niks. Het hunebed bij Eext en de zwemplas bij het Gasselterveld waren een mooi visitekaartje van Drenthe aan de 180 miljoen kijkers. 4 februari zijn wij door GS geïnformeerd voor de afdoening motie 2019-29 Eurovisie Songfestival en als indiener van die motie geef ik hierbij nogmaals mijn hele grote complimenten over het eindresultaat.

De voorzitter: Nou, dank u wel namens het hele college. Ik had hier staan persoonlijke mededeling. Ja, dit is natuurlijk ook wel een tikje persoonlijk, want u bent fan begrijp ik van het Songfestival. Maar die plaatjes, dat is natuurlijk belangrijk om Drenthe op die manier over het voetlicht te brengen. Dank u wel voor deze bijdrage. Er is een afmelding ontvangen van de heer Moinat van de SP-fractie en gedeputeerde Brink is afwezig tot 11.00 uur. Daarna sluit hij aan bij de Statenvergadering, want hij heeft vanochtend eerst een technische briefing aan Tweede Kamerleden over het Nationaal Toekomstbeeld Fiets vanuit zijn rol als voorzitter van Tour de Force.

C. Vaststelling van de agenda

De voorzitter: Dan zou ik graag de agenda willen vaststellen en ik heb begrepen dat er wat wijzigingen zouden kunnen zijn. Zijn er aanvullende agendapunten? Ik zie de heer Serlie.

De heer Serlie: Nee, niet aanvullend.

De voorzitter: Oké, wacht even, mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Ik zou graag agendapunt G-2 over de IT Hub als een B-stuk willen behandelen.

De voorzitter: Dat was al aangekondigd hier in de Statenzaal, dus als we dat allemaal ..., even kijken, G-2, de IT Hub wordt een B-stuk, dus dat betekent dat we die gaan ..., even kijken, die zetten we op de B-lijst. Dan is er een Motie Vreemd aan de orde van de dag aangekondigd. De fractie van de Partij van de Arbeid wil een motie indienen over bodemdaling. Kan daarmee ingestemd worden? Dat is het geval. Er is een rondvraag binnengekomen van de Partij van de Arbeid, die de portefeuille betreft van gedeputeerde Brink en zoals ik net al vertelde, is hij vanochtend tot 11.00 uur afwezig, dus ik stel voor om dat agendapunt te verplaatsen naar het einde van deze vergadering, vóór de Motie Vreemd aan de orde van de dag. Kan daarmee worden ingestemd? Dat is ook het geval. Dat betekent dat de nummering van de agendapunten hiermee zal worden aangepast. De rondvraag wordt daarmee agendapunt H van Hendrik, de Motie Vreemd aan de orde van de dag wordt agendapunt I van Izak en we hebben net afgesproken dat we de IT Hub als B-punt gaan behandelen. Dan had de heer Serlie nog een verzoek, heb ik begrepen. De heer Serlie.

De heer Serlie: Ja, mijn verzoek om, want ik verwacht namelijk dat de Regionale Energiestrategie iets langer gaat duren en nu G-2 er ook al voorzit, zou dat in de knel kunnen komen met het simpele feit dat ik vandaag mijn tweede coronavaccinatie moet gaan halen. Dus mijn verzoek is of de Jaarstukken kunnen worden behandeld voor de Regionale Energiestrategie, met andere woorden of die twee kunnen worden omgedraaid.

De voorzitter: meneer Serlie, allereerst gefeliciteerd met het feit dat u uw tweede coronaprik al kunt gaan halen. Dat is echt geweldig. Ik zeg het u nog niet na. Ik heb mijn eerste, maar de tweede duurt nog een poosje. Dan stel ik het volgende voor: dat we eerst G-5 gaan behandelen, de Jaarstukken en daarna G-4, de RES. Is dat akkoord? Ik zie dat dat het geval is. Dan gaan we het zo doen. Dus even voor de goede orde: G-2 wordt dan de IT Hub voor u allen.

Mevrouw Van de Berg: Voorzitter? Omdat de heer Brink tot 11.00 uur afwezig is, vraag ik me af of dat dan handig is. Daar heeft u een punt. Of het kan door de rest van het college worden overgenomen, dat vind ik ook prima.

De voorzitter: We gaan even naar bevind van zaken handelen. Ik zorg dat de IT Hub pas aan de orde komt, als de heer Brink terug is. Doen we dat. Goed zo. Dan stel ik me zo voor dat we nu de agenda vast kunnen stellen. Ik pak mijn hamer, huppakee en dan gaan we over naar het volgende agendapunt en dat is de beëdiging van een lid van het college van de Noordelijke Rekenkamer.

D. Beëdiging lid Noordelijke Rekenkamer

De voorzitter: Ik meldde u net al dat de heer Bos aanwezig is en het moment is aangebroken om hem te beëdigen als lid. Hij is door de Staten van Fryslân, Groningen en Drenthe inmiddels benoemd in zijn functie en ik lees nu de tekst van de verklaring en de belofte voor en dan kijk ik de heer Bos recht in zijn ogen. Dan zet ik even mijn rollator tussen ons vandaan, want dat is ... 'Ik verklaar dat ik, om tot lid van de Rekenkamer benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik verklaar en beloof, dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van de Rekenkamer naar eer en geweten zal vervullen.'

De heer Bos: Dat verklaar en beloof ik.

De voorzitter: Ik feliciteer de heer Bos van harte met zijn benoeming en ik wens hem heel veel succes en ik bied de heer Bos ook graag de gelegenheid om het woord te voeren tot de Staten, maar eerst een bos bloemen. Jelly, wil jij dat doen?

De heer Bos: Dank u wel.

De voorzitter: Fijn, dat u mee kon doen. Ga uw gang.

De heer Bos: Hartelijk dank voor deze vriendelijke woorden en graag wil ik ook de leden van het Drents parlement en over u heen ook de leden van de Provinciale Staten van Fryslân en Groningen graag ook bedanken voor het vertrouwen dat u in mij stelt. Ik vind het een eer en ook een genoegen om samen met Anneke Beukers en Jan van der Bij het college van de Noordelijke Rekenkamer te vormen en daarmee ook vorm te geven aan een interessant en relevant werkprogramma dat de Noordelijke Rekenkamer ook heeft opgesteld en daar samen ook met de directeur Linze Schaap en zijn medewerkers uitvoering aan te geven. Daarmee kunnen en willen wij ook de drie Provinciale Staten effectief ondersteunen in hun kaderstellende en controlerende taak. Daarnaast kan de Noordelijke Rekenkamer ook het lerend vermogen van de drie provincies helpen versterken. Ik vind het een leuke bijkomstigheid dat straks ook het rapport van de Noordelijke Rekenkamer over revolverende fondsen nog op de agenda staat. Daar zal ik u op de publieke tribune graag nog volgen. Dus nogmaals dank en ik hoop u in de toekomst ook fysiek te kunnen ontmoeten.

De voorzitter: Hartelijk dank, mijnheer Bos en nogmaals fijn dat u de gelederen komt versterken, want dan is de Rekenkamer weer full swing, één geheel en dat is echt plezierig. We hebben vandaag ook een rapport op de agenda staan, dus ik heb begrepen dat u nog even bij ons blijft om ook die behandeling mee te maken. Mooi zo.

E. Vaststelling van de Besluitenlijst van de vergadering van 21 april 2021

De voorzitter: Dan kom ik bij agendapunt E, Vaststelling van de Besluitenlijst van de vergadering van 21 april jongstleden. Er zijn geen reacties ontvangen, dus ik stel voor om de Besluitenlijst van die vergadering conform concept vast te stellen. Zo is besloten.

F. Ingekomen stukken

De voorzitter: Dan de ingekomen stukken. Er is u een lijst toegezonden, A1 tot en met A11 en B1 tot en met B8. Statenleden die vragen hadden over de lijst van ingekomen stukken of die een brief van deze lijst willen agenderen, konden dat van tevoren aangeven, schriftelijk. Er zijn reacties binnengekomen. Ik zie een hand van de heer Blinde overigens in de tussentijd.

De heer Blinde: Dank u, voorzitter. Ik had eigenlijk een ordevoorstel, want ik had inderdaad de vragen ontvangen in de mail met betrekking tot de ingekomen stukken, maar de vraag van D66 is geen vraag. Er staat geen vraag in, het is enkel een mededeling dat ze teleurgesteld zijn. Dus ik vroeg me af: moeten wij dat wel gaan behandelen, die vraag die geen vraag is?

De voorzitter: Ik heb gisteren contact gehad met mevrouw Kleine Deters en ik stel voor om haar kort het woord te geven om haar ..., zij heeft wel degelijk een vraag, dus die vraag gaat zij ook stellen en vervolgens een korte beantwoording en dan is daarmee dit onderdeel gewoon aan de orde. Er zijn schriftelijke vragen en een reactie binnengekomen van ja, dat is eigenlijk ook een vraag, dus er zijn schriftelijke vragen binnengekomen van D66 op stuknummer A5. Dat zijn de schriftelijke vragen van de Partij voor de Dieren en D66 over de pilot duurzame bollenteelt en gewasbescherming en er is een vraag binnengekomen van GroenLinks bij stuknummer B2, dat is de brief van SDG Nederland over de SDG-actiedag op 25 september. SDG staat voor Sustainable Development Goals voor degenen die hier ... Mag ik het woord geven aan mevrouw Kleine Deters over stuknummer A5?

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, dank u wel. We hebben de beantwoording gekregen op onze vragen die we samen met de Partij van de Dieren hebben ingediend over het niet betrekken van omwonenden bij de bollenteelt, onder andere was een vraag. Het antwoord daarop van GS vinden wij wel bijzonder teleurstellend. Daar waar GS blijft spreken over dat betrokken partners uitgenodigd worden, maar omwonenden niet, zou de suggestie kunnen wekken alsof inwoners, omwonenden geen betrokken partners zijn. Dat lijkt ons een onjuiste conclusie. Dat staat geagendeerd voor de commissie OGB, maar D66 verzoekt het college om tussen nu en de bespreking in de OGB-commissie, toch een heroverweging alvast te maken om toch ook inwoners, omwonenden, georganiseerd of niet, als betrokken partij te beschouwen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Kleine Deters. Dat was uw vraag. De heer Jumelet van de zijde van GS.

Gedeputeerde Jumelet: Dank u wel, voorzitter. Het is denk ik goed om hier nog op te merken dat we bij de opzet van de pilot en dat staat ook in de beantwoording geschreven als antwoord: niet direct ook inwoners, bewoners zijn betrokken, maar wel bij de uitvoering. Ik denk dat dat de beantwoording duidelijk maakt, dat we ook in de komende tijd met verschillende partijen, maar zeker ook met inwoners, bewoners, direct betrokkenen in de omgeving, maar ook op andere manieren zullen gaan spreken. Dus ik denk dat we 16 juni daar nog weer met elkaar over gaan debatteren, maar dat is vooralsnog nu het antwoord, maar het lezen van de beantwoording moet u ook zien: niet bij de opzet, maar wel bij de uitvoering. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Jumelet. Dan was er nog een vraag aan de orde van mevrouw Haan. Mevrouw Haan van GroenLinks.

Mevrouw Haan: Dank u wel, voorzitter. In de brief van de regiocoördinator brede beweging coalitie SDG Nederland voor Drenthe en Groningen wordt gevraagd aan GS om ons als leden van de Provinciale Staten op de SDG-actiedag te laten zien hoe de provincie Drenthe de SDG's omarmt. GroenLinks vindt het omarmen van de SDG-doelen zeer belangrijk en zal hier in de behandeling van de Voorjaarsnota op terugkomen. Kan GS aangeven wat zij met het verzoek van de coalitie SDG gaan doen?

De voorzitter: Namens GS zal de heer Stelpstra deze vraag beantwoorden. De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Dank u wel, voorzitter. Primair zijn wij natuurlijk ontzettend nieuwsgierig waar u bij de Voorjaarsnota mee komt. Het is ook het primaat van de Staten, hij is ook aan u gericht. Als college hebben wij bij mijn weten deze brief niet gehad. Dus in die zin wachten we af en toe waar u bij de Voorjaarsnota mee komt, we zijn vol spanning. Het tweede is: wij maken in ons beleid al en steeds vaker refereren wij ook aan de SDG's of nemen wij ze ook mee. En ik wil u wel twee voorbeelden geven. Ze zijn niet expliciet genoemd, maar als u de economische koers bijvoorbeeld leest, daar zijn ze op heel veel punten in meegenomen en op dit moment zijn we bezig met de hele strategie rondom bodembeleid en daar worden ze ook expliciet in meegenomen. Dus ze leven zeker bij het college.

De voorzitter: Dank u wel, heer Stelpstra. Ik stel voor om de stukken af te doen op de manier, zoals op de LIS is aangegeven, de lijst van ingekomen stukken. Zo is besloten.

G-1. Agenda Gezondheidseconomie 2021–2024 (herziene bijlage); Statenstuk 2021-995

De voorzitter: Dan gaan we naar de A-stukken, agendapunt G, de agenda Gezondheidseconomie 2021–2024, de herziene bijlage, een voorstel van het college op Statenstuknummer 2021-995. Er is een herziene bijlage toegevoegd, naar aanleiding van de behandeling in de Statencommissie FCBE. Kan iedereen met dit voorstel instemmen? Dat is het geval. Aldus is besloten.

G-2. IT-Hub Hoogeveen; Statenstuk 2021-2

De voorzitter: Agendapunt G-2 hebben we overgeheveld naar de B-stukken (G-7), dat is de IT Hub te Hoogeveen
Dit agendapunt wordt besproken bij agendapunt G-7 (B-stuk).

G-3. Noordelijk Rekenkamerrapport 'Uit het oog, uit het hart? Revolverende fondsen in de provincie Drenthe'; Statenstuk 2021-999 Herzien

De voorzitter: We zijn bij G, het voorstellen van de B-stukken en dan beginnen wij met het B-stuk, het Noordelijk Rekenkamerrapport 'Uit het oog, uit het hart?' met een vraagteken en ik wacht even tot ik alle woordvoerders in beeld heb. Dus als u allemaal, als u mee wilt doen, uw camera wilt aanzetten en als u niet mee wilt doen uw camera wilt uitzetten, dan heb ik een goed overzicht van u allen. In de eerste termijn krijgt iedere fractie twee minuten spreektijd en Gedeputeerde Staten zes minuten en in de tweede termijn één minuut spreektijd per fractie en Gedeputeerde Staten drie minuten. Naar aanleiding van de behandeling van de Statenstukken in de Statencommissie FCBE en de bijeenkomst van de Werkgroep Verbonden Partijen is het Statenstuk herzien. Heeft de voorzitter van de Werkgroep Verbonden Partijen misschien nog behoefte om een toelichting te geven op de wijziging? Dat is mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie. Ik kijk even naar haar.

Mevrouw Van den Berg: Heel kort. Het stuk is inderdaad iets aangepast. De Statenwerkgroep Verbonden Partijen waar ik voorzitter van mag zijn, wordt verzocht om initiatief te nemen tot uitvoering van aanbeveling twee en drie en als voorzitter van de werkgroep kan ik melden dat we dit verzoek graag honoreren en met veel energie als werkgroep hiermee aan de slag gaan. We verwachten de Staten te zijner tijd te dienen met een aangepast Protocol voor de Verbonden Partijen en ik zie er nu al naar uit om dit met elkaar te bespreken.

De voorzitter: Dat is heel mooi kort, mevrouw Van den Berg. Dan gaan we nu een rondje woordvoerders doen en ik geef het woord aan de heer Blinde voor zijn twee minuten bijdrage. Ga uw gang, meneer Blinde van JA21.

De heer Blinde: Dank u wel, voorzitter. Ik zal het heel kort houden. Het onderzoek zelf dat vonden wij uitstekend. Dus dank ook aan de Noordelijke Rekenkamer. Het is goed dat onderzocht wordt dat in dit geval de revolverende fondsen, dat de doelmatigheid eigenlijk een groot vraagteken is en het soms zelfs ook nog een vraagteken is of de fondsen wel daadwerkelijk doen waarvoor ze zijn opgericht. Het is natuurlijk voor ons als volksvertegenwoordigers wel cruciale informatie om te weten of verbonden partijen eigenlijk wel doen wat ze zouden moeten doen. Dus dat zullen wij in de toekomst ook zeer scherp in de gaten houden. Dat gezegd hebbende, wil ik eigenlijk met name de voorzitter van de Werkgroep Verbonden Partijen bedanken, mevrouw Van den Berg was net aan het woord, en dat toch onder haar leiding het Statenstuk is aangepast. En zoals het nu is aangepast, denk ik dat de feedback vanuit de commissie daar goed in is verwoord en vertegenwoordigd en daar wil ik het bij laten. Voorzitter, dank u wel. Wij kunnen ons daar zo verder in vinden.

De voorzitter: Dank u wel, heer Blinde. Dan geef ik het woord aan de heer Zuur van de CDA-fractie.

De heer Zuur: Dank u wel, voorzitter. Zoals in de commissie ook aangegeven, een nuttig onderzoek en dito rapport, goede aanbevelingen en een vaak begrijpelijke reactie van het college. Onze fractie had nog wel wat kramp bij de aanbevelingen twee en drie, met name drie, inclusief de reactie van GS, zoals ook aangegeven in de commissie, want wij zaten hierbij wel met een dilemma. Het onderzoek richt zich op een instrument dat door sommige verbonden partijen wordt gebruikt. Zo zullen verbonden partijen zich soms wel en soms niet bedienen van meerdere instrumenten. De vraag is of de informatie die de Staten wensen op het niveau van instrumenten

aan de Staten gegeven moet worden, of dat deze informatie over revolverende fondsen gewoon bij de periodieke informatieverstrekking van en over de verbonden partijen thuishoort, bijvoorbeeld via de P&C-cyclus. Maar dan moet dat daarbij wel voldoende aandacht krijgen, ook voor nieuwe Statenleden bij een nieuwe bestuursperiode. De CDA-fractie is dan ook blij met het initiatief dat dankzij de in de commissie gemaakte opmerkingen, ook van onze fractie, door de Werkgroep Verbonden Partijen is ondernomen om het advies aan te passen, en wel zodanig dat de Werkgroep Verbonden Partijen de nadere uitwerking van aanbeveling twee en drie ter hand neemt, natuurlijk in nauw overleg en afstemming met GS. Het CDA wil de Werkgroep hierbij het volgende meegeven: onze fractie ziet zeker het gevaar van het ondersneeuwen van de beoogde informatie in de zogenaamde allesomvattende P&C-cyclus. Dus wij zijn wel voor aanbeveling drie, als begin van de vormgeving van aanbeveling twee. Misschien niet zo zwaar als het begrip evaluatie ons doet vermoeden, maar het mag ook meer in de vorm van een voortgangsrapportage worden gegoten. Blijvende Statenleden worden op die manier weer even bijgepraat en nieuwe Statenleden worden goed geïnformeerd, ook over de revolverende fondsen. Deze fondsen een plek te geven in het introductieprogramma is ook een goede optie, wat onze fractie betreft en via onze vertegenwoordiger in de werkgroep de heer Vegter, zullen wij dit verder toelichten en bepleiten in de betreffende werkgroep. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Zuur. Dan ga ik over naar de heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik zal ook kort zijn over het rapport van de Noordelijke Rekenkamer. Wij waren blij met aanbevelingen twee en drie, maar we zijn ook heel tevreden met de oplossing die nu gevonden is, dat de Werkgroep Verbonden Partijen een werkbare oplossing kan vinden voor de suggestie, of de suggesties ..., de aanbevelingen twee en drie. Wat wij wel zonde vinden, dat is ... ik heb zelf meegemaakt dat we gesproken hebben over de oprichting van de revolverende fondsen. De revolverende fondsen hebben als taak dat er een bepaald bedrag steeds beschikbaar blijft voor bepaalde doelgroepen en die vraag had ik eigenlijk veel explicieter beantwoord willen zien in het rapport, want het is een instrument waarvan wij heel veel verwachten als PS en het lijkt nu, ik zeg het voorzichtig, want die conclusie kun je niet direct trekken uit het rapport, dat er wel revolverende fondsen zijn, maar dat het revolverende karakter minimaal is, omdat het geld voor langere tijd vast zit bij bepaalde partijen en het rouleren van het geld en snel weer beschikbaar komen voor andere partijen, dat is niet aan de orde. Dat vind ik zonde dat dat niet zichtbaar is geworden en daarom waren wij ook meer voor een rapportage over deze verbonden partijen om te zien of het doel van de revolverende fondsen, maar in het algemeen over het doel van de verbonden partijen, of dat gehaald wordt, want wij hebben grote twijfel of revolverende fondsen wel revolverend zijn en of het instrument wat we ooit hebben ingezet of dat echt een goed instrument is. Maar ik neem aan dat de Werkgroep Verbonden Partijen daar een goede oplossing voor vindt en dat we dan rapportages krijgen, waarbij voor ons een essentiële vraag beantwoord is. En die essentiële vraag is alleen maar: werkt het instrument revolverende fondsen ja of nee? Die conclusie hebben wij eigenlijk niet kunnen trekken uit dit rapport. Maar we nemen verder alle aanbevelingen over en we zijn blij met de oplossing voor twee en drie, zoals voorgesteld door de Werkgroep Verbonden Partijen. Dat was het, mevrouw de voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Uppelschoten. De heer Duut van JA21... De heer Duut had zich net nog aangemeld. Nee, want JA21 heeft natuurlijk al een bijdrage geleverd. Dus ik neem aan dat er geen twee bijdragen komen. De heer Pragt, even kijken, ja, de heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u, voorzitter. Ik zal kort zijn. Wij kunnen ons volledig vinden in de aanpassingen die gedaan zijn. We zien ook uit naar de gesprekken in de Werkgroep Verbonden Partijen. Ik ben ervan overtuigd dat daar een goed stuk uit voort zal komen, want er zitten alleen maar goede mensen in met een goede voorzitter, dus dat moet helemaal goed komen. Dus wij steunen dit. Dank u.

De voorzitter: Dat is kort en bondig. Mevrouw Dijkers van de SP-fractie.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel, voorzitter. Mooi dat nu de aanbevelingen twee en drie worden overgenomen door de Werkgroep Verbonden Partijen. Hoewel aanbeveling één door GS wel wordt onderschreven, wil GS de beleidsmatige terugkoppeling over de maatschappelijke doelen en resultaten opnemen onder de inhoudelijke programma's in de Begroting en in de Jaarstukken. Dat staat ons inziens niet gelijk aan het structureel informeren van PS over de maatschappelijke resultaten van deze revolverende fondsen. Kan de gedeputeerde misschien nog een keer toelichten waarom de Jaarstukken van het MKB Fonds Drenthe en de overige fondsen niet net als die van DEO naar PS gestuurd kunnen worden. Een vergelijkbaar iets met aanbeveling vier. De Noordelijke Rekenkamer wijst in een nawoord nogmaals op het belang van de periodieke evaluatie van de revolverende fondsen om enerzijds inzicht te krijgen in de werking en doelrealisatie van het fonds en anderzijds als instrument om de betrokkenheid van PS te vergroten, in het bijzonder de Statenleden die de oprichting van een fonds niet hebben meegemaakt. Gelukkig wordt er door de Statenleden gewerkt aan een nieuw Protocol Verbonden Partijen. We gaan ervan uit dat voor de huidige en toekomstige revolverende fondsen de aanbeveling van de Noordelijke Rekenkamer over periodiek informeren en regelmatige evaluatie worden opgenomen in dit protocol. Voor nu gaan we akkoord met dit Statenstuk.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Dijkers. Tot slot mevrouw Van den Berg nog? Zij is voorzitter dus.

Mevrouw Van den Berg: Ja, ik heb een beetje een dubbele pet. Voorzitter, dank u wel. Allereerst felicitaties aan de heer Bos en dank nogmaals voor het rapport. Zoals in de commissie al aangegeven, kan mijn fractie zich vinden in het rapport, zoals het voorligt en als voorzitter van de werkgroep, dank voor het vertrouwen dat is uitgesproken en we gaan ermee aan de slag.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van den Berg. Ik zie dat de heer Schoemaker ook is ingeplugd. Wilt u het woord nog voeren, mijnheer Schoemaker, Sterk Lokaal?

De heer Schoemaker: Dank u wel, voorzitter. Ja, heel kort. We zijn blij dat de aanbevelingen twee en drie worden overgenomen en wij willen de voorzitter bedanken van de Werkgroep Verbonden Partijen en wij zullen er zeker mee instemmen.

De voorzitter: Dus tot zover. Dank u wel, mijnheer Schoemaker Dan geef ik het woord aan de heer Bijl van de zijde van Gedeputeerde Staten. De heer Bijl.

Gedeputeerde Stelpstra: Nou, volgens mij zou ik de woordvoering doen.

De voorzitter: Oh, neem me niet kwalijk. De heer Stelpstra. Ga uw gang.

Gedeputeerde Stelpstra: Collega Brink en ik hadden dit onder ons gekregen en ik hoopte dat er geen moeilijke vragen kwamen voor collega Brink, want hij is zoals u weet tot 11.00 uur afwezig. Nu heeft mevrouw Dijkers toch nog een vraag gesteld, maar ik kan daar wel even kort op antwoorden. We hebben afspraken over welke stukken we wel naar de Staten sturen en welke niet, daar hoort de DEO wel onder. Verder inderdaad de beleidsmatige terugkoppeling over doelen en dat soort dingen doen we altijd via de P&C-cyclus. Dus wij zien geen reden om dat op een andere manier te doen. Maar zeg ik daarbij mevrouw Dijkers, u hebt nu wel zo'n Staten ..., er ligt een voorstel voor om dat nog eens te bekijken. Het lijkt me goed dat u dat toch vanuit de werkgroep inderdaad, dat het daar meegenomen wordt en verder heb ik geen vragen gehad. Het is denk ik vooral een stuk van de Staten zelf, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we over naar de tweede ronde van de zijde van de Staten. Is er behoefte aan een tweede termijn? Ik kijk even naar de heer Blinde, de heer Zuur, de heer Uppelschoten, de heer Pragt, mevrouw Dijkers, mevrouw Van den Berg en de heer Schoenmaker? Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen over dit punt en dank ik u voor uw bijdragen. Dan dank ik ook nogmaals de heer Bos, die hier bij ons is en heeft mee kunnen maken hoe u dit stuk van de Rekenkamer heeft behandeld met zijn allen.

G-5. Jaarstukken 2020, Statenstuk 2021-997

De voorzitter: We hebben onze agenda natuurlijk een beetje omgegooid, dus we zijn nu bij agendapunt G-5 en dat zijn de Jaarstukken 2020. Dat is een voorstel van het college op Statenstuk 2021-997. We hebben spreektijden afgesproken: per fractie: twee minuten en Gedeputeerde Staten zes minuten in de eerste termijn en in tweede termijn respectievelijk één minuut en drie minuten. En ik wacht even tot ik alle woordvoerders in beeld heb. Ja, mooi zo. Ik zie er al een groot aantal. De fractie van JA21 heeft een amendement aangekondigd, dus die krijgt één minuutje extra om het amendement in te kunnen dienen en ik geef als eerste het woord aan de fractie van de Partij van de Arbeid, de heer Loof, want die heeft tijdens de Statencommissievergadering aangekondigd dat hij een politiek-inhoudelijke bijdrage wilde leveren. Dus ik ben nu heel benieuwd naar wat er nu komt. Ik geef het woord aan de heer Loof en vervolgens aan de heer Blinde om zijn amendement in te dienen. De heer Loof.

De heer Loof: Dank u wel, voorzitter. U legt de lat hoog. Ik zal kijken wat ik daaraan kan doen. Heel erg politiek-inhoudelijk zal die overigens niet zijn, maar de Partij van de Arbeid heeft in de commissievergadering al aangegeven dat we instemmen met het advies de Jaarstukken 2020 vast te stellen, inclusief de voorgestelde bestemming van het resultaat. Desondanks willen we ook in deze vergadering, want daar lijkt ons PS wel meer geschikt voor, graag een paar dingen zeggen over dit agendapunt. Want het is inmiddels een cliché: 2020 was natuurlijk wel een bijzonder jaar. In de commissie hebben wij onze dank uitgesproken aan het college en de ambtelijke organisatie voor het aanleveren van de stukken. We willen daar ook graag onze complimenten aan toevoegen voorzitter, vanwege het feit dat zowel GS als de ambtelijke organisatie zich heeft weten aan te passen aan de bijzondere omstandigheden en dat nagenoeg al het werk gewoon is geleverd en doorgegaan. Dat is best bijzonder. Dus vandaar ook, behalve dank, ook nog eens onze complimenten. Voorzitter, in het voorwoord lezen wij dat vorig jaar nagenoeg alle activiteiten rond 75 jaar bevrijding niet gevierd konden worden. Eén zinnetje slechts, maar wel met een grote impact, wat ons betreft. Het vieren van onze vrijheid na het afwerpen van het juk van de nazi's blijft belangrijk. Niet alleen voor de generatie die het moment waarop de

nazi's werden verslagen na konden vertellen, maar zeker ook voor de vele generaties die zijn gevolgd en nog gaan komen. Het vieren van de bevrijding en het begrijpen van onze vrijheid vanuit het juiste historische perspectief en ook vanuit het juiste historische besef blijft van belang. We hebben dat recent weer mogen ervaren tijdens de ophef over een volstrekt misplaatste poster die rond 5 mei verscheen. Voorzitter, kort nog. Wat betreft Programma 1, Besturen en samenwerken, wil ik nog een compliment uitdelen, namens de fractie. En wel namelijk aan de commissaris die ondanks de beperkingen van Covid-19 heel zichtbaar is geweest in onze Drentse samenleving. Regelmatige publicaties in de geschreven media zijn goed voor de moraal en de oproep aan Drentse inwoners om zich te laten vaccineren onderstrepen wij volledig. Afrondend voorzitter, ik denk dat ik namens velen spreek als ik zeg dat we het online vergaderen helemaal zat zijn. Vandaar dat wij erg content zijn met uw mededeling aan het begin van de vergadering. We willen terug naar het provinciehuis. We willen weer met de bus van FC Emmen door de Drentse dreven rijden om met eigen ogen te zien wat voor mooie dingen er allemaal in de provincie en door de provincie worden gedaan. We willen ons weer live ergeren aan elkaar om het zo maar eens te zeggen. Of een pot bier drinken na afloop van een goed debat. Wat ons betreft is het tijd voor een frisse start na corona. We lezen gelukkig steeds meer berichten in de media dat deze motie Frisse start door steeds meer gemeenten wordt ingezet en dat steeds meer verenigingen er gebruik van maken. Klopt dit beeld, voorzitter? Dat was het tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, heer Loof en ook dank voor de complimenten. Dat gebeurt mij niet alle dagen. Mooi. De heer Blinde, ga uw gang, drie minuten.

De heer Blinde: Dank u wel, voorzitter. Ten eerste, dat was echt een greep uit het hart, moet ik zeggen. Je live aan elkaar ergeren en dan nog een pot bier drinken, daar heb ik ook heel veel zin in. Maar even om op de Jaarstukken in te gaan, we hebben eigenlijk kunnen vaststellen dat de begroting, die stijgt altijd. We hebben gekeken naar de afgelopen vijftien jaar en de begroting stijgt altijd, maar er blijft ook altijd geld over. Op één jaar na, één keer waren de uitgaven groter dan de begroting. Wat ook altijd het geval is, is dat de opcenten óf gelijk blijven óf ze stijgen, maar het daalt nooit. En feit drie is dat het college heeft aangegeven dat ze anticyclisch begrotingsbeleid bezigen. Dat houdt dus in dat bij economisch slechte tijden de overheid groeit, dus meer uitgeeft en dus ook dat de belastingen lager zijn, zodat consumenten meer kunnen uitgeven. Dat is anticyclisch begrotingsbeleid volgens Keynes, die dus ook een aanhanger in gedeputeerde Bijl heeft. Nou, die feiten op een rijtje gezet, hebben wij een motie opgesteld, voorzitter. Want wat blijkt? We zitten nu in een coronacrisis en er wordt dus niet anticyclisch begrotingsbeleid gebezigd. Immers, anders waren de uitgaven wel hoger geweest, dan hadden we niet 16 à 17% over gehad, hadden we niet een continue stijgende reserve gehad, die al bijna op een half miljard zit, en zouden de belastingen immers wel zijn verlaagd. Dus ook gezien alle gevoelens van de andere partijen die toch wel aangaven, bijvoorbeeld VVD en D66 tijdens de commissie, dat zij ook wel voor een belastingverlaging waren en bijna PS-breed wel, men het erover eens was, dat geld wat de overheid heeft, in dit geval de provincie Drenthe, daar heb je niks aan als het op de plank blijft liggen. Dat is gewoon zonde. Dan onttrek je geld aan de economie, stop je het in een spaarpotje, gebeurt er niks mee. Dat geld moet niet verpieterd worden. Ik zal mijn motie gaan voorlezen, voorzitter. Constateerde dat: Er een structurele situatie van overbegroting is ontstaan. Daardoor de financiële reserves van de provincie Drenthe zijn gegroeid tot honderden miljoenen. De komende jaren als gevolg van de coronacrisis en de gekrompen economie de groep burgers en ondernemers met schulden of financiële problemen zal toenemen. GS heeft aangegeven anticyclisch begrotingsbeleid te voeren. Verzoeken wij het college van Gedeputeerde Staten: De motorrijtuigenbelasting te verlagen, zodoende minder geld te onttrekken aan de gemeenschap. De provinciale uitgaven te verhogen, zodoende meer geld te investeren in

de gemeenschap. En op deze manier dus zodoende te voldoen aan anticyclisch begrotingsbeleid, een hernieuwd evenwicht te bereiken in de provinciale inkomsten en uitgaven en de economie van Drenthe zodoende te stimuleren. En wij gaan bij deze over tot de orde van de dag. Dat is ook direct mijn bijdrage. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Blinde. Mooi binnen de tijd. De heer Van Dekken van de CDA-fractie.

De heer Van Dekken: Voorzitter, heel hartelijk dank. Voorzitter, wij hebben te constateren, dat er een bewogen jaar achter ons ligt, collega Loof sprak daar zojuist ook al over, en door corona moeten wij letterlijk meer afstand nemen tot elkaar en gingen we ook middels de digitale vergaderingen anders door qua samenwerken en ook samenhang. Het is helder voorzitter, dat de Jaarstukken 2020 een hele goede impressie geven van waaruit wij kunnen afleiden dat er ook heel veel is gedaan om de sociale samenhang te bevorderen. In Drenthe zijn we voortdurend bezig, zo lijkt het ook zo is het ook, om een pragmatische insteek niet zozeer vanuit de formele kerntakendiscussie, maar om dat krachtig op de mat te leggen en gemeenten bijvoorbeeld, maar ook onze inwoners te helpen daar waar we kunnen. Naoberschap en leefbaarheid dat willen we versterken. Voorzitter, wij hebben onze reserves aangesproken waar dat moest, maar dat kan natuurlijk nog veel beter. Het is wel een beetje bijzonder dat we enorme financiële overschotten niet hebben zien aankomen. Onze financieel woordvoerder, collega Gertjan Zuur sprak daar in de laatste FCBE- vergadering ook al helder over. Hij deed daarbij een aantal suggesties om de onderbouwing waar we en wanneer we bepaalde voorzieningen vanuit de reserve willen nemen, om dat eerst toch in de Staten steviger te bespreken en te doen. En die voorstellen en zeker ook de intentie is daarbij niet altijd anticyclisch en de voorstellen van de JA21-fractie op dat punt passen daar wat ons betreft nog niet altijd in. Voorzitter, voor wat betreft de bijdrage nu toch ook nog even kijken naar een paar andere dingen. Volgens ons moeten we zorgvuldig en gebalanceerd overgaan tot de uitvoering van bijvoorbeeld een Regionale Energiestrategie, collega Vedder zal daar dadelijk op terugkomen. We zien dat daar heel veel aandacht en tijd nodig is, niet alleen veel tijd en aandacht, maar ook geld nodig is om de belangen van alle Drenten daarbij in beeld te houden. En of het nu gaat over je gezin of over je bedrijf of over je werk, maar vooral ook over je leefomgeving, willen we allemaal dat dat zo efficiënt en zo goed mogelijk wordt georganiseerd. Daarom willen wij ook dat dat in de samenhang, met de beste verbinding met gemeenten, waterschappen, maar ook omliggende provincies gebeurt. Voorzitter, ik rond de bijdrage over de Jaarstukken 2020 af. De ingezette verbetering om te komen van het vorige overschot echec dat willen we natuurlijk allemaal graag voorkomen en wij stemmen overigens in met het stuk wat nu voorligt. We zijn er blij en dankbaar over dat het financieel kader vooral ook kansen en mogelijkheden oplevert en daar willen we het in de eerste termijn even bij laten.

De voorzitter: Dank u wel, heer Van Dekken. U bent een beetje over uw tijd heen. Mag ik nog even iedereen oproepen om de twee minuten goed in het vizier te houden. De heer Serlie van de zijde van de VVD.

De heer Serlie: Dank u, voorzitter. Wat ons betreft had dit stuk als een A-stuk door gemogen. Maar goed, de Partij van de Arbeid had beloofd met een zwaarder politiek-inhoudelijke bijdrage te komen, die is er nu. Ik sluit me daar volledig bij aan, bij datgene wat de heer Loof naar voren heeft gebracht, zeker bij alle positieve woorden. En dan blijft over het amendement van ..., nee, niet het amendement, de motie van JA21. En die is natuurlijk uit ons hart gegrepen, laat ik dat zo maar zeggen. Als er geld overblijft, dan moet je dat teruggeven. Maar wat u nu wilt doen, is

aangaande dit coalitieprogramma, gaandeweg de periode na twee jaar ineens een belangrijke wijziging doorvoeren en dat gaat natuurlijk zomaar niet. We gaan natuurlijk niet zomaar een coalitieakkoord openbreken. We hebben afgesproken dat wij die opcenten in ieder geval niet laten stijgen, dus stabiel houden. Dus eigenlijk komt de vraag twee jaar te vroeg, want over twee jaar ligt er een nieuw coalitieprogramma en ik denk dat we dan met dit in ons achterhoofd daar nog eens een keertje heel erg goed over na moeten denken. Je kunt niet jaar in jaar uit inderdaad zo veel geld overhouden. Dus ja zeer sympathiek, maar ik ben wel even benieuwd naar de reactie zo meteen van de gedeputeerde, maar bij voorbaat kan ik al zeggen dat dat waarschijnlijk een doodlopende weg wordt als het gaat over de VVD-fractie. Daar wou ik het even bij laten in eerste instantie. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Serlie. Dan ga ik naar mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel, voorzitter. Over de Jaarstukken kunnen wij kort zijn. Op dit moment ligt er veel nadruk op de middelen die wij inzetten om onze doelen te bereiken. We zouden toch iets meer focus willen op de doelen die we willen bereiken in de Jaarstukken, maar dat is een algemene opmerking. Dan over de motie. Wij vinden het niet logisch als je anticyclisch beleid wilt hanteren, dat je dan het inkomen van de overheid verlaagd, want je wilt juist meer investeren in de samenleving. En dan is er inderdaad veel geld over gebleven in 2020, maar dat is voornamelijk gekomen doordat het niet gelukt is om grond te verwerven in het kader van de NNN, dus de logica ontgaat ons volledig wat betreft de motie van JA21. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zuiker. Mevrouw Haan van GroenLinks.

Mevrouw Haan: Dank u wel, voorzitter. Als wij de berekeningen van het CBS bekijken, is het bruto binnenlands product in het eerste kwartaal van 2021 met 0,5% gekrompen ten opzichte van een kwartaal eerder. De krimp van de economie is vooral veroorzaakt door een daling van de consumptie door huishoudens en de overheid. De Rabobank verwacht voor de rest van het jaar een relatief vlot herstel. Daarmee groeit de economie dit jaar naar verwachting met 2,1% en volgend jaar volgende op de krimp van 3,8% in 2020. Ten slotte het CPB: economisch herstel is in zicht. De economie groeit in 2021 met ruim 2% en in 2022 met 3,5%. De motie van JA21 spreekt over een geheel tegengestelde prognose. De economie gaat dus groeien in plaats van krimpen. Dus vragen wij de indieners waarop deze aanname dan gebaseerd is. De toekomstige groei maakt dan ook deze motie overbodig. Vervolgens pleit JA21 voor verlaging van de wegenbelasting. Eén van de factoren die invloed heeft op de wegenbelasting is hoe vervuilend je auto is. Voor een auto die meer CO2 uitstoot, betaal je meer wegenbelasting. Rijd je in een hybride of elektrische auto, dan wordt de wegenbelasting lager. Voor een volledig elektrische auto betaal je op dit moment zelfs geen wegenbelasting. Wat JA21 wil, is het stimuleren van de uitstoot van CO2. GroenLinks wil dat de vervuiler betaalt, bijvoorbeeld door het rekeningrijden. Wij zullen de motie van JA21 dan ook niet steunen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik zie dat de heer Schoenmaker een interruptie heeft voor mevrouw Haan. Heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Ik hoor mevrouw Haan zeggen dat de mensen met de meest vervuilende auto's het meeste betalen en dat een hybride auto natuurlijk veel schoner is, maar ziet ze daarin één punt over het hoofd, dat de meeste mensen qua inkomen

niet in staat zijn om een hybride auto te kopen? En dat het juist de mensen zijn met de wat mindere inkomens, die je toch niet de mogelijkheid tot reizen wilt ontnemen en de mogelijkheid tot vrijheid wilt ontnemen? Dus vindt GroenLinks het belangrijker om elektrisch te rijden en daarmee eigenlijk te concluderen, dat de mensen die het niet meer kunnen betalen, niet meer de mogelijkheid krijgen om hun eigen vrijheid te beleven?

De voorzitter: Mevrouw Haan.

Mevrouw Haan: Natuurlijk is het belangrijk dat iedereen kan rijden, ook mensen met minder inkomen, daar zal GroenLinks ook zeker voor zijn, maar het feit blijft natuurlijk bestaan dat een auto op benzine of diesel gewoon veel vervuilerder is en dat wij vinden dat je dan niet aan de opcenten moet gaan draaien of gaan veranderen, waardoor het gewoon makkelijker is. Dat is gewoon het tegengaan naar elektrisch rijden en dat zal heel geleidelijk gaan en wij hopen dat als meer mensen dat gaan doen, dat het ook goedkoper wordt, maar dat is voor de toekomst. Voor nu zeggen wij: ga niet aan die opcenten zitten. Laat ze even gelijk en blijf toch zo veel mogelijk een verandering in rijden stimuleren.

De voorzitter: Heer Schoenmaker nog in tweede instantie?

De heer Schoenmaker: Nee, dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Prima. Ik zie dat de heer Blinde ook een interruptie wil plegen. Heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel. Ten eerste maakt mevrouw Haan hier een klimaatissue van, terwijl wij pakken deze Jaarstukken puur economisch. Dus het heeft niks met het stimuleren of tegengaan van wat voor soort auto je ook rijdt. Dat is helemaal geen enkele overweging bij onze motie. En ten tweede gaf mevrouw Haan al aan, dat op dit moment de economie in Q1 kleiner is dan vorig jaar Q1. Dus we zitten gewoon feitelijk nu in een krimp. En als je flink bent gekrompen, dan zal de economie ook wel een keer aantrekken. Maar feit blijft en dat gaf mevrouw Haan ook zelf aan, dat de krimp ook met name dus in verlaging van het besteedbaar inkomen van consumenten zit. En hoe vergroot je nou het inkomen van die consument en hoe wakker je die groei weer aan? Door de belasting te verlagen. Dan heeft de consument immers gewoon meer te besteden. Dus even helemaal los van die hele klimaatproblematiek, want dat speelt helemaal niet bij financiële stukken, is dit wel daadwerkelijk gebaseerd op een solide economische analyse. Dus ik zou eigenlijk willen weten: als mevrouw Haan zelf aangeeft, we zitten nu in Q1 en Q1 is dit jaar gekrompen en nog steeds zitten we ook in dit gedeelte en is de economie kleiner ten opzichte van vorig jaar, dan is er toch gewoon sprake van een trendmatig dalinkje?

De voorzitter: Mevrouw Haan.

Mevrouw Haan: Dat klopt, op dit ogenblik is er een daling, maar wat wij ook met de cijfers hebben willen aantonen, is dat het gewoon in de komende jaren een stuk beter gaat, dan zal er meer geld worden uitgegeven door inwoners, maar ook door instanties en ook door overheden. Dus wij denken dan, zoals het nu staat, dat dat tegen die tijd gewoon weer opgelost wordt, dat men volop gaat besteden.

De voorzitter: De heer Blinde nog in tweede instantie?

De heer Blinde: Ja, ik zou wel willen aanraden: de centrale bureaus zijn natuurlijk handig om wel eens te gebruiken, maar de economie laat zich niet plannen. Dat is verschrikkelijk moeilijk. Niemand zag de coronacrisis aankomen, bijna niemand zag de bankencrisis aankomen. Dus we weten alleen dat er altijd een bepaalde groei en weer krimp in de economie zit. Maar staar je vooral niet blind op wat een planbureau zegt, want het leven is gewoon zeer onvoorspelbaar. Ja, dat is een waarheid als een koe.

De voorzitter: Mevrouw Haan.

Mevrouw Haan: Het leven is ook niet altijd te voorspellen, dat klopt. Maar we zien wel dat ook in de economie op het ogenblik, dat heel veel bedrijven weer mensen gaan zoeken, dat meer mensen aan het werk komen. Dus wij hebben er wel het geloof in dat het in de toekomst beter zal gaan.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Haan, voor uw bijdrage. De heer Velzing van Forum voor Democratie. Oh, even kijken, de heer Velzing drukt zichzelf uit ... Ah en nu nog geluid. Ga uw gang.

De heer Velzing: Dank u wel, voorzitter. Onbegrijpelijk. Daarmee zou ik willen beginnen. De provincie Drenthe heeft in 2020 circa € 25,5 miljoen onderbesteding gerealiseerd. Dit komt bovenop de toch al zeer goed gevulde reservepot, waardoor er bijna een half miljard aan reserves in bezit van de provincie is. Nu kan er door de overige partijen een betoog gevoerd worden over bestemmingsreserves, risicoreserves, weerstandsvermogen en ga zo maar door. Echter, dat is niet de insteek van Forum voor Democratie. Wat onze partij mist, is de ruimhartige inzet van financiële reserves van de provincie en voor de provinciale ontwikkeling belangrijke zaken. Forum voor Democratie kan zich voorstellen dat er vanuit de financiële reserves geld wordt gebruikt voor huisvestingsprojecten ten behoeve van mensen die aan de onderkant van de sociale ladder de eindjes aan elkaar proberen te knopen. Uit alle mediaberichten van de afgelopen maanden is duidelijk dat de kosten voor het levensonderhoud oplopen en erg hoog zijn en tegelijkertijd de huizenmarkt kapot is. Forum voor Democratie vindt dat juist deze doelgroep, aangevuld met jongeren die nauwelijks kans hebben op de huizenmarkt - als ze een normale baan hebben die niet goed betaald wordt, die worden de dupe - additionele financiële middelen moeten worden vrijgemaakt om te investeren. Voorzitter, het tweede punt dat Forum voor Democratie wil maken, is dat financiële reserves prachtig zijn, maar als de provinciale economie een klap krijgt op het moment dat het steunpakket in het kader van de COVID-maatregelen van de overheid voor ondernemers verdwijnen, de provincie niet achterover kan leunen en hopen dat zo veel mogelijk bedrijven blijven bestaan. Zo zou de provincie bijvoorbeeld in samenwerking met MKB Nederland kunnen kijken wat de provincie hierin kan betekenen en wat we in samenwerking kunnen bereiken voor de ondernemers in de provincie Drenthe? Voorzitter, dit zijn twee essentiële punten die wij als partij missen in de urgentie binnen de provincie. De provincie die overigens structureel onderbested, kan de ogen niet afwenden van deze twee crisissen en maar hopen dat het als een nachtmerrie verdwijnt. Nee, de provincie moet het heft in handen nemen en zorgen dat zij een partner in de oplossing wordt, ook door buiten de kaders te denken en te handelen. Tot slot voorzitter, bij kennisgeving van de inhoud van de Jaarrekening valt op, dat een bedrag van circa € 11 miljoen wordt uitgegeven in het kader van Versterking kwaliteit eigen openbaar bestuur. Voorzitter, dit is de omgekeerde wereld. Geld investeren om bestuur te promoten onder de bevolking middels corporate communicatiemodellen is het bewijs dat de provincie haar doel voorbij is geschoten. Niemand snapt de rol van het provinciebestuur nog, getuige de 58,8% op-

komst in 2019. Onze partij stelt dat als de provincie haar inwoners structureel met raad: naar onder andere de ondernemers en daad: woningen voor sociale minima en kansarme jongeren bijstaan, er geen dure communicatiemodellen nodig zijn om het belang van het provinciale bestuur te onderstrepen. Tot zover. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Velzing. Mevrouw Kleine Deters, D66.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, dank u wel. We bespreken de Jaarstukken 2020 en voor de Jaarstukken 2020 was de begroting 2020 ons uitgangspunt. En in 2020 bij de behandeling van de begroting heeft D66 aangegeven, dat politiek meer is dan dromen en wensen over een betere provincie. Politiek is ambitieuze plannen waarmaken en de basis was op orde. Daarvoor hebben we ook een groot compliment gegeven. D66 heeft toen aangegeven dat ze zich wilde inzetten voor de provincie met een duurzame en sterke economie, een samenleving waar welzijn voorbijgaat aan winst en dat we klaar zouden zijn voor de geweldige uitdaging van de energietransitie en de opgaven uit het klimaatakkoord. Ook vandaag spreken we daar verder over met elkaar. Maar in 2020 hebben we een derde begrotingswijziging gehad, waarbij een flink overschot is overgeboekt en nu hebben we de Jaarrekening over 2020 met óók een behoorlijk positief resultaat. Voorzitter, wij concluderen dat de begroting niet realistisch was. De plannen hadden ambitieuzer mogen zijn. Of zoals de gedeputeerde bij de behandeling in de commissie zei: 'passen de ambities nog wel bij de financiën?' D66 vindt dat de plannen ambitieuzer mogen zijn en dat we volop moeten inzetten op de grote opgave die we hebben. En voorzitter, als wij naar de horizon kijken, zien wij een nieuwe generatie. Een nieuwe generatie die zich bewust is van de vraagstukken van de toekomst. Een generatie die van ons mag verwachten dat wij mogelijkheden bieden voor hun toekomst. D66 heeft uit zowel gesprekken met de Jonge Democraten als recent met de Jongeren Adviesraad Drenthe hun prioriteiten naar de toekomst gehoord. En wij zullen deze dan ook inbrengen bij de behandeling van de Voorjaarsnota als input voor de begroting 2022. Een met die afsluitende woorden kon ik ook bij de inbreng van de andere fracties. Allereerst mijnheer Loof. D66 stapt heel graag met u in de bus van FC Emmen, want we gaan op naar terug in de eredivisie over een jaar. Daar willen wij zeker ook onze bijdrage aan leveren. Dus wij stappen graag met u in die bus en wij vieren dat dan ook graag over een jaar met u mee. Dan kom ik bij de ...

De voorzitter: Mag ik u op uw tijd wijzen, mevrouw Kleine Deters?

Mevrouw Kleine Deters: Ja, dan zal ik afronden. Toch wil ik ingaan op de motie die ingediend is door de heer Blinde. Ja, mijnheer Blinde, D66 wil nadenken over de inkomsten en dan gaat het sec over de opcenten natuurlijk. Dus in dat opzicht een andere insteek dan mevrouw Haan van GroenLinks, want het grootste deel wegenbelasting is rijksgeld. Wij spreken over de opcenten en wat ons betreft is dat bespreekbaar. Alleen wij vinden het niet het moment bij de bespreking van de Jaarrekening om het daarover te hebben. Dus wij zouden u willen vragen om de motie aan te houden. U gaat uit van een aantal aannames, dat moeten we nog zien of dat de waarheid wordt. Dus wat ons betreft bij de behandeling van de Voorjaarsnota is dit bespreekbaar. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters, dank u wel. De heer ...

De heer Van Dekken: Voorzitter?

De voorzitter: Oh, wacht even. De heer Van Dekken wil u een vraag stellen. De heer Van Dekken van het CDA.

De heer Van Dekken: Voorzitter, ik zou mevrouw Kleine Deters willen vragen ... Kijk, die discussie rondom de opcenten zien wij ook. En ondanks het feit dat ik mijn collega Serlie altijd heel erg hoog heb zitten, vond ik dit nou niet bepaald de sterkste bijdrage, om hier op dit moment over die discussie te beginnen. Begrijp ik nu dat u zegt: van die opcenten is voor D66 bespreekbaar, maar op een later moment? Even los van de afspraken die er op dit moment uiteindelijk liggen, maar wat bedoelt u daar dan precies mee, bespreekbaar? Bent u voor of tegen verlaging?

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter. Mijnheer Van Dekken, wij hebben nog niet een besluit wat betreft verhogen, maar verhogen vinden wij niet aan de orde. Verlaging is voor ons bespreekbaar, maar daar hebben wij nog niet een finaal oordeel over. Dat is ook afhankelijk van besluiten en wensen die wij uiteraard bij de Voorjaarsnota begroting. Maar het is voor ons bespreekbaar en in die zin ook het verzoek aan de heer Blinde om de motie aan te houden. Wat ons betreft is dat het moment dat we een besluit nemen over de opcenten en niet bij de behandeling van de Jaarrekening.

De voorzitter: De heer Van Dekken in tweede instantie nog?

De heer Van Dekken: Nee hoor, dank u, duidelijk, voorzitter.

De voorzitter: De heer Serlie van de VVD-fractie.

De heer Serlie: Ja, want ik hoorde de heer Van Dekken in één zin mijn naam zeggen en de woorden 'niet de sterkste bijdrage', maar dat had toch hopelijk wel betrekking op de bijdrage van D66? Wat ik logisch zou vinden.

De heer Van Dekken: Nee, ik vrees toch dat ik even uw kant op moet kijken. Ik vond het niet bepaald sterk, gelijk de afspraak die we op dat punt binnen de coalitie misschien hebben, hoe wij willen omgaan met die opcenten en ook de suggestie richting JA21 om daar in ieder geval op dit moment, nou ja, laat ik het even netjes zeggen, wat sympathiek op te reageren, dat dat binnen uw fractie ook wel leeft, maar ik wil dat niet groter maken dan dit. Ik wil mij nu even beperken tot de observatie dat ook D66 kennelijk in die verhoging, dan wel verlaging van opcenten daar nu nog geen besluit in heeft genomen en dat doet mij uitstekend en heel erg goed. Dus daar kom ik dan later op terug.

De heer Serlie: Dat lijkt mij ook. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan we over naar de bijdrage van de heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Het zijn eigenlijk twee punten. Het eerste is het begroten, maar daar hebben we in de commissie ook al uitvoerig over gepraat en toen heb ik ook gezegd en dat wil ik nog een keer herhalen: het veranderen van begrotingen en begrotingsdiscipline dat is een cultuurverandering en een cultuurverandering is ontzettend

moelijk. Dus de opgave die de heer Bijl op zich genomen heeft om te zorgen dat er scherper en beter begroot wordt, dat is niet een sinecure, dat is heel ingewikkeld. Maar het blijkt wel dat er de afgelopen jaren steeds geld over is gebleven en dat is niet een toevalligheid. Het is nu pijnlijk zichtbaar geworden, dat er zoveel geld is overgebleven in 2020, maar structureel kun je zeggen en zeker als de begrotingsdiscipline scherper gaat worden, dat we ieder jaar aanzienlijke bedragen kunnen overhouden. Dan zijn er twee oplossingen. Je kunt nieuwe uitgaven gaan verzinnen en dat is meestal de oplossing die gekozen wordt door overheden. Je kunt ook zeggen, en dan sluit ik me helemaal aan bij het betoog van JA21, als je structureel teveel geld binnenkrijgt, waarom zou je dat geld niet teruggeven aan de burgers? Het is per slot van rekening ook geld van de burgers. Dus wij steunen van harte de motie van JA21 om, gezien het feit dat we structureel geld overhouden, niet te gaan zoeken naar extra uitgaven om dat geld maar op te maken, maar om dat geld terug te geven aan de burgers. Dat was een suggestie gedaan in de commissie. Daar zijn we het van harte mee eens. En laatste is dan, bij het lezen van alle stukken en de Jaarstukken merk je ook dat wij heel goed zijn in het verantwoorden van het geld en dat hoort trouwens ook, dat we ook de doelen heel goed kunnen formuleren mevrouw Zuiker, maar dat het gaat om het maatschappelijk effect dat we willen bereiken en dat het zo ontzettend moeilijk is om te zien, wat wij nu maatschappelijk bereiken met al het geld dat we uitgeven. Dat heb ik daar vooral verteld voor de Investeringsagenda en de nieuwe Investeringsagenda en niks negatiefs over het feit dat we dat doen, maar we zouden zelf veel beter en scherper, maar dat geldt ook voor de ambtelijke staf natuurlijk, veel scherper moeten formuleren welke maatschappelijke effecten wij beogen, dat we ook kunnen nagaan of het succesvol is geweest wat we gedaan hebben en niet dat het geld eerlijk is uitgegeven en dat we mooie doelen hebben nagestreefd, maar wat is het maatschappelijk effect geweest? Dat zijn eigenlijk de opmerkingen die wij maken en we zullen dus ook van harte, en om de naam van de heer Serlie nog even te noemen, ik was verbaasd, dat ...

De voorzitter: Mag ik u op uw tijd wijzen, heer Uppelschoten?

De heer Uppelschoten: Ik ben klaar, maar één opmerking nog. De liberalen zijn toch meestal heel flexibel en zo ken ik ze ook en als twee jaar gewacht moet worden om iets wat duidelijk is, wat je zou moeten veranderen, dat is toch, ik zou bijna zeggen; de liberalen onwaardig, mijnheer Serlie. Dus ik hoop van harte dat we toch deze motie kunnen aannemen. We kunnen deze aannemen en daar dan op terugkomen bij de Voorjaarsnota, maar dan hebben we dat in ieder geval afgesproken.

De voorzitter: Heer Uppelschoten, dank u wel. De heer Serlie heeft natuurlijk een vraag voor u, omdat u hem heeft uitgedaagd. De heer Serlie.

De heer Serlie: Nou ja, kijk omdat de heer Uppelschoten daar een opmerking over maakt. Natuurlijk zijn wij flexibel en willen we ons aanpassen aan alle omstandigheden, maar aan de andere kant kent u de VVD ook als een partij die zijn afspraken gewoon nakomt.

De voorzitter: De heer Uppelschoten nog?

De heer Uppelschoten: Ja, ik zou bijna zeggen: maar in bijzondere tijden moet je ook van afspraken kunnen afwijken. Dan kunnen we daar een discussie over voeren. Maar ik schrok een beetje van het feit dat u zei: 'dan wachten we nog twee jaar en over twee jaar zien we wel verder.' Twee jaar is een eeuwigheid, tjonge, jonge, waar zijn we mee bezig?

De voorzitter: De heer Serlie nog in tweede instantie?

De heer Serlie: Nee hoor, ik vind het goed zo. Dank u wel.

De voorzitter: Prima. Mevrouw Dijkers van de SP-fractie.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel, voorzitter. Het doel van de Jaarstukken is verantwoording afleggen over de inzet en de resultaten. In de commissievergadering hebben wij onze bezwaren en aandachtspunten al benoemd. Ik pak er nog één even weer uit. Met betrekking tot de energietransitie is het grote knelpunt de participatie en draagvlak bij inwoners, met name gericht op haalbaar en betaalbaar. Het komt vandaag meer op de agenda. De plannen blinken vaak uit in vage formuleringen, in plaats van duidelijke doelen, parameters en te behalen resultaten. En dat terwijl in het Klimaatakkoord in 2018 afgesproken werd dat de ambitie moet zijn 50% van de hernieuwbare energieproductie op land in eigendom van de lokale omgeving. Zoets is te bereiken door duidelijk in een ruimtelijk plan te omschrijven wat de mogelijkheden zijn om te participeren in de ontwikkeling door de inwoners van de betreffende gemeente in bijvoorbeeld zonneparken. En dat laatste was onze amendementstekst van 3 oktober 2018. Vraag aan de gedeputeerde: Hier liggen mogelijkheden voor het oplossen van genoemde knelpunten op pagina 125. Gaat u ze inzetten? Dan naar aanleiding van de motie van JA21. Volgens ons hoort die inhoudelijk bij de Voorjaarsnota en begrotingsbehandeling. Daar bespreek en discussieer je over waar meer geld aan besteed moet worden en of en zo ja en hoeveel motorrijtuigenbelasting naar beneden bijgesteld zou kunnen worden. Dus wij willen ons ook niet op dit moment op de inhoud richten, maar zeggen van: houd die motie aan tot de agenda waar die hoort. Tot zover. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Dijkers. De heer Schoemaker van Sterk Lokaal Drenthe.

De heer Schoemaker: Dank u wel, voorzitter. 2020 was een bijzonder jaar en de reserves, zo hebben we dat ook in de commissievergadering al aangegeven, zijn enorm opgelopen. Sterk Lokaal vindt dat die lucht van het opgelopen geld, die reserves, dat dat wel opgelost moet worden. College, ga scherper aan de wind begroten en leg geen onnodig beslag op geld. Wij hadden ook de opmerking: als we de Jaarrekening doorlopen, valt ons weer op dat we, ondanks de bevriezing vanaf 2016 van de motorrijtuigenbelasting, nog steeds veruit de duurste provincie zijn, wat opcenten betreft. Dit kun je niet uitleggen als je kijkt naar de inkomstenopbouw en de afhankelijkheid van autovervoer in de provincie. Dus wij zijn het dan zeker eens met JA21 en in tegenstelling tot wat de heer Serlie aangaf vanuit de VVD, zitten wij op onbegrijpelijke wijze niet in de coalitie en zullen wij het dus wel gaan steunen. Sterk Lokaal ziet dus liever geen oppotten van geld, maar investeren in voorzieningen in de provincie. Waar we nog wel de vinger bij willen leggen, is het voorstel dat er bovenop de reserve van € 15 miljoen nogmaals uit het rekeningresultaat € 12 miljoen toe te voegen aan de reserve Natuurbeleid, en wij vinden echt dat Drenthe een provincie moet blijven, waarin gewoond kan worden, gerecreëerd kan worden en dat het niet moet leiden tot een onbegaanbaar natuurreservaat. Dus daar hebben wij wel wat zorgen over. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Schoemaker. Ik zie dat de heer Loof zijn hand opsteekt. Ga uw gang, heer Loof.

De heer Loof: Voorzitter, in de commissie werd ook al gesproken over een onbegaanbaar natuurreserveaat. Heeft de heer Schoenmaker aanwijzingen dat daar sprake van is? En kunt u mij plaatsen aanwijzen in Drenthe, waar dat aan orde is?

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel. De discussie volgend over alles wat er moet gebeuren in de natuur, dat er steeds meer geld moet bijkomen en dat het bijna een gevaar wordt als je natuur anders wilt gebruiken, dan voor de rust en ruimte, dan biedt dat in zijn algemeenheid de fractie van Sterk Lokaal Drenthe wel zorgen. Dus dat wordt ook niet concreet genoemd met voorbeelden in de begroting, maar het is een algehele trend die wij zien en er komt nu weer meer geld vrij voor de natuur, maar wij zijn heel bang dat het alleen maar voor de bescherming zal dienen en dat Drenthe wel degelijk een provincie is, waar recreatie en de natuurbeleving voor iedereen ook zeer belangrijk is. Dus daar zit voornamelijk onze zorg, zonder daar hele concrete voorbeelden van te hebben op dit moment. Maar we zien een trend.

De voorzitter: De heer Loof in tweede instantie?

De heer Loof: Ja, een korte opmerking, voorzitter. Ik concludeer dat Sterk Lokaal het beschermen van natuur ziet als het maken van onbegaanbaar natuurreserveaat. Dat zien wij duidelijk anders en we komen daar ongetwijfeld op een later moment bij de Natuurvisie wel weer over te spreken met elkaar. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Loof. Dat was geen vraag meer aan de heer Schoenmaker. Wil de heer Schoemaker nog reageren?

De heer Schoenmaker: Ja, een korte reactie. Dank u wel, voorzitter. Wij zien dat natuurlijk niet zoals de heer Loof dat op dit moment schetst. Dat zijn woorden die in de mond gelegd worden, wat niet juist is. Wat we wel zien en dat is een puur concreet voorbeeld, in het Drents-Friese Wold worden hele natuurgedeelten waar veel mensen zijn, worden gewoon afgesloten voor stille natuur. Daar mag niks meer, daar kan niks meer en dat zijn gewoon trends die zichtbaar zijn en daar maken wij ons dus met name grote zorgen over. Dus de natuur gaat ons zeer aan het hart. Wij zijn een partij met alleen maar Drenten en wij weten wat natuur betekent, maar wij zien ook dat door de toch wel doorgeslagen wijze hoe met natuur omgegaan wordt, de recreant en de inwoner van Drenthe op een zijpad komt te staan. Dat baart ons zorgen.

De voorzitter: Dank u wel, heer Schoenmaker. Tot slot van de eerste termijn, mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie.

Mevrouw Van den Berg: Dank u, voorzitter. De ChristenUnie constateert dankbaar dat in 2020 heel veel werk verzet is en dat ondanks de bijzondere omstandigheden door corona. Het college en de organisatie hebben laten zien dat zij met flexibiliteit en creativiteit ook veel hebben kunnen doen, al is dat niet helemaal gelukt en ook daarvoor hebben wij veel begrip en veel waardering voor wat er wel is gelukt. Ook als Provinciale Staten hebben wij ons werk met beperkingen moeten doen. De heer Loof refereerde daar ook al even aan. En ook wij zien ernaar uit om weer gewoon ons werk te kunnen doen. Nog meer vanuit het besef dat onze vrijheid en gezondheid iets is om dankbaar voor te zijn. Maar vooral hopen we dat de samenleving weer snel uit deze lange winterslaap mag komen en bedrijven die het zwaar hebben snel kunnen werken aan her-

stel. Nog even een reactie op de motie van JA21. Mijn fractie deelt het beeld niet dat hier geschetst wordt en we zien dat 2020 een bijzonder jaar was met onvoorziene omstandigheden, waardoor we gewoon minder geld uit konden geven. Wel hebben we in de commissie al aandacht gevraagd voor het feit dat wij al vaker hebben aangedrongen, als ChristenUnie om een analyse over de afwijkingen tussen begroting en realisatie, zoals de accountant ons ook geadviseerd heeft. Ik zie een hand van de heer Blinde volgens mij, voorzitter.

De voorzitter: U heeft gelijk. Ik zie hem ook. De heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u wel, voorzitter. Ik heb eigenlijk een verduidelijkende vraag aan mevrouw Van den Berg. Welk beeld ziet zij? Kan zij dat concretiseren voor mij?

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Voorzitter, er wordt een beeld geschetst dat er structureel sprake is van over-begroting en wij zien dat anders. Er is soms wel een klein plusje, maar het beeld alsof er elk jaar tientallen miljoenen over blijven, dat herkennen wij niet.

De voorzitter: De heer Blinde.

De heer Blinde: Dank u, voorzitter. Ik heb gewoon de Jaarrekeningen van nu tot 15 jaar terug doorgenomen. Bijvoorbeeld vorig jaar was het verschil al groter dan 5%. Daar had de accountant ook al een wijzend vingertje voor, van jongens, dat is niet goed als begroting en Jaarrekening dusdanig uit elkaar lopen. Maar het is heel gebruikelijk om tussen de € 10 tot € 16 en € 17 miljoen per jaar over te houden voor de provincie. Dat is gewoon heel veel geld. We hebben nu een reserve. Daar kunnen we gewoon de Nedersaksenlijn van aanleggen. Daar hebben we helemaal geen Deltaplan meer voor nodig. We hebben de poen op de plank liggen. Dus volgens mij is dat beeld wat ik schets, is echt wel heel feitelijk en heb ik dat opgezocht.

De voorzitter: Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Nou, het zou mooi zijn als er zo veel geld lag, maar ik hoor ook graag van het college. Mijn indruk is dat dat helaas niet het geval is en inderdaad bij een grote begroting hoort ook dat ... het is heel moeilijk om dat precies op nul te krijgen. Dus bepaalde afwijkingen naar boven of naar beneden zijn acceptabel en het is de kunst om zo accuraat mogelijk te begroten en daar hebben wij ook het college op bevraagd om dat nog beter te doen.

De voorzitter: De heer Blinde nog in tweede instantie? Nee. Mevrouw Van den Berg vervolgt haar betoog.

Mevrouw Van den Berg: Dan nog over het verlagen van de motorrijtuigenbelasting. Wat ons betreft is dat zeker niet aan de orde. Onze inkomsten die laten we sowieso al dalen, doordat er meer elektrische auto's zijn en we hebben ook al recent besloten om niet te indexeren, wat de facto betekent dat de inkomsten uit de motorrijtuigenbelasting elk jaar minder worden. Dus wij zullen deze motie dan ook niet steunen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van den Berg. We zijn aan het einde gekomen van de eerste termijn van de zijde van de Staten. Ik kijk naar de heer Bijl die zijn eerste termijn zal invullen van de zijde van GS. De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Wat mooi toch, dat de heer Loof dit heeft weten te verhinderen, dat dit een A-stuk zou worden, want anders hadden we al die mooie bijdragen niet gehoord. Ik denk dat het goed is waar wij complimenten krijgen, dat die vooral ook richting onze organisatie moeten gaan, omdat zij gezamenlijk de boel draaiende hebben gehouden. Het is denk ik ook goed om vast te stellen dat we het hier hebben over de Jaarrekening 2020, die achter ons ligt en dat we ook moeten vaststellen, dat het allemaal rechtmatig is, wat er is gebeurd en dat heeft de accountant ook verklaard. Dat is belangrijk en dat is goed dat de mensen in Drenthe dat weten. Wij leggen een aantal beslispunten voor en ik heb ook de indruk dat die door de Staten worden overgenomen. Dank daarvoor. Maar ik kan me heel goed voorstellen dat er naar aanleiding van de stukken het een en ander gezegd wordt. Dat hebben we ook in de commissie ruimschoots gedaan. Daar heb ik ook aangegeven dat ook het college niet tevreden is over het verschil tussen datgene wat begroot is en datgene wat is uitgegeven. En dan moet je altijd heel voorzichtig zijn om daar conclusies uit te trekken, omdat in onze begroting structurele en incidentele inkomsten en uitgaven bij elkaar staan en dat het rekeningresultaat ook een optelsom is van structurele en incidentele oorzaken. Er wordt gezegd: er wordt weer enorm veel toegevoegd aan de reserves. Ja, er wordt veel toegevoegd aan de reserves, maar een onderdeel van de inkomsten in de begroting is ook een behoorlijke uitname uit de reserves. En om een voorbeeld te nemen van het realiseren van natuur: als wij vier boerderijen niet aankopen voor een bedrag van een miljoen of 10 à 12, dat in januari wel doen en in december niet, betekent dat voor de Jaarrekening van vorig jaar een meevaller en in de Jaarrekening van dit jaar, als dat niet meegenomen zou zijn, een tegenvaller. Maar omdat dat dat gefinancierd wordt uit dezelfde reserve natuur, maakt het voor de provincie eigenlijk niet zoveel uit. Dus ik denk dat het heel goed is dat wij én bij het maken van de begroting én bij het maken van de rekening, helder aangeven wat structurele en wat incidentele oorzaken zijn. Dat neemt niet weg dat er naar ons oordeel scherper begroot moet worden en dichter bij de begroting moet worden geopereerd. Voorzitter ...

De voorzitter: Ik zie dat mevrouw Kleine Deters een vraag wil stellen. Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter. De laatste zin van de gedeputeerde maakt misschien mijn vraag overbodig, maar de gedeputeerde gaat met name in op incidenteel structureel, eens, daarover geen verschil van mening, maar wel of we nog dingen als de reserve hebben begroot en de begroting was niet realistisch. Want niet alleen bij het natuurbeheer, ook op andere posten blijkt toch wel dat er ruim begroot is en daarmee in onze ogen niet realistisch. En wat ons betreft wordt daar ook scherper naar gekeken. Is de gedeputeerde dat met ons eens?

Gedeputeerde Bijl: Ja, de begroting voor volgend jaar, daar zijn we nu al mee bezig. Dat geeft aan dat we ver van tevoren bezig zijn met die begroting en we hebben niet voor niks vorig jaar gezegd met de slot- wijziging: we proberen met tussentijdse actualisaties de werkelijkheid en de begroting zo dicht mogelijk bij elkaar te brengen. Dat was ook bij mij best wel een teleurstelling, dat de slotwijziging van vorig jaar nog te veel ruimte liet ten opzichte van de werkelijkheid en daar zijn ook intern gesprekken over gaande, hoe we dat kunnen gaan bijsturen, want dat ben ik met u eens. We moeten dichter op de werkelijkheid zitten. Dat is ook in de commissie besproken. We werken op dit moment met maandelijkse dashboard-rapportages van de afdelingen en kwartaalrapportages en laat ik zeggen: de eerste week van het reces zal ik besteden met de directie om te kijken waar we nu staan aan de hand van de werkelijke cijfers van de eerste zes maanden van dit jaar, om ook in het derde kwartaal na de zomervakantie richting Staten, indien nodig ook met een actualisatie te komen over de werkelijkheid. Dus dat moet echt dichter bij

elkaar zitten. Niet alleen de economie laat zich moeilijk plannen, de werkelijkheid laat zich ook moeilijk plannen, maar we kunnen wel de werkelijkheid zo goed mogelijk monitoren en dat vind ik wel een opdracht aan het college, aan de organisatie, om daar zo dicht mogelijk op te zitten. Dus dat is ook afgesproken, besproken. Er zijn maatregelen voor genomen, ook met de accountant besproken, dus dat is de opdracht ook waar de heer Uppelschoten het over had. Het is niet alleen de portefeuillehouder financiën, maar het is het hele college dat zich dat tot taak rekent.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters nog in tweede instantie? De heer Bijl vervolgt zijn betoog.

Mevrouw Kleine Deters: Ik denk dat door de gedeputeerde helder aangegeven is, dat we inderdaad realistischer zullen moeten gaan begroten. En daar zijn we het gewoon heel erg eens en wensen we hem ook succes. We zijn erg benieuwd naar het resultaat of de uitkomst daarvan.

De voorzitter: Dank. De heer Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, een mooi voorbeeld is dat we nu op elke Statenvergadering per brief de Staten informeren over de stand van zaken van tussentijdse wijzigingen, van de reserves, van de post vrije ruimte, dus in die zin zit er al een stuk actualisatie in ons werken. Nou dan even toch ook weer het verschil tussen structureel en incidenteel en ook de rol van de reserves. Wij verwachten in het kader van de stikstofproblematiek op korte termijn weer grote bedragen van het Rijk die beschikbaar komen voor de provincie Drenthe. Die zullen wij de komende jaren gaan inzetten voor dat doel, voor natuurherstel onder andere en dat wordt misschien in één keer uitgekeerd en dan zetten wij dat in de reserve, omdat we dat een aantal jaren nodig hebben. Dat is een manier van werken en dat is ook werkelijkheid, dat is ook realistisch en zo zijn heel veel van de reserves doelreserves, die gekoppeld zijn aan bepaalde opdrachten die we hebben, waarvan het geld wel vaak al in één keer is uitgekeerd, maar een meerjarig programma bestrijken. Het is aan ons om de jaarschijven ook realistischer in de begroting te krijgen. Dat is ook een opdracht. Ja, dan kom ik op een aantal opmerkingen die misschien inderdaad wel beter passen bij een Voorjaarsnota of een behandeling van een begroting, dan bij de rekeningbehandeling. En dat is eigenlijk ook wel de motie van de fractie van JA21. Ik hoorde een aantal zeggen: ja, misschien is het beter om die motie aan te houden, om nu in te trekken en in te dienen bij de Voorjaarsnota en als ik het over systematiek heb, dan zou ik me kunnen voorstellen dat de fractie van JA21, wanneer ze een motie als deze voor wil leggen aan de Staten, dat die beter past bij een Voorjaarsnota. Dan heb je een beeld van de inkomsten en uitgaven. Dan kun je ook aangeven als Staten wat je wilt met de inkomsten en uitgaven. En natuurlijk, er ligt een coalitieakkoord onder ons beleid. Dat geldt zowel voor de inkomsten, als de uitgaven, als de doelen die we nastreven. Maar ik denk dat het nu een beetje een motie is, waarvan je niet helemaal kunt overzien wat de effecten zijn. We hebben van de week in het college de Voorjaarsnota vastgesteld, die gaat naar u toe en daarin zie je dat de vrije ruimte van dit jaar eigenlijk weg is en voor volgend jaar heel beperkt. Dat kan ik nu wel zeggen, maar u kunt dat niet beoordelen en als je het hebt over verlaging van inkomsten, structurele inkomsten, dan heeft dat ook consequenties voor de opzet van de begroting. Dus mijn advies is sowieso om dit soort uitspraken te doen bij een Voorjaarsnota of een begrotingsbehandeling en op dit moment moet ik vanuit het college zeggen, zowel op het moment als ook op de inhoud, dat wij de motie ernstig ontraden. Ik denk dat het ook heel goed is in de gaten te houden wat er gaat gebeuren met dat hele fenomeen motorrijtuigenbelasting en opcenten. De kabinetsformatie zal ook heel bepalend zijn wat er met de motorrijtuigenbelasting gaat gebeuren. We zien sowieso een erosie bij de motorrijtuigenbelasting door de hybride en elektrische voertuigen, dus dat is ook nog een punt van aandacht,

waar ook nog geen compensatie voor wordt geboden door het kabinet en het is eigenlijk onze enige echte belasting die we kunnen heffen als provincie. Dat doen we de laatste vijf jaar met terughoudendheid, want het tarief is niet verhoogd, al vijf jaar lang niet. Ik kan me nog herinneren, de heer Smits zit gelukkig weer in ons midden, maar hij was in de vorige bestuursperiode een vurig pleitbezorger, dat we van die eerste plek af moesten in de hoogte van de motorrijtuigenbelasting. In tegenstelling tot wat Sterk Lokaal denkt, zijn wij van de eerste plek af. De provincie Groningen heeft een hoger tarief dan de provincie Drenthe. We hebben nog steeds een hoog tarief, maar we zijn niet de hoogste meer. Vijf jaar op rij de nullijn, dat blijven we ook, wat het college betreft de komende jaren hanteren en in die zin inderdaad met de inflatie, is dat materieel eigenlijk ook een teruggang.

De voorzitter: Mijnheer Bijl, mag ik u vragen om af te ronden?

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, ik wil niet treden in anticyclische modellen of de economie wel of niet zich laat plannen. Ik zou economen denk ik verdrieten, door te zeggen dat sommigen vinden dat economie geen wetenschap is, maar Keynes was wel een erge planmatige denker, maar dat was wel een tijdje terug, zoals hij dacht en leefde. Maar naar de motie toe, zegt het college: wij ontraden die. En de vraag over dichter naar de werkelijkheid toe komen met je hele begroting en planning, hartgrondig mee eens. Daar wordt hard aan gewerkt. Verder dank voor alle positieve woorden, die ook uitgesproken zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Bijl. We gaan voor de tweede termijn naar de Staten terug en ik geef het woord aan de heer Loof, als hij daar behoefte aan heeft. De heer Loof.

De heer Loof: Heel kort nog voorzitter, want ik had nog niet gereageerd op de motie natuurlijk, want die was nog niet ingediend toen ik sprak. Ik denk dat het inderdaad een goed voorstel is om de discussie te betrekken bij de Voorjaarsnota op een later moment. Los daarvan, als die nu aangehouden wordt en ingediend, dan zullen wij die zeker niet steunen, omdat wij wel degelijk ook een klimaataspect verbinden aan het feit van de motorrijtuigenbelasting. We denken dat wanneer je dit geld terug gaat geven, dat het niet bij de juiste mensen terecht komt, namelijk mensen met dubbele auto's en wij denken dat het veel verstandiger zou kunnen zijn om onze ambities waar te maken, bijvoorbeeld op het gebied van energietransitie, woningen verduurzamen, waardoor mensen met een kleine portemonnee ook profiteren van lagere kosten. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Loof. De heer Blinde van JA21.

De heer Blinde: Dank u wel, voorzitter. Ten eerste natuurlijk dank aan het college voor de uitgebreide beantwoording. Dan ga ik even de partijen langs. Voor de heer Serlie, ik proef toch een beetje steun zonder daadwerkelijke steun. Ik moet er wel bij zeggen, het is ook maar een motie. We regeren niet via een motie. Je kunt je gewoon uitspreken als Staten om een signaal af te geven, ook om wat de heer Uppelschoten aangaf, het gaat ook om een stuk cultuurverandering. Ik denk ook, als je het dan toch over cultuurverandering hebt, dat dit gewoon een signaal is van luister eens, het mag allemaal wel wat aangescherpt worden. Voor D66, SP en de heer Bijl, zij gaven eigenlijk allemaal aan, het verkeerde moment. Nou, we gaan de motie wel indienen, want ik vind juist als we de motie nu gewoon eventueel zouden aannemen, dat dat al een goede opzet is voor die Voorjaarsnota.

De voorzitter: Even voor de goede orde, u heeft hem wel ingediend, maar u gaat hem in stemming brengen.

De heer Blinde: Ja, inderdaad, in stemming brengen. En dan maken GroenLinks en PvdA er toch een klimaatvraagstuk van, dat vind ik wel jammer.

De voorzitter: Even kijken, wie vraagt het woord? Mevrouw Kleine Deters wil u een vraag stellen. Mevrouw Kleine Deters.

De voorzitter: Ja, een vraag aan de heer Blinde. Als u de motie nu in stemming brengt, dan is de kans groot dat die het niet haalt, terwijl het moment dat wij besluiten over inkomsten en uitgaven en daar hoort de discussie wat ons betreft ook als het gaat om het innen van provinciale opcenten, dan heeft het invloed. En als die motie dan kansrijker is, is het dan niet verstandiger om hem aan te houden? Nogmaals het verzoek.

De voorzitter: De heer Blinde. Dank u.

De heer Blinde: Ik kan hem natuurlijk nu indienen en later wellicht nog een keer of in aangepaste vorm nog een keer. Ik proefde ook wel bij de commissie, dat de heer Pragt enigszins positief, voorzichtig positief was. Dat proef ik ook wel een beetje bij mevrouw Kleine Deters. Voorzichtig positief, met een aantal slagen om de arm. Dus dan stel ik voor dat we tijdens de Voorjaarsnota misschien eens goed contact met elkaar hebben en daar wellicht gezamenlijk in kunnen optrekken, maar we gaan hem nu wel in stemming brengen. Ik hoop dat ik daarmee de vraag beantwoord heb. Dan wou ik nog even over de ...

De voorzitter: Ik kijk nog even naar mevrouw Kleine Deters. Misschien wil zij nog in tweede instantie? Nee, dat is niet het geval. De heer Blinde. U bent over uw tijd heen. Wilt u alstublieft beknopt ...?

De heer Blinde: Natuurlijk. Nou ja, voor de heer Loof, die maakt er toch een klimaatvraagstuk van. Ik denk dat die opcenten nooit als een klimaatbelasting in het leven geroepen zijn. Dat staat volgens mij ook niet bij de beschrijving van die belasting. Dus ja, voor ons is het gewoon een economische afweging en ik zou van de Jaarstukken en dit soort financiële opgaven ook geen klimaatpolitiek willen maken. Dank u wel.

De voorzitter: Heer Blinde, er is nog een vraag van de heer Uppelschoten voor u. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Een pleidooi waarom het toch wel zinnig is om deze motie in te dienen. De gedeputeerde heeft net gezegd: de Voorjaarsnota is klaar. En in de Voorjaarsnota is er eigenlijk geen vrije ruimte meer. Dat betekent dus dat er ook geen ruimte is om toch te discussiëren over een verlaging van de motorrijtuigenbelasting, want er is nu, ik neem aan, heel scherp begroot en de uitgaven kloppen met de begroting, dus daar zal ook niks meer overschieten. Dus een motie nu aannemen, betekent eigenlijk dat we dan tegen de gedeputeerde zeggen: zorg ervoor dat er een redelijk grote vrije ruimte is en dat we met de discussie over de Voorjaarsnota nog beslissingen kunnen nemen, want anders ligt alles vast. Dus het zou juist een argument zijn om het nu wel te doen, maar dan heeft de gedeputeerde een opdracht.

De voorzitter: De heer Blinde nog in tweede instantie?

De heer Blinde: Ja, ik moet zeggen de heer Uppelschoten is altijd heel scherp en dat waardeer ik. Ik kan het alleen maar omarmen wat hij zojuist heeft gezegd, natuurlijk.

De voorzitter: Hartelijk dank. Dan geef ik het woord aan de heer Van Dekken van het CDA.

De heer Van Dekken: Wat een mooi stukje debat even tussen de collega's. Voorzitter, het is wat mij betreft helder. Ik sluit me aan bij wat gedeputeerde Bijl zojuist zei. Ik realiseer me ook dat onze bijdragen soms wel een beetje op het kruisvlak zitten rondom algemene politieke beschouwingen, maar de motie van JA21 kunnen wij en gaan wij niet steunen, wat betreft ... Daar wil ik het even bij laten.

De voorzitter: Prima. De heer Serlie van de VVD-fractie.

De heer Serlie: Dank u, voorzitter. Eerst maar eens even constateren dat de fractie van JA21 zijn eigen motie reduceert tot 'het is maar een oproep'. Daarbij kan ik aangeven dat ik diezelfde oproep ook al aan de orde heb gebracht in de commissievergadering en daar hebben we er ook al over gesproken. Dus ja, u doet misschien uzelf niet tekort door dat op deze manier zo nu naar voren te brengen. Iets anders waar ik nog even op terug wil komen, is dat anticyclische beleid. Het is natuurlijk wel zo, dat de huidige recessie waar wij in zitten niet zozeer het gevolg is van het feit dat we geen geld hebben. Het is veel meer dat de mensen het geld oppotten en dat ze het niet uitgeven. En het heeft dus eigenlijk helemaal niet zoveel zin om nu in de vorm van belastingverlaging allerlei steun te gaan geven aan de samenleving, omdat ze eigenlijk wel geld genoeg hebben. Het is alleen maar een kwestie van: ze moeten het gaan uitgeven en daar zit dus een stukje van de theorie van Keynes, die op dit moment eventjes niet in deze situatie van corona werkt. Goed, ik heb de gedeputeerde gehoord. Wij zullen de motie van JA21, hoe sympathiek ook, niet steunen. En daar wou ik het even bij laten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Serlie En sterkte zo meteen bij de vaccinatie. Mevrouw Zuiker, Partij voor de Dieren. Ja, en ook gefeliciteerd daarmee. Maar ja, dat heb ik al gezegd. Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel, voorzitter. Wij hebben geen bijdrage meer, behalve dan dat wij aan JA21 willen vragen: als ze dan met een motie komen voor verlaging, dat ze dan misschien wel even kunnen zeggen hoeveel verlaging? Hoeveel geld ons dat kost? Hoeveel geld het de inwoner gemiddeld opbrengt? Want nu is het een vrij abstract verhaal. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zuiker. Mevrouw Haan van GroenLinks.

Mevrouw Haan: Dank u wel, voorzitter. Wij hebben verder geen bijdrage.

De voorzitter: De heer Velzing van Forum voor Democratie.

De heer Velzing: Dank u wel, voorzitter. Wij steunen de motie van JA21. En ik heb geen antwoorden gekregen op mijn vragen, dat het college in gesprek wil met MKB Nederland, omdat bij sommige bedrijven de nood heel hoog is, dat ze daar op voorhand in gesprek mee gaan en niet wachten tot volgend jaar. En ik heb een vraag gesteld over de sociale woningen voor jongeren, want dat is op dit moment ook een heel groot probleem. Dus dan denk je wel: volgend jaar

gaan we een nieuwe begroting vaststellen, maar ik denk dat dit twee essentiële punten zijn die op dit moment opgepakt moeten worden. Daar heb ik geen antwoord op gekregen.

De voorzitter: Dank u wel, heer Velzing. Dan mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter. Een van de punten hebben we gemist in de beantwoording van de gedeputeerde, maar daar hebben we onze eigen interpretatie al bij, dat mijnheer Bijl ongetwijfeld meegaat in de bus van FC Emmen en het vieren van het terugkomen in de eredivisie. Dan willen we daarnaast in tweede termijn toch even ingaan op de bijdragen van de andere fracties. Mijnheer Van Dekken van het CDA willen we toch een compliment geven voor zijn pragmatische insteek, dat ook al heb je een coalitie- akkoord voor vier jaar, dat het dan niet in beton gegoten is en dat je uiteraard dingen mag heroverwegen, dat je er op zijn minst over mag nadenken wat de uitkomst ook zal zijn. Dat waarderen wij zeer en dat valt ons van onze mede-liberale partij de VVD, toch wel wat tegen, voorzitter. Dan een reactie op de motie. Ik denk dat dat helder is geweest. Naar mijnheer Blinde toch aangeven of het mijnheer Pragt namens D66 of mevrouw Kleine Deters is, wij spreken namens D66 en niet op persoonlijke titel. Voorzitter, wij zijn blij met de toezegging van de gedeputeerde om scherp aan de wind te gaan zeilen. En wij willen ons met u inzetten voor een realistische begroting en wij zullen ook onze plannen die we willen indienen daarop beoordelen. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Kleine Deters. De heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Nee, dank u.

De voorzitter: Dan mevrouw Dijkers van de SP.

Mevrouw Dijkers: Dank u, voorzitter. Ik had nog een oproep gedaan aan de gedeputeerde om te reageren op de mogelijkheden om via ruimtelijke plannen de participatie vanuit de burgers te bevorderen. Dat komt bij een ander agendapunt wel terug, maar de vraag is nog niet aan de orde geweest en nog niet beantwoord.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Dijkers. Dan de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. De fractie van Sterk Lokaal wil toch ook het signaal afgeven, wat JA21 af wil geven rondom de opcenten en we zullen dan ook de motie zeker steunen. Ik heb nog wel een verzoek, maar dat is meer van technische aard. Wij zijn een kleine partij en wij hebben geen hoofd motie en amendementen verzamelaar. Wij moeten overal de amendementen en moties vandaan plukken. We verzamelen ze allemaal. Ik heb inmiddels een enorme stapel, maar is het mogelijk dat wij in de mail nog één keer alle amendementen en moties op een rijtje krijgen, zodat je er ook niet één mist. Dat is gewoon een verzoek.

De voorzitter: Ik zal even met de griffier in conclaaf gaan en in de lunchpauze kijken we of dat tot de mogelijkheden behoort. Dat zal wel lukken, denk ik. Dan mevrouw Van den Berg tot slot, van de ChristenUnie.

Mevrouw Van den Berg: Dank u, voorzitter. Wij hebben verder geen aanvullende opmerkingen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn we aan het einde gekomen van de tweede termijn van de zijde van de Staten en geef ik wederom het woord aan de heer Bijl. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Er liggen nog een paar vragen, dat gaat om de ruimtelijke plannen waar mevrouw Dijkers naar vraagt, de MKB en de sociale woningbouw. Dat zit alle drie niet in mijn portefeuille. Dus ik kijk ook even naar de collega's of die daar nog iets van kunnen zeggen. Wat FC Emmen betreft, voorzitter, ik heb gistermiddag mijn seizoenkaart verlengd zonder gebruik te maken van de kortingsregeling, omdat ik de club het allerbeste wens. Dus een kleine bescheiden bijdrage van mijn kant. Verder heb ik volgens mij geen nieuwe dingen gehoord. Dan kijk ik even in het rond, maar misschien dat collega Kuipers iets kan zeggen over sociale woningbouw en collega Brink is inmiddels ook in de call, iets kan zeggen over de vraag van mevrouw Dijkers en het MKB. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Bijl. Ik geef het woord aan de heer Kuipers. Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel. Ik begreep de vraag van de heer Velzing. Aldus hebben wij ook voldoende aandacht voor die sociale woningbouw voor jongeren. We doen er natuurlijk vanuit onze Woonagenda, waarin we ook hebben gezegd: we gaan die 10.000 woningen bestaande plancapaciteit, zo snel mogelijk helpen realiseren en we trekken daar gezamenlijk in op met de gemeenten, maar ook met de woningbouwcorporaties. Afgelopen vrijdag hebben we nog met die beide partijen samen ook Martin van Rijn, de voorzitter van Aedes, de landelijke vereniging van woningcorporaties in Drenthe, uitgenodigd voor een locatiebezoek, om juist ook deze problematiek hoog op de agenda te houden. Dus daar zijn we van harte mee bezig vanuit de Woonagenda. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Kuipers. Dan is er nog een bijdrage van gedeputeerde Brink, stel ik mij zo voor. Gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, dank voor het woord, ware het niet dat ik inderdaad net binnen ben en de vraag van mevrouw Dijkers niet gehoord heb. Dus als zij die nog een keer zou kunnen stellen, dan ben ik gaarne bereid om antwoord te geven.

De voorzitter: Mevrouw Dijkers, ga uw gang.

Mevrouw Dijkers: Ik heb in mijn bijdrage aangegeven, dat het grote knelpunt, de participatie vanuit de burgerij is en het Klimaatakkoord in 2018 al over die 50% ambitie spreekt van hernieuwbare energieproductie op het land in eigendom van de lokale omgeving en dat er iets te bereiken is, door duidelijk in de ruimtelijke plannen te omschrijven wat de mogelijkheden zijn om te participeren in de ontwikkeling. Nou, dat was een amendement dat wij in 2018 al ingediend hebben. En de vraag aan de gedeputeerde is: hier liggen mogelijkheden voor het oplossen van genoemde knelpunten. Gaat u ze inzetten?

De voorzitter: De heer Brink. Het gaat dus over participatie rond ruimtelijke ordening in de brede zin van het woord, zal ik maar zeggen. Ga uw gang.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, dank u wel Voorzitter, volgens mij koppelt mevrouw Dijkers twee zaken, participatie in het algemeen als het om ruimtelijke plannen gaat. En twee is: hoe gaan we ermee om als het gaat om hernieuwbare energie en energie op land? Volgens mij, om met dat laatste te beginnen, hebben we met elkaar de Omgevingsvisie en hebben we een handreiking gedaan voor participatie. We hebben daar ook voorlichtingsbijeenkomsten gehad, ook richting de Staten en u weet, wij volgen participatieprocessen vanuit de provincie. Indien dat

niet goed gevoerd is, zullen wij daar ook richting de partijen die daar verantwoordelijk voor zijn, op wijzen en eventueel ook, nou je zou maatregelen kunnen nemen. Tegelijkertijd, juridische borging van participatie is er niet. Dat is er landelijk niet en dat kunnen we dus provinciaal ook niet. Als het gaat om participatie van ruimtelijke plannen in het algemeen, dit is helaas, u hebt de brief van ons gezien, de Omgevingswet is weer een half jaar uitgesteld, maar in de Omgevingswet gaan we straks naar een andere vorm toe, waar veel meer participatie vooraf in zit en dan zullen partijen dus daar veel meer aandacht aan moeten schenken, dan nu het geval is. Alhoewel, laat helder zijn: ik denk als je een plan wilt ontwikkelen, dat participatie vooraf altijd een goede zaak is. Ik zie dat ook hier in dit huis, vanuit mijn vorige periode, toen ik nog mobiliteit had, zag je ook dat met name vooraf, die omgevings- participatie heel belangrijk is om later ook stappen te kunnen zetten. Dus ik deel uw mening dat het belangrijk is. Wij pakken de rollen die we hebben als provincies, straks sowieso bij de Omgevingswet, maar dat doen we nu ook bij de ruimtelijke plannen. Dat hebt u zelf dit voorjaar met elkaar vastgesteld. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Brink. Dan zijn we aan het einde gekomen van de beraadslaging op de Jaarstukken 2020.

De heer Velzing: Voorzitter?

De voorzitter: Wacht even. De heer Velzing heeft een vraag?

De heer Velzing: Ik heb dus nog geen antwoord gehad van de noodsituatie bij het MKB in Drenthe. Wat doet het college daaraan? En is het een idee om in gesprek te gaan met MKB Nederland, want de nood is heel hoog en het zal nu naar boven komen welke bedrijven het niet redden. En die het niet redden, kunnen een beroep doen?

De voorzitter: De heer Brink is inderdaad net binnen. Er is een vraag gesteld door de heer Velzing over de situatie rond de MKB'ers in Drenthe in de context van corona. Zou u daar nog op kunnen reflecteren?

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, dank u wel. Ik denk een terechte vraag van de heer Velzing. De zorgen in de huidige situatie om de economie hebben we denk ik met elkaar zeker en specifiek in bepaalde sectoren, laat dat ook helder zijn. Aan de andere kant zie ik dat de maatschappij zich toch ook wel weer razendsnel hersteld vaak. Maar dat laat niet na, wij hebben goed contact met VNO-NCW en MKB Noord om daar ook in gezamenlijkheid te kijken: wat is er nodig, ook vanuit bijvoorbeeld SNN kijken wij hoe wij ondernemingen juist in deze tijd kunnen ondersteunen. Vanuit de Europese middelen, WFTU is zo'n fonds, dat gebruikt wordt om snel nu toch een aantal dingen te kunnen doen. Maar daar moet je dan ook weer zelf financiering in doen. Waar u op doelt, zijn bedrijven die het anders niet meer trekken. Ik zal nog eens een keer ook bij MKB Noord te rade gaan, wat wij zouden kunnen doen. Wat we wel weten, is dat we natuurlijk landelijk het Herstelprogramma met het Rijk hebben, waar de provincies een aanbod hebben gedaan om vanuit die regionale economie juist het MKB, die in onze regio zo van belang is handen en voeten te kunnen geven. Ook deze week heeft IPO daar nog weer een gesprek over gehad. Ik ben zelf wel in gesprek ook met name met partijen die in de vrijetijdseconomie zitten. Ik heb volgende week een landelijke afspraak hoe we daar mee om kunnen gaan. Dus er is volop aandacht voor. Tegelijkertijd zullen we als provincie niet de financiële middelen hebben om heel veel bedrijven, ik zou bijna zeggen, die steunmaatregelen komen nu van het Rijk. Wij kunnen wel stimuleringsmaatregelen doen en dat doen we dan ook vaak met Europese fondsen, dan

wel met rijksmiddelen, waar je ook vaak cofinanciering bijlegt vanuit de provincie. Dat is een breed palet, dat aanbod hebben we gedaan richting het Rijk. Dat wordt omarmd, dat zien andere partijen. Want nogmaals partijen willen graag met de provincies in gesprek om mee te kunnen doen bij dat Nationaal Herstelprogramma. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Brink. Dan zijn we aan het einde gekomen van de beraadslagingen over dit agendapunt, de Jaarstukken 2020, Statenuk 2021-997 en we gaan aan het einde van onze vergadering hierover stemmen, en ook over de motie van JA21.

G-4 Regionale Energiestrategie RES 1.0) regio Drenthe; Statenuk 2021-996

De voorzitter: Ik stel u voor om nu naar agendapunt G-4 te gaan, de Regionale Energiestrategie en te proberen om de eerste termijn afgerond te krijgen voor de lunchpauze, zodat u misschien de lunchpauze ook kunt benutten als dat nodig is om te overleggen over moties en amendementen. Ik hoop dat alle woordvoerders voor de Regionale Energiestrategie, dat is Statenuk 2021-996, nu willen inpluggen, zichzelf willen aanzetten. Ik herinner u aan uw spreektijden, vijf minuten per fractie en als er een motie of een amendement wordt ingediend, dan is er één minuut extra aan de orde en van de zijde ...

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Voorzitter?

De voorzitter: Even kijken: wie vraagt het woord? Ja, de heer Mäkel van de SP. Ga uw gang.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Dank u wel, voorzitter. Ik weet niet hoelang de eerste termijn gaat duren, maar ik heb wel aan het begin van de vergadering even meegedeeld dat ik ook de verheugende mededeling heb dat ik aan mijn tweede prik toe ben, dus dat betekent dat ik ... ..

De voorzitter: Sorry, u bent moeilijk te verstaan. Wanneer moet u weg?

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Half twee, uiterlijk.

De voorzitter: Dan hoop ik dat de eerste termijn achter de rug is en dat u terug kunt zijn voor de tweede termijn.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Maar mocht het allemaal langer duren, dan zou ik willen vragen of ik misschien wat eerder het woord zou mogen hebben voor de eerste termijn.

De voorzitter: Zeker, dan zet ik u met stip op numero één na degenen met moties of amendementen.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Dat hoeft nu ook weer niet.

De voorzitter: Jawel, nogmaals vaccineren is een groot goed, dus daar moeten mensen gewoon op af kunnen, en ook zijn bijdrage kunnen leveren, dat spreekt voor zich. Ik zei vijf minuten per woordvoerder en we beginnen met de fractie van de VVD, want de VVD-fractie heeft een amendement en een motie aangekondigd en ik geef graag het woord aan mevrouw Meeuwissen. Ga uw gang.

Mevrouw Meeuwissen: Voorzitter, dank u wel. De VVD vindt het belangrijk om in te zetten op de energietransitie. Wij zouden het liefst inzetten op kernenergie vanwege de leveringszekerheid en de geringe impact op het landschap, maar landelijk wordt er ook al op verzoek van de Tweede Kamer een onderzoek naar gedaan en voor de toekomst van Nederland zou dat wel eens een hele goede oplossing kunnen zijn en we kijken uit naar dat rapport. Maar dat voor nu terzijde. De RES. Met alle provincies, gemeenten en waterschappen hebben we afgesproken om 35 terawattuur aan duurzame energie te realiseren en om een visie op de warmtetransitie te vormen en de VVD werkt daaraan mee. In de commissie heb ik uitgebreid toegelicht hoe de VVD over deze RES denkt. U weet, wij hadden liever gezien dat Drenthe een lager bod had opgenomen in de RES, maar ik zal op dat punt niet in herhaling treden. Ik heb GS in de commissie gevraagd hoe we het bod moeten interpreteren en de gedeputeerde heeft toen aangegeven het als een inspanningsverplichting te zien. En dat voorzitter, is voor ons van uitermate groot belang en dat maakt het voor ons mogelijk om akkoord te gaan met dit bod. En zeker gaan we ons echt serieus inspannen voor de realisatie van het bod, maar wel binnen de voorwaarden die we daaraan verbinden: zo veel mogelijk Dop dak, beperkte mate Zon op Land en windmolens, passend binnen de extra regels die we daaraan stellen in de gewijzigde Omgevingsvisie en -verordening. Daarnaast is draagvlak voor de VVD erg belangrijk. We hebben slechte ervaringen met het verleden wat dat betreft, toen draagvlak er niet toe deed bij het plaatsen van windmolens. En draagvlak, dat is dus wat anders dan een inspraakavond organiseren. Het moet mogelijk worden om, als omwonenden in grote getale een initiatief op een bepaalde plek niet zien zitten, dan te besluiten het niet door te laten gaan. Ook als dat uiteindelijk betekent dat het bod niet helemaal wordt gehaald en om deze toegezegde inspanningsverplichting nader te verankeren dienen we een motie in, mede namens Sterk Lokaal en het CDA. Ik lees de motie voor: "Inspanningsverplichting RES Drenthe. Provinciale Staten van Drenthe in vergadering bijeen ter behandeling van Statenstuk Regionale Energiestrategie Regio Drenthe, constaterende dat: de uitbreiding van het energienetwerk in Drenthe grote investeringen vergt en dat nog niet duidelijk is of deze infrastructuur tijdig gereed zal zijn, het hierdoor ongewis is of een tijdige realisatie van de RES 1.0 haalbaar is, en van mening zijnde dat: het belangrijk is om bij de realisatie van de opgaven in de RES 1.0 vast te houden aan de uitgangspunten rond passend ruimtegebruik, draagvlak en participatie, dragen het college van GS op om: de RES 1.0- afspraken te zien als een inspanningsverplichting, waarbij zeker serieus getracht wordt om deze te realiseren, maar waarbij vastgehouden wordt aan de bovengenoemde uitgangspunten, ook als de realisatie hierbinnen niet haalbaar blijkt, en om deze motie te delen met de partners van de RES Drenthe, VVD, Sterk Lokaal, CDA." Met betrekking tot de warmtevisie voorzitter, troffen we een verzoek aan het Rijk om de aanleg van collectieve warmte leverende systemen juridisch afdwingbaar te maken.

De heer Pruisscher: Voorzitter? Ik zat wat te zwaaien, maar misschien ben ik niet bij u in beeld. Dat kan een probleem zijn natuurlijk.

De voorzitter: Ja, heel fijn. De heer Pruisscher heeft een vraag voor mevrouw Meeuwissen. Ga uw gang.

De heer Pruisscher: Dank u wel, voorzitter. Anders blijf ik zwaaien natuurlijk.

De voorzitter: Ja, dat is wel gezellig.

De heer Pruisscher: Maar dat ziet u dan toch niet. Ik zou graag wat meer willen weten over draagvlak, wat u voorstaat. Ik deel uw opvatting dat dat echt wel een punt is, hoor. En ook als u

zegt: ja, als de omgeving daar echt zware bezwaren heeft en het niet wil, dan zegt u vervolgens dat we dus moeten kunnen besluiten om het niet door te laten gaan. De vraag is wel: bij wie ligt dat besluit dan?

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: In de commissie werd onze discussie afgekapt, tussen de gedeputeerde en mijzelf over dit onderwerp. De gedeputeerde opperde toen van: is dat dan voldoende als de gemeenteraad er in meerderheid mee eens is? Maar dat vinden wij een te smalle interpretatie, want het hangt er natuurlijk wel heel erg van af hoe de gemeenteraad de meningen van de omwonenden meeweegt. Als er veel verzet is en dus geen draagvlak bij veel omwonenden, dan moeten we daar iets mee doen. Wij voelen ons daar verantwoordelijk voor. We willen ons dan ook niet verschuilen achter cijfers in de RES of achter de gemeenteraden. Gisteren stond ook nog een voorbeeld in de krant, bijvoorbeeld in de gemeente Noordenveld, tussen Norg en Assen willen vier ontwikkelaars samen een groot zonnepark aanleggen van meer dan 260 voetbalvelden en de omwonenden maken zich grote zorgen en de gemeente lijkt toch wel te worstelen met zijn rol. En tot nu toe is er nog niet veel gedaan aan draagvlak- onderzoek vanuit de gemeente. Dus ja, ons baart dit zorgen. Wij willen ons daar graag wel over kunnen uitspreken. Hoe dat dan precies moet en wie welke rol en verantwoordelijkheid heeft, dat is ingewikkeld. Daar kan ik nu ook niet zo een antwoord op geven. Ik zal in mijn verdere betoog daar een voorstel voor doen, om dat bij de evaluatie met elkaar, om dat mee te nemen richting de evaluatie, om dat verder met elkaar nader uit te diepen.

De voorzitter: De heer Pruisscher nog in tweede instantie?

De heer Pruisscher: Dank u wel, voorzitter, want ik hoor dus ook eigenlijk, die lokale democratie die accepteert u wel, maar er zit dus ook een soort koppeling in met de mate van participatie die daarbij wordt gevraagd. We hebben daar ook een handreiking voor en u zegt dat zouden we ook willen meewegen om dat draagvlak te toetsen op de een of andere manier. Begrijp ik dat goed?

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: O, sorry. Participatie is inderdaad een component waar je naar kan kijken, maar niet het enige. Dus dat is een onderdeel.

De voorzitter: Oké, u vervolgt uw betoog. Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Ik was begonnen met mijn betoog over de warmtevisie en wat wij daarover aantreffen in de RES was een zinnetje dat we het Rijk vragen om het mogelijk te maken dat wij mensen kunnen dwingen van het gas af te gaan, om het maar even heel praktisch te maken. En dat voorzitter, is voor ons een brug te ver in deze fase van de warmtetransitie, want in deze fase moeten we gericht zijn op onderzoek en op proefprojecten en dwang past daar niet bij. Het is verkeerd signaal om dat nu af te geven. Dat kan pas aan de orde komen als je een aantal randvoorwaarden goed hebt geregeld. We moeten zekerheid hebben over goed werkende technologieën. We moeten ook zekerheid hebben over de woonlasten, die mogen niet stijgen en daarom dienen wij een amendement in, samen met Sterk Lokaal, PVV, PvdA en CDA. Het amendement heb ik hier. Het amendement betreft "Verwijderen aanbeveling juridische afdwingbaarheid

warmtesystemen. Provinciale Staten van Drenthe in vergadering bijeen, besluiten in de Regionale Energiestrategie RES 1.0 Regio Drenthe behorend bij het Statenstuk dat we nu bespreken, de volgende tekst te verwijderen: pagina 58, kopje 12: Maak de aanleg van collectieve warmte leverende systemen juridisch afdwingbaar. Doorzettingsmacht is essentieel om iedereen in de juiste stand te krijgen. Is dat niet het geval, dan zullen collectieve warmte leverende systemen minder snel worden aangelegd. Het is aan de Rijksoverheid om de aanleg hiervan juridisch afdwingbaar te maken. Als een warmtenet wordt aangelegd, is iedereen dan verplicht aan te sluiten? Antwoord op deze vraag is van belang voor de praktische en financiële uitvoerbaarheid en dient daarom in wetgeving te worden vastgelegd.” En deze alinea stellen wij dus voor om te verwijderen en ingediend mede namens Sterk Lokaal, PVV, PvdA en CDA. Dat wat betreft het amendement en dan tenslotte, ik had het er net al even over in mijn antwoord aan de heer Pruisscher, mijn laatste punt wat betreft de aangekondigde evaluatie. Goed dat die wordt gehouden en wat ons betreft komen daar in ieder geval drie zaken aan de orde. Het eerste punt zal de ChristenUnie straks aandragen en dat gaat over de rol van de provincie versus de gemeenten, dus daar weid ik nu niet verder over uit om geen gras voor voeten weg te maaien. Ons tweede punt wat wij graag in een evaluatie willen hebben, is dat wij willen bespreken hoe we de politieke inbreng kunnen vergroten, want met het huidige construct van de RES, waarin raden, Staten en waterschappen aan het eind van het traject één document krijgen, waarbij wordt gemeld dat het niet de bedoeling is dat je er nog iets in wijzigt, dat voelt niet erg democratisch en dat is een understatement. Wij willen met meerderheden in de Staten sturing kunnen geven aan de inhoud en graag denken we daarover mee in de evaluatie, om het construct daarvoor aan te passen richting de toekomst. En ons derde punt betreft het draagvlak, daar had ik het net al over, die is voor ons heel erg belangrijk en een definitie van draagvlak is niet eenvoudig te geven en ook dat is een onderwerp dat wij graag zouden willen uitdiepen met elkaar in de evaluatie. Hoe geven we daar vorm en inhoud aan in Drenthe? Hoe toetsen we draagvlak? En wie heeft daarbij welke rol?

De voorzitter: De heer Schoenmaker heeft een vraag aan mevrouw Meeuwissen. De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Ja, dat was even een vraag die nog voortkwam uit de commissievergadering. In de commissievergadering werd natuurlijk de vraag gesteld: kun je moties indienen? Kun je amendementen indienen? De gedeputeerde gaf aan: daar is vast wel een mouw aan te passen hoe dat zou moeten. Heeft mevrouw Meeuwissen daar inmiddels duidelijkheid over wat er gebeurt met een motie of met een amendement? Daar ben ik wel benieuwd naar of dat de gedeputeerde dat zo meteen kan toelichten.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Juridisch gezien kun je natuurlijk altijd een amendement indienen. Een motie is sowieso geen probleem, maar een amendement kun je altijd indienen juridisch gezien. Je kan niet tegen Staten of gemeenteraden zeggen dat dat niet mag. Maar feitelijk, als je met elkaar hebt afgesproken, dat je op alle 12e of 13e plekken of nou ja 14, ook nog in een waterschap wordt besproken, als je daar hetzelfde document met precies dezelfde tekst wilt vastleggen, dan wordt het wat ingewikkeld als je op dat moment nog met amendementen aankomt, wat ons overigens niet weerhouden heeft om dat toch te doen. Maar dat terzijde. Dus wij willen ook graag, los van amendementen helemaal aan het einde, wij willen ook graag eerder in het traject, ook met officiële besluitvormende vergaderingen, invloed uitoefenen op wat erin komt

te staan. Maar goed, het voert nou wat ver om dat allemaal uit te diepen en daarvoor willen wij graag de evaluatie gebruiken.

De voorzitter: Prima. Mevrouw Meeuwissen, was u aan het einde gekomen van uw inbreng?

Mevrouw Meeuwissen: Nou ja, mijn laatste zin was eigenlijk: Ik heb drie punten genoemd die we graag in de evaluatie aan de orde zien komen en dat we daar ook als Statenleden een actieve rol in hebben, in die evaluatie, niet dat we lezen hoe anderen het geëvalueerd hebben. En of dat mogelijk is? Is mijn vraag aan het college en dan ben ik aan het einde.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan mevrouw Zuiker voor haar zes minuten van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Ja, dank u wel voorzitter. De Partij voor de Dieren heeft in de commissievergadering al aangegeven wat wij vinden van de RES 1.0. We zijn blij met de hoge ambities om in Drenthe duurzame zonne- en windenergie op te wekken. Wat betreft warmte zijn niet alle opties die in de RES genoemd worden duurzaam. Hout verbranden en mest vergisten, daarmee creëren we een ongewenste lock-in situatie en net als met fossiele warmte restwarmte gebruiken om huizen mee te verwarmen. Voorzitter, onze fossiele levensstijl is niet zonder gevolgen voor anderen. De negatieve gevolgen zijn het grootst voor de arme mensen op deze wereld en dat zijn uitgerekend de mensen die nauwelijks bijdragen aan de CO₂-uitstoot. Het tegengaan van klimaatverandering is ook opkomen voor mensenrechten. Het klimaatprobleem is daarmee ook een ethische kwestie. Kinderen en mensen die nog geboren moeten worden, hebben de problemen niet gecreëerd, maar krijgen wel te maken met de gevolgen van de keuzes die wij nu maken. Wij missen bij sommige partijen daarom ook het gevoel van urgentie en realiteitszin. Wij hebben te maken met een crisis. Denken sommige partijen dat de opwarming van de aarde geen impact zal hebben op ons landschap? Of dat de zeespiegelstijging ons niets gaat kosten. De VVD wil in de energietransitie geen dwang of verplichting van het Rijk, maar draagvlak van de omwonenden moet leidend zijn. Maar ondertussen hebben we wel een doorzettingsmacht van een VVD-minister als het gaat om het gebruik van de Drentse ondergrond voor gaswinning. Tegen de wil van gemeenten zullen kleine gasvelden in Drenthe worden leeggepompt en mensen die erboven wonen hebben er niets over te zeggen. Onder leiding van een andere VVD-minister gaat het Rijk bepalen wat er in het luchtruim boven Drenthe gebeurt. Dus als de VVD echt wil dat burgers meer te zeggen krijgen over hun leefomgeving, dan zou dat ook moeten gelden voor onze ondergrond en ons luchtruim. De Partij voor de Dieren vindt dat de overheid de moed moet tonen om voor de energietransitie de juiste prikkels in te bouwen. Daar is nog veel in te verbeteren. De huidige regering geeft nog altijd miljarden euro's aan subsidie aan de fossiele industrie. Dat is dus geld van ons allemaal. Laten we die middelen anders inzetten. Geef mensen met een laag inkomen direct een subsidie om de overstap naar duurzaam wonen te kunnen maken. Voorzitter, de energietransitie is niet optioneel. Fossiele brandstoffen raken een keer op en wat er nu nog in de grond zit, kan er beter in blijven.

De voorzitter: De heer Duut van JA21 wil u graag een vraag stellen. De heer Duut.

De heer Duut: Dank u wel, voorzitter. Ik ben even nieuwsgierig. Ik moet ook een beetje helderheid hebben van mevrouw Zuiker. Ze heeft het erover dat de hele klimaatkwestie ook een ethische kwestie is. Mijn vraag aan haar is: vindt zij het plaatsen van grote windmolens en zonnepanelen, beschouwt zij die ook als een ethische kwestie?

De voorzitter: Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Nee, dat beschouw ik niet als een ethische kwestie, want ik heb het hier over een wat groter, ik heb het hier over een hoger niveau. Dit is een uitvoering en dat kun je inderdaad, moet je zo optimaal mogelijk doen. Maar dit is een extreem grote dreiging voor de mensheid en daar heb ik dus, ik praat hierover een heel ander niveau, op een andere ethische kwestie.

De voorzitter: De heer Duut.

De heer Duut: Ja, het antwoord is mij wel duidelijk. Dank u.

De voorzitter: De heer Schoenmaker heeft ook een vraag.

De heer Schoenmaker: Ja, dank u wel. Het antwoord van mevrouw Zuiker triggert mij enigszins. Dus eigenlijk wat mevrouw Zuiker zegt van de Partij voor de Dieren: het maakt me niet uit wat de mensen in Drenthe ervan vinden. Hoe ze er ook tegenaan kijken, het gaat om een groter doel. Dus wat we hier ook wereldwijd willen doen, dat is prevalerend boven wat de inwoners van Drenthe meemaken rondom deze energietransitie. Ik vind dat wel een hele bijzondere, dat ze de mensen in Drenthe absoluut niet serieus neemt.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. Want u legt mij woorden in de mond die ik helemaal niet zeg. Ik zeg helemaal niet dat de mensen in Drenthe niet belangrijk zijn. Maar ook de mensen in Drenthe en de kinderen nu in Drenthe en ook de kinderen die nog geboren gaan worden, die hebben te maken, ook Drenten, met de energie- en met de klimaatcrisis. U kunt nu wel denken dat dat niet zo is, maar dat is gewoon zo. Ook de verdroging, allerlei andere dingen, migratie, oorlogen, allerlei conflicten, daar hebben mensen in Drenthe mee te maken. U doet nu net alsof ik niet om de Drenten geef en dat heb ik nooit gezegd. Dat vind ik ook helemaal niet.

De voorzitter: Via de voorzitter graag debatteren, als ik zo vrij mag zijn. De heer Schoenmaker nog in tweede instantie?

De heer Schoenmaker: Nee, het antwoord is mij helder en mijn inzicht richting de Partij voor de Dieren is daarmee niet veranderd.

De voorzitter: Dank u wel, heer Schoenmaker. Mevrouw Zuiker vervolgt haar betoog.

Mevrouw Zuiker: Ja, waar was ik? Hoe trager de energietransitie gaat, ook in Drenthe, hoe groter de kans op doorzettingsmacht van het Rijk om hier een kerncentrale neer te zetten. Vindt de heer Schoenmaker dat dan een goed plan? Of de heer Duut? Dat vind ik nog wel interessant, of zij daar dan de belangen van de Drenten voor ogen hebben.

De voorzitter: De heer Schoenmaker en de heer Duut willen hier natuurlijk onmiddellijk op reageren. De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Nou, wat ik in tegenstelling tot de Partij voor de Dieren waarschijnlijk vind, is dat er onderzoek gedaan moet worden naar de mogelijkheden rondom kernenergie,

rondom thorium. Volgens mij ligt er al een agendavoorstel, al een hele tijd geleden, dat wij daarover geïnformeerd zouden worden. En zonder informatie over bepaalde onderwerpen, kan ik daar ook geen uitspraak over doen. Wat wij wel willen en dat is in tegenstelling tot de Partij voor de Dieren, wij willen onderzoek hebben gedaan wat de mogelijkheden wel zijn en wat de mogelijkheden niet zijn, en op basis van kennis en niet op aannames, wat u doet, daarover willen wij graag een besluit nemen. Dat is mijn reactie.

De voorzitter: Dat is eigenlijk een statement, maar wil mevrouw Zuiker daarop reageren? Ik zie de heer Uppelschoten ook voor zijn gemoedsrust.

Mevrouw Zuiker: Want Sterk Lokaal wil graag zoveel mogelijk gas blijven opboren en hier een kerncentrale neerzetten en ik denk niet dat de inwoners van Drenthe daar mee gebaat zijn.

De voorzitter: De heer Duut.

De heer Schoenmaker: Mag ik nog één reactie geven, voorzitter?

De voorzitter: Ja, de heer Schoenmaker mag nog reageren. Ga uw gang.

De heer Schoenmaker: De woorden die mevrouw Zuiker zegt, komen uit het land der fabelen, want zo zit Sterk Lokaal er natuurlijk niet in.

De voorzitter: Dan geef ik het woord aan de heer Duut.

De heer Duut: Dank u wel, voorzitter. Je moet een beetje op de hoogte zijn, als het gaat om kernenergie. In Japan wordt nu Fukushima weer opgesteld, omdat de nieuwste beveiligingstechnieken worden toegepast, bestand tegen tsunami's en aardbevingen. De kerncentrale neemt geen ruimtebeslag, het is volledig CO2 vrij, dus als u een duurzaam middel zoekt, dan is kernenergie natuurlijk het antwoord. In Drenthe kan zoiets niet, want je hebt een breed water nodig om een kerncentrale aan te plaatsen. De Eemhaven zou prima zijn. En wat mij persoonlijk betreft, zetten we hem overal neer, meerdere kerncentrales in Nederland waar voldoende water aanwezig is. Maar ga vooral uw kennis even bijspijkeren over de veiligheid, over de veiligheidsaspecten van kerncentrales, want wat was het laatste argument tegen? Dat is inmiddels ook opgelost.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Ja, ik ga daar niet op in. Mijn kennis over kerncentrales is goed op de hoogte. Ik weet dat het miljoenen jaren kost om de boel weer af te laten breken. Wij zitten andere generaties ermee op te zadelen. Dat is wat we gaan doen met kerncentrales. En ik begrijp dat u dus de kerncentrale eventueel in Groningen wilt hebben, in de aardbevingsgebieden. Mag ik verder gaan?

De voorzitter: U begrijpt dat de heer Duut dat wil? Wil de heer Duut nog reageren?

De heer Duut: Nee, ik acht dat zinloos.

De voorzitter: Dan de heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Mevrouw Zuiker, u zegt dat u op de hoogte bent van de kerncentrales, maar het voorbeeld dat u geeft dat het tienduizend of honderdduizend jaar zal duren voordat het afgebroken kan worden, dat blijkt juist niet met het nieuwste type, als we het hebben over gesmolten zoutreactoren en zelfs vooral gesmolten zoutreactoren, ..., dan speelt dat helemaal niet. Dan is het radioactieve afval, dat probleem is er eigenlijk niet. Dus dat is één. Mijn tweede vraag aan u direct: denkt u dat het energieprobleem, als ik dan zeg, dat zal ik zo relativeren in mijn bijdrage, dat het opgelost kan worden zonder kerncentrales? Dat alles zou kunnen met zon en wind?

De voorzitter: Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Voorzitter, wij denken dat wij met een andere levensstijl en energiebesparing heel veel kunnen opwekken met zon en wind en andere technieken, die geen druk leggen op de toekomstige generatie.

De voorzitter: Mijnheer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Maar als ik uw vraag dus, het gaat alleen niet over elektriciteit, maar ook over mobiliteit, over de industrie, weet ik wat, alles waar nu energie gebruikt wordt, want we hebben het nu over een klein deeltje, namelijk onze elektriciteitsbehoefte, maar er is een hele grote energiebehoefte en u zegt dus eigenlijk: de hele energiebehoefte kan opgewekt worden met zon en wind en als we maar een sobere levensstijl gaan hanteren, dan is het probleem op te lossen? Zo begrijp ik uw antwoord.

De voorzitter: Heer Uppelschoten, wilt u ook via de voorzitter debatteren? Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Ik denk dat de heer Uppelschoten het heel goed heeft begrepen. Zal ik verder gaan?

De voorzitter: U vervolgt uw betoog. Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Wij willen tot slot, want wij zijn voorstander van kleinschalige, landschappelijk en ecologisch ingepaste zonneparken in collectief eigendom. En dan het Akkoord van Parijs is haalbaar en betaalbaar, anders zouden we hier gewoon voor niks bezig zijn. De Motie Windmolens en vogels wil ik nog indienen: "Constaterende dat via de Regionale Energiestrategie vermindering van CO2-uitstoot behaald kan worden door het opwekken van duurzame energie met onder andere windenergie; er jaarlijks duizenden aanvaringen tussen windmolens en vogels vallen te betreuren; Overwegende dat: bij het ontwerp en plaatsing van windmolens rekening gehouden kan worden met de gevolgen voor vogels en andere dieren; een eenvoudig en relatief goedkope ingreep als het zwart verven van de wieken al de kans op vogelaanvaringen aanzienlijk kan verminderen; onderzoek naar windmolens zonder wieken volop gedaan wordt, deze zijn beter voor vogels en vleermuizen en kunnen ook niet voor slagschaduw en lage bromtonen zorgen. We verzoeken het college daarom: te stimuleren dat windmolens in Drenthe zo min mogelijk schade opleveren voor vogels en andere dieren, door toepassing van de nieuwste kennis en technologie met betrekking tot ontwerp en locatie. En gaan over tot de orde van de dag." Tot zover onze bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zuiker. Ik geef het woord aan de heer Pruischer van de ChristenUnie.

De heer Pruijscher: Dank u wel, voorzitter. Het is altijd even weer aarde als bijna de hele wereld voorbijkomt, ook met allerlei discussies wat toch in Drenthe niet kan. Dus laten we dan maar eens even kijken wat er bij ons op tafel ligt en dat is best ambitieus. We willen in 2030 3,45 terawattuur aan hernieuwbare energie opwekken en daarmee ook twee megaton CO2 vermijden. Dat is de bijdrage die Drenthe levert aan het Klimaatakkoord en het is ook de uitvoering van onze eigen provinciale ambitie en het doel om 40% hernieuwbare energie in 2030 te hebben. Dat we ambitieus zijn, vinden wij goed. In onze visie op de rol van de overheid past het om een duidelijke richting te geven. Dat betekent in onze optiek, dat we anders moeten omgaan met de aarde. De energie die we opwekken mag haar niet uitputten en de uitstoot die we ook veroorzaken, mag haar niet schaden. En juist met de Regionale Energiestrategie komen die beide punten terug en zetten we dus een stap in de goede richting. Over de rol van de overheid en in het bijzonder de positie van de provincie, hebben we het ook vaker gehad. Eerder heb ik gevraagd om reflectie op de verdeling van de totale energieopwekking over de gemeenten in onze provincie, want als provincie hebben wij ons te verhouden tot alle inwoners en moeten we ook eventuele verschillen kunnen duiden, kunnen bespreken of verklaren. En in discussie, merk ik, schieten we vaak in een kramp, want er is gemeentelijke autonomie en daar gaan de gemeenten over. Maar ook als Provinciale Staten hebben wij een rol, waarbij we toch eigenlijk ook de gemeenten in hun waarde kunnen laten. Dat vraagstuk zou wat mij betreft en wat ons betreft beter op tafel moeten liggen en bij de evaluatie betrokken moeten worden en daarom dien ik samen met mevrouw Meeuwissen van de VVD de volgende motie in: "Overwegende dat RES Regio Drenthe naast de provincie bestaat uit 12 gemeenten en 4 waterschappen met elk hun eigen volksvertegenwoordigende organen; overwegende dat Provinciale Staten in deze complexe bestuurlijke samenwerking zoekt naar haar eigen rol en bevoegdheden, waarbij de autonomie van andere bestuursorganen niet wordt geschonden; zijn wij van oordeel dat het past bij de rol en bevoegdheden van Provinciale Staten om te spreken over de verdeling van de energieopwekking over de gemeenten in de provincie; verzoeken het college dit vraagstuk voor te leggen aan de Drentse Energietafel om te bespreken bij de evaluatie in de tweede helft van 2021, en gaat over tot de orde van de dag." En ik hoorde inderdaad mevrouw Meeuwissen ook al zaken zeggen, die nog meer bij die evaluatie betrokken worden. Dus dit kan wellicht mooi dienen als een kapstok of een geheugensteun om daaraan te voldoen. Voor de verdere uitwerking, maar ook de uitvoering van de energiestrategie is maatschappelijke betrokkenheid essentieel. Het is de uitdaging om de breedte van de samenleving te betrekken, waaronder nadrukkelijk ook jongeren. In de RES-tekst, ja RES-tekst staat dat scholieren en studenten kunnen meedenken over vraagstukken van de energietransitie. Klassieke methoden werken dan niet altijd. Daarom moeten we zoeken naar nieuwe manieren, zoals Swipocratie. Bij de commissiebehandeling heeft ook de Jongerenadviesraad Drenthe ingesproken, vol enthousiasme en laten ze zien dat ze met deze ingewikkelde problematiek aan de gang willen. Ook met Swipocratie hadden ze al de mening van hun leeftijdsgenoten gepeild en wij zijn ervan doordrongen dat hun bevoegdheid, hun creativiteit en netwerk niet kan ontbreken aan tafel. Daarom moeten zij, denk ik, excuus, daarbij moest ik denken aan de opmerking die ook één van de jongeren maakte bij de bijeenkomst: 'De bal ligt bij jullie.' Daarom dien ik samen met Sterk Lokaal, PvdA, VVD en CDA de volgende motie in: "Overwegende dat de RES 1.0 tot stand is gekomen in samenwerking met jongeren, bij monde van JongRES Nederland, en dat participatie van jongeren van belang is bij de verdere uitwerking; overwegende dat de stem van Drentse jongeren, zoals in de Jongerenadviesraad Drenthe, nog niet wordt meegenomen, terwijl zij wel willen meepraten, omdat het over hun toekomst gaat; zijn van oordeel dat de Jongerenadviesraad Drenthe in het vervolgproces aan tafel moet kunnen meepraten over de vraagstukken van de energietransitie; verzoekt het college dit

te realiseren in samenspraak met de partners aan de Drentse Energietafel, en gaat over tot de orde van de dag.”

De voorzitter: Dank u wel, heer Pruisscher. Was u aan het eind gekomen?

De heer Pruisscher: Nee, ik zwijg, omdat ik een vinger zie van mevrouw Kleine Deters.

De voorzitter: Oh, wacht even. Aha, ik ook. Mevrouw Kleine Deters, ga uw gang.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter. Met toch wel verbazing horen wij de motie die de heer Pruisscher indient. D66 heeft bij monde van mevrouw Zouine in de commissievergadering aan de gedeputeerde gevraagd of er een stoel gereserveerd kan worden voor de Jongerenadviesraad Drenthe aan de RES-tafel. De gedeputeerde heeft in de commissievergadering de toezegging gedaan dat die stoel gereserveerd zal gaan worden. Daarmee wil D66 ook het vertrouwen aan de gedeputeerde geven, dat hij uitvoert wat hij toezegt. Dus wij snappen echt niet hoe wij deze motie dan moeten duiden. We hebben de toezegging en wij voelen ons wel wat overvallen door de heer Pruisscher met zijn motie, dat het nu op deze wijze geformaliseerd zou moeten worden. Dus ik zou daar graag een reactie op willen. Heeft mijnheer Pruisscher onvoldoende vertrouwen in de gedeputeerde dat hij de toezegging uitvoert? Wij begrijpen het niet.

De voorzitter: De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Dank u wel, voorzitter. De verbazing van mevrouw Kleine Deters duurt dan ook al sowieso een hele dag. Maar goed, de beantwoording wil ik nog wel een keer, niet alleen per mail doen, maar ook wel hier herhalen natuurlijk. Ik heb het volste vertrouwen in de heer Stelpstra dat hij zijn toezegging uitvoert. Maar zoals aangegeven, GS is slechts één helft van het provinciale bestuur, wij zijn daar de andere helft van en dat ook uitspraken van Provinciale Staten ertoe doen en dat staat hier ook duidelijk in, is dat wij ook van oordeel zijn dat deze Drentse jongeren aan tafel horen te zitten. En ik heb vanmorgen ook nog even contact gehad met de inspreker van de Jongerenadviesraad Drenthe en zij zijn zeer verheugd dat dit ook vanuit de Staten het signaal is.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, toch graag, de ChristenUnie zit vaak op de juridische en juiste toer, dan toch mijnheer Pruisscher, de RES-tafel is uitvoering. Als PS bepalen wij wat en tegen welk bedrag en de uitvoering en hoe dat invulling krijgt, dat is aan GS. Dus de RES-tafel is de uitvoeringsfase. De gedeputeerde heeft de toezegging al gedaan, wat betreft de stoel voor de Jongerenadviesraad Drenthe, waar we uiteraard echt blij mee zijn. Dus waarom vindt u dan dat we nog een motie over de uitvoering als opdracht aan de gedeputeerde zouden moeten meegeven?

De voorzitter: De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Dank u wel, voorzitter. Ik deel niet de opvatting dat het hier louter gaat om uitvoering. De vorming van de energiestrategie is een onderdeel die nog aan het beleidsproces vooraf gaat en waarbij dus PS ook een belangrijke rol speelt om te bepalen welke partners betrokken zouden moeten zijn bij de vorming van dat beleid en de behandeling van de energievraagstukken. Het gaat niet louter om uitvoering. Die opvatting deel ik niet en in dit onderdeel

van het proces heeft PS daar dus ook een mening over en kan aangeven welke partners betrokken moeten zijn.

De voorzitter: Dank u wel, heer Pruisscher. U vervolgt uw betoog.

De heer Pruisscher: Nog niet helemaal, want ik zie mevrouw Vedder.

De voorzitter: Ja, ik zie nog een hand. Mevrouw Vedder. Dank u wel, voorzitter.

Mevrouw Vedder: Dank u wel voorzitter. Excuus, de radertjes in mijn hoofd hadden even net iets meer tijd nodig, want ik wilde graag aan de ChristenUnie nog een vraag stellen over de vorige motie, over de provinciale rol in dit RES-proces. Wij hebben met enige zorg de aanbevelingen van de Natuur en Milieufederatie gezien in de Drentse Kei. De constatering dat, en zij zien ook een soort gebrek eigenlijk aan regierol bij de provincie en maken zich daar zorgen over en doen daar ook aanbevelingen op. Ik zou aan de ChristenUnie-fractie willen vragen of dat ook mede de inspiratie is geweest tot deze motie en hoe zij dan bijvoorbeeld aankijken tegen de roep om een regionale visie op de energietransitie, zoals door de Natuur en Milieufederatie wordt voorgesteld. Zou dat dan ook een onderdeel moeten zijn van die evaluatie over de provinciale rol?

De voorzitter: De heer Pruisscher en ik zie dat de heer Uppelschoten ook een bijdrage wil leveren. De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Richting het CDA de noodoproep, nou noodoproep, de oproep van de Natuur en Milieufederatie was niet de aanleiding voor deze motie. Meer mijn herhaalde vraag om hier op dit punt meer informatie te geven en wat dus niet naar believen gebeurt, wat ook niet is opgepakt in deze procedure tot nu toe en waarvan ik dus van mening ben dat die wel zou moeten plaatsvinden. Voor de rest denk ik dat de aanbevelingen die de Natuur en Milieufederatie doet interessant zijn voor die evaluatie, maar dat kan ik nu niet in zoverre overzien om die helemaal te behandelen in deze interruptie.

De voorzitter: Mevrouw Vedder nog in tweede instantie?

Mevrouw Vedder: Nee hoor, dank voor het antwoord.

De voorzitter: Prima. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ik wilde ook graag terugkomen op de eerste motie, want wij worstelen ook heel erg met de rol van PS en wij vinden het eigenlijk gek dat we één van de 17 partners zijn die bijdragen in het RES-proces, de 12 gemeenten, wij zelf dan en de 4 waterschappen. Als provincie heb je toch een expliciete verantwoordelijkheid voor de ruimtelijke ordening van, of als PS voor de ruimtelijke ordening van de provincie? En wat gek nou dat wij geen finaal oordeel vellen of dit goed is voor de ruimtelijke ordening. U heeft zelf al gezegd: de verdeling en het bod en dat wij niet als PS in de positie zijn om daar beslissing over te nemen. We hebben toch een politiek stelsel, waarbij de provincie, ja ik mag het nauwelijks zeggen, toch iets boven de gemeenten staat en andere belangen hoort te wegen. Dus is het niet zo dat de provincie eigenlijk niet hier een beslissing over zou moeten nemen?

De voorzitter: De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Dank u wel. Ik denk dat de heer Uppelschoten hier terecht aangeeft, dat de klassieke staatsinrichting en de vorming van dit soort gemeenschappelijke regelingen door elkaar loopt en ontzettend ingewikkeld wordt. Maar in dit samenwerkingsverband hebben wij dus geen grotere bevoegdheden dan de andere partners, terwijl ik inderdaad wel zie dat wij als provincie een andere rol zouden kunnen aannemen, die inderdaad gemeentegrens overstijgend is en de ruimtelijke ordening vind ik daar een heel terecht punt.

De voorzitter: De heer Uppelschoten nog in tweede instantie?

De heer Uppelschoten: Maar goed, we gaan nu wel meewerken aan iets waarbij het politieke mandaat, laat ik het zo zeggen, en het systeem dat wij hebben, dat dat min of meer ondergraven wordt. Ik vind het, laat ik maar een heel gek voorbeeld nemen. We kunnen de Tweede Kamer ook als partner aansluiten bij de RES-tafel. Dat neemt toch niemand serieus? En nou zijn wij ook aangesloten als partner bij een RES-tafel, waar alle anderen zitten en we vergeten onze eigen verantwoordelijkheid.

De voorzitter: De heer Pruisscher nog in tweede termijn, tweede instantie? Sorry.

De heer Pruisscher: Ja, ik probeer juist de eigen verantwoordelijkheid nu weer wat kracht bij te zetten, dus dat we die in ieder geval niet vergeten. En volgens mij blijft in het ruimtelijk domein de klassieke structuur wel overeind. Dat is misschien een goede opmerking om te maken en ik heb nog één alinea om af te sluiten, voorzitter. Als u mij toestaat.

De voorzitter: Jazeker. Ga uw gang.

De heer Pruisscher: Tot slot wil ik een opmerking plaatsen over het gelijk speelveld, want er zit soms een groot verschil, een afstand ook, tussen initiatiefnemers en inwoners, om dat te bewaken, kunnen gemeenten een onafhankelijke procesbegeleider aanstellen, zo staat ook in de RES. Die mogelijkheid is van groot belang en verdient ook vaak gebruikt te worden. Maar laat dit uitgangspunt ook, van een gelijk speelveld, ook vaker doorklinken in vraagstukken rond de energietransitie. Ook gelet op het actuele debat over de verhoudingen en het contact tussen inwoners en de uitvoering van overheidsbeleid. Dat cruciale speelveld of dat gelijkwaardige speelveld is cruciaal. Laten we daar dan als overheid ook voor staan. En in tweede termijn zal ik terugkomen op alle andere moties. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Zwiers van de Partij van de Arbeid.

De heer Zwiers: Voorzitter, dank u wel. De RES 1.0 laat zien hoe Drenthe haar bijdrage levert aan de hoognodige energietransitie. Mevrouw Zuiker heeft daar ook al ware woorden over gesproken. RES 1.0 laat eveneens zien dat al grote delen van de Drentse ambitie zijn gerealiseerd of in de pijp lijn zitten. En dan is het pijnlijk om te constateren dat het grootste deel hiervan is gerealiseerd door projectontwikkelaars van buiten Drenthe. Een situatie waarbij de lasten terecht komen bij de Drent en de lusten elders terecht komen. En de PvdA maakt zich hierover zorgen. U weet dat wij pleiten voor lokaal eigendom, voor kleinschalige initiatieven en koppelingen met andere Drentse uitdagingen, Voorzitter, de Partij van de Arbeid zal zo een motie indienen om ook het Rijk te verzoeken in haar subsidiering niet alleen te kijken naar de meeste energie

tegen de laagste prijs, maar ook om te kijken naar andere effecten. De SDE wordt op dit moment opgeslokt door projectontwikkelaars en de grootschalige initiatieven kennen we allemaal. En dat moet anders kunnen, met meer aandacht voor de lokale situatie, met aandacht voor bijvoorbeeld lokale werkgelegenheid. Ik zal de motie voorlezen. "Provinciale Staten vandaag bijeen. Constaterende dat: de huidige subsidiering van duurzame energie door het Rijk voornamelijk gaat volgens het principe: een zo hoog mogelijke opbrengst aan megawatts tegen de laagste kosten; vanwege dit principe de kleinschalige initiatieven met meer regionale opbrengst, zoals Zon op Dak, veelal achter het subsidienet vissen; aspecten als werkgelegenheid bij aanleg door regionale bedrijven en de ruimtelijke impact voor de directe omgeving, zoals de zonneladder, geen rol spelen bij de subsidiering SDE van duurzame energie door het Rijk; Overwegende dat: draagvlak voor de energietransitie wordt vergroot wanneer lusten en lasten in balans zijn; de energietransitie meer betekent dan tegen zo laag mogelijke kosten zo veel mogelijk energie opwekken; Drenthe in de RES 1.0 een groot aandeel neemt van de landelijke taakstelling en daarmee veel lasten voor haar rekening neemt; Verzoekt het college: in de aanbevelingen richting het Rijk op te nemen dat bij de SDE meer aandacht moet komen voor de maatschappelijke effecten, zoals werkgelegenheid en ruimtelijke impact, inclusief de zonneladder; en gaat over tot de orde van de dag." Mede namens VVD, CDA en D66. Voorzitter dan ga ik door, want tijdens de commissievergadering hebben wij ook al aangegeven dat we niet enthousiast zijn over de RES.

De voorzitter: Ik zie de heer Bos van GroenLinks, die u een vraag wil stellen. De heer Bos.

De heer Bos: Dank u wel, voorzitter. Dank u wel mijnheer Zwiers voor het aanhoren en laten horen van jullie motie. Wij vinden hem heel interessant. De SDE-vormgeving kan wat ons betreft ook op de schop, waardoor kleinschalige initiatieven beter aan bod komen. Wij vragen ons wel af: wat bedoelt u met de zonneladder? We zien hem het liefst, in ieder geval in onze Omgevingsvisie en -verordening niet terug, dus hoe kunnen we die betrekken als we dan niet weten waar we over praten, als het ware?

De voorzitter: De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Dank u wel, voorzitter. Het gaat dan juist om initiatieven, nou we kennen de zonneladder met Zon op Dak natuurlijk, voor de grootschalige initiatieven, dat juist bij subsidiëring ook naar dat soort aspecten wordt gekeken. Wij kennen dat bijvoorbeeld ook bij landbouwsubsidies voor materieel, dat wij zeggen: wij geven daar een puntensysteem aan, wat vinden we belangrijk en wat zou daarin voorrang moeten hebben bij subsidiëring? En dan gaat het dus niet alleen om de laagste kosten tegen zoveel mogelijk opbrengsten qua energie, maar juist ook om andere opbrengsten, die we als maatschappij ook graag zouden willen.

De voorzitter: De heer Bos.

De heer Bos: Wat wij ons afvragen is dat dan een essentiële voorwaarde of sluiten we daarmee ook uit dat bijvoorbeeld een dorpsinitiatief op land, die Zon op Land wil vormen, dat we die het toch wat moeilijker gaan maken?

De voorzitter: De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Dank u wel, voorzitter. Ja, het gaat er wat de Partij van de Arbeid betreft dan om, dat je naar een aantal factoren kijkt. De ruimtelijke impact is dan één, Zon op Dak is één, lokale werkgelegenheid en andere maatschappelijke opbrengst, dat zou dan verder uitgewerkt

moeten worden, maar dat vind ik verder wel uitvoering, maar zeker niet om dat soort dingen uit te sluiten.

De voorzitter: De heer Zwiers vervolgt zijn betoog.

De heer Duut: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Duut wil ook nog een vraag stellen. De heer Duut.

De heer Duut: Voorzitter, het volgende: de SDE is indertijd met 100% instemming ook van de Partij van de Arbeid opgezet in het besef dat, willen we duurzaam iets doen met zonne ..., hoe heten die dingen, zonneparken, dan heb je grootschalige aanpak nodig en dus zeer kapitaalkrachtige partijen. Dat is de enige reden waarom het Rijk de SDE, Stimulering Duurzame Energieproductie heeft ingezet. Dat kan alleen maar grootschalig. Voor kleine dorpen, kleine gemeenschappen is dat een onmogelijkheid. U weet dat, de PvdA in Den Haag weet dat. Waarom komt u nou in de staat van een lopend proces opeens, ja, wat mij betreft sympathiek doen, terwijl u in uw hartje dient te weten dat het een onmogelijkheid is?

De voorzitter: De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Voorzitter, dank u wel. Volgens mij is de Partij van de Arbeid ook in Den Haag al lange tijd aan het proberen om daar wat meer maatschappelijks in te krijgen. Daarbij met name ook door partijen als JA21 krijgen we eigenlijk nooit steun op dat soort voorstellen. En als u het heeft over alleen maar maatschappelijke initiatieven, we hebben het hier ook gewoon over lokale ondernemers, industrie, agrariërs die ook simpelweg wel willen, maar op dit moment het niet voor elkaar krijgen en we willen die oproep doen, dat het toch mogelijk gemaakt moet worden en dat er meer aandacht voor komt in subsidiëring, behalve dat je alleen kijkt naar misschien wel de hele kapitaalkrachtige partijen, zoals de projectontwikkelaars, maar we hebben ook in Drenthe genoeg partijen die zelf iets kunnen ontwikkelen en die zullen ook de ruimte moeten krijgen om daarin hun stappen te kunnen zetten.

De voorzitter: De heer Duut, tweede instantie.

De heer Duut: Het klinkt aardig, maar dat is gespeend van elke vorm van realiteitszin. Lokale ondernemers gun ik ook alles, dat doen we met zijn allen heel graag. Alleen, de heer Zwiers gaat voorbij aan het feit dat je dit grootschalig moet doen, anders gaat dat nimmer werken en daar heb je hele grote partijen voor nodig die heel kapitaalkrachtig zijn. En vandaar dat deze constructie er nu is. Partijen maken gewoon gebruik van de SDE en de SDE is indertijd met volledige instemming, ook van de PvdA gestart. En u kunt er nu wel aan gaan zitten knabbelen, maar dan moet u dat ook duidelijk zeggen dat u dat wilt en dan hebben we er wat aan. Nu is het alleen maar mooipraterij.

De voorzitter: De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Voorzitter, de kwalificatie van de heer Duut laat ik voor zijn eigen rekening. Ik constateer dat de heer Duut het opneemt voor het grootkapitaal. Dat laat ik graag bij de heer Duut.

De voorzitter: De heer Uppelschoten heeft ook nog een vraag voor u.

De heer Uppelschoten: De discussie over het grootkapitaal past wel bij de Partij van de Arbeid, maar ik heb eigenlijk een andere vraag. Het is natuurlijk sympathiek dat we de lokale initiatiefnemers steunen en dat lokale ondernemers geholpen worden om hieraan mee te werken. Maar er zit nog steeds iets in, namelijk dat dat participeren voor 50% is en de heer Duut gaf net aan: dat zijn vaak hele grote partijen die het doen en 50% participeren is dan meestal heel moeilijk. Maar waarom hebben we het steeds over 50% participeren? Waarom hebben we het niet over 50% van de opbrengst? Dat is toch veel veiliger voor de omgeving? Dat zou trouwens ook veel veiliger zijn voor gemeentes en provincies als dat gebeurde. Want 50% participeren in grote dingen, dat kan ook nog eens fout gaan en dan zit je er ook aan vast. Dus waarom ...

De voorzitter: De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Voorzitter, ik wou mijn geluid weer aan zetten, maar die stond nog aan. Dank u wel. Eerlijk gezegd is mij niet helemaal helder wat dat voor koppeling heeft met de motie. Wellicht is het een losstaand punt dat de heer Uppelschoten in wil brengen. Maar goed, u weet: in het verdelen van lusten en lasten vindt u ons daarin aan uw zijde.

De voorzitter: De heer Uppelschoten nog in tweede instantie?

De heer Uppelschoten: Nou, ik had het juist over die lusten en ik denk, dit zou één van de lusten kunnen zijn, dat je dan niet alleen zegt: het is werk voor de lokale omgeving, maar dat de lokale omgeving ook profiteert voor de helft in de opbrengst. En je hoeft niet alleen maar steeds te participeren, want dat is weer een heel ander ingewikkeld proces. Terwijl in de opbrengst participeren is waarschijnlijk veel makkelijker en makkelijker vast te stellen.

De voorzitter: De heer Zwiers nog.

De heer Zwiers: Voorzitter, in de kern snap ik het punt van de heer Uppelschoten, maar ik denk ook als je kijkt naar risicodragend en al dat soort dingen, dan zal ik het toch ook deels op moeten nemen voor degenen die wel het risico dragen om zijn initiatief te starten, dus denk ik dat het toch niet zo makkelijk is, zoals de heer Uppelschoten stelt.

De voorzitter: De heer Zwiers vervolgt zijn betoog.

De heer Zwiers: Voorzitter, ik was bij de betaalbaarheid, want eigenlijk, nou we zijn niet zo heel enthousiast over de RES en dat komt eigenlijk omdat daar de Haagse keuzes eigenlijk pijnlijk duidelijk worden en het neemt de zorgen die wij hebben of straks iedereen de energierekening nog wel kan betalen niet weg. En Drenthe neemt daarin haar verantwoordelijkheid en wij verwachten van alle partijen dat zij dat ook doen. Met dat als boodschap naar alle betrokkenen zullen wij instemmen met de RES, maar niet voordat wij daar nog wel een motie over hebben, want we vinden dat de RES betaalbaar en woonlasten- neutraal plaats moet vinden. En ik zal ook die Motie RES: Betaalbaarheid inbrengen. "Provinciale Staten vandaag weer bijeen. Concluderende dat: de energietransitie impact heeft op de betaalbaarheid van energie voor iedereen in Drenthe; veel Drenten moeite hebben hun energierekening te voldoen en de verwachting is dat deze groep zal toenemen; betaalbaarheid niet of nauwelijks onderdeel is van de RES; de warmtetransitie en collectieve woningverduurzaming onderdeel is van RES 1.0; in de RES betaalbaarheid niet specifiek op de agenda staat; Overwegende dat: voor de realisatie van de energiedoelstellingen betaalbaarheid voor onze inwoners van groot belang is; betaalbaarheid derhalve meer aandacht

moet hebben in de verdere uitwerking van de RES-plannen; betaalbaarheid en een woonlasten-neutrale energietransitie zijn opgenomen in het coalitieakkoord; Verzoekt het college: waar de verdere uitwerking van RES 1.0 directe gevolgen heeft voor energievoorziening in woningen, er bij de daarvoor verantwoordelijke overheden op aan te dringen dat dit haalbaar en woonlasten-neutraal plaatsvindt." Mede namens VVD en CDA.

De voorzitter: Ik zie de heer Schoenmaker zijn hand opsteken. De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Ja, een hele sympathieke motie van de PvdA, waar wij ook zeer zeker achter staan. Ik had nog wel een verduidelijkende vraag voor de heer Zwiers. Bedoelt de heer Zwiers hier ook mee dat op het moment dat iemand dus niet vrijwillig meewerkt aan het transitieproces van gas richting andere vormen van energie en daar eventueel toe gedwongen kan worden wegens die juridische afdwingbaarheid, dat deze persoon dan kostenneutraal dit zou moeten gaan doen? Want op dat moment zou het zo kunnen zijn, dat veel mensen natuurlijk niet mee gaan werken en die rekening moet ergens betaald worden. Omvat deze motie ook dat dat kostenneutraal is? Of gaat dat al weer te ver?

De voorzitter: De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Voorzitter, dank u wel. Ja, met het amendement van de VVD, die mede wordt ingediend door de Partij van de Arbeid halen we dat stukje eruit, dus in die zin zou dat een antwoord zijn, maar uiteindelijk zullen de meeste mensen met hun portemonnee hun besluit nemen. Dus we zullen daar heel veel werk van moeten maken, om dat ook goed mogelijk te maken.

De voorzitter: De heer Schoemaker nog?

De heer Schoemaker: Nee, nou het blijft een hele lastige ... Ik dank wel de heer Zwiers voor het antwoord. Alleen wij voorzien natuurlijk wel op het moment dat er meer mensen verplicht van het gas afgaan, dat niet zullen gaan doen uit vrijwilligheid, gemiddeld kost dat tussen de € 20.000 en € 60000 per woning, dat wij in ieder geval van het vorige onderwerp, de Jaarrekening met enorme overschotten daar wel eens een hele goede invulling voor kunnen hebben, als we dit zouden moeten uitvoeren. Maar dat is een opmerking.

De voorzitter: Dat is een statement. De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Voorzitter, ik denk dat we ook wel weg moeten blijven steeds van wat het kost, maar dat we ook naar de opbrengsten moeten kijken. Ik bedoel, ik heb als ik gewoon kijk naar mijn eigen huis, een investering van € 10.000 gedaan om dat te verduurzamen, maar dat heb ik een aantal jaren geleden gedaan, maar dat is ondertussen alweer terugverdiend en de discussie alleen voeren aan de kostenkant en niet aan de opbrengstenkant en dus terugverdientijd te bekijken, denk ik dat we daarmee een verkeerde discussie voeren.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen zag ik haar hand opsteken.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel, voorzitter. Nu heb ik even een uitdaging, want ik heb een interruptie op de heer Zwiers, maar eigenlijk reageer ik op de heer Schoenmaker. Ik ga mijn best doen. Dat zal dan via de heer Zwiers moeten. Bent u het eens met mij, mijnheer Zwiers, dat ook de kern van de motie die wij samen mede indienen ook is dat echt dat woonlastenneutraal, dat

dat het uitgangspunt is? Dus ook als je woonwijken van het gas af gaat halen en dat dan die randvoorwaarden gewoon ingevuld moeten worden, zodat voor medewerkers ..., voor medewerkers sorry, voor inwoners het gewoon geregeld is en dat we ook niet direct zeggen: de provincie trekt de portemonnee, want dat lijkt me dan toch ook weer niet de bedoeling, zoals de heer Schoenmaker suggereerde, maar dat er gewoon een goede regelingen moeten zijn voordat we überhaupt toe zijn aan het dwangverhaal?

De voorzitter: De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Voorzitter, dat is misschien wel de makkelijkste vraag. Daar kan ik bevestigend op antwoorden.

De voorzitter: Dan zie ik de heer Ewoud Bos van GroenLinks en de heer Schoenmaker steekt ook zijn hand weer op.

De heer Bos: Een interessante discussie, die hier ontstaat, voorzitter. Wat ik me afvraag is, hoe we omgaan met de kosten van bijvoorbeeld netbeheerders en warmtebedrijven. Stel je voor dat een wijk van het gas af gaat en een heel groot gedeelte gaat niet mee, dat betekent dat een netbeheerder een extra gasnet in de lucht moet houden, dat betekent dat het warmtebedrijf een minder rendabele businesscase heeft, wat ook betekent dat die kosten die daar bovenop komen, uiteindelijk doorberekend zullen worden aan onze consument. Wat mij betreft tornt dat aan die woonlastenneutraliteit. Hoe kijkt de heer Zwiers daar tegenaan?

De voorzitter: De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Voorzitter, dank u wel. Ik heb vandaag nog een onderzoek gelezen dat bijvoorbeeld ook de kosten van verduurzaming van woningen om naar warmtenet te gaan in Nederland naar verhouding ontzettend hoog zijn vanwege het gebrek aan concurrentie. Dus daar hebben we volgens mij ook nog slagen te maken en ik denk ook dat we vanuit het Rijk hier ook nog wel het nodige mogen verwachten om heel veel mogelijk te maken. En dat is niet een probleem wat Den Haag zomaar over de schutting kan gooien naar of lagere overheden en laat staan naar de woningeigenaar.

De voorzitter: Dit levert heel veel handjes op. Mag ik u vragen om zeer kort te interrumperen als u nog iets te berde wilt brengen? De heer Bos in tweede instantie.

De heer Bos: Graag. Wat ik u dus hoor zeggen, is dat u eigenlijk liever ziet dat er vanuit het Rijk meer gefinancierd wordt, gesubsidieerd wordt om de woonlastenneutraliteit te bereiken, dan dat we aan de kostenkant lasten weg nemen voor de consument?

De voorzitter: De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Voorzitter, dank u wel. Volgens mij heb ik ook op dat laatste wel een punt gemaakt dat we ook aan de kostenkant zeker iets moeten doen.

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Dat is een vraag aan mijnheer Bos. Kijk, hij zegt dus eigenlijk van: luister eens, in het belang van Nederland, in het belang van het klimaat, in het belang van de kosten,

moet er dwang toegepast kunnen worden en moet iedereen dan meedoen met zo'n warmteproject of weet ik wat voor het project? Want het is het belang van iedereen en de kosten. Maar wil ik in zo'n land leven, waarbij de overheid gaat bepalen wat ik wel en niet moet doen? We hebben nou de discussies over het vaccineren. Ik heb me trouwens twee keer laten vaccineren, dus dat is het probleem niet. Maar ik vind wel dat mensen de ruimte moeten hebben om al dan niet te besluiten om mee te doen aan iets en niet dat ze gedwongen kunnen worden om mee te doen. De kosten zijn dan ook belangrijk, maar er zijn veel grotere dingen die de kosten opdrijven dan mensen die zouden weigeren mee te doen en die als één van de weinigen dan nog gas willen hebben.

De voorzitter: En wat is de vraag aan de heer Zwierts?

De heer Uppelschoten: De vraag is: wil hij in zo'n land leven waar de overheid dat voortdurend ..., of voortdurend, voorschrijft dat je mee moet doen?

De voorzitter: De heer Zwierts.

De heer Uppelschoten: Nee, dat was aan mijnheer Bos, hoor.

De voorzitter: Ja, ja, maar het is wat onhandig als we onderling gaan debatteren. Dus wilt u alstublieft uw vragen stellen aan degene die aan het woord is? Dus dit is min of meer een statement, dus ik ga nu naar de heer Schoenmaker.

De heer Uppelschoten: Ik mag toch wat vragen aan de heer Bos? Dit is toch een debat?

De voorzitter: Ja, de heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Ja, excuus, maar ik moet eigenlijk toch even via de heer Zwierts reageren op mevrouw Meeuwissen, dat ik niet meteen van plan ben die overschotten door de provincie te laten betalen. Dan kom ik terug bij de heer Zwierts en ik denk dat het een heel goed voorbeeld is als u zegt: ik heb tien jaar geleden vrijwillig de woning van het gas af laten gaan. In die situatie is het probleem niet zo groot. Het probleem ontstaat juist als op een bepaald moment de gaskraan dichtgaat en mensen verplicht van het gas af gaan en zo in één keer voor kosten komen te staan die ze niet op vrijwillige basis doen. Daar zit natuurlijk de angel en ik ben wel benieuwd ...

De voorzitter: Mijnheer Schoenmaker, ik zie dat u via de heer Zwierts een duim krijgt van mevrouw Meeuwissen. Dus dat is dan weer mooi opgelost. De heer Zwierts, bent u bijna aan het einde van uw betoog of had u nog een conclusie, een uitswinger?

De heer Zwierts: Voorzitter, ik heb met plezier even verbindingsofficier gespeeld en ik ben bij deze aan het eind van mijn betoog.

De voorzitter: Mooi zo. Dank u wel voor deze rol. Dan kom ik bij de heer Mäkel-van Luttikhuizen van de SP, want hij gaat ons zo verlaten voor zijn vaccinatie. Ga uw gang, mijnheer Mäkel.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Dank u wel, voorzitter. Het gaat allemaal over draagvlak, draagvlak, participatie. Het is duidelijk dat die participatie toch wel vatbaar is voor ... .. De

vraag van de SP aan de gedeputeerde. Hoeveel participatieplannen volgens de Omgevingsvisie van 2018 zijn gemaakt?

De voorzitter: Eén momentje, één momentje. Mijnheer Mäkel, u bent heel moeilijk te verstaan. Wellicht helpt het als u uw camera uitzet?

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Is het weer zover?

De voorzitter: Ik vrees het wel. Ja, wilt u nog eens een poging wagen?

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Ja, natuurlijk. Ja, natuurlijk.

De voorzitter: Dan gaat het al een beetje beter. Ga uw gang.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: We hebben namelijk een vraag gesteld als SP aan de gedeputeerde: hoeveel participatieplannen er volgens de Omgevingsvisie van 2018 zijn gemaakt? En we hebben er antwoord op ontvangen en daar willen we de gedeputeerde ook voor danken. Echter het antwoord luidt dat dat niet bijgehouden wordt. Gelukkig gaat er een verbetering komen, want vanaf april 2021 worden die plannen getoetst voor het maken van ...

De voorzitter: Mijnheer Mäkel, het is een beetje gefragmenteerd. Is er nog een, kijk, u bent wel licht te verstaan, maar niet volledig. Is er nog een mogelijkheid dat u de zaak een beetje verbetert?

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Ja, ik zou eigenlijk die vraag aan u willen stellen. Ik snap wel dat, maar goed, het is heel vervelend dat het steeds voorkomt bij deze vergadering. Ik maak ook deel uit van een hele andere grotere vergadering en daar heb ik nooit last, nergens. Dus ik begrijp echt niet waar de fout zit en ik heb ook geen reden tot verbetering.

De voorzitter: Nu gaat het opeens beter, dus probeer eens door te gaan.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Oké, goed. Daar gaat dus verbetering in komen, want nu worden de plannen wel getoetst vanaf april met betrekking tot de Omgevingsanalyse en het organiseren van een eerste participatiemoment met omwonenden, moeilijk woord, en het opstellen van een participatieplan. Maar ik wil nogmaals herhalen hier voorzitter, dat iedereen in deze Staten beweert participatie erg belangrijk te vinden en ik geloof dat ook wel, en aan de andere kant weer een gelegenheid is om die participatie te verbeteren, bijvoorbeeld door ... Gaat het niet goed?

De voorzitter: Ja, nou ja, continueer maar, want ik versta u redelijk. Dus ik hoop dat dat ook voor de rest van de Statenleden geldt en voor de gedeputeerde. Dus ga gerust door.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Dank u wel. Want wat ik ook bijvoorbeeld al eerder heb genoemd, ook in de OGB-vergaderingen, dat is mijn gevoel dat we het hebben over aanbevelingen van de Noordelijke Rekenkamer, om die over te nemen en dan blijkt plots dat de meerderheid van deze Staten dat blokkeert. En dat vinden wij als SP eigenlijk onbegrijpelijk en in feite ook wel oneerlijk naar onze inwoners toe. En dan wil ik graag even het een en ander vertellen over hoe de SP aankijkt tegen de ingediende moties en amendementen. Dat is de motie waar ik mee

begin van de VVD, dat is de motie inspanningsverplichting van de RES-Drenthe en het amendement verwijderen aanbeveling juridische afdwingbaarheid. Voorzitter, al eerder heeft de SP, daarbij vaak gesteund door bevindingen van de NRK gewezen op de over het algemeen te vrijblijvende en rekbare formulering van beleidsbrieven als opgesteld door GS. Wij hebben als Provinciale Staten daardoor vaak te weinig zicht om als controlerende volksvertegenwoordiging ons werk zo optimaal mogelijk te kunnen doen. Het is de bedoeling dat de RES zo nauwkeurig mogelijk invulling geeft aan de afspraken uit het Klimaatakkoord. En de RES dient een document te zijn, waarin elke regio beschrijft welke energiedoelstellingen zij zal halen en op welke termijn, alsmede welke aanpak de regio hanteert om die doelstelling te bepalen en te halen. De staat van ons klimaat, Partij voor de Dieren heeft dat al duidelijk aangegeven, dwingt ons tot het nemen van ingrijpende en duidelijke maatregelen, die bepaalde maatschappelijke sectoren helaas pijnlijk zullen treffen. Er rest ons echter geen tijd meer voor uitstel van noodzakelijke maatregelen of beleid waarin getracht wordt de kool en de geit te sparen. Het amendement van de VVD maakt de RES naar onze mening zwakker wanneer de aanleg van collectief warmte leverende systemen niet meer juridisch afdwingbaar zou zijn. En door in de motie te benadrukken, dat we de afspraken in de RES als zijnde niet meer dan een inspanningsverplichting moeten beschouwen, verzwakt volgens ons onnodig de tekst van de RES 1.0, die naar onze mening toch al niet uitblinkt in het geven van garanties.

De voorzitter: Ik zie dat mevrouw Meeuwissen u een vraag wil stellen. En u bent inderdaad, nou ja, het gaat net qua verstaanbaarheid. Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Dus als ik kijk naar ons amendement waarin we zeggen van goh, er kan nu nog geen sprake zijn van dwang, want er zijn ook nog geen maatregelen of zo om eventuele kosten te vergoeden, dus u vindt het wel een goed idee om in te zetten op dwang om zo snel stappen te zetten in de energietransitie en dus ook mensen, ook de SP-stemmers in een huis, die niet € 40.000 op de bank hebben of dat wel hebben, maar dat niet hieraan willen uitgeven, om daar niks voor te regelen? Dat vindt u wel een goed idee en dwang moet er gewoon komen? Is dat nou wat ik hoor? Dat bevreemdt mij toch zeer en ook het amendement ... Nou ja goed, nee, laat ik het hier maar toe beperken.

De voorzitter: De heer Mäkel.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Dank u wel, voorzitter. Nou, ik kom over wat betreft dat het voor iedereen te betalen moet zijn, kom ik terug met betrekking tot de moties die de Partij van de Arbeid heeft ingediend. Dus het is geenszins zo wat mevrouw Meeuwissen beweert, dat wij als SP datgene voorstaan wat zij daar vertelt. Dat is natuurlijk niet zo. Even kijken hoor, waar was ik gebleven?

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen, wilt u nog in tweede instantie?

Mevrouw Meeuwissen: Dat bevreemdt me dan en ook het draagvlak, dat dat dus kennelijk niet heel erg belangrijk wordt gevonden. Ik heb het idee dat de SP wat aan het wijzigen is van koers, maar dat gevoel heb ik al vaker. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Mäkel.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Ja, ik snap dat helemaal niet, dat u van mening zou zijn dat de SP van koers zou wijzigen. Dus ik heb daar helemaal geen voorstelling bij en ik zou u toch echt

willen aanraden om goed te luisteren naar datgene wat de SP daarover te vertellen heeft, wat ik daarover te vertellen heb. En ook wat betreft de manier waarop wij van mening zijn dat dat voor iedereen betaalbaar en haalbaar moet zijn, zeker voor de lagere inkomens, zou ik willen vragen: wilt u even luisteren wat ik straks daarover ga vertellen in reactie op de moties van de Partij van de Arbeid.

De voorzitter: Ja, maar dan moet ik u wel zeggen dat u al bijna aan het eind van uw spreektijd bent, dus wilt u alstublieft beknopt nog uw bijdrage leveren. Ik zie dat de heer Uppelschoten enorm gepresseerd is om u ook een vraag te stellen. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Ja precies, want ik maak me toch ook zorgen, net als de VVD. De achterban van de Socialistische Partij is toch ook niet een partij waar mensen zitten met veel geld. En je kunt wel een motie aannemen dat het kostenneutraal zal plaatsvinden, maar ik neem aan dat dat ook een inspanningsverplichting is en niet een prestatieverplichting. Dus ik ga ervan uit: we kunnen wel allerlei moties aannemen, maar hoe je het wendt of keert, de kosten voor de mensen zullen altijd toenemen. En is het alleen maar: ga je iedereen dwingen in dat kostenperspectief mee te doen? Of mogen mensen ook nog gas gebruiken, omdat dat goedkoper zou zijn? En van u begrijp ik van niet.

De voorzitter: De heer Mäkel.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Ja, maar dat het gaat er uiteindelijk om beste mensen, dat we met elkaar proberen om de crisis waar we in zitten, om dat een halt toe te roepen, dat we met elkaar proberen een andere weg te kiezen. En natuurlijk zal dat betekenen dat dat geld gaat kosten, maar het betekent wel, zoals de SP daar altijd over denkt, dat we dus niet willen dat de mensen met de zwakste schouders dat gaan dragen en juist de mensen met de sterkste schouders dat gaan dragen. Zoals we ook van de Partij van de Dieren hebben gehoord, zouden wij er ook heel veel voor voelen om mensen die daar geen geld voor hebben, om die een subsidie te geven, zodat zij gewoon ... .. Maar om gewoon te stellen: we gaan door op de ingeslagen weg, zoals we nu met elkaar bezig zijn en wij dwingen niemand tot wat dan ook, dan blijven we volgens mij een weg inslaan, die heilloos is.

De voorzitter: Heer Mäkel, zou u bijna aan het eind van uw betoog kunnen zijn?

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Maar voorzitter, volgens mij ben ik vele malen geïnterrumped. Dat gaat toch niet van mijn spreektijd af, hoop ik?

De voorzitter: Nee, nee, nee, wij houden dat nauwgezet bij hier, dan wordt de stopwatch natuurlijk stilgezet. Maar goed, wilt u proberen binnen 30 seconden af te ronden?

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: 30 seconden? Dat gaat mij niet lukken.

De voorzitter: Nou, even staccato.

De heer Mäkel-van Luttikhuizen: Nou ja goed, wat betreft de motie van de Partij van de Arbeid, die vinden wij onmiskenbaar zeer sympathiek, maar wij vragen ons wel af in hoeverre die is opgesteld, is het toch wel erg vrijblijvend en ... .. meer aandacht geven door PS en er wordt verzocht om aan te dringen op, dat soort zaken. Dus wij vragen ons eigenlijk af op het moment dat het puntje bij paaltje komt, dat wij nou echt vinden dat dat anders zou moeten,

want dat zegt de Partij van de Arbeid terecht naar onze mening, in hoeverre hebben die moties dan ook echt de kracht om te zorgen dat dat gebeurt, dat GS dat ook echt daadwerkelijk gaat doen. Dus dat dat ook echt inhoud heeft. Dan wat betreft de motie van de ChristenUnie van de jongeren, dat onderschrijven wij. Misschien is het ietsje overbodig, wat D66 zegt, maar aan de andere kant vinden wij het toch wel een goed middel om dat nog eens een keer zwart-op-wit vast te leggen. En voor wat die provinciale afweging betreft, daar staat bijvoorbeeld een vraag over aan de gedeputeerde in bijlage 31, juridisch instrumentarium, op bladzijde 46 over de paragraaf Zorgvuldig ruimtegebruik, daar staat bijvoorbeeld dat er geen regionale afweging plaatsvindt naar welke opwekking er moet komen en dat er ook als keuze voorbij 2030 wordt gemaakt. En zoals ik het nu begrijp, is de garantie dat alleen voor ontwikkelingen na 2030. Dus dat zou dan pas gelden over 19 jaar.

De voorzitter: Ik moet u nu echt vragen om af te ronden, want u bent echt al behoorlijk over uw spreektijd heen, mijnheer Mäkel. Nog één zin, vooruit.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Wij vragen dus aan GS of deze veronderstelling die ik zojuist heb geuit, of dat klopt. En wanneer deze motie wordt aangenomen, ... zal hebben de komende 19 jaar. Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Uw laatste zin was onverstaanbaar. Wilt u nog één keer proberen uw laatste zin uit te spreken?

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Dus wanneer die motie wordt aangenomen, dit voor de komende 19 jaar geen effect zal hebben en dat gemeenten dit de komende 19 jaar onderling zouden moeten regelen, want dat zou ik daaruit destilleren wat ik net heb genoemd. Daar zullen wij graag een antwoord op willen hebben.

De voorzitter: Mijnheer Mäkel, dank u wel voor uw bijdrage. Het was een beetje intensief om naar u te luisteren, vanwege de kwaliteit zal ik maar zeggen, van het geluid.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: En vanwege mijn dialect ook.

De voorzitter: Nee, niet vanwege uw dialect. Maar goed, ik wens u alle goeds bij uw prik zo meteen.

De heer Mäkel-van Luttikhuisen: Dank u vriendelijk, hoor.

De voorzitter: En ik heb u wat meer tijd gegeven, omdat u wellicht niet mee kunt doen in de tweede termijn en dat is, vandaar dat u nu heeft kunnen reageren op de moties en de amendementen. Ik ga door met de heer Bos van Forum voor Democratie. Johnny Bos. Ik zie dat, ah, daar komt hij net weer aan. Heel goed. Heer Bos, aan u het woord.

De heer Bos: Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, ik heb tijdens de OGB ook al verteld, dat wij tegen de huidige RES zijn. Iedereen heeft het over draagvlak en participatie. In werkelijkheid, zoals we tijdens de OGB hebben gezien met Jong RES wordt er niet gesproken met de burger, maar over de burger, welke vertegenwoordigd wordt door een belangen ... ..

De voorzitter: Oh, uw microfoon heeft het begeven.

De heer Bos: Sorry.

De voorzitter: Oh, nu bent u er weer. ... ..

De heer Bos: gesubsidieerd door de overheid en energiereuzen. Burgers worden opgezadeld met investeringen door onder andere verplicht van het gas af te gaan. En wat krijgen ze daarvoor terug? Biomassacentrales, verbranden van hout, wat nog vervuilender is dan aardgas en dus ook meer CO₂-uitstoot. Vervuiling van land en horizon door windmolens en zonneweide en allebei vervuilen de wereld nog meer tijdens productie en vervanging, wat ongeveer om de 15 jaar zou moeten gebeuren. Sterfte van vogels en insecten door de wieken van windmolens, zoals vorige week een zeldzaam lammergier. Dan laat ik de overige mogelijke gezondheidsrisico's voor mens en dier door onder andere lage geluidsfrequenties nog achterwege. Voorzitter, Forum voor Democratie wil best wat doen aan het verlagen van CO₂, maar wel op een realistische manier, zelfs zoals het afbouwen van energie van kolencentrales en zeker ook biomassacentrales. Daarbij inzetten op kernenergie, Zon op Dak en inzet op innovatie en waar wellicht thorium ooit een oplossing voor kan bieden. En aangezien de Europese Commissie overweegt om aardgas als duurzaam te kwalificeren, kunnen we tot we zover zijn, schone aardgas blijven gebruiken, wellicht geïmporteerd. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Bos. Dat was kort, maar krachtig. De heer Uppelschoten van de PVV-fractie.

De heer Uppelschoten: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik wil het over drie dingen hebben: de legitimiteit van de besluitvorming, onrealistische planning en de consequenties en de kosten. Eerst de legitimiteit. Het besluitvormingscircuit rond de RES doet me denken aan de besluitvorming rond de plaatsing van de windturbines in de Drentse Monden. In PS is veel over de plaats gesproken, omdat de ruimtelijke ordening van Drenthe in het geding was. Uiteindelijk bleek PS er niets over te zeggen te hebben, omdat de Rijksoverheid via de Rijkscoördinatieregeling alle besluitvorming naar zich toe trok. De meerderheid van PS vond dat trouwens niet erg, want het gebeurde voor een goed doel, er werden groene windturbines geplaatst. Ondanks felle protesten van bewoners van de Drentse Monden onder aanvoering van die Robin Hood van die streek, de heer Jan Nijboer. Hij en anderen hebben hier in de Staten emotionele betogen afgestoken om te wijzen op het ondemocratische karakter van de procedure, inspraak en participatie waren toen nog vreemde begrippen, en op het schaden van de belangen van omwonenden en het kiezen voor de belangen van de initiatiefnemers. De plaatsing was een trein die niet meer te stoppen was. De RES lijkt ook een trein die niet meer te stoppen is. De besluitvorming ...

De voorzitter: Mijnheer Uppelschoten, mevrouw Zuiker heeft een vraag voor u. Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. Ik zou graag willen weten van de PVV wat hun standpunt is over het winnen van gas en zout uit de ondergrond. Vindt u ook dat we daar wat over te zeggen moeten hebben, zoals nu niet het geval is?

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Dat is nu niet het geval. Ik vind, maar goed dat is een andere discussie, ik ga ervan uit dat wij in de toekomst nog veel gas nodig zullen hebben, maar dat zal ik in de rest van mijn betoog aantonen. Dus dat er gas gewonnen moet worden, dat vind ik zeker, alleen we

hebben een wetgeving dat alles wat in de grond zit, dat dat Rijksoverheid is en niet onder ons valt. Dus dat is weer een andere discussie. Dan zouden we die wetgeving moeten veranderen.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Ja, dus u vindt het wel goed als mensen ergens wonen en die worden gedwongen dat onder hen gas wordt gewonnen, dat vindt u wel goed, maar u vindt het niet goed als wij wat dwang willen uitvoeren voor de energietransitie? Begrijp ik dat goed? Fossiel? Prima. Energietransitie? Niet goed.

De voorzitter: Mijnheer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Nou wacht even, ik zal over de energietransitie zo nog wat zeggen, maar dwang uitoefenen is bij mij ongeveer het laatste wat we zouden moeten doen. En ja, in Nederland, maar niet alleen in Nederland, wat in de bodem zit, is van de Rijksoverheid en die bepaalt wat er gebeurt. Dat is een hele andere discussie, maar die nu niet. De RES lijkt ook een trein die niet stoppen is. De besluitvorming is warrig, de bestuurders van de RES Regio Drenthe zijn feitelijk degenen die bepalen wat er gaat gebeuren. Ondanks het feit dat de ruimtelijke ordening kerntaak is, waar ik net met de heer Pruisscher over gediscussieerd heb, vindt de finale besluitvorming van de RES niet plaats in PS. De provincie is slechts één van de 17 organen die zich mogen uitspreken over de RES. Het finale besluit wordt door het landelijke RES-bestuur, zal ik maar zeggen, genomen. Die hebben trouwens ook besloten dat de PS slechts één van de belanghebbenden is. Volgens ons is het primaat van de politiek in het geding en horen wij als PS over zulke belangrijke dingen die de ruimtelijke ordening van Drenthe heel erg raken, besluiten te nemen. Alleen al vanwege dit punt, dat wij als PS hier niet over besluiten, kunnen wij niet instemmen met deze RES. De onrealistische planning. Het plan om in 2050 alle energie in Drenthe CO₂-neutraal op te wekken, is volstrekt onhaalbaar volgens ons. Er wordt verondersteld dat dit met wind, zon en geothermie kan. De nu voorgestelde 34 terawattuur is slechts 10% van de elektriciteitsbehoefte van Nederland en die 3,5% van Drenthe dan. De elektriciteitsbehoefte is overigens slechts een zestigste deel van de totale energiebehoefte van Nederland. Dus we hebben het steeds over elektriciteit, maar we hebben het over: de hele energie moet CO₂-neutraal zijn. Als ook mobiliteit, verwarming, industrie moet overschakelen naar elektriciteit, dan is dat fysiek onmogelijk. Als alles in Nederland en op zee gebouwd zou worden met turbines en zonnepanelen, dan komt men slechts tot een derde van de benodigde energie, nog los van het feit dat voor veel industrieën fossiele brandstoffen niet alleen nodig zijn voor energie, maar ook voor de grondstoffen van producten. Het is ondenkbaar dat in de energiebehoefte kan worden voorzien zonder gebruik te maken van fossiele brandstoffen. Er zijn nog enorme voorraden olie en nog grotere voorraden gas. Stoppen met Gronings gas hoeft niet te betekenen dat er gestopt wordt met gas als brandstof. De ons omringende landen schakelen juist over op gas, omdat het zo schoon is en flexibel inzetbaar, naast zonne- en windenergie.

De voorzitter: De heer Bos van GroenLinks heeft een vraag voor u, mijnheer Uppelschoten. De heer Bos.

De heer Bos: Voorzitter, ik vraag me af of mijnheer Uppelschoten ervan op de hoogte is dat er wel meer duurzame en hernieuwbare energiesoorten zijn, naast wind en zon en dan hebben we het even niet over kernenergie, bijvoorbeeld over geothermie aquathermie, warmtepompen die energie uit de lucht halen, getijdenenergie is nog in opkomst, zo heb je allerlei soorten. Dus ik snap niet waar hij het vandaan haalt, dat het allemaal uit wind en zon zou moeten komen.

De heer Uppelschoten: Wind en de zon dat zijn de grootste hernieuwbare energiebronnen en die andere dingen die u noemt, dat is leuk, maar het is niet voor de strekkende marge. Als je het wilt hebben over grootschalige energiewinning, dan hebben we het momenteel over windturbines en zonneparken en niet over die andere dingen.

De heer Bos: Ik begrijp dat u misschien nog even terug moet in de boeken, mijnheer Uppelschoten, want bent u ermee bekend dat de potentie van geothermie en aquathermie vele malen groter is dan op dit moment wind en zon?

De heer Uppelschoten: Ik ben ervan op de hoogte, maar ik weet ook wat voor problemen er zijn en hoe ingewikkeld het is om die echt operationeel te maken. Dus voor het praten over het oplossen van het energieprobleem en vooral het creëren van elektriciteit, hebben we het over windenergie en zonne-energie en geothermie is dan misschien voor de stadsverwarming, of voor verwarming belangrijk, maar de energie in de vorm van elektriciteit die komt uit windturbines en zonne-energie momenteel. En dat zijn verreweg de grootste bronnen waar we het over hebben als we het over alternatieve vormen van energie hebben.

De voorzitter: De heer Uppelschoten vervolgt zijn betoog. Oh, ik zie dat mevrouw Vedder ook haar hand opsteekt. Mevrouw Vedder.

Mevrouw Vedder: Dank u, voorzitter. Ik heb toch de indruk dat de heer Uppelschoten zichzelf nu een beetje tegenspreekt, want volgens mij heeft hij net zelf ook terecht benoemd dat de grootste energievraag nu juist zit in warmte en niet in elektriciteit. Dus dat vind ik toch wel een beetje bijzonder. Maar dat is meer een constatering dan een vraag, vrees ik.

De heer Uppelschoten: Nou nee, maar de energievraag, de elektriciteit is een klein onderdeel van de totale energie, maar de totale energie betreft ook de mobiliteit, de scheepvaart, de industrie en die is vele ..., als dat allemaal elektrisch zou moeten worden, ja dan hebben we een heel groot probleem, maar dat lijkt de veronderstelling te zijn, want dat los je niet op met warmte.

De voorzitter: De heer Uppelschoten vervolgt zijn betoog. Of wil mevrouw Vedder in tweede instantie nog? Nee. De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: Nou, waar ik was, ik zei: we hebben in Nederland een heel fijnmazig distributienetwerk voor gas en het is ontzettend zonde dat we dat niet zouden gebruiken, temeer daar er voldoende aardgas is, misschien nog wel 100 of 200 jaar. Dat wil niet zeggen dat we dan niks moeten doen, maar het is zonde dat we dat gas niet zouden importeren. Dat kan via schepen, maar het kan ook via leidingen vanuit elders en dat we de tijd dan gaan gebruiken om te werken aan kernenergie in Nederland. En dan niet, er zijn nieuwe typen kernreactoren, maar ik denk, dan zouden we vooral moeten werken aan gesmolten zoutreactoren en met name met thorium. Nederland mist de slag hier volkomen. En laten we daar geld voor gebruiken om in te investeren en dat wij in Nederland dit type reactoren kunnen krijgen, waar radioactiviteit een ondergeschikte rol speelt, maar waarbij we wel een hele stabiele energievorm hebben voor Nederland. En als dit niet meegenomen wordt, kernenergie, in de planning van de energie in Nederland, dan denk ik dat we een volstrekt onrealistische planning aan het maken zijn. En om die reden kunnen we ook al niet instemmen met de RES. Dan de consequenties en de kosten. In het stuk denk ik, je neemt besluiten die vergaand zijn, maar dan zou je ook moeten weten, veel concreter wat de consequenties zijn. Dus hoeveel vierkante kilometers worden gebruikt voor het

plaatsen van zonnepanelen? Hoeveel windturbines hebben we het over hier in Drenthe? En dit is pas de eerste slag. Wat gaat het betekenen als we overschakelen naar helemaal ...? Dus dat je weet waar je een besluit over neemt en niet alleen beleid vaststellen, maar dat je de consequenties en de uitvoerbaarheid ook kunt overzien. En een andere zorg is: we zijn bezig een heel nieuw, parallel energiecircuit op te bouwen, maar het oude systeem moet ook blijven bestaan, want je hebt altijd een back-up nodig. Zon en wind zal ook een keer niet beschikbaar zijn, maar de elektriciteit moet altijd beschikbaar zijn. Dus we zijn een tweede systeem aan het opzetten. Dus de prijs van de energie zal altijd duurder worden. Hoe we het ook wenden of keren. En sombere verhalen geven al aan dat het zelfs twee keer zo duur zou kunnen worden. Nou en dan heb ik het weer: wie gaat dat betalen? De burgers zullen al deze investeringen moeten betalen, want het moet uit de lengte of de breedte komen. En een laatste: we zijn dan ook heel bezorgd, maar dat was net ook de interruptie die ik had. Het gemak waarmee gezegd wordt: dingen moeten worden opgelegd en dingen moeten. Er moet draagvlak gecreëerd worden voor de RES, in de veronderstelling: we hebben heel erg gelijk. We hoeven het alleen maar uit te leggen en als mensen het niet begrijpen of niet willen begrijpen, dan kunnen we daar niks aan doen, dan moet dat maar. Nou, die instelling die ook een beetje bij, of beetje, die bij de RES hoort, daar hebben wij grote zorgen over. Want ik denk als we die weg opgaan, dan is het voor mij niet meer zo plezierig om te leven hier in Nederland.

De voorzitter: Mijnheer Uppelschoten, u bent aan het eind van uw spreektijd en ik zie dat mevrouw Vedder nog een vraag voor u heeft en mevrouw Zuiker.

De heer Uppelschoten: Ik had nog een mooie alinea, maar die laat ik dan maar weg.

De voorzitter: Mevrouw Vedder, ga uw gang.

Mevrouw Vedder: Wie weet past hij wel in de vraag die ik ga stellen via de voorzitter. Voorzitter, ik hoor de PVV zeggen dat zij niet met de RES kunnen instemmen, onder andere vanwege het ontbreken van, laten we zeggen, een kernenergieparagraaf en mijn vraag is dan: er zijn in Nederland 30 energieregio's, verwacht de fractie van de PVV dan werkelijk dat een kernenergiestrategie op het niveau van die 30 energieregio's ingevuld gaat worden? En vindt de partij, de PVV dat niet veel meer een zaak voor het Rijk? Ik snap die redenering eigenlijk helemaal niet.

De heer Uppelschoten: Nou, de redenering is als volgt: als je kernenergie niet meeneemt in de planning dan vind je dat je alles moet doen, laat ik maar even zeggen via zonne-energie en windturbines, dat dat de middelen zijn waarmee je het probleem zou moeten oplossen in de toekomst. En je zou ook kunnen zeggen: we gaan ervan uit dat er ook nog een vaste energiebron zal zijn, kernenergie, en in onze planning houden we er rekening mee dat we, want dan kom je ook op 0% uit trouwens met de CO₂-uitstoot, dat er een bepaald percentage zal zijn dat door kernenergie zal worden gewonnen en dat het niet alleen maar te maken heeft met het plaatsen van zonneweiden en windturbines. Dus dat is de redenering. Maar dat er geen bewijs is in de RES dat het ook een oplossing zou kunnen zijn, dat vinden wij een gemiste kans.

De voorzitter: Mevrouw Vedder nog voor de tweede instantie

Mevrouw Vedder: Ja, ik vind het wel een bijzondere manier om ernaar te kijken. De CDA-fractie ziet in ieder geval niet dat het een het ander uit zou sluiten, dat als kernenergie niet in de RES wordt meegenomen, dat dat dan betekent dat daar op Rijksniveau geen aandacht voor is. Maar goed, daar verschillen wij blijkbaar van mening.

De voorzitter: Waarvan akte. Ik zag dat mevrouw Zuiker haar hand ook opstak. Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Ik heb meerdere vragen voor de heer Uppelschoten. De eerste is dat hij dus absoluut geen dwang wil, maar ik vraag me af hoe je dan ergens in Nederland een kernenergiecentrale zou willen neerzetten zonder dwang van het Rijk. Ik denk niet dat er mensen in het buitengebied ergens wonen die zullen zeggen: zet hem hier maar neer. Dus dat zou je ook met een doorzettingsmacht moeten doen en gas winnen doen we nu ook met een doorzettingsmacht. Dat doet u ook helemaal niet, heeft u geen problemen mee. U heeft alleen problemen met dwang als het duurzame energie is. Dat vind ik heel bijzonder, want de kosten heeft u het ook over, het zal ons allemaal heel veel geld gaan kosten, die energietransitie, maar u heeft het nooit over wat het ons gaat kosten als we die energietransitie niet uitvoeren. Dat zou ik wel interessant vinden als u daar eens over nadenkt en hoe die kosten dan uitpakken voor de volgende generaties. En tot slot mijn opmerking over gas, u wil over nog 100 jaar lang op gas leven. Wilt u dan afhankelijk worden van Rusland? Is dat hoe u dat wilt zien? Dat lijkt me erg, het lijkt mij belangrijker als we dat, dat we daar zelfstandig in blijven hoe we onze energie opwekken en dat kan met zon en wind het beste. Tot zover.

De voorzitter: De heer Uppelschoten.

De heer Uppelschoten: olie wordt nu momenteel ook ingevoerd met grote tankers en dat kan met gas ook. Er is vloeibaar gas en dat wordt al op veel plaatsen ingevoerd en dat zou ook een oplossing kunnen zijn voor de gasbehoefte van Nederland. En ten tweede, afhankelijk zijn van Rusland, ik zit daar ook niet op te wachten, maar we hebben dus altijd een ontsnapping, we hebben altijd nog de Groningse aardbel. We kunnen niet gechanteerd worden. We zouden dan altijd nog eventjes, daar ga ik maar aan, wij kunnen overschakelen op de Groningse aardbel. Andere landen zijn volstrekt afhankelijk van Rusland en kunnen dus daarin gechanteerd worden. Ik ga ervan uit dat wij in de luxe zitten, dat we dan nog aan een knop kunnen draaien om gedurende bepaalde tijd toch nog in de energie te voorzien. Dus die zorg heb ik niet. Maar praten over kernenergie, het nieuwe type kernreactoren is ook veel kleiner en als er geen radioactiviteit, of heel gering bij ter sprake komt, dan denk ik dat we het over een andere discussie hebben, dan over de angstbeelden die nu ontstaan over de kernenergie en de kernenergie-acties van de tachtiger en negentig jaren. We praten over heel iets anders en we moeten af van het angstbeeld dat gecreëerd is.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker in tweede instantie?

Mevrouw Zuiker: Ik concludeer dat de heer Uppelschoten voor fossiele en kernenergie graag een doorzettingsmacht in wil inzetten, maar voor energietransitie die ons eigenlijk onafhankelijk maakt van andere landen en ook waar u het altijd over de negatieve effecten heeft, maar die zijn er ook amper. Dus als je gewoon zonnepanelen op je dak hebt en een warmtepomp aan je huis, daar is geen greintje pijn aan. Maar goed, ik begrijp dat doorzettingsmacht alleen relevant is als het over energietransitie gaat en verder bent u voor macht en doorzetting.

De voorzitter: Mijnheer Uppelschoten in tweede instantie.

De heer Uppelschoten: Het importeren van gas, ik zie niet wat dat met doorzettingsmacht te maken heeft. Dat kan gewoon gebeuren, zoals er nu ook olie geïmporteerd wordt, zoals er dan ook gas geïmporteerd wordt. Dus dat heeft er verder niks mee te maken, de doorzettingsmacht.

En als je centrales ergens wilt plaatsen, dan zul je heel goed moeten nadenken waar je die dan zou willen plaatsen. Maar dan hebben we het niet over die grote centrales die in de afgelopen jaren zijn gebouwd, waarbij het trouwens ook heel lang duurt voordat die gebouwd worden en die ervaren worden als heel gevaarlijk. Dus doorzettingsmacht met gas bestaat al helemaal niet en met kernenergie, daar zou ik een hele andere discussie over willen voeren.

De voorzitter: De heer Ewoud Bos stak zijn hand op, van GroenLinks.

De heer Bos: Dank u wel, voorzitter. Het is een tijd geleden, maar ik hoorde mijnheer Uppelschoten volgens mij zeggen, dat naar zijn mening wij onze Drentse inwoners nog kunnen voorzien van gas, als het nodig is uit Groningse velden, waarmee hij dus feitelijk zegt dat hij het risico wil accepteren op schade en aardbevingsgevaar voor onze burens. Klopt dat?

De heer Uppelschoten: Nee, dat klopt niet. Ik heb gereageerd op de vraag van mevrouw Zuiker, dat wij gechanteerd zouden kunnen worden door Rusland, omdat we dan afhankelijk zijn met het aardgas. En ik heb proberen te zeggen: nou, wij hebben de luxe situatie, dat wij nog ergens een knop hebben, dat als zich dat zou voordoen gedurende bepaalde tijd, dat we dan een escape hebben. Maar ik ga ervan uit eigenlijk dat het meeste aardgas vloeibaar wordt ingevoerd met tankers en dat het gewoon in Rotterdam of misschien in de Eemshaven zal zijn, maar afhankelijkheid van Rusland, daar zit ik ook niet op te wachten. Nou, dat was het antwoord en om het Groningen gasveld weer open te houden, open te maken, helemaal niet, maar in de krankzinnige situatie dat we gechanteerd zouden worden, hebben wij een escape.

De voorzitter: De heer Bos nog, van GroenLinks?

De heer Bos: Ik kan concluderen dat u dan die risico's wel zou accepteren, maar dat u daarnaast ook nog de Groningers op wil zadelen met de kerncentrale.

De heer Uppelschoten: Nou, dat heb ik ook weer helemaal niet gezegd. Ik probeer alleen te zeggen, antwoord te geven, want gechanteerd worden, is het ergste wat je kan overkomen. Nederland heeft de luxe situatie, dat ook als ze afhankelijk zouden zijn van buitenlandse gasleveranciers, laat ik het dan maar zo zeggen, en die zouden op de een of andere manier ons gaan chanteren, dan hebben wij nog de mogelijkheid, maar dan hebben we een uitzonderlijke situatie, dat moet heel goed uitgelegd worden, dat we nog aan een knop kunnen draaien ergens. Dat hebben alle andere landen niet.

De voorzitter: Dank u wel, heer Uppelschoten. Dank u wel, heer Bos. We gaan naar de volgende spreker en dat is de heer Bos van GroenLinks. Ga uw gang.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. Even kijken of ik de juiste schermen kan openen. GroenLinks heeft het idee dat er vandaag veel, of had het idee, dat we het vandaag veel over draagvlak zouden gaan hebben en dat blijkt ook. In het kader daarvan wil ik graag eens terugkijken op 11 jaar Rutte, want in die tijd zijn er nogal wat akkoorden gesloten. Om te noemen: het Preventieakkoord, het Sportakkoord, het Sociaal Akkoord, het Lenteakkoord, het Energieakkoord, het Pensioenakkoord, het Klimaatakkoord en nog wel een paar meer. GroenLinks is voorstander van de akkoorden van Rutte. Wij ondersteunen de noodzaak dat er voor belangrijke onderwerpen met veel betrokken organisaties om tafel gezeten moet worden, in goede samenwerking en afstemming met het parlement, want dat zorgt voor draagvlak. In 2020 heeft de Raad voor het Openbaar Bestuur een advies uitgebracht na evaluatie van een aantal van deze akkoorden. Eén

van deze adviezen was dat er bij de aanvang van het traject van het akkoord een duidelijke visie moet liggen. Hans Alders zei ooit als scheidend voorzitter van de Omgevingsraad Schiphol: "Meer draagvlak is niet te bestellen. De toekomst van de luchtvaart is een nationale aangelegenheid geworden." Dan is het vreemd dat het kabinet aan regionale bestuurders vraagt hoe die er dan uit moet zien. Zij komen nu in de wind te staan als zij kiezen voor groei, dat ging dus over Schiphol, maar als het kabinet Schiphol wil laten groeien, zeg het dan zelf, kom met een visie, vertel wat u wilt. En de Regionale Energiestrategie is zo'n nationale aangelegenheid, als uitwerking van een akkoord verankert in de Klimaatwet, de uitvoering aan de regionale overheden. Sterker nog, het is een wereldwijde aangelegenheid. Klimaatverandering is niet iets van de toekomst, het speelt zich nu al af. Daarom zijn wij blij dat de voorgaande kabinetten waarin de VVD plaatsnam, dit ook ingezien hebben. Het kabinet kwam voor de RES-regio's met een opdracht en het parlement met de Klimaatwet. Om 49% CO₂-reductie te bereiken, moest er 35 terawattuur aan hernieuwbare elektriciteit op land opgewekt worden. Ondertussen zou de Rijksoverheid lobbyen bij de EU om de EU-doelstelling te verhogen naar 55%. Met succes. Onze Drentse Energietafel is vervolgens met die opdracht aan de slag gegaan. En is met een flink aantal partners gekomen tot weer een akkoord en dat is onze RES 1.0 Regio Drenthe. En GroenLinks is hier trots op, trots op het feit dat de gemeenten gezamenlijk zijn gekomen tot een aanbod van 3,45 terawattuur. In dit huis wordt vaak gezegd dat wij niet op de stoel van de gemeente willen gaan zitten en wij verzoeken dan ook met klem om dit niet te doen bij de RES 1.0. De Drentse gemeenten en de andere betrokken partners hebben zich geschaard achter dit strategische document. Er is sprake van draagvlak en we gaan ervoor. Dat ons bod van 3,45 terawattuur nodig is, mag geen verrassing zijn, want ook na 2030 ... Ik krijg een interruptie van de zijde van de VVD.

De vicevoorzitter: Dat klopt, mijnheer Bos. Mevrouw Meeuwissen, VVD.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel, voorzitter. Ik zit even na te denken wat u nu zegt, dat de gemeenten zich hier achter geschaard hebben, maar u bedoelt de gemeentebesturen, even voor de colleges van B&W.

De heer Bos: Ik woon in Drenthe en er komen nu trekkers langs.

Mevrouw Meeuwissen: Want de rest van de gemeente heeft daar volgens mij nog niet, nou ja, sommige gemeenteraden misschien inmiddels, maar er zit nog wel verschil in, of een gemeentebestuur, een wethouder met zijn college hiermee akkoord gaat of dat het iets is van Drenthe zelf. Vindt u dat ook niet?

De heer Bos: Daar ben ik het mee eens, maar de concept RES'en zijn door 10 gemeenteraden daadwerkelijk vastgesteld. Ook al hebben wij dat dan niet gedaan, in de gemeenteraad is dat wel gebeurt. Dus de lokale democratie heeft zich hier achter geschaard.

Mevrouw Meeuwissen: Ik heb daar iets andere inzichten over, maar dat zal ik voor nu u besparen.

De vicevoorzitter: Mijnheer Bos gaat u verder.

De heer Bos: Mijnheer Schoenmaker wil nog iets vragen.

De vicevoorzitter: Pardon, mijnheer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij om te horen dat de heer Bos ook vindt dat de regie en de uitvoering van de RES een gemeentelijke taak is en dat de provincie dus op afstand gezet zou moeten worden hierbij. Is dat een juiste constatering of ben ik daar te optimistisch?

De heer Bos: Ik vind het mooi mijnheer Schoenmakers, dat ik inmiddels een trend begin te zien in uw interrupties en dat betekent feitelijk dat u conclusies verbindt aan de woorden die je iemand stelt en dat die conclusies feitelijk altijd onjuist zijn met de woorden die verteld zijn. Nee, ik deel die conclusie niet. De gemeentes die komen met een opgave, maar ik ben het bijvoorbeeld eens met mijnheer Uppelschoten dat wij als provincie in totaliteit toch een soort regierol hebben op de ruimtelijke ordening. Om er gelijk maar antwoord op te geven, wij zijn het wat dat betreft eens met de ChristenUnie, dat wij hier wel aan zet zouden moeten zijn op een manier.

De heer Duut: Voorzitter?

De vicevoorzitter: Nog één keer de heer Duut.

De heer Duut: Voorzitter, ik moet even een vraag stellen aan meneer Bos, want ik hoor hem weer zeggen dat hij ook altijd voor de stem van het volk is, wat via de gemeenteraad tot uitdrukking komt en daar is hij een warm voorstander van, participatie, echte democratie. Ik mag u erop wijzen mijnheer Bos, dat in 2019 in het dorp Steenwijksmoer een ruime meerderheid tegen de aanleg van een zonneweide was. De raad van Coevorden besloot, inclusief GroenLinks, om toch door te zetten, dus niet te luisteren naar de bevolking. Dat is de praktijk. Bent u het daarmee eens?

De heer Bos: Dat is een afweging die daar gemaakt is, volgens mij kan ik daar geen uitspraak over doen. Maar dan heeft toch de lokale democratie zijn werk gedaan?

De vicevoorzitter: Dat is een tegenvraag mijnheer Bos, maar ik geloof niet dat het de bedoeling is dat de heer Duut hier ook nog ...

De heer Duut: Mag ik daar nog even op reageren?

De vicevoorzitter: Mijnheer Duut, u mag reageren.

De heer Duut: We weten allemaal dat de klimaattransitie, het Transitieakkoord, de Klimaatwet, dat is gebaseerd op partijpolitieke voorkeuren en staat dus ver van de bevolking af. Maar de uitwerking komt nu terecht bij de bevolking en nu komt er weerstand, en dat is het probleem wat u zelf gecreëerd heeft.

De vicevoorzitter: Mijnheer Bos, gaat u verder.

De heer Bo: Oké, dat is goed. Ik was zo ver dat ons bod van 3,45 terawattuur nodig is, mag geen verrassing zijn, want ook na 2030 stopt de energietransitie niet. En geloof ons, de laatste loodjes gaan weer eens het zwaarste wegen. Met deze 3,45 terawattuur pakken wij daarnaast een enorme koppelkans voor onze eigen ambities uit onze Omgevingsvisie. Als wij een voorspelling mogen doen: GroenLinks denkt dat we in 2030 zelfs ruim over die 3,45 terawattuur heen zullen

gaan, omdat onze inwoners en partners gemotiveerd zijn om klimaatverandering tegen te gaan, omdat zij met innovaties zijn gekomen, omdat doelen nog bijgesteld kunnen worden en omdat elektrificatie, ja Nico, toch de toekomst heeft. Efficiënter en goedkoper voor onze inwoners. En een onderdeel van het draagvlak zit in de randvoorwaarde voor de energietransitie. De beschikbare subsidies moeten in lijn zijn met onze eigen uitgangspunten. De netbeheerder moet in staat gesteld worden om in de noodzakelijke uitbreiding te voorzien en voor de gemeenten, netbeheerders en warmtebedrijven is het belangrijk dat zij een rendabel bedrijfsplan kunnen maken en ja, dit kan betekenen dat men verplicht gaat worden om een aansluiting te nemen op een warmtenet, tenzij, tenzij een inwoner aan kan tonen dat hij voor zichzelf een geschikt duurzaam alternatief heeft. Wat ik hier voorlees, komt niet uit mijn eigen gedachten. Nee, dit is de toelichting van de Warmtewet 2.0, opgesteld door voormalig minister Wiebes. Dat was een markant man en een visionair, die nog altijd in werking moet treden, die Warmtewet. De vraag om dwangmiddelen komt niet te vroeg. We zijn niet aan het onderzoeken en experimenteren. In 2030 moeten minimaal anderhalf miljoen woningen sterk verduurzaamd zijn om het doel te halen. En om dit doel te halen, moeten de middelen op orde zijn. Dus ook dwangmiddelen, maar ook financiële middelen. Gelukkig hebben we daarvoor een aantal middelen ter beschikking, die hier al genoemd worden. We kennen de ISDE, waarmee we subsidie kunnen aanvragen voor isolatiemaatregelen en voor warmtepompen. We kennen de Energiebespaarlening met lange looptijden, zodat mensen lage maandlasten krijgen. De verhuurdersheffing van woningcorporaties wordt een korting op gegeven, zodat ze woningen kunnen gaan verduurzamen. We hebben asbestregelingen en zo kan ik nog wel even doorgaan. Als reactie op het amendement van de VVD. Voorzitter, ...

De voorzitter: Ik zie dat mevrouw Vedder een vraag aan de heer Bos wil stellen. Mevrouw Vedder.

Mevrouw Vedder: Dank, voorzitter. Ik wilde even aanhaken op wat de heer Bos net over de doorzettingsmacht op het warmtenet in het kader van de warmtetransitie zegt. Ik ben blij te horen dat hij het niet alleen heeft over: we hebben middelen nodig in de zin van instrumenten, maar ook financiële middelen. Want even een beetje kort door de bocht, een doorzettingsmacht heb je vooral nodig als een warmtenet economisch onrendabel is en dat betekent dus automatisch ook hogere kosten voor inwoners, zodra zo'n exploitant dat op die inwoners afwentelt. Dus ziet u dan ook de noodzaak tot een koppeling van ..., stel dat we het in de toekomst daarover gaan hebben, gaat het dan hand in hand met elkaar of laat u die twee los?

De voorzitter: De heer Bos.

De heer Bos: Ik ben blij dat u dat aanhaalt, mevrouw Vedder. Er zit duidelijk een koppeling in. Waar we het nu over hebben, die aanbeveling waar het amendement over gaat van de VVD, is om het warmte-net verplicht te stellen. Aan de andere kant zitten we met de Energiewet, waarin het gasnet losgekoppeld kan worden op een bepaalde termijn. En die koppeling moet je in verhouding laten zijn. En daarnaast moet je ook kijken naar: hoe gaan we zo'n structuur aanleggen? Ik heb u net ook al horen praten over de concurrentie, of iemand anders over concurrentie op die warmtemarkt. Er liggen op dit moment nog heel veel zienswijzen, waarin gesteld wordt dat die concurrentie ook moet op die energiemarkt. Dus ook warmtenetten met meerdere aanbieders, waardoor de concurrentie verbeterd wordt en de kosten lager worden. Dus ik zie daadwerkelijk wel die koppeling.

De voorzitter: Mevrouw Vedder in tweede instantie?

Mevrouw Vedder: Dat is mooi om te horen dat u die koppeling ziet. Wat ik eigenlijk vroeg is: vindt u dan ook dat die twee bij elkaar horen en dus eigenlijk onlosmakelijk aan elkaar vast zouden moeten zitten?

De voorzitter: De heer Bos.

De heer Bos: Dan moet ik u eerlijk erkennen, dat ik nu even niet weet welke twee, maar als u zegt: de verplichting van het warmtenet, de loskoppeling van gas, die zijn onlosmakelijk verbonden.

Mevrouw Vedder: Nee, ik bedoel de doorzettingsmacht om verplicht op een warmtenet te moeten aansluiten en daarbij het financieren van dat onrendabele warmtenet, want dat is het dus per definitie. Anders had je die doorzettingsmacht, dat instrument niet hoeven in te zetten.

De heer Bos: Uiteraard vinden wij dat de Rijksoverheid middelen zou moeten vinden om de transitie naar zo'n warmtenet woonlastenneutraal te moeten maken.

De voorzitter: Dank u wel. Heer Bos, bent u aan het eind gekomen van uw betoog? Want uw spreektijd zit er op.

De heer Bos: Ik bewaar de rest voor de tweede termijn. Dank u wel.

De voorzitter: Prima. Ik doe even het volgende ordevoorstel. We hebben nog een viertal sprekers te gaan in eerste termijn van de zijde van de Staten. Die zou ik graag willen afmaken voor de lunchpauze en daarna de lunchpauze houden en dan daarna de eerste termijn van de zijde van GS. Kan dat op uw instemming rekenen? Mooi zo. Dan ga ik nu door met de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe. Heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Er ligt een opgave voor ons rondom de RES Nederland, 10% wordt gedaan door Drenthe. Nou, dat is best een forse opgave en misschien moet Drenthe daar wel trots op zijn, dat we dat gaan doen. De tijd die we nu hebben is beperkt, dus ik zal me beperken tot een aantal zaken. De Jongerenadviesraad Drenthe heeft haar zorgen uitgesproken: wat gebeurt er straks als de windmolens en de zonneparken afgeschreven zijn? Hoe wordt dit geregeld? Ik ben toch wel benieuwd, we hebben deze vraag ook gesteld in de commissie. Wat gebeurt er straks met de erfenis van de afgeschreven spullen? Is dat 100% geregeld of zijn daar nog losse eindjes? Vervolgens iets anders. Gisteren lazen wij in het Dagblad van het Noorden de kop: "Hebben buitenlandse cowboys Drentse zonneparken in beheer?" Is dat inzichtelijk? Dat was een stuk vanuit JA21 door de heer Camies. De gedeputeerde die schreef daarop dat dat inzichtelijk was, maar is dat inzicht inderdaad voor de Staten ook te verkrijgen? Wie zijn nou de eigenaren van die zonneparken? Een andere vraag aan de gedeputeerde: als het in handen is van zogenaamde buitenlandse cowboys, heeft dat dan ook een nadelig effect op het behalen resultaat? En als dat een nadelig effect heeft, heeft dat dan ook een nadelig effect op het moment dat er lokaal eigendom zou zijn, of dat het van deze buitenlandse cowboys is? Dus de titel suggereert dat het heel gevaarlijk is, maar ik ben wel benieuwd of dat inderdaad juist is. Nou, we hebben ook een motie ondersteund of mede ingediend om de jongeren aan tafel te krijgen, de Jongerenadviesraad. Dat vinden wij belangrijk, want aan de Drentse Energietafel zit op dit moment wel Jong RES, maar Jong RES dat is een groep van 18- tot 35-jarige jeugdigen, maar die komen wel uit een gezamenlijk initiatief van de Jonge Klimaatbeweging en de Klimaat

en Energie Koepel en dat impliceert dat daar mensen zijn die toch wel heel erg gekleurd zijn en de Jongerenadviesraad zou een afspiegeling moeten zijn van alle jongeren in Drenthe. Wij zijn dus mede daarom mede- indiener van die motie. Die juridische afdwingbaarheid, daar hebben we in de commissievergadering ook al een heleboel over verteld en de angel zit natuurlijk in het feit dat je zaken juridisch wilt afdwingen, zonder dat je de zaken daaromheen geregeld hebt. En dan heb je het voornamelijk over financiën. Zouden de randzaken voor de mensen geregeld zijn, dan is de juridische afdwingbaarheid zo in een keer van ondergeschikt belang. Maar zolang dat niet geregeld is, vinden wij het nu veel te vroeg om in de RES de juridische afdwingbaarheid op te nemen. Daarom willen wij graag dat amendement mede indienen. De inspanningsverplichting, de motie, zijn we ook mede-indiener van om het simpele feit dat het maar af te wachten is van: kan dat allemaal? En op het moment dat het niet kan, zoals het nu vastgesteld wordt, worden wij dan verplicht om bijvoorbeeld extra windmolens te plaatsen, waar wij niet op zitten te wachten? Dus daarom vinden wij die inspanningsverplichting, die motie vinden wij erg belangrijk. Dan hebben we nog één motie, waar ik mij toe wil beperken. Dat gaat over de windmolens, om die zwart te schilderen. Wij hebben wat onderzoek gedaan en wat blijkt: The Norwegian Institute for Nature Research heeft in 2006 een onderzoek gedaan op het eiland Smøla en daarbij hebben ze een aantal wieken zwart geverfd. En het blijkt vooral dat roofvogels en uilen de witte wieken niet zien en dat heeft daar geleid tot een reductie van een paar, of van het percentage zeearenden, die tegen de windmolens is aangevlogen. De situatie in Nederland is dat het andere windmolens zijn, ze zijn hoger en de wieken draaien in Nederland langzamer. Een ander onderzoek en dat is gebaseerd vanuit, een conclusie vanuit het Wereld Natuurfonds en het blijkt dat windturbines slechts een klein deel van de vogelslachtoffers veroorzaken door menselijk handelen, die door menselijk handelen om het leven komen. Naar schatting is dat maar 1 tot 2% en de Vogelbescherming Nederland is dus zeker voor windmolens en windturbines. Echter, wel kijken waar je ze neerzet en zet ze niet in aanvliegroutes neer. Dus de locatie is wel degelijk belangrijk. En dan ga ik terug naar de inwoners van Drenthe en windmolens die zwart zouden zijn. Als ik op dit moment een vlieger zou kopen en ik zou die kleur wit laten, dan kun je naar boven kijken, maar dan zie je hem niet. Op het moment dat je een windmolen, of een vlieger hebt die zwart is en die laat je op, dan zie je hem wel. Kortom, voor de inwoners van Drenthe zijn zwarte wieken veel meer zichtbaar dan witte wieken. Dus dat is ook een reden om dat mee te nemen.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker wil u een vraag stellen. Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Ik begrijp wel dat Sterk Lokaal onze motie dus gaat steunen, omdat het dus effect heeft op vogels om wieken bijvoorbeeld zwart te verven, want dat is een proef die ze nu al doen in de Eemshaven. Dus waarom denkt u dat ze dat doen?

De voorzitter: De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Wij steunen de motie niet, omdat het effect zo enorm gering is en de kosten die daarmee gepaard gaan, het lijkt wel makkelijk om windmolens zwart te maken, maar er zit ook een heel productieproces et cetera aan vast en wij zien het nadeel voor de inwoners groter dan de reductie op het aantal vogels, dat daarmee om het leven zou komen. Dus we steunen de motie niet.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker nog in tweede instantie? Nee. De heer Schoenmaker vervolgt zijn betoog, maar is aan het eind van zijn spreektijd. Dus wilt u afronden?

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Dan rond ik bij dezen af.

De voorzitter: Dank u wel en dan ga ik naar mevrouw Vedder van het CDA.

Mevrouw Vedder: Dank u wel, voorzitter. Een aantal dagen geleden sprak ik met een deskundige van het Voedingscentrum over het sturen op een ander eetpatroon en hoe moeilijk dat is. Hij vertelde dat zoiets alleen slaagt als een nieuw consumptiepatroon aan vier voorwaarden voldoet. Het moet functioneren, oftewel gezond zijn, het moet vriendelijk zijn voor milieu, betaalbaar en bovenal sociaal geaccepteerd. En in feite kan je de RES als energieconsumptie ook door diezelfde ogen bekijken. De CDA-fractie heeft vanaf het begin altijd aangegeven dat haalbaarheid en betaalbaarheid een belangrijk kader voor ons is en daarmee beschouwen wij die vier voorwaarden voor een nieuw consumptiepatroon, functionaliteit, milieuvriendelijkheid, betaalbaarheid en sociale acceptatie als vier onmisbare ingrediënten, die samen de RES vorm moeten geven. Voorzitter, ik wil een aantal dingen zeggen over dat vierde ingrediënt, sociale acceptatie. De RES 1.0 ademt weliswaar de sfeer van betrokkenheid, draagvlak, participatie en lokaal eigenaarschap, maar concreet wordt het echter nog niet. We moedigen de Drentse Energietafel dan ook aan om dat in de RES 2.0 echt concreter uit te werken. Een afspiegeling van de samenleving aan die Drentse Energietafel is daarin belangrijk en met name deelname van de volgende generatie. De zonnevelden en windmolens die deze generatie aanlegt, zal een volgende generatie moeten opruimen, terwijl ze nu nog te jong zijn om lokaal eigenaarschap naar zich toe te kunnen trekken. En het aanschuiven van niet alleen Jong RES, maar ook de Jongerenadviesraad Drenthe juichen we dan ook van harte toe en we dienen dan ook de motie van de ChristenUnie hierover mede in. Sociale acceptatie heeft ook met timing te maken en met toon en daarom dient de CDA-fractie met overtuiging het amendement van de VVD mede in, die vraagt om uit de RES 1.0 het stuk over juridisch afdwingbare aanleg van onrendabele collectieve warmtenetten te schrappen. Niet omdat de CDA-fractie ontkent dat er situaties in de toekomst kunnen zijn waar afdwingbaarheid noodzakelijk is, maar omdat we vinden dat nu in deze fase de zin: "Doorzettingsmacht is essentieel om iedereen in de juiste stand te krijgen" absoluut geen recht doet aan het ingrediënt sociale acceptatie. Vervolgens: is de RES nou een inspanningsverplichting of een resultaatverplichting? De gedeputeerde heeft zich hierover in de commissievergadering al heel duidelijk uitgesproken en ook voor de CDA-fractie is het altijd helder geweest. De RES vertegenwoordigt de Drentse ambitie en dan niet alleen op het gebied van kale terawatts, maar ook in samenhang daarmee: betaalbaarheid, Drentse landschappelijke kwaliteit en sociale acceptatie. En we dienen de motie van de VVD over inspanning versus resultaatverplichting dan ook mede in, om de uitgesproken en gewaardeerde woorden van de gedeputeerde hierover extra te onderstrepen. Voorzitter, dan wil ik het hebben over betaalbaarheid en ook mijn collega Klaas Neutel heeft hiervoor in de commissievergadering al de nodige aandacht gevraagd. Kreten als: "we moeten van het gas af" raken nadrukkelijk ook aan betaalbaarheid en het levert vanzelfsprekend en terecht grote zorgen op bij onze inwoners.

De voorzitter: De heer Ewoud Bos heeft een vraag aan mevrouw Vedder. De heer Bos.

De heer Bos: Voorzitter, sorry ik moet even terug naar de vorige paragraaf over de juridische afdwingbaarheid. Nu begin ik, ik ben het even kwijt. Ja, waar ging het mij om? De koppeling van de inspanningsverplichting, zoals die in de motie genoemd staat, aan draagvlak, daar hoor ik mevrouw Vedder eigenlijk niet over. Mijn vraag is: hoe denkt het CDA erover dat ze het draagvlak kunnen toetsen, zoals die in de motie nu genoemd staat?

De voorzitter: Mevrouw Vedder.

De heer Bos: Ik heb gezegd dat wij, in het kader van sociale acceptatie en dat is een belangrijk ingrediënt voor draagvlak, in deze fase een onwenselijke toon vinden om nu al naar dat instrument te grijpen. Dat is volgens mij het antwoord op de vraag van mijnheer Bos.

De voorzitter: De heer Bos in tweede instantie?

De heer Bos: Ik begrijp de verwarring. Volgens mij haal ik ook dingen door elkaar, maar het gaat mij erom dat de inspanningsverplichting wordt gelinkt in de motie aan het woord draagvlak en zorgvuldig ruimtegebruik, draagvlak en participatie. Zorgvuldig ruimtegebruik en participatie daar hebben wij in de Provinciale Omgevingsverordening artikelen voor liggen om daarop in te zien, maar voor het woord draagvlak hebben wij, naar mijn mening geen definitie. Dus ik vraag me af hoe het CDA daar uitleg aan wil geven.

De voorzitter: Mevrouw Vedder.

Mevrouw Vedder: Voorzitter, dank u wel. Dat is een hele mooie vraag van GroenLinks, waarvan ik ook en dat is al eerder genoemd, zeker vind dat we daar in dit gremium verder met elkaar over zouden moeten spreken. Wat is dat dan, draagvlak? Wat is dat dan, sociale acceptatie? Maar precies juist vanwege die waarden als ruimtegebruik, landschappelijke kwaliteit, dat vindt deze fractie ook een ambitie die bewaakt moet worden. Dus het uitspreken dat de ambitie die je hebt, niet alleen op het gebied van terawatts, maar ook dat je dat op een manier wilt realiseren die betaalbaar is en die verantwoordelijk omgaat met ons ruimtegebruik, dat maakt dus dat wij de RES 1.0 zien als een ambitie op meerdere vlakken en dus als een inspanningsverplichting, waar we ook heel serieus voor staan.

De voorzitter: Ik ga naar mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren. Zij heeft ook een vraag aan mevrouw Vedder.

Mevrouw Zuiker: Ik heb nog een vraag aan mevrouw Vedder over de, ik zou bijna zeggen: allergie voor het woord doorzettingsmacht als het gaat over warmtesystemen, want het is alleen slechts een aanbeveling in de RES en dus als je een warmtesysteem opzet, dan zou je kunnen overwegen dat je dat inbouwt. Volgens mij staat er niets meer en niets minder. Dus het is een aanbeveling. Waarom is het zo, waarom is dat woord voor u zo erg?

Mevrouw Vedder: Voorzitter, ik zal herhalen wat ik in mijn bijdrage ook al heb proberen te onderstrepen, maar misschien niet duidelijk genoeg heb gedaan. Ik heb gezegd: het instrument in zichzelf is niet zo dat we dat coûte que coûte afwijzen. Wij realiseren ons zeer zeker, dat er situaties kunnen ontstaan waarin je doorzettingsmacht nodig hebt en dat heeft u zelf net in uw vorige inbreng ook al genoemd, maar als je wilt dat we dit proces in sociale acceptatie met de inwoners gaan vormgeven, dan is het nu in deze fase, in de RES 1.0 naar onze mening een heel vervelend, verkeerd en niet tijdig signaal om nu op te laten tekenen, dat je doorzettingsmacht nodig hebt om mensen in de juiste stand te krijgen. Mensen in de juiste stand krijgen, is per definitie volgens mij al niet, klinkt al niet als een proces, wat we met elkaar en voor elkaar samen gaan vormgeven.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker nog in tweede instantie? Nee. Mevrouw Vedder vervolgt haar betoog.

Mevrouw Vedder: Dank u wel, voorzitter. En waar was ik ook al weer? Oh ja, het gas af, van het gas af en de zorgen daarover. Wij dienen dan ook graag met de PvdA de motie over betaalbaarheid mede in. Wij zouden ook heel graag de woorden woonlastenneutrale energietransitie niet alleen willen zien terugkomen in de RES 2.0, maar ook dat dit begrip van concrete invulling en ideeën is voorzien. En ook het eerdergenoemde amendement van collega Meeuwissen over die doorzettingsmacht, waar we het net over hadden, raakt ook aan betaalbaarheid. En het is wat betreft de CDA-fractie echt een gemiste kans dat aandachtspunt 11, het creëren van een financiële regeling voor de onrendabele top van warmtenetten, niet randvoorwaardelijk is gesteld in aandachtspunt 12 over doorzettingsmacht en is één van de belangrijke redenen voor de CDA-fractie geweest om in deze fase dat aandachtspunt eruit te willen amenderen. Tot slot voorzitter, nog enkele woorden over onze rol, de provincie, in dit wonderlijke instrument van de RES. Want wat is onze rol nou eigenlijk? En andere fracties hebben er ook al over gesproken. Knopen we alleen een strikje om het bod van de gemeente? En wie bewaakt dan grensoverschrijdende waarden als robuuste natuur, vitale landbouw, landschappelijke kwaliteit en participatie? De CDA-fractie heeft al meerdere malen aangedrongen op meer regie vanuit de provincie op deze waarden in het onderwerp RES. En er zijn al wat aanzetten op gedaan. Bijvoorbeeld de beperkingen die zijn gesteld voor Zon op Land. Maar de opmerking van de Natuur en Milieufederatie is terecht dat zorgvuldig ruimtegebruik en participatie in de RES 1.0 te weinig geborgd zijn en dat moeten wij ons aantrekken. Zaken van provinciaal belang zouden beter verankerd moeten worden in de Provinciale Omgevingsvisie. Graag zou ik de gedeputeerde willen vragen te reflecteren op de oproep van de Natuur en Milieufederatie voor een regionale visie op de energietransitie, waarin ook alle andere ruimtelijke opgaven integraal worden meegewogen. Dank u wel, voorzitter.

De heer Duut: Voorzitter?

De voorzitter: Ja, ik zie dat de heer Duut een vraag aan mevrouw Vedder heeft. Heer Duut.

De heer Duut: Dank u wel, voorzitter. Helder verhaal van mevrouw Vedder. Heldere voorraden ook, maar ik zou graag nog een klein beetje meer boter bij de vis willen horen. Namelijk, als nou aan één van die voorwaarden niet wordt voldaan, betekent dat dan voor het CDA dat ze op een gegeven moment een stop zetten op verdere steun voor het RES-programma? Dus nogmaals, u noemt vier voorwaarden, vooral sociale acceptatie, betaalbaarheid en nog twee. Als daar niet aan voldaan wordt, betekent dit dan einde verhaal wat het CDA betreft?

De voorzitter: Mevrouw Vedder.

Mevrouw Vedder: Ik heb geprobeerd goed op mijn woorden te letten. Volgens mij heb ik het vier ingrediënten genoemd, die je nodig hebt voor een succesvolle verandering van een consumptiepatroon. Ik denk dat iedereen die wel eens geprobeerd heeft de Nederlander van kaas af te krijgen, weet hoe lastig het veranderen van een consumptiepatroon is. Dat gaat nooit zonder horten en stoten. Daar zijn wij realistisch genoeg voor om dat te onderkennen. Maar we vinden het wel heel belangrijk en daar proberen we in dit spectrum ook echt ons best voor te doen, om die samenhang te bewaken tussen die vier ingrediënten.

De voorzitter: Heer Duut nog?

De heer Duut: Dank u wel, voorzitter. Ik hoorde voorzichtigheid in de woorden van mevrouw Vedder als je vraagt om boter bij de vis, maar we krijgen volgend jaar een RES 2.0 en misschien dat we dan wat betere en concretere zaken kunnen doen. Dank u wel.

De voorzitter: Dat is een statement. Ik zie dat de heer Uppelschoten ook nog graag een vraag wil stellen.

De heer Uppelschoten: De vraag is: mevrouw Vedder, u zegt van een aantal dingen die met de ruimtelijke kwaliteit te maken hebben: landschap en natuurbeheer, die moeten scherper worden of duidelijker worden opgenomen in de Provinciale Verordeningen? Maar stel je voor dat we dat allemaal doen en dat de ideale erin staat, maar wie gaat dan uiteindelijk besluiten of de RES daaraan voldoet en of de RES goedgekeurd kan worden?

De voorzitter: Mevrouw Vedder.

Mevrouw Vedder: Voorzitter, wat ik heb benoemd, is dat de Natuur en Milieufederatie Drenthe in onze ogen terecht opmerkt, dat de gemeentegrens- overstijgende waarden als ruimtelijk gebruik en participatie op dit moment niet geborgd zijn en dat dat wel zou moeten op provinciaal niveau. Dat is wat ik heb gezegd en verder vraag ik aan de gedeputeerde om te reflecteren op die oproep en of het niet verstandig zou zijn en dat zou wat mij betreft ook een onderdeel van die evaluatie kunnen zijn, of er een regionale visie moet komen op die energietransitie, waar we die andere ruimtelijke opgaven die we ook te bewaken hebben in dit huis, integraal worden meegewogen.

De voorzitter: De heer Uppelschoten nog in tweede instantie?

De heer Uppelschoten: Dat is duidelijk, maar ik zou zeggen: ik veronderstel dat we dan zo'n ideale, ik noem het maar even verordening gaan maken en dat we dus heel precies kunnen nagaan of daar aan voldaan wordt. Maar wie gaat dan uiteindelijk besluiten, die RES is goed en die voldoet daaraan?

De voorzitter: Mevrouw Vedder.

De heer Uppelschoten: Zijn wij dat of is dat het RES-bestuur of weet ik wie dat gaat besluiten? Iemand moet dat dan toch controleren en zeggen: het is oké?

Mevrouw Vedder: Nou voorzitter, ik weet zeker dat er een fractie is, die daar veel beter antwoord op kan geven dan ik, omdat die beter onderlegd zijn in die juridische aspecten, maar volgens mij is de RES geen juridisch instrument en wordt uiteindelijk het afrekenen en het toetsen gedaan via vergunningverlening en die moeten voldoen aan onder andere de Provinciale Verordeningen en de gemeentelijke verordeningen, dus daar vindt die vertaalslag plaats.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Vedder. U was aan het eind van uw betoog, hè?

Mevrouw Vedder: Ja.

De voorzitter: Goed, dan geef ik nu het woord aan mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter. Inmiddels is al veel gezegd en onderwerpen in discussie geweest, maar laat ik toch beginnen om te zeggen, dat het halen van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord voor D66 de belangrijkste opgave is die we hebben. Het is geen gemakkelijke opgave, maar hij is wel noodzakelijk en een aantal fracties heb ik dat ook sterk naar voren horen brengen, en de Regionale Energiestrategie, de RES, zoals die inmiddels al genoemd wordt, is daarvan een belangrijk onderdeel. En als Drentse samenleving willen we een bijdrage leveren aan een duurzame toekomst en voor toekomstige generaties. En uiteraard zijn daar voorraden, ook D66 stelt daar voorwaarden aan. Duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar, nu en in de toekomst. Wij zien graag een energiemix die bijdraagt aan zowel de landelijke opgave als aan de belangen voor Drentse inwoners en bedrijven. Het Klimaatakkoord gaat uit van de realisatie van 50%. Voorzitter, wat D66 betreft mag dat ook best een beetje meer zijn en wij vinden het toch wel onbegrijpelijk dat er partijen pleiten voor maar een beetje minder. Daarnaast voorzitter, positief vinden wij en dat is toch ook een compliment aan de gedeputeerde, de brede inzet aan de RES-tafel. In de commissievergadering heeft D66 gevraagd, dat is net al even bij een interruptie aan de orde geweest naar de heer Pruischer van de ChristenUnie, D66 heeft om een stoel gevraagd voor de Jongerenadviesraad Drenthe, want inderdaad, dat zijn we met alle anderen eens, dat is de toekomstige generatie en die willen wij graag laten meepraten. Wij waarderen de toezegging van de gedeputeerde in de commissievergadering dat hij deze extra stoel voor de Jongerenadviesraad erbij wil zetten. En voorzitter, wij horen nu eigenlijk graag van de gedeputeerde of die stoel, de toezegging in de commissievergadering, of dat voldoende is of dat hij deze motie nodig heeft, want daarover zijn wij wel in verwarring en wij begrijpen dan ook eigenlijk niet goed hoe we dat moeten duiden, omdat de toezegging al gedaan is en bij interruptie ook al aangegeven, dat in onze ogen de RES-tafel uitvoering is. Dus wij horen graag van de gedeputeerde of naast de toezegging in de commissie of dan de motie nodig is, want misschien moeten wij dan, nou ja, dan moeten we dat maar anders duiden of interpreteren, maar daar graag eerst het antwoord op. Voorzitter, maakt D66 zich geen zorgen? Ja, wij maken ons ook zorgen en wij delen de zorgen die de Natuur en Milieufederatie, dat is net ook al aan de orde geweest, heeft geuit in haar brief en met name de oproep om in het proces te blijven investeren in de maatschappelijke dialoog. Het betrekken van onze inwoners en aandacht voor de impact op natuur en landschap, op agrarische gronden, en de gevolgen ervan voor een succesvolle landbouwtransitie. En ja, wij maken ons ook zorgen over een evenwichtige eigendomsverdeling tussen ontwikkelaars en inwoners. D66 kiest voor een energietransitie waar iedereen van kan profiteren. Nieuwe energie voor iedereen en wat ons betreft mag dat per dorp of wijk verschillen hoe de inwoners daar invulling aan geven. Wij zijn voorstander van het ondersteunen van initiatieven die aansluiten bij het dorp of de wijk als de vraag voorligt. En vanuit onze rol als provincie mag dat wat ons betreft maximaal ondersteund of gefaciliteerd worden, de vraag vanuit de inwoners, want het zijn wel grote opgaven die er zijn. In dat opzicht willen wij ook de gebiedscoördinatie bij onze buurprovincie Groningen onder de aandacht brengen. Afgelopen zaterdag stond er een mooi interview in het Dagblad van het Noorden wat betreft de gebiedscoördinatie in Westerkwartier Groningen. Zeer lezenswaardig en mooie voorbeelden zouden misschien bij ons ook bruikbaar kunnen zijn. En voorzitter, ter afronding ook natuurlijk het Lexnova-rapport, dat in opdracht van onze eigen PS gemaakt is, waarin staat dat inwoners aangeven mee te willen doen, maar heel vaak niet weten hoe en wanneer het moment is en dat er best brede consensus is vanuit betrokkenheid en medeverantwoordelijkheid van onze inwoners. Zowel in draagvlak als uitvoering, willen we dat succesvol maken, zullen we ze soms misschien een handreiking moeten geven. En dat was duidelijk vermeld. Excuus. D66 ziet graag dat de provincie daarin een faciliterende rol vervult. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Kleine Deters en dan geef ik tot slot het woord aan de heer Duut van JA21. De heer Duut.

De heer Duut: Dank u wel, voorzitter. We zien landelijk zo ongeveer wekelijks de weerstand groeien tegen de RES, tal van signalen komen langs. En in onze provincie zien we ook, een beetje tot onze verrassing toch wel, dat er wat beweging komt bij sommige politieke partijen, als het gaat over dit onderwerp en dat is natuurlijk op zich een goede zaak. Hoewel wij ons wel afvragen waar dat dan zo opeens vandaan komt. Heeft het verstand toegeslagen of beseft men dat bij de achterbannen de mensen heel iets anders willen dan de partijen tot nu toe dachten? Hoe dan ook, de krachten die een nieuw Klimaatakkoord met kernenergie willen, die groeien en ze lopen gelijk op met de krachten die geen zon- en windparken willen, omdat ze onze omgeving verpesten. Voorzitter, dan over het draagvlak en de doorzettingsmacht, dwang. Als je geen draagvlak hebt voor een plan, moet je het dan toch doorzetten? Als je er als overheid niet in slaagt om draagvlak te creëren, is het dan eigenlijk niet een beschamend zwakgebod om met dwang toch door te drammen? Hoe democratisch is dat?

De voorzitter: Mevrouw Zuiker wil graag een vraag stellen aan de heer Duut. Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel, voorzitter. Ik begrijp niet wat u bedoelt met gezond verstand. Bedoelt u nou dat mensen die zich zorgen maken over klimaatverandering en een energietransitie willen doormaken en dat zo goed mogelijk willen vormgeven, geen gezond verstand hebben? Dat is mijn eerste vraag en mijn tweede vraag is aan de heer Duut, wat ik vandaag ook al vaker heb gezegd: doorzettingsmacht wordt heel erg ingezet als we gas willen winnen. Onlangs heeft de VVD-minister nog vier Drentse burgemeesters genegeerd wat betreft gaswinning. Vindt u dat dan een goede zaak?

De voorzitter: De heer Duut.

De heer Duut: Uw eerste vraag: kijk, dat hele Klimaatakkoord en vervolgens die RES'en, dat is begonnen met de verwachting dat daar een heel breed draagvlak voor zou zijn. Ik signaleer alleen dat sommige partijen nu wel beginnen te piepen, omdat ze erachter komen, nou zo breed is dat draagvlak niet, dus worden de teksten aangepast. Dat is het enige wat ik zeg en dat zou een goed voorbeeld zijn van het toeslaan van gezond verstand. Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald, zo kunt u dat zien. Maar de gaswinning, dat is natuurlijk een heel ander verhaal. Dat is begonnen in de jaren zestig. Mensen waren er dood gelukkig mee, toen. Ik erken, dat is nu een andere tijd, maar er zijn geen bezwaren tegen, er zijn geen technische argumenten tegen het winnen van aardgas. Dat is eigenlijk een vrij simpele rechttoe rechtaan techniek. Ik weet waar ik het over heb, want ik heb bij de NAM gewerkt. Ik heb het niet over de effecten van aardbevingen, dat moet je niet willen, dat is niet leuk, daar wil je niet boven wonen. Maar buiten dat is die gaswinning al 100 jaar oud of 200 jaar oud over de hele wereld en dat is een vrij eenvoudige techniek. Dat kan zonder gevaar gedaan worden. Dat is dat.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker in tweede instantie? Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: De heer Duut gaat volledig voorbij aan het feit dat er boven die gasvelden mensen wonen die die gaswinning niet willen. En u doet nu net alsof dat niet belangrijk is voor u. Dat is wat u zegt, dat is precies wat u zegt.

De voorzitter: Via de voorzitter. De heer Duut.

De heer Duut: Dank u, voorzitter. Kijk, wat ik constateer en ik moet erkennen mevrouw Zuiker, dat ik wat gehinderd wordt door kennis van zaken, maar als ik de commentaren zie die nu geleverd worden op een manier waarop die gaswinning plaatsvindt, dan bekruipt mij wel het gevoel: haal eerst eens wat kennis op. Ik zal maar één voorbeeld noemen: bodemdalingcijfers van vijf of tien centimeter. De meeste mensen denken dan: oh, mijn woning gaat vijf of tien centimeter dalen. Daar is geen sprake van. Per 100 strekkende meter zijn die bodemdalingcijfers minder dan een millimeter. Je kunt ook zeggen: dan mag de overheid wel eens betere voorlichting geven. Dat erken ik, dat doen ze bijzonder slecht, dat ging in mijn tijd beter, maar dat terzijde. Dus ik kan zo nog een heleboel andere voorbeelden geven dat de overdreven angst voor die gaswinning niet op rationele argumenten is gebaseerd.

De voorzitter: De heer Zwiers heeft ook een vraag voor de heer Duut. De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Voorzitter, dank u wel. Ik hoor de heer Duut zeggen dat draagvlak eigenlijk wel wat leidend is, dat daardoor partijen tot inkeer aan het komen zijn. Vorig jaar onderzoek, onafhankelijk onderzoek, 22% ziet kernenergie zitten en de rest, nou ja, het grootste gros is daarop tegen. Komt de heer Duut met JA21 nu ook tot inkeer of gelden daar andere voorwaarden voor?

De heer Duut: Over kernenergie bedoelt u?

De heer Zwiers: Inderdaad.

De heer Duut: Nee, daar zijn wij 100% voor. En ik neem aan dat u doelt op de mededeling van Rutte dat die de Eemshaven suggereerde als plek voor een kerncentrale?

De voorzitter: De heer Zwiers.

De heer Zwiers: Dank u. Sorry voorzitter. Nee, onafhankelijk onderzoek, ik bedoel: 22% ziet kernenergie zitten, het grootste gros is daar op tegen en daarmee de argumenten die u gebruikt om hier de RES onderuit te halen en anderen, nou ja, bijna de les te lezen, diezelfde uitgangspunten hanteert u zelf niet. Hoe consequent bent u dan?

De voorzitter: De heer Duut.

De heer Duut: Ik kan het niet helemaal volgen. Ik weet wel dat net als bij gaswinning bijvoorbeeld, ook over kernenergie de praktische kennis aanzienlijk lager is dan het emotionele oordeel en gevoel wat mensen hebben. Dat mag ook een argument zijn, dat erken ik onmiddellijk, maar dat is toch iets anders dan dat je het baseert op kennis van zaken. Ik ben ervan overtuigd dat we in de komende jaren een kanteling zullen gaan zien hoe de mensen over kernenergie denken.

De voorzitter: De heer Zwiers nog in tweede instantie? Nee. Ik zie mevrouw Zuiker weer. Zou u één vraag willen stellen, want ik probeer de tijd ook een beetje nu in de gaten te gaan houden. Mevrouw Zuiker?

Mevrouw Zuiker: Nee, ik begrijp het voorzitter. Maar als de heer Duut het steeds over kennis van zaken heeft, wat hij dan kennelijk heeft en wij dan kennelijk niet, dan vind ik dat wel heel erg

boeiend en ik vraag me af hoeveel kennis van zaken de heer Duut heeft van de klimaatverandering en wat er op ons afkomt.

De voorzitter: De heer Duut.

De heer Duut: Voorzitter, dank u wel. Nou, dat heb ik volledig, mevrouw Zuiker. En ik maak en wij als JA21, maken ons grote zorgen over de klimaatveranderingen en alle consequenties daarbij: wat is nou echt CO2-vrij? En wat is nou echt duurzaam? En dat is waarom wij pleiten voor kernenergie. Dan hebben we het in één klap opgelost en zijn onze zorgen weg en ook die van u.

De voorzitter: De heer Duut vervolgt zijn betoog.

De heer Duut: Dank u wel, voorzitter. Ik was bij het punt van hoe zit dat nou met dwang? Nou, we hebben al een voorbeeld in de Asser wijk Kloosterveen, waar de mensen gedwongen aan een warmtepomp zouden moeten. Daar in Assen was de GroenLinks-wethouder er als de kippen bij om te zeggen dat zij geen dwang gaat toepassen. En dat klopt, want een wethouder kan alleen dwang toepassen als het Rijk dat mogelijk heeft gemaakt. En het Rijk krijgt het groene licht van de Kamer voor dwang. Ik zal dat toelichten, want vorige week in de Tweede Kamer heeft de fractie van JA21 een motie ingediend om nou juist die dwang uit de Warmtewet te halen. Die motie werd weggestemd door de Partij van de Arbeid, CDA, VVD en nog een paar. Dat betekent dat deze partijen dus akkoord zijn, mocht straks de minister gebruik willen maken van haar doorzettingsmacht. De mensen in de wijk Kloosterveen en Assen zijn dus gewaarschuwd. Het democratisch buitenspel zetten van gemeenten en provincie, zoals met de windmolens in de Veenkoloniën, dreigt zich te gaan herhalen. Voorzitter, dit alles neemt niet weg dat we op dit moment blij zijn met het amendement van de VVD om precies die dwangbepaling te schrappen. Die zullen wij dan ook steunen, evenals de motie over de inspanningsverplichting. Maar in zijn totaliteit zullen wij tegen de RES 1.0 stemmen en dat is voor ons geen spagaat voorzitter, omdat wij elke correctie in de RES als een stap vooruit beschouwen. Oftewel: als we met kleine stapjes hetzelfde doel kunnen bereiken, zijn we op de goede weg. En voor nu, ook vanwege de tijd, zal ik in de tweede termijn de overige moties behandelen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Duut. We zijn aan het eind gekomen van de beraadslaging van de zijde van de Staten in de eerste termijn. Er zijn vijf moties ingediend en één amendement, die maken allemaal deel uit van de beraadslaging. Ik stel voor om nu te schorsen voor de lunchpauze en na de schorsing de eerste termijn van de zijde van GS te hebben. En ik stel voor om te schorsen tot 14.05 uur. Ik zie u na de lunchpauze terug en wens u smakelijk eten.

Gedeputeerde Stelpstra: Energie en transitie, dat heb ik ook in de commissie gezegd, de transitie daar loop je ook tegen dingen op en botsen ook dingen met elkaar en dan probeer je samen toch ook die stap verder te zetten. En dat is ook wel een worsteling, laten we daar ook maar gewoon heel eerlijk over zijn. Daar ben ik ook best wel eerlijk over. Dat is ook best wel ingewikkeld, omdat het ook heel groot is. Het raakt heel veel mensen, het komt bij je voordeur, het komt bij je achtertuin. Dus het is logisch dat dat ook heel veel in beweging zet. En dan, zeker met zo'n RES die dan toch een soort tussenstap is naar een straks nog meer concrete vertaling, want zoals gezegd, deze RES is inderdaad een strategie. Maar ik wil eigenlijk nog wel even een paar stappen terug, even iets naar de historie toe. Ik zal straks nog even heel kort de fracties langslopen, maar ik probeer toch even wat dingen te clusteren ook gelet op de tijd. Het is misschien goed om, daar heb ik ook in de commissie al aan gerefereerd volgens mij, de decentrale overheden hebben ooit richting het kabinet gezegd: wij vinden dat over dit soort vraagstukken

veel meer regionale regie nodig is, er veel meer in de regio en op lokaal niveau moet gebeuren. Die hele transitie kunt u niet alleen centraal aansturen. En het was dus ook een bod vanuit de provincie, vanuit de gemeenten en waterschappen, maar ook vanuit de provincies. Dat is ook door het Rijk in die zin opgepakt en uiteindelijk zijn er allemaal tussenstappen geweest, Klimaatpakket enzovoort, en zo is ook uiteindelijk, ik doe het nu wel in hele grote stappen, wel zijn we tot het instrument van de RES gekomen, of het instrument, de werkwijze van de RES. En dat heeft ook wel in onze eigen provincie gespeeld. Ook hier hebben we heel sterk gezegd: niet top-down vanuit de provincie, we willen veel ruimte bij de gemeenten laten. U weet het allemaal, die discussie rondom de Omgevingsvisie 2018. Ook daar is aan de orde geweest, dat heeft ook als consequentie misschien, dat wanneer je dat doet, dat er ook dingen gebeuren waar je misschien zelf van zegt: als ik het had moeten doen, had ik het anders gedaan. Maar als je die veel ruimte laat, dan moet je ook de consequentie van die ruimte willen hebben. Dat is ook de discussie die ik nu vandaag proef en ik snap dat ook wel. Het is natuurlijk best een discussie. Nu wordt er heel veel gesproken met gemeenten, we laten heel veel door gemeenten bepalen, en wat is onze rol nog? Maar er is in ieder geval één geruststelling, tenminste dat vind ik. Ik weet niet of u dat vindt, maar in dit proces zijn wij niet blanco begonnen. In 2018 hebt u een gewijzigde Omgevingsvisie vastgesteld, waar al nadrukkelijk die energietransitie in beeld was en waar ook nadrukkelijk de RES al in beeld was. Dat was ook het doel om die gereviseerde Omgevingsvisie vast te stellen. Daarmee hebt u het eerste kader gegeven voor de boodschap waarmee het college op stap moest. U hebt natuurlijk ook andere documenten, we hebben nog een coalitieakkoord gehad, dat bindt natuurlijk alleen de coalitiepartijen, dat realiseer ik me, maar we hebben we het ook over de energietransitie-visie gehad, waarin ook een aantal doelstellingen stond genoemd en dat is ook waar wij vanuit het college aan de RES-tafel mee aan tafel zaten. Dat was ons kader. Dus het was niet blanco. Plus dat we helemaal aan het begin nog een Startnotitie hebben vastgesteld in de Staten. Dus de boodschap, het kader voor onszelf. En ik snap heel goed en ik denk dat het heel goed is, om ook op die manier van werken in een evaluatie nog eens goed terug te kijken. Is dit nou de manier? Hoe kun je ook, en dat zei mevrouw Meeuwissen ook, de politieke invloed eigenlijk het beste handen en voeten geven? Ik heb daar het antwoord niet direct op, daar ben ik ook heel eerlijk in, maar dat heb u ook niet, heb ik begrepen. Dat is denk ik ook uw vraag: hoe gaan we dit met zijn allen handen en voeten geven? En zeker als je dat doet in samenwerking met anderen. Je kunt er ook voor kiezen, en ik zeg niet dat ik dat vind, maar je kunt er ook voor kiezen om te zeggen: wij pakken sec onze sturende rol helemaal op en wij doen dat eigenstandig en daar hebben de gemeenten zich dan gewoon aan te houden, een veel meer directere sturing vanuit de provincie. Ik zeg hier niet wat beter en wat slechter is, maar dat zijn denk ik de discussies waar we de komende periode wel voor staan. Dan even over de status van de RES. De RES is nadrukkelijk een strategie, dus het is inderdaad geen bindend document, al heeft het natuurlijk wel zelfbinding in die zin en dat heeft mevrouw Meeuwissen wel goed verwoord denk ik. We gaan natuurlijk ons best doen om dit uit te voeren, omdat je niet voor de flauwekul iets doet. Maar de RES wordt niet ergens landelijk vastgesteld. De RES wordt door de overheden in Drenthe vastgesteld, in dit geval door de RES Regio Drenthe. Wat men dan landelijk, natuurlijk wij kijken landelijk naar de optelsom van een aantal punten, maar landelijk wordt niet bepaald wat in onze RES staat, omdat mijnheer Uppelschoten daarvoor vroeg. Maar de RES is ook nog niet de ruimtelijke vertaling. Ik hoorde daar laatst ook nog iemand over spreken, ene professor Friso de Zeeuw, mij overigens goed bekend vanuit de vroege Noord-Hollandse periodes, die ook zei: u moet dat ruimtelijk instrument gaan gebruiken. Ja, dat komt nog, die hele fase komt nog. Wij hebben dat voor een deel al gedaan in onze Omgevingsvisie, maar ook in lokale Omgevingsvisies zal dat allemaal nog handen en voeten moeten krijgen. En dan komt het ook dichterbij de inwoners. Wat dat is, zie je nu wel en dat hebben we

ook gewisseld in de commissie, het is ook best wel abstract, zo'n RES. Het gaat over terawatt-uren, het gaat over warmtevisie, wat dan ver bij mensen weg staat. Maar het wordt natuurlijk boeiend wanneer er vlak bij jou thuis iets rondom energie wordt gebouwd. Of dat nou een kerncentrale is of een zonnepark of een windmolen, dan gaat het mensen veel meer raken en dat weten we allemaal. Zo werkt het ook. Dus daarom is ook die lokale democratie daarin zo belangrijk. En dat geldt ook voor de warmtevisies, als dat dichterbij komt. Daarom is die lokale democratie zo belangrijk en is die lokale participatie zo belangrijk. Ik wil niet al te veel ingaan of die energietransitie nodig is of niet nodig. Ik veronderstel zelf dat dat nodig is. Ik weet dat sommigen daar anders over denken, maar dat is maar even een gegeven. En dan is het denk ik goed als ik maar even uw bijdragen langs ga en dan probeer ik ook de moties en amendementen daarin direct mee te nemen. Even kijken. Ik doe het weer in dezelfde volgorde als die u hebt gehad. Het is altijd jammer, hoe verder je komt, hoe meer je al gras voor voeten van andere fracties hebt weggemaaid. De VVD heeft gezegd: ja, het had voor ons wel wat minder gemogen, maar we willen er wel werk van maken. Ik refereer daar maar aan. Er waren ook fracties die zeiden: het had wel wat meer gemogen, de ambitie had wel hoger gemogen. Dus blijkbaar zitten we dan toch wel goed in het midden denk ik. Het mooie is dat dat midden ook goed aanhaakt bij onze eigen provinciale ambitie van 40% hernieuwbare opwekking. Mijnheer Bos en mijnheer Pruisscher wezen daar ook heel nadrukkelijk op. Dus in die zin past dat getal goed bij onze eigen ambitie. Dan heeft mevrouw Meeuwissen een amendement ingediend en dat zit op dat ene punt, 5 nog wat of zo, u weet wel waarover het gaat, uw amendement, om dat eruit te halen. Ik heb ook in de commissie gezegd, dat ik dat misschien wel wat ongelukkig geformuleerd vond. De achtergrond is wel, en daar zijn we het volgens mij allemaal over eens, het kan niet zo zijn dat de laatste der Mohikanen een grote beweging tegenhoudt, maar je moet wel zorgen dat dat op een zorgvuldige manier gebeurt, want er komen ook dingen bij als financierbaarheid, het moet gesocialiseerd zijn, al dat soort vraagstukken spelen daarin allemaal mee. Toen heb ik gezegd: ik kan heel goed begrijpen dat u dit een ongelukkig onderdeel vindt van de RES. En dan snap ik dit amendement ook heel goed, want wees dan ook duidelijk. Dan kun je aan de teksten gaan zitten morrelen, maar het meest duidelijke is dan om dit onderdeel er gewoon uit te halen. Dus als college zullen wij ons daar niet tegen verzetten, om het zo maar te zeggen. Dan de motie van de VVD en de inspanningsverplichting. Ook dat heb ik in de commissie gezegd U refereert daaraan, mevrouw Meeuwissen, daar neem ik geen letter van terug. Dus dat is misschien het beste om te zeggen, maar er is eigenlijk een discussie nog wel gaande hoe we met name op het onderdeel draagvlak die motie dan moeten gaan duiden. U hebt dat zelf ook aangegeven. Ik herhaal maar dat vanuit het college tot op heden consequent is gezegd: voor ons is de lokale democratie daarin bepalend. En daar is ook niks in veranderd, maar dat is in ieder geval vanuit de zijde van het college. Ik wijs er ook op dat natuurlijk de juridische afdwingbaarheid rondom draagvlak best wel ingewikkeld is. Datzelfde geldt voor participatie, u bent daar ook over bijgepraat door professor Tolsma bij één van de bijeenkomsten. Participatie wordt ook wettelijk geregeld. Dat is met draagvlak nog wel ingewikkelder denk ik, vooral omdat je tot een definitie van dat begrip moet komen. Ik vind dat u uw hand mooi uitsteekt om te zeggen: laten we die discussie met zijn allen gaan voeren, laten we die ook in de evaluatie meenemen. Ik ben zeker bereid om dat ook aan de Drentse Energietafel, de DET, naar voren te brengen, maar ik zal het daar, maar dat is meer, ik ga daar niet over, maar als ik in uw schoenen zou staan, zou ik het ook vooral zelf willen gaan oppakken, die discussie, omdat die ook samenhang heeft met veel van de andere punten die u hebt genoemd. En waar het kan, zullen wij natuurlijk ook, als gemeenten hiermee zitten, ook daarin helpen om hen op weg te helpen.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen wil een vraag stellen aan gedeputeerde Stelpstra. Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Ik hoor een uitdaging om die handschoen op te pakken. Dat zullen we uiteraard graag doen. Wat ik ook nog wil meegeven, is dat deze motie ook in andere gemeenten wordt ingediend en soms wel en soms niet de meerderheid gaat halen, maar dat het breder leeft dan alleen bij de provincie, dat we hier iets mee willen, met dat draagvlak. Dus dat zullen we gaan doen.

De voorzitter: Gedeputeerde Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Dat weet ik ook. En in sommige gemeenten is hij wel ingediend en niet ingediend zelfs, dat is ook nog een verschil, en soms wordt hij wel aanvaard en soms niet aanvaard. Maar wat ik alleen maar wil zeggen: ik zou het niet alleen op de DET-tafel willen doen, dat heeft u ook gezegd: we willen ook heel nadrukkelijk zelf bij die discussie betrokken zijn en natuurlijk willen wij als GS daar ook graag over meedenken. Ik denk dat dat een goed punt is om daar ook samen over te denken. En wij willen ook met gemeenten daarover meedenken, maar zo kunnen we elkaar denk ik, echt stappen verder helpen, want dat is vooral wat ik ook uit uw woorden begrijp.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen nog in tweede instantie? Nee. Gedeputeerde Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Dan hebt u gezegd: we willen drie punten in de evaluatie, de rol provincie/gemeenten, daar kom ik straks even op terug naar aanleiding van de motie van de ChristenUnie. En hoe de politieke inbreng vergroten, daar heb ik zonet ook al iets over gezegd, maar volgens mij hangt dat ook heel veel samen met die motie, want je eigen rol speelt ook heel erg over hoe je je politieke inbreng speelt, maar ik kan me ook voorstellen, dat wanneer je een vergelijkbaar proces weer zou willen doen, met zo'n samenwerkingsproces, misschien moeten we daar dan bij een startnotitie bij dat soort dingen gaan kijken wanneer je dan een terugkoppeling verwacht naar de Staten. Wanneer verwacht je een reflectie van de Staten? Dus dat zal ook heel erg per proces, maar misschien moeten we daar scherper op worden, om dat daar ook handen en voeten te geven. In die zin, ik zei al dat het een transitie is, dat is soms ook experimenteren, maar ik begrijp uw punt. Draagvlak heb ik zonet iets over gezegd. De Partij voor de Dieren is content met de ambitie en heeft een motie ingediend waarin ze oproepen om inderdaad actief te zijn in het kijken naar nieuwe technieken voor windmolens. Ik heb die motie niet zo opgevat, dat die bladen per definitie zwart geverfd moeten worden, want dan zijn we wel heel erg in die specifieke situatie bezig. Ik begrijp dat u vraagt dat wanneer er weer andere windmolens opgesteld worden, kijk dan naar de meest nieuwe technieken en als dat de meest nieuwe techniek is, dat dan de bladen groen geverfd moeten worden, misschien moet het dat dan wel zijn. Maar kijk dan naar de meest nieuwe technieken en inspireer ook dan vergunningverleners en mensen die een vergunning vragen om die toe te passen. Ik vind dat best een logische vraag, dus die motie is denk ik ook goed uitvoerbaar en ik laat het oordeel daarover ook aan uw Staten. Dan ga ik naar de ChristenUnie, die heeft ook op de 40% gewezen en op de eigen ambitie en dat is ook de meetlat, de eigen ambitie is de meetlat. De meetlat is niet 10% van landelijk, dat is een rekenkundige exercitie. De eigen ambitie is de meetlat voor ons. En u hebt een motie ingediend, waarin u ook vooral wil kijken naar de rol van de overheid en de eigen rol in dit soort processen. Ik ben daar in mijn inleidende woorden wat op ingegaan. Ik denk dat het beter is om dat ook mee nemen in de evaluatie. En ook tegen u zeg ik, mijnheer Pruisscher: ik zou dat ook niet alleen van de evaluatie af laten hangen, maar dat moet u denk ik ook zelf doen. Ik denk dat wij daar als college graag in mee willen denken, hoe wij opereren als provincie in zo'n speelveld? Ik heb aangegeven dat volgens mij de kaders van tevoren helder waren. Als dan achteraf

blijkt dat misschien de kaders wel helder waren, maar dat je met de uitkomst wat ongelukkig bent, dat kan, dat je je dan afvraagt: hebben we dan wel goed over de kaders nagedacht? Volgens mij zijn dat de vraagstukken die in zo'n proces aan de orde kunnen komen. En de vraag is of zich dat helemaal tot de energietransitie moet beperken. Ik denk dat dat ook een wat bredere discussie is, hoe je je rol ziet als provinciale overheid ten opzichte van een gemeente. Waar wil je wel sturend optreden en waar wil je dat niet. En natuurlijk is dat ruimtelijk domein een groot domein van de provinciale overheid. Dus die motie zullen wij uitvoeren als u het vraagt om dat ook met de dertiende evaluatie mee te nemen. Ik zal daar ook in die zin actief op aandringen. En als de DET zegt: we doen dat, dan is dat mooi. En als ze zeggen: dat doen we niet, dan gaan we op een andere manier kijken hoe we daar toch handen en voeten aan kunnen geven, want zo simpel is het dan ook nog een keer. Dan de motie over jongeren. Ook dat heb ik al toegezegd in de commissie. Maar goed, daar geldt hetzelfde voor als de motie van de VVD over de inspanningsverplichting. Zijn moties dan overbodig? Daar kun je van alles van vinden. U hebt een uitleg gegeven waarom u het niet overbodig vindt. Ik kan u wel zeggen: ik heb inmiddels in de Regietafel, heet dat geloof ik, van de DET, dat is een klein clubje dat die vergadering technisch voorbereidt, heb ik wel aangekondigd dat ik dit punt ga agenderen op de volgende Energietafel, met natuurlijk een positief advies van mij. En als uw Staten daar een motie over aannemen, dan is dat alleen maar een stevige steun in de rug. Dan kan ik er in ieder geval niet meer omheen, maar ik denk ook dat daar dan vanuit de DET wel goed naar geluisterd zal worden. En overigens verklap ik u maar even dat er van onze kant ambtelijk al wel contact is geweest met de Jongerenadviesraad Drenthe over hoe we dit eventueel handen en voeten zouden moeten geven. Maar ere wie ere toekomt, ik ben met de toezegging die ik in de commissie heb gedaan direct aan het werk gegaan, daar is door D66 expliciet om gevraagd. Dus ik zie het als een ondersteunende motie, maar het was wel zo dat D66 mij daartoe geprest heeft om daar actief mee aan de gang te gaan.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters voelt zich aangesproken, uiteraard. Mevrouw Kleine Deters.

Gedeputeerde Stelpstra: Positief hoop ik.

Mevrouw Kleine Deters: Ja hoor. Dank u wel, voorzitter. Begrijp ik uit de beantwoording van gedeputeerde, dat eigenlijk de motie al uitgevoerd is of in ieder geval de toezegging al uitgevoerd is? U hebt het al geagendeerd, u hebt het al aangegeven, dus eigenlijk is het alleen nog uitvoering.

Gedeputeerde Stelpstra: Nou, ik heb via de Regietafel aangekondigd dat ik het ga agenderen op de DET, maar de DET moet er nog wel een uitspraak over doen. Dus in die zin is de motie een ondersteuning van de uitspraak en ik heb ook toegezegd, dat ik het zou agenderen, maar ik heb niet gezegd dat de uitkomst al vast staat. Ik ga verder met de Partij van ...

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters nog in tweede instantie?

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, gedeputeerde. Fijn dat u het zo voortvarend opgepakt hebt en het aannemen of niet aannemen van de motie brengt daar geen verandering in.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik doe mijn werk. De Partij van de Arbeid. De heer Zwiers heeft, net als vele anderen ook gewezen op de grote noodzaak van de energietransitie. Hij wijst er ook op dat er al heel veel gebeurd is, maar dat we ook zien dat er allerlei verschillende partijen bezig zijn

met windparken, zonneparken, ook particulieren en hij wijst er daarbij ook op dat het wel heel mooi is om dat landelijk ook allemaal te stimuleren, maar dat het wel erg gericht is vanuit de financiële hoek, als ik dat maar even vrij mag vertalen, op efficiëntie, maar er zijn veel meer vraagstukken die spelen bij de energietransitie, zoals werkgelegenheid of een goede ruimtelijke inpassing. Zou het niet fair zijn om dan ook, zeker als je naar een instrument als de SDE kijkt, om ook die maatschappelijke effecten daarin mee te wegen. Daar gaat uw motie ook over. Ik moet zeggen uw motie is mij uit het hart gegrepen, mijnheer Zwiers. We wijzen er ook regelmatig op aan de landelijke tafels, maar het is denk ik ook heel goed om dit met name ook vanuit de RES-discussie nog eens nadrukkelijk op tafel te brengen. Dus ook een positief oordeel over de motie. De andere motie die u indient, gaat over de betaalbaarheid en de woonlastenneutraliteit. Ik zeg het iets langzamer om niet te struikelen over mijn eigen woorden. Ik zou bijna zeggen: u bent het aan uw stand wel verplicht om zo'n motie in te dienen, denk ik. U blijft erop hameren en dat is ook terecht. En zeker, kijk, de RES zelf heeft niet direct allerlei financiële consequenties. Ja, al het werk wat daar gebeurt, zal financiële consequenties hebben met netwerken en al dat soort dingen, maar raakt de RES nou direct aan inwoners? Nee. Maar de gevolgen van de RES en met name als het gaat om warmtevisies, die kunnen u in ieder geval wel gaan raken en ik denk dat het dan terecht is dat u dan aandacht vraagt voor een aantal uitgangspunten, dat is die woonlastenneutraliteit. En dat is niet een uitgangspunt dat wij alleen in ons coalitieakkoord hebben staan, sterker nog het staat gewoon in het Klimaatakkoord. Dus ik zie de motie ook, u zegt ook om de verschillende overheden aan tafel te brengen, en ook het Rijk eraan te blijven herinneren, dat zij mede-eigenaar zijn van die afspraken. Ja, ik stop maar als ik handjes zie.

De voorzitter: Mag ik gedeputeerde Stelpstra vragen of hij aan zijn tijd wil denken. Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Ik heb nog even een vraag naar aanleiding van de motie over de neutrale woonlasten, om daar aandacht voor te hebben, omdat de vraag aan de betrokken partijen, bijvoorbeeld de gemeente die de warmtevisie verder uitwerkt, maar we zouden daar dan ook graag informatie over krijgen, dat in de volgende stukken van de RES, of dat nou de RES 2.0 is of een voortgangsrapportage of hoe dan ook, dat die vertaalslag naar wat betekenen de besluiten nou naar de woonlasten? En dan heb ik het speciaal over de warmtetransitie, want dat zit dan ook wel binnen de scope van de RES, dat we daar ook zicht op krijgen, dat je ook kunt zien dat de woonlasten neutraal zijn.

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Ja, dat snap ik. U ziet mij even nadenken, omdat als het gaat om de warmtetransitie en een warmtevisie zitten heel erg op de bevoegdheden van de gemeenten en van het Rijk. Daar hebben wij eigenlijk geen bevoegdheden meer. Dus ik snap dat u daarover ook geïnformeerd wilt zijn, maar ik maak twee kanttekeningen, want ik wil ook aan verwachtingenmanagement doen. Ik ben wel afhankelijk van wat wij ook vanuit de gemeenten daarover aangereikt krijgen. Daar maak ik me eerlijk gezegd nog de minste zorgen om, omdat de gemeenten best wel, zeker in zo'n samenwerking bereid zijn veel met ons te delen en met elkaar. Maar het tweede is dat onze invloed daarop, dat we die niet moeten overschatten, als ik het wat met een understatement zeg, omdat we daar eigenlijk ook geen bevoegdheden op hebben. Dus in die zin wil ik graag kijken hoe wij u daar goed in mee kunnen blijven nemen. En hoe we dat moeten doen, daar moet ik even over nadenken.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen nog in tweede instantie? De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik probeer af te ronden voorzitter, maar ik wil ook even iedereen recht doen eigenlijk. De SP heeft gezegd, dat zij blij zijn dat wij bij de participatie de beantwoording hebben gegeven. U had een vraag en het is mij eerlijk gezegd niet duidelijk. Iets over 2021 en 19 jaar later, gerelateerd aan een motie. De vraag was mij gewoon niet helder. Ik weet niet of mevrouw Dikkers dat ...? Want mijnheer Mäkel is er niet ... Ik zie mevrouw Dikkers knikken.

De voorzitter: Mevrouw Dikkers.

Mevrouw Dikkers: Ik had hem voor de tweede termijn genoteerd, maar ik kan hem ook nu toelichten. Dat heeft betrekking op de motie van de ChristenUnie met betrekking tot de provinciale afweging. In de bijlage, ik zal de hele nummering niet noemen, maar zorgvuldig ruimtegebruik, daar staat dat die RES-ambitie een optelsom is van de gemeentelijke ambities tot 2030, aansluitend op de bottum-up benadering et cetera: 'Er vindt geen regionale afweging plaats waar welke opwekking moet komen.' En dan gaat u verder met: 'Zo'n strategie kan wel behulpzaam zijn bij de ontwikkeling van de RES 2.0 of verder als keuzes voorbij 2030 gemaakt moeten worden. Op dat moment kan ook goed voortgebouwd worden op de keuzes.' Dan is dus de vraag, als ik dat goed begrijp, dat die motie eigenlijk alleen voor ontwikkelingen na 2030, dus voor over 19 jaar pas effect kan hebben. Dus die vraag is: klopt ...

De voorzitter: Mevrouw Dikkers, 2030 is over 9 jaar toch?

Mevrouw Dikkers: Ja, dat klopt. Dus dat het inderdaad dan pas effect kan hebben. Dus dat dit niet voor de korte termijn geldt. Dat was eigenlijk de vraag die de heer Mäkel vanochtend stelde.

Gedeputeerde Stelpstra: Helder. Wij hebben natuurlijk wel gezegd dat dit de RES is, die optelsom van de ambities van gemeenten. Dus dat leggen we ook vast. Tegelijkertijd hebben we ook tussentijds nu met de Omgevingsvisie al wat verscherping gekregen. Ik heb ook mijn collega Brink horen aankondigen dat hij deze periode nog voorbereidingen wil treffen voor het proces, met name dat inzetten van de Omgevingsvisie in een nieuwe Omgevingsvisie over een aantal jaren. Dus ik kan me niet voorstellen dat hij dit niet in de discussie over de nieuwe Omgevingsvisie gaat betrekken. Maar we moeten ook zo realistisch zijn dat de RES natuurlijk voor .....al gerealiseerd is en voor een groot deel onder de huidige voorwaarden van de POV valt.

Mevrouw Dikkers: Dus dan is het antwoord bevestigend dat dat inderdaad de komende negen jaar niet aan de orde zal zijn?

Gedeputeerde Stelpstra: Dat wil ik zo niet zeggen. We hebben ook tussentijdse evaluaties en die hebben we ook niet voor niks. Die doen we ook met gemeenten. Dus daar kan ook best uit blijken dat we ruimtelijk toch een aantal dingen in ons instrumentarium aan moeten passen. Dus een ja of nee kan ik hier niet zomaar op geven. Als ik zeg dat u gelijk hebt, dan sluit ik de deur voor elke evaluatie. Dat vind ik niet terecht, want we willen het uiteindelijk zo goed mogelijk voor elkaar krijgen.

Mevrouw Dikkers: Oké, maar dan is de paragraaf met betrekking tot dat zorgvuldig ruimtegebruik op zijn minst verwarrend.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik heb zelf het gevoel van verwarring niet, maar dat kunnen we verschillend ervaren. De fractie van Forum voor Democratie heeft geen vraag gesteld, maar een statement gegeven. De PVV heeft ook een aantal statements. Ik ben op de besluitvorming rond de RES al ingegaan. Hij heeft het punt van legitimiteit genoemd. Ik verzet mij ertegen mevrouw de voorzitter, dat we niet in een democratisch proces zouden zitten. We zitten hier toch met zijn allen? Dit is de regionale democratie en hier nemen we de besluiten. En er wordt verwezen naar vroegere besluiten. Dat die besluiten geen draagvlak hadden, wil niet zeggen dat ze niet democratisch waren. Daar mag je geen is gelijk tussen zetten. Ik weet dat de heer Uppelschoten dat vaker doet. En hij weet ook dat wij daar waarschijnlijk van mening over zullen blijven verschillen. Maar ik wil het toch genoemd hebben. GroenLinks heeft verwezen naar de koppelkansen, de verplichting van de Warmtewet werd op gewezen. Daar heb ik verder geen vragen.

De heer Duut: Voorzitter?

De voorzitter: De heer Duut van JA21.

De heer Duut: Dank u wel. Ik ben even wat langzaam, want ik kon zo snel niet het microfoonknopje vinden. Maar even ingaand op de vorige opmerking van de gedeputeerde in de richting van de heer Uppelschoten. Betekent dit nou wat hij zojuist zei, betekent dit nou in de visie van mijnheer Stelpstra dat dwang voor hem ook een democratisch middel is?

Gedeputeerde Stelpstra: Mijnheer Duut, elke maand als ik op mijn loonstrookje kijk, dan staat er een bedrag op dat ik aan de samenleving teruggeef en dat heet belasting. Daar zijn belastingwetten voor en die zijn democratisch aangenomen en er zijn best dingen waar mijn belastinggeld naartoe gaat, waar ik misschien helemaal niet zo blij mee ben, maar er zit wel een soort solidariteit onder en dus accepteer ik dat. Wat ik wil zeggen, is dat de overheid een aantal, maar dit wordt een staatsrechtelijke discussie en die zou ik hier eigenlijk toch wel kort willen houden, de overheid heeft het prerogatief dat zij inwoners zaken op kan leggen. En wat u ook hier vaststelt, als u een Omgevingsvisie vaststelt of een Omgevingsverordening, daar zit een vorm van afdwingbaarheid in. Dat is nou één keer onze core-business en daarom hebben wij een democratie en daarom ben ik er zo blij mee dat wij een democratie hebben. Ik ga verder met Sterk Lokaal, die heeft gevraagd naar de afgeschreven spullen. In de Omgevingsvisie worden daar inderdaad een aantal zaken al geregeld. Rondom de windparken heb ik informatie over opgehaald, even snel, daar zijn ook afspraken over gemaakt, maar in de Omgevingsvisie wordt dat meegenomen. U hebt ook gevraagd ... Oh, ik zie weer handjes.

De voorzitter: Ja, ik zie hem ook. De heer Bos van GroenLinks. Ga uw gang.

De heer Bos: Dank u wel, voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat wij geen vragen hadden. Misschien had ik dat explicieter moeten benoemen. Maar impliciet hadden wij een vraag over wat er nou eigenlijk onder draagvlak verstaan kan worden. Dus wij vroegen ons eigenlijk af, zojuist hoorden we de gedeputeerde in ieder geval stellen dat wij als Provinciale Staten misschien de handschoenen vooral moeten pakken, om te kijken wat wij dan achten als definitie, maar ik vraag me af wat het standpunt is van het college om deze motie beter te kunnen duiden.

De voorzitter: De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik heb in mijn inleidende verhaal gezegd dat ik tot nu toe zeer consequent ben geweest, namelijk dat we begonnen bij de Omgevingsvisie 2018, gezegd dat als het

gaat om draagvlak, voor ons de lokale democratie als die gesproken heeft, dat je wel van goeden huize moet komen om als provincie dan te zeggen: dat weet ik beter dan de lokale democratie, dus de lokale democratie is daar zeer essentieel in voor ons. Tegelijkertijd heb ik gezegd: maar u wilt ook die handschoen oppakken met zijn allen om daar verder over te praten. Dat lijkt mij alleen maar verstandig om dat woord dan misschien meer kleur te geven, want het is en volgens mij is dat ook wat u zegt: het dreigt soms ook wel een containerbegrip te worden, dus het is ook goed dat we daar met zijn allen het gesprek over voeren. En zo duid ik die motie ook in die afweging. Dan ga ik even kijken naar mijnheer Schoenmaker. U hebt nog iets gevraagd: hoe zit het dan met al die investeringen? Volgens mij hebben wij daar een antwoord op gegeven in onze schriftelijke beantwoording, dus daar kan ik ook verder niet veel nieuws aan toevoegen. Mevrouw Vedder, u hebt vier interessante aandachtspunten benoemd of u noemde ze iets anders, maar ik noem het vier aandachtspunten, waarin u zegt: die moet je eigenlijk elke keer even langslopen. Ze waren nieuw voor mij, dus enige tijd van verwerking heb ik misschien ook wel nodig, maar ik vond ze uitermate interessant. En u wees ook op woonlastenneutraliteit. Maar u vroeg mij ook om reflectie op de vraag: zouden we niet naar een soort regionale energietransitie-visie of een energievisie moeten komen? En u zei daarbij: plus het meewegen van andere ruimtelijke opgaven, als ik u goed heb begrepen. Nou ga ik u een antwoord geven en misschien zegt u wel: dat is heel erg flauw, maar het is wel waar. Dat doen we al. Wij hebben daar een instrument voor en dat heet Omgevingsvisie en de Omgevingsvisie 2018, hoe noem je dat ook alweer? De revisie van de Omgevingsvisie 2018 was ook juist heel erg sterk ingegeven door het energievraagstuk. Dus daar hebben we toen een eerste reflectie gedaan. U vraagt volgens mij nu eigenlijk: is wat we toen hebben bedacht, is dat nog wel het goede? Toen zijn ook al die dingen voorbijgekomen over, ik heb daar wel iets over gezegd, sturing van gemeenten of sturing van provincie, hoe gaan we daarmee om? Ik heb u al gezegd: mijn collega heeft ook aangekondigd om de Omgevingsvisie straks denk ik nog verder Omgevingswet-proof te maken en dat ook voor te bereiden. Dus het lijkt mij heel goed om ook op weg daarnaartoe die reflectie zelf te houden van hoe verhouden dit soort dingen zich allemaal tot elkaar? Dus ik was heel erg blij met uw opmerking 'plus het meewegen van andere ruimtelijke opgaven', want anders maak je wel één ding en we zitten in de energietransitie heel exclusief, alsof dat het enige is dat bepalend is voor de ruimte en er zijn natuurlijk veel meer dingen, zoals woningen, natuur, landbouw, noem maar op.

Mevrouw Vedder: Voorzitter?

De voorzitter: Ik zie dat mevrouw Vedder even wil reageren op de heer Stelpstra. Ga uw gang.

Mevrouw Vedder: Dank u wel, voorzitter. Ik ben benieuwd hoe de gedeputeerde dan kijkt naar de zorgen bij de Natuur en Milieufederatie. Herkent u daar ... .. Oh, dat was niet bij mij.

Mevrouw Dijkers: Excuses, ik had hem nog aan.

Mevrouw Vedder: Een trekker bij de SP. Herkent de gedeputeerde de zorgen van de Natuur en Milieufederatie? En hebben we die zaken genoeg geadresseerd en geborgd?

Gedeputeerde Stelpstra: Ik herken in ieder geval het geluid. Het is niet nieuw wat ze zeggen. Alleen dit zit precies in die worsteling en dat is precies waar de motie van de heer Pruijscher en mevrouw Meeuwissen samen op duidt. Hoe zit het dan met onze rol? We kunnen wel zeggen: we willen heel veel regie, maar ik sla het maar even heel plat: wilt u dan zoekgebieden gaan aanwijzen? En zegt u dan: en hoe ga je dan met gemeenten om? Dat soort discussies spelen.

Daarom hebben wij bij de vorige Omgevingsvisie deze koers gekozen en als u met zijn allen vindt dat deze koers misschien wel eens goed tegen het licht moet worden gehouden, dan is dat ook uw volste recht en dat is ook een discussie waar wij natuurlijk graag aan meedoen, maar dat is wel de kern van het verhaal. Dus ik ga niet per definitie zeggen dat de Natuur en Milieufederatie hier gelijk in heeft, want dat is een discussie die volgens mij juist in uw gremium gevoerd moet gaan worden.

De voorzitter: Ja, in nauwe samenspraak met GS. Mijnheer Stelpstra vervolgt zijn betoog.

Gedeputeerde Stelpstra: Ik ben er bijna. Ik ben er bijna, voorzitter. D66 heeft ook gezegd, meer ambitie heb ik al iets over gezegd. Positief over de inzet. Over de toezegging, daar ben ik al op ingegaan, over de jongeren. En JA21: mag je zonder draagvlak doorzetten? We leven in een representatieve democratie. Ik heb daar zonet iets over gezegd in de richting van de heer Duut. Dat hoeft ik niet te herhalen. Afrondend mevrouw de voorzitter, het is goed dat we dit gesprek met elkaar voeren. Volgens mij verrijkt het ook door dat op deze manier te doen. Er is nog veel te doen en niets doen, daar zijn we het in meerderheid in elk geval over eens, dat dat geen optie is. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde Stelpstra. We hebben hier een onderwerp aan de orde dat gewoon heel veel opwerpt, ook onderling veel opwerpt, merk ik en op zichzelf is dat prachtig, maar dat vergt tijd. De heer Stelpstra is alle woordvoerders langsgelopen. Ik kijk natuurlijk ook naar de rest van de agenda, zoals een goed voorzitter betaamt en ik zou u willen vragen en met u al uw fractiegenoten natuurlijk ook voor de volgende agendapunten of u wilt proberen om toch een beetje aan de tijd te denken, ook als u elkaar wilt interrumpen en dat zo kort mogelijk wilt doen. Dus met zo weinig mogelijk minuten, want anders dan moeten we vanavond ook verder en ik heb daar geen enkel bezwaar tegen, maar dat was niet de oorspronkelijke bedoeling en ik weet ook niet of mensen nog avondafspraken hebben. Dat gezegd hebbende, ga ik door met de tweede ronde van de zijde van de Staten en ik loop de woordvoerders langs. Ik begin bij mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel, voorzitter. Ik reageer in mijn tweede termijn eerst even op enkele andere partijen. GroenLinks en D66 stellen het halen van de klimaatdoelen boven alles en hebben een optimistisch verhaal over het enthousiasme van de inwoners met betrekking tot de energietransitie. U kent wellicht de VVD als optimisten, maar op dit onderwerp zitten wij daar toch wat anders in. Veel inbreng van de PVV kunnen wij ondersteunen. Ook de VVD zet in op kernenergie, maar de Tweede Kamer is daarvoor de plek om dit te regelen en samen met CDA, PVV, SGP, JA21, Forum voor Democratie en Volt en misschien vergeet ik er nog wel één, kijken we daar uit naar de resultaten van het aanvullende onderzoek dat loopt. De stellingname van de Partij van de Dieren dat we met een aangepaste levensstijl voldoende kunnen hebben aan zonen windenergie is niet reëel. Ik vraag me dan af: zet mevrouw Zuiker 's nachts haar diepvries uit? En moet het ziekenhuis nog de beademingsapparatuur afschakelen als het 's nachts windstil is? Nog los van de volumes waar we het over hebben. Haalbaar en betaalbaar. Dat werd ingebracht door het CDA en ook de Partij van de Arbeid zet stevig in op woonlastenneutraliteit en dat sluit zeer aan bij onze visie. Ik dank de gedeputeerde voor zijn reactie en de wijze waarop hij onze inbreng meeneemt in het vervolg. Vooral ten aanzien van hoe om te gaan met draagvlak, hebben we nog wel wat andere opvattingen dan het college. Dus daarover gaan we graag in gesprek. Ter afronding samengevat het standpunt van de VVD: in deze fase van de warmtetransitie geen dwang om van het gas af te gaan, de ambitie van zon en wind in de RES betreft een inspanningsverplichting, waarbij we recht willen doen aan ruimtelijke afspraken, aan draagvlak bij

inwoners en participatie en nog eens goed gaan kijken naar de rol van de Staten en de raden bij de RES, er moeten meer mogelijkheden komen om te sturen en daarbinnen willen we ook de overkoepelende rol van de provincie meer invulling geven. Tenslotte voorzitter, onze naam staat als mede-indiener onder vijf moties ...

De voorzitter: Even kijken, u stopt, maar ik zie geen handjes. Sorry? Wie wil wat zeggen? Ik zie mijnheer Zwiers. Mijnheer Zwiers. En uw microfoon staat uit, mijnheer Zwiers.

De heer Zwiers: Ja, excuus. Ik heb even gewacht, voorzitter. Dank u wel. Toch nog een vraag over de motie van de VVD. Eigenlijk als ik u goed begrijp, als ik uw motie mag doorvertalen dan is het het geval als een gemeente ja zegt tegen een initiatief, dan wilt u als Provinciale Staten, als provincie nog de positie hebben om nee te kunnen zeggen, maar als een gemeente zegt: we willen iets niet, dan wilt u niet dat de provincie kan zeggen: wij willen het wel. Dus u bent daarin wat selectief volgens mij met uw doorzettingspositie. Kunt u mij dat uitleggen?

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Beide stukken van uw zin kloppen niet. Wat ik graag wil, is dat we als politiek, raden en Staten, dat wij heel veel oog hebben voor draagvlak en dat dat op een goede manier in de processen geregeld wordt. En hoe dat dan precies moet, wie dan wanneer waarbij iets te zeggen heeft, daarover ga ik graag in gesprek om dat nader te duiden, maar het is te simpel om het op te hangen aan of een gemeenteraad iets wel of niet besloten heeft. Dat doet geen recht aan de verantwoordelijkheid die wij ook voelen. En ik weet dat de Partij van de Arbeid die ook voelt om recht te doen aan het serieus nemen van inwoners die misschien wel problemen hebben met bepaalde locaties.

De voorzitter: De heer Zwiers in tweede instantie nog?

De heer Zwiers: Een heldere beantwoording. Dank u wel.

De voorzitter: Ik zie de heer Bos, Ewoud Bos van GroenLinks.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. Mevrouw Meeuwissen heeft het over draagvlak. Aan de andere kant staat er ook ruimtelijke principes en participatie in de motie benoemd. We merken met zijn allen dat in deze discussie hier in de Staten draagvlak een woord is dat we moeilijk kunnen interpreteren en draagvlak laat zich ook leiden door allerlei elementen, waarover we misschien nader duiding kunnen geven, daar zijn we het mee eens. Wat weerhoudt mevrouw Meeuwissen er nu van om het woord eruit te halen, waardoor ruimtelijke zorgvuldigheid en participatie wel gewoon genoemd staan, maar waarin draagvlak als containerbegrip uit haar motie ... ..?

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Omdat juist draagvlak onder de inwoners zo belangrijk is. In het verleden deed draagvlak er niet toe. Nou, zie hier waartoe dat geleid heeft. Juist het goed luisteren naar inwoners, samen kijken of er alternatieven zijn, goed met elkaar in gesprek gaan en ook keuzes te maken om dingen dan maar even niet te doen of uit te stellen. Dat hoort er allemaal bij en wij vinden het heel belangrijk om daar oog voor te hebben. En wij vatten dat samen onder de noemer draagvlak.

De voorzitter: De heer Bos nog in tweede instantie? Nee. Oh, sorry wel. Ga uw gang.

De heer Bos: Ik zie dat toch een beetje als een soort uitweg om te kunnen polariseren bijna. Elke keer als er zo meteen verzet gaat komen, bijvoorbeeld in de media, dan zie ik toch een soort risico, dat u namens de VVD telkens gaat zeggen: is hier wel draagvlak voor? Dat zou betekenen dat we dus nu akkoord gaan met iets, waarop het steeds remmende werking kunnen hebben op bijvoorbeeld projecten die tot realisatie kunnen komen. Hoe ziet u dat?

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: U zet allerlei aannames in uw zinnen, dus ik weet niet zo goed op welke ik nu moet reageren, maar het is niet zo dat als er één artikel in de krant staat, dat er dan niks meer kan. Waar wij ons van willen vergewissen, is dat er gewoon een goed proces wordt gelopen, waarbij serieus geluisterd wordt naar de inwoners, waarbij uiteraard ook gekeken wordt van als het er één is, dan is het er één, maar als dat het halve dorp is, dan hebben we het over wat anders. Dat zijn allemaal elementen die meespelen. Zijn er alternatieven? Kan het ook kleiner? Kan het misschien later? Kan het anders? Dat zijn allemaal aspecten die serieus onderzocht moeten worden, anders neem je ook je inspraak niet serieus of je contact met de bewoners niet serieus. En dat proces, daar gaat het ons om, dat dat proces goed gelopen wordt. En ja, helaas hebben we tot nu toe daar ook andere voorbeelden van. Dus daarom ook met klem onze oproep om daar nu op een andere manier mee om te gaan. En dat is echt niet hetzelfde als kijken of de gemeenteraad voor of tegen heeft gestemd in meerderheid. Of dat een college van B&W het ergens graag wil. Daar gaat het niet om, dat komt pas daarna.

De voorzitter: Ik vrees dat we opnieuw de hele discussie aangaan. Van mij mag het, ik bedoel, ik vind het heel relevant, maar realiseer u dat wel met zijn allen. Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. Ik wil even afstand nemen van de veronderstelling van mevrouw Meeuwissen dat wij 's avonds de beademing uit zouden zetten, omdat de zon dan niet schijnt, dat de wind dan niet waait. Energie kun je ook opslaan, dat is u ongetwijfeld ook bekend. En ik zet 's nachts mijn diepvries inderdaad niet uit en toch heb ik mijn huis volledig geëlektrificeerd. Tot zover.

De voorzitter: Oké, dat is een mededeling. Wil mevrouw Meeuwissen daar nog op reageren? Dan zie ik mevrouw Kleine Deters.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, ik heb het Lexnova-rapport dat in opdracht van onze eigen Staten geschreven is, dat onderzoek en uit dat Lexnova-rapport kwam toch dat een ongelooflijk groot deel, het percentage heb ik zo niet paraat, maar ik dacht meer dan 80% zich betrokken en medeverantwoordelijk voelt en ziet voor de opgave die we hebben als het gaat om de doelstellingen te halen uit het Klimaatakkoord. Dus ik zou dan toch ook mevrouw Meeuwissen willen wijzen op het rapport, dat in onze eigen opdracht uitgekomen is. En dan wil ik toch ook tegen mevrouw Meeuwissen zeggen: beste liberale collega, we hebben toch ook nog wel vertrouwen in onze inwoners en als bij zo'n onderzoek meer dan 80% toch aangeeft, dat ze dit belangrijk vinden, dan moet u toch ook een beetje vertrouwen in onze inwoners hebben?

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Volgens mij gaat het niet om vertrouwen in inwoners, maar vertrouwen in de kwaliteit van het onderzoeksrapport en op de manier van de vraagstelling en waar het tegen afgezet wordt. Maar daar hebben wij eerder al wel onze reactie op gegeven. Daar kies ik voor om dat nu niet te herhalen. Ik sluit af denk ik ...

De voorzitter: De heer Bos nogmaals voor de tweede keer. De heer Bos.

De heer Bos: Voorzitter, ik wil eigenlijk nog wel verdergaan. We hebben op dit moment een provinciale Omgevingsverordening ter zienswijze gelegd. Daarin worden allerlei extra aanvullende regels gesteld ten aanzien van het opwekken van hernieuwbare energie, over ruimtelijke inpassing, participatie wordt een traject voor doorlopen, we streven naar 50% eigenaarschap. Allerelei extra middelen om het draagvlak te vergroten. Door juist nu het woord draagvlak op deze manier in deze motie op te nemen, merk ik dat ik zelfs enig wantrouwen voel richting ons college, dat zij niet genoeg draagvlak weten te regelen in onze Verordeningen. Kan ik dat zo stellen?

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Nee. Zal ik het daarbij laten? Dat verband zie ik niet.

De voorzitter: De heer Bos nog in tweede instantie?

De heer Bos: Het wordt voor ons alleen maar schimmiger wat er nou daadwerkelijk wel bedoeld wordt met draagvlak door de VVD. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen, was u aan het einde gekomen van uw betoog?

Mevrouw Meeuwissen: Ik heb nog een paar afrondende zinnen. Ten slotte voorzitter, onze naam staat als mede-indiener of als indiener onder vijf moties en onder het amendement en de zesde motie van de Partij voor de Dieren steunen wij ook. Hieruit kunt u onze houding ten opzichte van de RES destilleren. De eerste is: we zijn zeer betrokken bij dit onderwerp en we willen graag op een goede en verantwoorde wijze stappen zetten in de energietransitie, maar ook de tweede: het huidige proces is op veel punten voor verbetering vatbaar en daar sturen wij graag actief op bij. Vanuit deze houding zullen wij instemmen met de RES, waarbij voor ons het amendement en de meeste moties ook heel erg belangrijk zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Meeuwissen. Ik geef het woord aan mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel, voorzitter. We zijn blij met de beantwoording van het college dat onze motie over vogels en aanvaringen met windmolens positief wordt ontvangen. Dan wou ik even kort ingaan op het amendement en de moties die voorliggen. Het VVD-amendement over het schrappen van een tekst uit de RES. Het is wel tekenend dat dat gewoon wordt geschrapt. Schrappen lost niet ineens het probleem op. Hoe ga je dan collectieve warmtesystemen realiseren? Wij zullen dit amendement niet steunen. Inspanningsverplichting, ook van de VVD. De RES heeft geen juridische afdwingbaarheid en het gaat om het signaal wat de VVD wil afgeven. Is de VVD vergeten dat er een akkoord is getekend in Parijs, dat een Europese Klimaatwet is, een Klimaatakkoord is? Ook de VVD heeft dat getekend en neem dan je verantwoordelijkheid als grootste partij. Dus wij zullen die ook niet steunen. De moties van de PvdA over betaalbaarheid zullen wij wel steunen. Wij pleiten ook voor het stoppen met subsidies op fossiele industrie en

dat geld meteen gebruiken om huishoudens met een laag inkomen mee te nemen in de energietransitie. En sturen op de prijs zullen wij ook steunen. Het is sowieso belangrijk om niet alleen te sturen op de prijs, maar helemaal omdat uitvoering van de transitie niet zonder gevolgen is voor de Drentse inwoners. De motie van de ChristenUnie over jongeren zullen wij steunen, maar van de motie over regionale sturing begrijpen wij niet wat dat toevoegt aan wat we al hebben, de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening. Dus ik hou het hierbij. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Fijn, dank u wel, mevrouw Zuiker. Mooi beknopt. Ik geef het woord aan de heer Pruisscher voor zijn twee minuten in de tweede termijn. De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Dank u wel, voorzitter en dank ook aan het college voor de beantwoording. Ik denk inderdaad terecht de discussie rond onze positie en de rol van de overheid, dat die constant in beweging is en misschien de laatste jaren nog steeds meer en dat we daar inderdaad de antwoorden ook niet paraat hebben, maar dus samen die zoektocht aangaan. Dat is iets wat we vanuit PS kunnen initiëren en uiteraard ook samen met GS en in dat licht wordt ook onze motie daarop ondersteund of ontvangen. Zij het wel dat het daar ook specifiek gaat om onze positie binnen deze RES, dat dat binnen de DET ook een plek krijgt en binnen de evaluatie. Terecht over onze andere motie over de Jongerenadviesraad Drenthe, maakt u de opmerking 'ere wie ere toekomt' richting D66. Volkomen terecht dat de collega's toch GS hebben kunnen ontworstelen om dat te regelen aan de DET en die toezegging hebben gekregen en dat u daarmee aan de gang bent. Ik denk dat we met een uitspraak van de Staten nog meer kracht kunnen bijzetten dat het ook gerealiseerd kan worden. Richting de andere moties: PvdA betaalbaarheid. Goed dat u dit onderwerp aankaart. Wij zagen niet meteen de aanknopingspunten binnen de RES, maar de koppeling met het woonlastenneutraal aanvliegen van deze energietransitie, kunnen wij dat steunen. De motie over maatschappelijke waarde. Goed om Den Haag nog eens te laten weten dat er meer is dan economische efficiëntie. Dus ook steun voor de Partij voor de Dieren. Ook steun, want u laat zien: we moeten inderdaad gewoon de meest actuele techniek gebruiken, ook om schade onder vogels en andere dieren te beperken. De VVD-motie Inspanningsverplichting. Wij delen de inspanning en we gaan misschien nog wel een stapje verder dan u. We willen de inspanning, dat dit ook daadwerkelijk gerealiseerd wordt, maar terecht dat we wel vast blijven houden aan onze randvoorwaarden in onze Omgevingsvisie en -verordening en dat u daarbij ook nog ruimte laat om dat in gezamenlijkheid in te vullen: waar hebben we het nou precies over? Dat biedt ons wel voldoende comfort om ook dit nu te steunen. En het amendement om de aanbeveling te verwijderen over juridische afdwingbaarheid kunnen wij ook steunen. Dus volgens mij allemaal goede berichten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Pruisscher. Dan de heer Zwiers van de Partij van de Arbeid.

De heer Zwiers: Voorzitter, dank u wel. Mijn internet is iets aan het haperen, dus ik hoop dat het goed gaat. Ik zal de moties en amendementen nog even langslopen. Het amendement van de VVD dienen we mee in, dus dat is helder. ... .. VVD zullen wij in de fractie nog even beraad houden. Dan de motie van de ChristenUnie ...

De voorzitter: Er was even een kleine hapering. Waar gaat u in uw fractie beraad over houden?

De heer Zwiers: De motie van de VVD.

De voorzitter: Oké, prima. Gaat u door.

De heer Zwiers: Dan de motie van de ChristenUnie rondom de positie van PS, daar zullen wij voor stemmen. De andere motie rondom de jeugd dienen wij mee in. En de motie van de Partij voor de Dieren, even een stukje 'opa vertelt': een soortgelijke motie hebben wij ergens rond 2013-2014 aan de orde gehad om de modernste technologie rondom windturbines te hanteren. Dat ging nog om zo min mogelijk windturbines te kunnen gebruiken en overlast te beperken. Dat we dat nu ook voor de vogels doen, hartstikke goed. Het stond ook in het verkiezingsprogramma van de Partij van de Arbeid in 2015. Tot zover. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Zwiers. Is de heer Mäkel terug? De heer Mäkel-van Luttikhuisen? Of gaat mevrouw Dijkers namens de SP het woord voeren?

Mevrouw Dijkers: Ik zal dat even doen, maar de heer Mäkel heeft de reacties op de verschillende moties en het amendement al genoemd. Dus in feite is ... Ik heb één opmerking nog naar aanleiding van het amendement van de VVD, waarvan de urgentie voor die energietransitie voor ons toch belangrijker is. En dat betekent niet dat je een amendement als dit of die formulering zou moeten schrappen, maar dat je deze wat ons betreft zou moeten aanvullen met voorwaarden, waaronder je dat afdwingbaar maakt. Dus het is niet het een of het ander, maar deze werkwijze gaat ons te kort door de bocht. Dus dat amendement gaan wij niet steunen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Dijkers. Dan kijk ik naar de heer Bos, Johnny Bos van Forum voor Democratie.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. Ik zal het kort houden. Wij steunen het amendement van de VVD. Voor de rest steunen wij de moties niet. Dank u wel.

De voorzitter: Dat is super kort. Dank u wel, mijnheer Bos. De heer Uppelschoten van de PVV, kijken of hij ook zo kort kan zijn.

De heer Uppelschoten: Nou, dan kan ik u bij voorbaat al teleurstellen.

De voorzitter: Dat dacht ik al. Ga uw gang. U heeft twee minuten.

De heer Uppelschoten: Ik wil toch wel wat algemene opmerkingen maken naar aanleiding van de discussies die we voor de pauze gehad hebben. De eerste opmerking is: er ontstaat een sfeer van we gaan profiteren van de energietransitie. Ik denk: nemen we elkaar niet in de maling en ook de bewoners niet. Het gaat altijd geld kosten en het gaat altijd duurder worden voor de bewoners. Want we tuigen een nieuw energiesysteem en een energienet op en iemand moet dat betalen, dat zijn de burgers. Dus de illusie dat we er beter van worden, dat is een illusie en laten we die alsjeblieft niet verspreiden en onszelf niet in de maling nemen en ook de burgers niet in de maling nemen. Het tweede wat mij opvalt: het woord 'moeten' wordt zo vaak gebruikt door de klimaatgelovigen. De doelen zijn heilig, die moeten gehaald worden. Het woord 'moeten' is blijkbaar een favoriet woord van de mensen die het klimaat willen redden. Mijn derde punt is: er wordt ook geschermd met: wij denken aan onze kinderen en onze kleinkinderen, alsof wij dat niet zouden doen, maar misschien gaan kinderen wel andere vragen stellen dan de klimaatgelovigen veronderstellen. Misschien gaan ze wel vragen: waar is onze welvaart gebleven? Waar zijn de woningen gebleven? Waar zijn de banen gebleven? Waar is het optimisme voor de toekomst gebleven? Waar is een goede leefomgeving gebleven? Dat dat vragen zijn die ook komen en dat ik me daar meer zorgen over maak, dan de vragen die blijkbaar in de andere huizen leven. En ten slotte: ik heb het idee dat het debacle van de Drentse Monden, wat daar gebeurd is, dat dat

een schaduw werpt over de hele discussie en dat is dat er toen gekozen is voor een hele top-down benadering en er nu gekozen is voor een hele decentrale benadering. Maar we hadden ook kunnen kiezen voor een benadering waarbij de gemeenten en weet ik wat, allerlei plannen aandragen, maar dat de provincie toch in de positie komt om eventueel plannen of dingen af te keuren. En nu is alles bij voorbaat decentraal gedaan en ik heb het idee dat we helemaal zijn doorgeschoten naar de andere kant en dat dat niet helemaal kan. Het praten over lokale democratie, dat noem ik maar formeel, dat zijn de gemeenteraden, maar naar mijnheer Bos: dat is heel iets anders dan draagvlak. Daar hebben we inderdaad ook met de ellende in de Drentse Monden ook uitvoerig over gepraat. Draagvlak is iets wat de bevolking wil en het is niet een enquête van Lexnova met suggestieve vragen waaruit zou blijken dat heel veel mensen of 80% van de mensen dat zou willen.

De voorzitter: Heer Uppelschoten, wilt u afronden?

De heer Uppelschoten: Ik ga afronden. Ik zal nu de moties langslopen. Wij steunen de motie van de VVD en het amendement natuurlijk. Van de Partij van de Arbeid zijn we wel wat in verwarring. Dat gaat met name over die betaalbaarheid, want we denken: ja, het is wel leuk om dat weer aan te nemen, maar daar hebben we het al vaker over gehad. Maar woonlastenneutraal, dan krijgen we een discussie: wat is woonlastenneutraal?

De voorzitter: Mijnheer Uppelschoten, ik ga nu echt vragen of u heel kort wilt zijn? Ik ga nu strenger worden.

De heer Uppelschoten: We hebben zo nog een beraad, maar ik ga ervan uit dat wij daartegen zullen stemmen. De andere motie van de Partij van de Arbeid zullen wij ook niet steunen. De twee moties van de ChristenUnie: hoezeer wij ook pleiten voor de positie van PS, dat is wat ons betreft geen discussie. Het is duidelijk wat de positie van PS is. Het is alleen zonde dat die, ik zou bijna zeggen verkwanseld is. Dus die steunen we ook niet. En de jongeren tenslotte: hoezeer we ook de jongeren steunen, we zitten zelf nauwelijks aan tafel als politiek orgaan en nu weer een jongerengroep erbij zetten: wat levert het op? De verwarring wordt alleen maar groter. Dus die zullen we ook niet steunen. Dan heb ik alle moties en amendementen gehad.

De voorzitter: Inderdaad, maar het zou toch wel fijn zijn als u, net zoals de andere Statenleden binnen de twee minuten gewoon de moties en amendementen langs loopt, want als iedereen zo uitloopt, dan wordt het helemaal ingewikkeld.

De heer Uppelschoten: Dat zou fantastisch zijn.

De voorzitter: Ja, ja. De heer Bos van GroenLinks. Ga uw gang.

De heer Bos: Voorzitter, dank u wel. We hoorden de gedeputeerde zeggen in beantwoording dat hij positief was over de motie om op maatschappelijke effecten aan te dringen in het kader van de SDE-regeling. En ook wij staan daar in principe positief tegenover, maar voor ons is het ook van belang dat bijvoorbeeld lokale initiatieven voor Zon op Land wel gestimuleerd moeten kunnen worden. Hoe interpreteert het college dan ook de link naar de zonneladder in deze motie? Dat is voor ons essentieel om eventueel mee te kunnen gaan hierin. En dan nog over het amendement vanuit de VVD over de dwangmaatregelen, doorzettingsmacht. Voorzitter, het is zeker niet mijn bedoeling om te stoken, maar het amendement van de VVD-fractie in Drenthe

lijkt eerder gericht te zijn om een signaal af te geven richting de eigen VVD-ministers die hiervoor verantwoordelijk zijn. En PS lijkt gebruikt te worden om dit signaal af te geven. Het amendement, als deze wordt aangenomen, is een lege huls en lijkt op symboolpolitiek. Dus mijn vraag is: wat gaat de VVD doen als uw kabinet besluit de maatregelen waartegen u zich verzet om dat in praktijk te brengen? Gaat u er samen met uw fracties in de Drentse gemeenten voorliggen, oproepen tot ongehoorzaamheid? De burger verdient wel die duidelijkheid. Dus wat gaat u doen? Dualisme is ...

De voorzitter: Mevrouw Meeuwissen wil graag reageren. Mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Dank u wel. Kijk, wat wij nu vragen in het amendement is om dit te schrappen, omdat het in deze fase, dat benadruk ik nog een keer, in deze fase, nu niet is dat nu vanuit de regio Drenthe wordt gevraagd aan het Rijk: kom alsjeblieft met dwangmaatregelen, want dat impliceert, die hebben we nu nodig om de boel in gang te zetten en dat willen we gewoon niet. We willen niet dat we in de fase zitten van de proeven, van experimenten, dat dat de fase is waarin we met dwangmaatregelen aan de gang gaan. En dat je op termijn dwangmaatregelen nodig hebt en dat het Rijk daaraan werkt om ook de laatste van een hele woonwijk over te halen of misschien al ietsje eerder voordat je aan de laatste toe bent, dat snappen wij, dat is ook niet gek. Maar dan heb je ook die andere dingen te regelen. Dus ik vind het heel erg logisch hoe het nu loopt en ik zie het niet als tegenstrijdigheid.

De voorzitter: De heer Bos.

De heer Bos: Dan wil ik graag een stukje uit de brief van mijnheer Wiebes aanhalen aangaande de Warmtewet. Daarin staat: 'Met het oog op realisatie van de doelen uit het Klimaatakkoord is de gang van zaken niet langer wenselijk. Een structurele groei van collectieve warmte en het verduurzamen daarvan vergt een duidelijke en planmatige aanpak van de decentrale overheid en dit noodzaakt een fundamentele verandering in de rol en verantwoordelijkheden op de warmtemarkt.' En vervolgens legt hij uit dat bij de gemeenten bevoegdheid neergelegd moet kunnen worden om van het gas af te gaan, om warmtenetten verplicht te stellen. Dus mijnheer Wiebes geeft het aan.

De voorzitter: Dat is uw antwoord op de vraag. Mevrouw Meeuwissen, wilt u nog reageren?

Mevrouw Meeuwissen: Ja, ik snap dat, maar niet in deze fase, op dit moment. Er zijn nu nog geen grote warmtetrajecten in Drenthe waar je dit voor nodig hebt en je gaat alleen maar mensen angst aanjagen. Kijk wat er in Assen is gebeurd. Gewoon niet doen.

De voorzitter: De heer Bos nog.

De heer Bos: Dus u ontkent, dat wij op dit moment in een groot warmtetraject zitten?

De voorzitter: Nog één keer mevrouw Meeuwissen.

Mevrouw Meeuwissen: Ja.

De voorzitter: Mijnheer Bos, wilt u uw betoog afronden? Ga uw gang.

De heer Bos: Dualisme is een groot goed in onze parlementaire democratie en de vraag die wij van het college beantwoord willen zien: hoe u dit amendement in relatie tot de doelstellingen in ons coalitieakkoord politiek kunt duiden? Dan ga ik nog even in op de moties en amendementen. De moties van de ChristenUnie zullen wij blijven steunen. De motie van de PvdA over betaalbaarheid steunen wij ook. Ten aanzien van maatschappelijk wachten wij nog even het antwoord van de gedeputeerde af. Ten aanzien van de vogelbescherming voor windturbines, dat steunen wij. En volgens mij waren wij vrij duidelijk over de motie en het amendement van de VVD, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Bos. De heer Uppelschoten heeft nog een vraag voor u. Heer Uppelschoten, ga uw gang.

De heer Uppelschoten: Ik heb een vraag aan mijnheer Bos: Drenthe is ook gekenmerkt, wij hebben veel kleine dorpen, maar we hebben ook huizen die wat geïsoleerd staan. Ik neem aan dat een warmtenet voor die geïsoleerde huizen niet gaat gelden. Betekent dat dan dat die huizen wel aangesloten mogen blijven op het gas? Of worden die ook verplicht van het gas af te gaan?

De voorzitter: De heer Bos.

De heer Bos: Mijnheer Uppelschoten heeft soms het idee dat al onze transities voor 2030 plaats moeten vinden, maar dit is een project dat tot 2050 loopt en in 2030 moeten we een groot deel van onze woningen, anderhalf miljoen op Nederlandse schaal, moeten we verduurzaamd hebben. En in die geïsoleerde dorpen zullen zij niet als eerste komen. Maar ik ga ervan uit dat onze Drentse inwoners met al hun kracht en innovatie en welwillendheid juist in die geïsoleerde omgeving dat die misschien wel het eerst van het gas af gaan, maar uit eigen initiatief.

De heer Uppelschoten: Maar snelheid is toch ook iets van GroenLinks? Ik heb het idee dat ze niet willen wachten tot 2050. Maar het idee dat er huizen zijn die niet op een warmtenet aangesloten gaan worden, hoe dan ook, hoe die dan verwarmd mogen worden en of die wel op het gas mogen blijven? Of dat überhaupt iedereen van het gas af moet?

De voorzitter: De heer Bos.

De heer Bos: Mijnheer Uppelschoten heeft vanochtend zelf al een voorzet gegeven: elektrificatie is een groot goed, maar ook in afgelegen gebieden kunnen prima kleinere warmtenetten geplaatst worden.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Zwiers heeft nog een vraag aan de heer Bos.

De heer Zwiers: Kort, voorzitter. De heer Uppelschoten heeft het over geïsoleerde huizen en dat scheelt toch al de helft?

De voorzitter: De heer Bos, wilt u daar op reageren?

De heer Bos: Dank u wel, heer Zwiers.

De voorzitter: Even kijken, ik ga naar de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe. De heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Ik zal me beperken tot de moties. We zullen voor alle moties stemmen, behalve twee. Dat is de motie van de ChristenUnie over de provinciale afweging RES. Wij vinden het toch belangrijk dat gemeenten daar meer gehoord worden. Zo staat onze partij daarin, dat mag bekend zijn. De motie over de windmolens en vogels zullen wij ook niet steunen, alhoewel wij deze motie wel zeer sympathiek vinden. Alleen we vinden de motie eigenlijk te gericht. We vinden wel dat er een goede afweging gemaakt moet worden bij de windmolens, waarbij dit onderdeel zeker meegenomen kan worden. Maar de motie is veel stelliger en dat geeft aan dat het gestimuleerd moet worden om dit mee te nemen in het kader van de vogels en andere dieren. Wij denken dat je dit als onderdeel mee moet nemen in het totaalplaatje en niet deze specifieke motie moet aannemen om daar dan de nadruk op te leggen. Maar nogmaals, de vogels gaan ons natuurlijk ook aan het hart. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schoenmaker en dan kom ik bij mevrouw Vedder van het CDA.

Mevrouw Vedder: Dank u wel, voorzitter. Ik begon mijn eerste termijn met het vergelijken van de RES met het veranderen van een consumptiepatroon en speciaal voor de gedeputeerde herhaal ik dan nog de bouwstenen die het Voedingscentrum als noodzakelijk acht en dat is functionaliteit, milieuvriendelijkheid, betaalbaarheid en sociale acceptatie. In dat licht zien we in de RES 1.0 een heleboel goede dingen staan, waar wij positief tegenover staan, ook tegenover de ambitie die daarin wordt gesteld, maar we hebben ook zorgen over een aantal bouwstenen. Namelijk op het gebied van concretisering en borging van participatie, woonlastenneutrale transitie en het bewaken van gemeentegrensoverschrijdende waarden op ruimtegebruik. Naar onze mening is het dus ook heel belangrijk dat we richting de RES 2.0 op die aandachtspunten echt nog serieus meters gaan maken. Daarover gaan we ook graag binnen dit huis met de Staten in gesprek. Dat vinden we ook zeer belangrijk. Dus die handschoen pakken we net als andere fracties graag op om het ook te hebben over: wat is draagvlak, wat verstaan we daaronder en hoe kijken we naar onze rol in dit wonderlijke proces? Ik had nog een aantal moties niet genoemd in mijn eerste bijdrage. Ik heb er vier genoemd die we mee-indienen. Dus daar kunt u vanzelf uit afleiden wat we ervan vinden. Er is nog een vijfde waar onze naam onder staat en die is van de PvdA over de SDE-subsidie. Ook wij zijn van mening dat er meer is onder de zon dan zoveel mogelijk terawatturen voor zo min mogelijk geld creëren, zeker in de veranderingen die van de SDE naar SDE+ naar SDE++ zijn aangebracht, stuurt daar heel erg op en we zouden dat graag weer een beetje de andere kant op zien. De motie van de ChristenUnie over de rol van de provincie. Gezien het verhaal wat ik net heb gehouden, zal het u vast niet verbazen dat wij daar positief over zijn, dat we daar voor gaan stemmen. De motie van de Partij voor de Dieren over de windmolen, daar gaan wij ons nog op beraden. Dat wil ik ook even kort toelichten. Dat we er aan de ene kant heel positief tegenover staan om schadepreventie mee te nemen in afwegingen, elke vogel gaat ons aan het hart. Aan de andere kant zien we ook een bepaalde tegenstrijdigheid in de mate van detaillering bij de overwegingen en dan vervolgens een vrij breed en algemeen dictum, waar heel veel onder kan vallen. En een windmolen die zo min mogelijk schade oplevert voor vogels is volgens mij een windmolen die je helemaal niet neerzet bijvoorbeeld. Dus daar gaan wij binnen de fractie nog even verder over spreken, wat we op deze motie gaan doen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Vedder. Ik geef het woord aan mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Dank, voorzitter. Ik denk dat het standpunt van D66 genoegzaam bekend is en we hebben ook in de eerste termijn aangegeven hoe we in de verschillende punten staan. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Nou geweldig. Dank u wel, mevrouw Kleine Deters, want dat is ook glashelder. De heer Duut van JA21.

De heer Duut: Dank u wel, voorzitter. Wij sluiten ons op hoofdlijnen aan bij het verhaal van de VVD over het antwoord van de gedeputeerde. Dan nog over de moties. De motie en het amendement van de VVD zullen wij steunen door de concrete en de sterke toon. Dat zijn wat ons betreft twee kleine stapjes, maar wel in de goede richting. Over de overige moties zou ik willen zeggen dat de Partij voor de Dieren met de windmolens, dat zijn dus ook gehaktmolens weten we nu. Wij zijn er niet van overtuigd dat als je één wiek zwart verft, dat dat dan veel zal helpen. Buiten dien, als je dat zou willen gaan doen, dan kost dat miljoenen, vele miljoenen zelfs. En dat gaan de eigenaren niet betalen, want dat staat niet in hun contract. Dus dan vraag ik me af waar dat geld vandaan moet komen. Maar vooral denken wij dat het maar een beperkt effect heeft. Het enige echte effect is, mevrouw Vedder suggereerde ook al iets in die richting: geen windmolens.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker wil de heer Duut graag een vraag stellen. Mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Ik wil het graag even verduidelijken: een wiek zwart verven is relatief niet een enorm dure oplossing, ten eerste en ten tweede: dat zijn voorbeelden, dat is ook richting het CDA. Er staan bepaalde voorbeelden hoe je met bepaalde ingrepen vogelaanvaringen kan verminderen. Die technieken veranderen steeds en wij willen gewoon eigenlijk, daarom is het een algemeen dictum, dat de op dat moment geldende inzichten om zo maximaal mogelijk te verminderen dat vogels tegen windmolens aanvliegen, dat daar rekening mee gehouden wordt. Dat is even een verduidelijking.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zuiker. Wil de heer Duut nog reageren?

De heer Duut: Nee hoor, dat is wel duidelijk, maar dat doet eigenlijk niets af aan wat ik misschien als eerste had moeten zeggen. Wij willen van die windmolens af, volledig. Dat is ook de reden waarom wij deze motie niet zullen steunen. Het zal wel wat tijd vergen maar op den duur verdwijnen ze ook echt. Dan verzoekt de Partij van de Arbeid het college om aandacht voor de betaalbaarheid, verzoekt om aandacht. Dat is ons veel te slap en te vrijblijvend. Als u had geschreven dat dit een voorwaarde is voor de blijvende steun van de PvdA, dan was het wat anders geweest, dan waren we graag akkoord gegaan. Ook de andere motie van de Partij van de Arbeid is wat ons betreft mosterd na de maaltijd. De zonneladder van JA21 heeft u eerder afgewezen en nu hameren op de ruimtelijke en maatschappelijke effecten is rijkelijk laat en voor ons dus niet meer geloofwaardig. En tegen de ChristenUnie zou ik willen zeggen: waar was u toen de Klimaattafels, de landelijke Klimaattafels de Klimaatwet in elkaar timmerden? Daar was geen burger bij aanwezig, laat staan jongeren. Ik had veel liever gezien, als u nu had gepleit voor de aanwezigheid bij de Drentse Energietafel van de bewoners van de waterstofwijk in Hoogeveen of bewoners van de Asser wijk, waar ze gedwongen worden om een warmtepomp aan te schaffen. Dan ben je veel beter bezig. Op dit moment zijn deze moties voor ons niet relevant. Dank u wel.

De voorzitter: De heer Pruisscher wil graag reageren. De heer Pruisscher.

De heer Pruisscher: Voorzitter, ik ga toch nog steeds zelf over de moties die ik indien en schrijf, dus als mijnheer Duut die handschoen dan ook eens zou oppakken, misschien is hij dan zelf eens een keer veel beter bezig. Ik wacht zijn moties af, voorzitter. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Pruisscher. De heer Duut vervolgt zijn betoog.

De heer Duut: Ik was klaar.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Duut. Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslaging van de zijde van de Staten over de Regionale Energiestrategie 1.0 hier in Drenthe en geef ik het woord aan gedeputeerde Stelpstra voor zijn bijdrage in tweede termijn. De heer Stelpstra.

Gedeputeerde Stelpstra: Voorzitter, ik heb twee vragen overgehouden uit de tweede termijn, verder zijn er heel statements gemaakt. En die vraag was van mijnheer Bos van GroenLinks over de zonneladder in de motie van de PvdA, hoe wij dat duiden. Ik vind het altijd wat lastig om ..., dat zou mijnheer Zwijs misschien zelf moeten zeggen, maar ik lees de motie zo, dat wij niet alleen naar de financiële kant moeten kijken, maar ook naar de ontwikkelingen, dus meer Zon op Dak en dat daarin verhoudingsgewijs, als je dat wilt stimuleren, daar ook meer geld naartoe moet en volgens mij is in dat kader dat voorbeeld genoemd. Ik zie mijnheer Zwijs knikken en dat vind ik ook heel logisch in het kader van deze motie. De tweede vraag was: hoe duiden wij het amendement van de VVD, politiek? Ik heb geconstateerd dat de zinsnede zoals die nu bij de aanbevelingen van de RES stond, want laat dat duidelijk zijn, dat is een aanbeveling, dat die, ik heb dat eerder gezegd, ongelukkig geformuleerd is en ik duid hem ook zo en dat was ook waarom denk ik de VVD erop gewezen heeft. Ik hoor de VVD niet zeggen dat er op den duur niet ergens een soort besluit moet vallen rondom wijken van we maken een bepaalde keuze, maar er zijn wel een aantal randvoorwaarden en dan hebben we het allemaal over de socialisering van het hele verhaal, zodat dat ook voor iedereen op een gelijke manier gebeurt, dat er gelijke betaalbaarheid is en dat is al in de Warmtewet geregeld inmiddels. Dus in die zin hoeft de aanbeveling ook helemaal niet meer. Maar ik kan me wel iets voorstellen, ook in het licht van wat lokale discussies op dit moment, dat je zegt: als je dat hier nu zo gaat benaderen dan, ondanks alle zorgen die ook bij de VVD leven bij de RES misschien of die leven er, probeer er dan wel een positieve draai in te houden. Ga dan niet hier nu gelijk op deze manier neerzetten en als jullie dat niet doen, dan gaan we dwang toepassen. En het is ook nog niet nodig op dit moment, als we dan even naar onszelf kijken. We gaan nu de tweede fase in naar de RES 2.0, waar de warmtevisies meer handen en voeten moeten krijgen. We moeten ook maar even zien in hoeverre zich het probleem nog voordoet en dan nog voorafgaand al dan niet neerleggen. Dus ik leg er ook geen zware politieke duiding in van: wat gebeurt er? Ik heb ook gezegd: we zullen ons er niet tegen verzetten en ik snap het ook wel. Ik kan het denk ik niet op een andere manier zeggen. Ik kan het wel proberen, maar dat ga ik niet doen. Dus dat was het, mevrouw de voorzitter. Ik wil de Staten danken voor de volgende vijf uur die we aan dit debat hebben mogen besteden na de commissie, in totaal bijna één uur per fractie, dan hadden we nog drie uur langer gekund, maar ik wil dit toch even kwijt, als dat mag van aan uw kant: er speelt heel veel en dit debat voedt ons ook met alle zorgen, of u het nu wel of niet met ons eens bent, maar het geeft wel een goed beeld van het hele speelveld waarover we spreken en daar kun je uiteindelijk ook als college alleen maar je winst mee doen. Dank u wel.

De voorzitter: Zo is het, gedeputeerde Stelpstra. Eens even kijken. Ik zag dat de heer Bos nog een hand opstak, Ewoud Bos van GroenLinks. Wilt u nog iets te berde brengen?

De heer Bos: Na deze mooie afsluiter van de heer Stelpstra ga ik dat niet meer doen.

De voorzitter: Dat is dan mooi, want dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslaging over dit agendapunt, de Regionale Energiestrategie en ik dank alle woordvoerders voor hun bijdrage en ook voor hun onderlinge debat, want ik denk dat de gemiddelde Drent, als die heeft meegekeken al deze urenlang, wel inzicht heeft gekregen in hoe u successievelijk uw bijdrage leverde en dus ook uw mening daaromtrent. En dat is, ik zal het maar op zijn Drents zeggen: niet verkeerd. Dank.

G-6 Investeringsagenda Plus 2020-2023; Universiteit van het Noorden, Regiocampus Emmen; Statenstuk 2021-1

De voorzitter: Wij gaan over naar agendapunt G-6 en die behelst de Investeringsagenda Plus 2020-2023; Universiteit van het Noorden, Regiocampus Emmen. Dat is een voorstel van GS van 20 april jongstleden, Statenstuk 2021-1. De spreektijden: drie minuten per fractie en mag ik u vragen om die ook waarlijk niet te overschrijden. Van de zijde van GS negen minuten, in de tweede termijn één minuut per fractie en GS drie minuten. Dit Statenstuk is door het presidium rechtstreeks geagendeerd voor deze Statenvergadering, dus de behandeling in de Statencommissie heeft niet plaatsgevonden. Even kijken, ik inventariseer de woordvoerders die ik op het scherm zie en ik begin deze ronde met de heer Omlo van JA21. Heer Omlo aan u het woord.

De heer Omlo: Dank u wel, voorzitter. Eindelijk zijn wij aan de beurt. Voorzitter, onze fractie heeft het voorliggende Statenstuk Universiteit van het Noorden, Regiocampus Emmen met veel genoegen gelezen. Universiteiten waren ooit bedoeld om de elite op te leiden, kleinschalig onderwijs gericht op leidinggevende posities in het Nederlandse politieke, culturele en bedrijfsleven. Universitair onderwijs is inmiddels voor een grotere groep bereikbaar en toegankelijk geworden. Universiteiten en universiteitssteden groeien door de toename van studenten uit hun voegen. JA21 juicht die regionale uitbreiding, gericht op Drenthe van RUG toe om meerdere redenen. Immers, nu woonruimte voor studenten nauwelijks beschikbaar of anders onbetaalbaar is geworden in de stad Groningen, maakt spreiding van wetenschappelijk onderwijs ook vanuit de regio zonder direct te verhuizen toegankelijk. Ook de kansen voor aansluiting bij de leerwegen die de regio wel aanbiedt, worden hiermee vergroot door de ontwikkelingen van de doorlopende leerlijnen tussen mbo, hbo en wetenschappelijk onderwijs. Voorzitter, in het Statenstuk wordt nadrukkelijk gesproken over de groei van bedrijven en werkgelegenheid op campussen. De campus is een verblijfsgebied waar door studenten gestudeerd, gewoond en gerecreëerd kan worden. Wij denken dat de locatie Emmen en de functie die de campus wil vervullen voor de regio een goede keuze is. Vraag is wel of de aantrekkelijkheid van de campus, gezien de ambitie en uitbreidingsplannen van de campus Twente en het Zernike-complex in Groningen, overeind blijft. Kan Regiocampus Emmen daar de "concurrentie" mee aan? Voorzitter, concurrentie tussen aanhalingstekens. Zou er in het gebied plaats zijn om studentenwoonruimte te creëren? Of volgt dit in het masterplan? Zowel in de Beleidsbrief als in het pre-masterplan druipen de ambities, vergezichten en toekomstvisies van het papier af. Complimenten voor de opstellers van dit masterplan. Toch roept het ook enkele vragen op. We lezen in de Beleidsbrief dat het multiplier-effect al zichtbaar is en de verwachting is dat dit zal toenemen. Kan gedeputeerde aangeven welke signalen hij heeft? Wat betreft de financiering zal besluitvorming over de Regiodeal Zuid-oost-Drenthe plaatsvinden op 4 juni. Ook hier wordt een bijdrage van € 6 miljoen verwacht. Wat als de bijdrage niet volgt? Wij gaan de economische kracht van de regio volledig benutten met

de Regiocampus. De regio is hierdoor in staat transitie naar de circulaire economie, duurzame energie, ja daar is hij weer, duurzame gezondheid en naar de digitale transformatie beter het hoofd te bieden. Waarom worden hier niet kansen voor jongeren uit de regio genoemd? Het behoud van jongere afgestudeerden voor de regio is ook een economisch en maatschappelijke uitdaging voor wellicht juist de Zuidoost-regio. In hoofdstuk 2 'Visie op de Regiocampus' wordt al flink over de grens gekeken. Hoe kan hier al gesproken worden over het aantrekken van internationale staf, studenten en bedrijven? Is de blik niet eerst gericht op de eigen regio? In staat zijn om talenten voor de regio te behouden? Kennisontwikkeling onderzoek en innovatie geeft studenten uitdagingen. Kennispark Twente behoort tot de top 3 innovatiecampussen van Nederland. Met name de intensieve samenwerking tussen kennisinstellingen, onderzoeksinstituten, bedrijven en ondernemers maakt dit uniek. Ook in dit pre-masterplan lezen wij deze ambities. Wat nog enige onduidelijkheid schept, is dat er nog niets te lezen valt in het pre-masterplan over welke afdelingen of disciplines er nu in eerste instantie worden gevestigd en op welk niveau dit is. Wilt u afronden? Ik ben bij mijn laatste zin, voorzitter. Wellicht is dat nog iets te vroeg en volgt dit in het masterplan. Voorzitter, zoals ik in het begin van mijn bijdrage gemeld heb, hebben wij het Statenstuk met plezier gelezen en steunen wij graag de mooie ambities. Goed voor de provincie, goed voor de regio. Dat was onze bijdrage, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Omlo. Ik ga naar de heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u, voorzitter. D66 is enthousiast over de initiatieven en ontwikkelingen omtrent de Universiteit van het Noorden en de Regiocampus Emmen. Wij hopen dat het een doorslaand succes gaat worden. D66 constateert dat er veel partijen betrokken zijn bij de totstandkoming van de Regiocampus Emmen. Aan onderwijsinstellingen lezen wij dat het Drenthe College en de NHL Stenden Hogeschool en de RUG betrokken zijn bij het project. Wij missen hier een aantal onderwijsinstellingen. Worden of zijn zij ook betrokken bij de Regiocampus? Kan de gedeputeerde dat verduidelijken? Wij lezen ook dat het regionale bedrijfsleven betrokken en enthousiast is, maar D66 mist de ondernemers in de stuurgroep die is gevormd. Of hebben wij dat niet goed gelezen? Wat natuurlijk zou kunnen. Graag horen wij hier meer over van de gedeputeerde. We zien dat de NHL Stenden Hogeschool als penvoerder zal optreden namens het samenwerkingsverband. Kan de gedeputeerde ons vertellen wie er zitting hebben in het samenwerkingsverband en hoe die juridisch wordt gevormd? Met andere woorden: wie zijn verantwoordelijk voor de organisatie en de financiële huishouding en de eventuele tekorten? We horen graag van de gedeputeerde. Tot zover, voorzitter. Dank u.

De voorzitter: Dank u, mijnheer Pragt. Mevrouw Slagt van GroenLinks. Even kijken, ja. Mevrouw Slagt, ga uw gang.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, onze fractie en ook de lokale gemeenteraadsfracties van GroenLinks zijn erg blij met het voorliggende voorstel van de Universiteit het Noorden. Al 11 jaar staat een campus in Emmen bij GroenLinks Emmen in het verkiezingsprogramma. In het Drentse GroenLinks verkiezingsprogramma staan vele wensen die nu tot stand komen met dit voorliggende stuk. Om zomaar even wat te noemen: GroenLinks gaf in 2019 aan te willen meewerken om goed gekwalificeerde mensen op te leiden voor de zorg, onderzoek en ontwikkeling te willen stimuleren om de zorg toekomstbestendig te maken, het onderwijsaanbod aanpassen aan de vraag met zij-instroom en nieuwe opleidingen in energietechniek, scholieren te motiveren voor energietechniek, onderwijsaanbod te vernieuwen. Deze punten zien wij in de uitwerking van de Universiteit van het Noorden allemaal verwerkt. Als fractie vinden wij het mooi dat de scholing in Drenthe zelf plaatsvindt, zodat studenten in Drenthe kunnen blijven wonen en hopelijk na de

scholing blijven wonen en werken. We vinden het mooi dat ook de mbo wordt meegenomen, zeker gezien de grote vraag naar handen in de techniek, bouw en zorg. Afgelopen week was er een item op RTV Drenthe over het werven van artsen in Zuidoost-Drenthe. Een arts in opleiding gaf aan dat het fijn was dat ze kan werken in haar eigen regio. Ze kent de levenssfeer, de omgeving en de mensen. Zo kan zij in haar eigen woonplaats blijven werken. Dit zal ook gelden voor vele andere sectoren. Een leven lang ontwikkelen is van groot belang voor herintreders en/of omscholers. Ook dan geldt: als deze scholing in de regio plaats kan vinden, er sneller gebruik van gemaakt kan worden. Mooie samenwerking, verschillende opleidingen en bedrijfsleven, verbetering van de economie en werkgelegenheid. Tot zover mijn lofrede over het voorliggende stuk. Ik sluit af met twee vragen: wanneer kunnen we als PS de roadmap tegemoet zien? En de tweede vraag: kan de begroting overzichtelijker en leesbaarder worden gemaakt? Met als suggestie dat de tabel op zichzelf te interpreteren is met de legenda erbij, zodat duidelijk is of het om honderden of duizenden euro's gaat en jaar 3, 4 en 5 staan nu op een aparte pagina zonder legenda. Dat kan overzichtelijker door het op dezelfde pagina als jaar 1, jaar 2, jaar 3 en zo verder te plaatsen. Hierna kunnen we het beter beoordelen, want dat was nu wel heel erg puzzelen. Tot zover mijn bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Slagt. Ik geef het woord aan mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel. De Partij voor de Dieren is in principe positief over het aanjagen van hoogwaardige opleidingen en banen in Drenthe, maar zoals wel vaker met de Investeringsagenda: het zijn mooie ambities, maar het is verre van concreet. Zo moeten we nu al € 6 miljoen vrijmaken op basis van de ambities en contouren van de Regiocampus. Het pre-masterplan staat vol van de marketing-speak. Een begrip als ecosystemen en metrolijnen krijgt een nieuwe betekenis en uiteraard is alles SMART met een hoofdletter S. Ook het begrip universiteit wordt nogal opgerekt. De vragen die blijven zijn: hoe dan, wat dan en waar wordt het geld concreet aan besteed? Wij lezen in het stuk dat geluk en welzijn van de mensen een drijvende kracht is. De nadruk ligt op betekenisvol ondernemen. Maar wat is betekenisvol? Is er überhaupt een bedrijf dat zichzelf niet betekenisvol zal noemen? En wie beoordeelt eigenlijk wat SMART en circulair is? Draagt een gerecycled polyester flesje cola voor eenmalig gebruik bij aan het geluk en welzijn van mensen? Het is volgens ons pas echt SMART om niet-fossiele grondstoffen te ontwikkelen van een product met een lange levensduur. En wat is er SMART en circulair aan het razendsnel kunnen produceren van oordopjes? Graag horen wij van GS wat de maatschappelijke meerwaarde is van de bedrijven die we naar Emmen willen trekken. Of is elk bedrijf met het etiket SMART en circulair welkom? Over hoeveel opleidingsplaatsen en extra banen hebben we het? En zijn daar ook wel genoeg docenten voor te vinden? Kortom, de Partij voor de Dieren heeft nog veel vragen. Graag horen we daarom van GS meer over de uitwerking van de plannen en doelstellingen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zuiker. Mevrouw Udinga van de VVD.

Mevrouw Udinga: Dank u wel, voorzitter. Wat klinkt het gaaf: een eigen universiteit in Drenthe, maar als ik het voorstel lees, dan komt er wel een belangrijke vraag naar boven en dat is eigenlijk: waarom laat het college het concept Universiteit van het Noorden los? Want in het voorstel wordt gesproken over een Regiocampus in Emmen, terwijl in oktober 2019 de Staten unaniem een motie hebben aangenomen, waarin werd verzocht te anticiperen op het aanbod van de RUG om zich te positioneren als Universiteit van het Noorden en daarbij in gesprek te gaan met

onderwijsinstellingen en de HEMA-gemeenten om de mogelijkheden te verkennen. Zijn er gesprekken geweest met Meppel, Hoogeveen en Assen? En zo ja, hoe zijn deze gesprekken verlopen? De Regiocampus is natuurlijk hartstikke goed, waar we ook blij mee zijn als VVD, maar wat gaat het college doen om de hele provincie te laten meeprofitieren van dit initiatief? Hoe gaat de Regiocampus zich binden aan het economisch meest vitale en innovatieve deel van Drenthe, namelijk Zuidwest-Drenthe? Ik citeer de PvdA uit een eerdere bijeenkomst: 'Een sterke Noordelijke universiteit met dependances in Drenthe is goed voor de verdere onderwijs, economische en culturele ontwikkeling van Drenthe.' Die mening delen wij van harte. Maar waar het eerst een provinciaal plan was, is het nu nog slechts een grote impuls voor de regio Emmen. De VVD wil graag dat de gehele provincie meegenomen wordt in de Universiteit van het Noorden. Concrete vraag aan de gedeputeerde: ziet u kansen om de Regiocampus uit te breiden naar andere delen van de provincie, zoals Meppel, Hoogeveen of Assen? Zeker nu in de provinciale brief naar informateur Mariëtte Hamer is gevraagd om nog eens € 40 miljoen te investeren in dit project, dan zou dit zeer gewenst zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Udinga. Mevrouw Kort van de PVV.

Mevrouw Kort: Dank u wel, voorzitter. Het voordeel is, dat als je iets later aan de beurt bent, dat eigenlijk al heel veel vragen gesteld zijn. Dus ik zal proberen het inderdaad allemaal een beetje korter te houden. Wij zijn toch ook wel zeer verheugd dat er nu inderdaad over een Regiocampus wordt gesproken. Wij vinden het net als de VVD jammer dat de benaming Universiteit van het Noorden helaas los is gelaten. Ik kwam in het stuk ook heel vaak de samenwerking tegen met de Dutch TechZone. Dat is natuurlijk op zich iets wat we kunnen omarmen. De Dutch TechZone heeft natuurlijk al zijn paden en wegen binnen de diverse bedrijven. Alleen wat daar wel zorgwekkend is, is dat de Dutch TechZone al enige tijd te maken heeft met teruglopende werkgelegenheid, juist omdat er een laag opleidingsniveau in deze hoek zit. Dan ga je toch iets neerzetten van de Universiteit van het Noorden, eigenlijk om ook de maakindustrie weer een extra boost te geven. We zijn dan toch bang dat mensen met een lager opleidingsniveau hier alsnog weer buiten de boot vallen. Is hier verder ook wel aandacht voor? Of is dat alleen maar gericht op de hbo-mensen? Verder zie je op een gegeven moment een plaatje in het stuk staan, waar wordt gesproken over de hybride zones. Dan gaan wij ervan uit dat die hybride zones denkbeeldige zones zijn. Of worden daar specifiek ook nog weer nieuwe gebouwen neergezet? Of moeten we het dan zien dat het inderdaad binnen het gebouw gaat plaatsvinden dat nu wordt aangewezen om de campus neer te zetten? Volgens mij was dat het voor nu. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Kort. Ik geef het woord aan de heer Zuur van de CDA-fractie.

De heer Zuur: Dank u wel, voorzitter. Als inwoner van Zuidoost-Drenthe en inmiddels lange tijd werkzaam bij een grote landelijke werkgever, waarvan ik de naam verder niet zal noemen, waarbij een deel in Emmen, ben ik mij steeds bewuster geworden van de relatief beperkte aantrekkingskracht van dat gebied voor zowel bedrijven inclusief overhead, als jongeren die een baan zoeken, passend bij hun opleiding. Een stage wil men er soms nog wel uitvoeren en juist dan komt men er ook achter dat er niets mis is met de werk- en leefomgeving aldaar. Ik ken hier zelf als voormalig leidinggevende aldaar de nodige voorbeelden van, want deze regio heeft veel te bieden. Maar helaas staat of valt de aantrekkingskracht van de arbeidsmarkt ook met het aanbod van onderwijs, van hoog tot laag en van links tot rechts. Onze fractie is dan ook hartschtelijk voorstander van de mogelijkheid om ook wetenschappelijk onderwijs een plek te ge-

ven in Zuidoost-Drenthe. Dat is goed voor de aansluiting met en de ontwikkeling van reeds aanwezig onderwijs en zorgt voor een beter aanbod voor studenten en bedrijven en verhoogt daarmee ook de welvaartstandaard aldaar. En met een beetje goede wil, zal de uitstraling met op nog geen 40 km afstand een IT Hub groter zijn dan alleen die regio. Wij slaan onze vleugels in Drenthe breder uit dan alleen Zuidoost met de meest recente ontwikkelingen, om even te reageren op het commentaar van de VVD. Onze fractie is dan ook blij met dit initiatief van de onderwijsinstellingen en andere partners en vindt dat er in korte tijd veel bereikt is, wat is vastgelegd in een mooie Kadernotitie van de betrokken onderwijsinstellingen op de website van de Universiteit van het Noorden, nog wel degelijk een begrip waaronder dit valt. Is het dan alleen maar lof en kat in 't bakkie ten aanzien van de voorgestelde bestemming van de € 6 miljoen vanuit de Investeringsagenda? Nee, want in vergelijking met de bespreking over de IT Hub in Hoogeveen roept het financiële plaatje nog wel wat vragen op. Gaat de provincie de bouw en/of huisvesting bekostigen van de campus, eventueel samen met Dutch TechZone? En wij zien in de bijlage dat er jaarlijks zo'n € 3 miljoen hiervoor nodig is. Hoe wordt de financiële toekomst van de Universiteit van het Noorden na 2025 geborgd? Graag horen wij een reactie van de gedeputeerde op deze twee vragen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Zuur. Ik ga naar mevrouw Dijkers van de SP.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel, voorzitter. Over dit onderwerp kunnen we vrij kort zijn. Ik ben enthousiast. Wij zijn als SP voorstanders van deze ontwikkeling. Wij zijn blij met dit voorstel.

De voorzitter: Nou, dat is heel helder. Dank u wel, mevrouw Dijkers. De heer Velzing van Forum voor Democratie.

De heer Velzing: Dank u wel, voorzitter. Alles is al gezegd of gevraagd. Wij steunen de ambitie en het voorstel. Wel een belangrijk punt is ook de sociale woningbouw voor jongeren, wat ik vanmorgen ook al een keer aangaf, dat daar aandacht aan besteed wordt. Dat was het. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Want inderdaad, er komen dan ook studenten op af, mag je hopen en die moeten ook gehuisvest worden. Dan mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie.

Mevrouw Van den Berg: Dank u, voorzitter. Voor ons ligt een ambitieus plan om een Universiteit van het Noorden ofwel Regiocampus te ontwikkelen. Een ambitie die aansluit bij de wens van de ChristenUnie, dat we in Drenthe een goed opgeleide beroepsbevolking hebben, zodat bedrijven zich hier vestigen en zowel praktisch als theoretisch geschoolden een mooie baan kunnen vinden in Drenthe. We vinden het dan ook mooi om te lezen dat de campus er niet alleen voor de theoretisch geschoolden is, maar ook voor mensen met gouden handen, zowel in de meer technische beroepen als ook in de zorgsector. We vinden het ook een mooie manier om de doorstroming van mbo naar hbo en universiteit laagdrempeliger te maken. Het plan dat er ligt, is goed onderbouwd, waarvoor onze oprechte complimenten. Het is ook mooi om te lezen dat het plan niet bij nul begint, maar verder bouwt op initiatieven die er nu al zijn. Een heel mooi voorbeeld vinden wij de eerste hybride onderzoeksgroep van Nederland, Sustainable Polymers heet die, waarbij een aantal lectoraten van NHL Stenden Hogeschool en vakgroepen van de RUG de krachten bundelen, dat is echt uniek. We hebben bij het voorstel nog een paar kleine aandachtspunten. Voor het vergroten van de trekkracht van de Regiocampus lijkt ons de aanleg van de Nedersaksenlijn een heel belangrijke factor. Deelt het college dit? En wordt er vanuit de Regiocampus ook meegewerkt aan de lobby voor deze spoorlijn? We lezen in het stuk ook waardering

voor de regio, inclusief het Duitse deel. Mooi dat er ook over de grens met Duitsland wordt samengewerkt, dat sluit heel goed aan bij onze Duitslandagenda. Belangrijk daarbij is parallel daaraan ook het werk aan weerszijden van de grens mogelijk te maken. Die inspanningen die we daarvoor doen, blijven nodig. We horen graag of het college dat met ons deelt. Verder heeft het voorstel onze volledige steun en wensen wij de initiatiefnemers ook veel succes met de verdere uitwerking.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van den Berg. Ik ga naar de heer Duut van JA21 en ik zie ... Oh nee, de heer Omlo is al geweest. Even kijken. Dan tot slot de heer Du Long van de Partij van de Arbeid. De heer Du Long.

De heer Du Long: Dank u wel, voorzitter. Er zijn al aardig wat vragen gesteld, dus ik ga het kort houden, denk ik. De Partij van de Arbeid is blij met het voorstel over de Universiteit van het Noorden en de Regiocampus Emmen. Het begon, dat werd al gememoreerd door de VVD, met een unaniem aanvaarde motie van collega Michel Berends in oktober 2019 en daarin werd GS opgeroepen om in gesprek te gaan met een aantal partijen. We zien nu dat GS dat uitstekend hebben gedaan, daar uitstekend gehoor aan hebben gegeven. De samenwerking tussen de grondleggers loont, Drenthe College, NHL Stenden Hogeschool, de Rijksuniversiteit Groningen, gemeente Emmen en de provincie. De hele kolom van onderwijs en onderzoek, mbo, hbo, wo is vertegenwoordigd en die doorlopende leerlijn is wat ons betreft een ijzersterk concept in een betekenisvolle omgeving. Pardon. Het slaan van een brug naar het bedrijfsleven is een belangrijke opgave, evenals de schaa sprong samen met de Dutch TechZone. En misschien is dat iets waar de gedeputeerde nog iets meer over zou kunnen zeggen. De PvdA stemt met genoegen in met uw voorstellen en als ik het zo hoor, dan gaan de Staten ook akkoord en we wensen dan de Regiocampus Emmen alle succes toe met de verdere ontwikkelingen. Nog een laatste opmerking, voorzitter, het werd net ook al even gememoreerd: het zou toch wel goed zijn om inderdaad de naam, de merknaam bijna, Universiteit van het Noorden te blijven koppelen aan Regiocampus Emmen. Dank.

De voorzitter: Dank u wel, heer Du Long die hier in de Statenzaal naast mij zit als uw vicevoorzitter. We zijn aan het eind gekomen van de eerste termijn van de zijde van de Staten en ik kijk naar de heer Bijl van de zijde van Gedeputeerde Staten.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. En die laat zich ook graag bijstaan door collega Brink, want we hebben dit traject gebroederlijk samen gedaan, omdat er een hele belangrijke koppeling zit tussen enerzijds de arbeidsmarkt en onderwijs en anderzijds ook het bedrijfsleven. Inderdaad, de motie was voor ons het startpunt en de motie was weer geïnspireerd op de gedachte van de RUG en niet alleen de RUG, maar ook NHL Stenden Hogeschool, de Hanzehogeschool en Hogeschool Van Hall Larenstein, de vier schoolorganisaties in het Noorden van wetenschappelijk en hoger beroepsonderwijs, om het concept Universiteit van het Noorden gestalte te geven. En dat is met name een concept, dat moeten we even goed in de gaten houden. Het eerste wat collega Brink en ik hebben gedaan na het aannemen van de motie, was contact zoeken met de heer Jouke de Vries van de RUG en we hebben hem gevraagd: wat hadden jullie voor ogen toen je dit zei? Daar was hij eigenlijk wel vrij helder in. Hij zegt: wij willen best op allerlei plekken meewerken aan initiatieven en actief zijn, maar hij zegt: wij willen maar op een paar plekken echt ons predicaat Universiteit van het Noorden ook in fysieke zin daaraan koppelen en dat zijn om te beginnen Delfzijl en Emmen. En dat heeft te maken met een nadrukkelijke keuze bij de Rijksuniversiteit Groningen om op het technisch gebied nader zich te ontwikkelen, met name

ook nadrukkelijk de samenwerking met het bedrijfsleven te zoeken. Want heel veel promotieonderzoek leidt tot geweldige ideeën en vervolgens als het proefschrift geschreven is, dan gaat het de kast in en gebeurt er niks mee en het mooie is juist, zeker als je ook kennis wilt laten valideren dat er ook een vervolg op komt en die samenwerking met het bedrijfsleven is daar heel belangrijk in. We hebben het gehad over: hoe zie je dat dan naar Drenthe? Een mooi voorbeeld is de IT Hub, waar de Rijksuniversiteit Groningen ook aan meewerkt, maar dat is voor hen niet echt een vestiging buiten de deur, dat willen zij alleen doen in Emmen. Dat is ook nadrukkelijk een en andermaal besproken, dat is hun policy, hun beleid. Dat wordt ook ingegeven, één van u zei het al, ik dacht mevrouw Van den Berg: er is al het nodige aan contacten, ook met hbo in Emmen, met het bedrijfsleven en dat willen ze dus ook graag verder uitbouwen. Dus het begint inderdaad niet helemaal vanaf nul, maar er is al een zeker startpunt. Dan kom ik ook meteen even op de naam. De Rijksuniversiteit Groningen hecht er eigenlijk wel aan, dat het Campus Emmen gaat heten, zal ik maar even zeggen en Regiocampus Emmen is nog even een werktitel, we moeten nog een definitieve titel kiezen, maar ik stel me wel voor dat als het Campus Emmen wordt, dan moet het wel ook een Campus zijn van de Universiteit van het Noorden. Dat is denk ik wel een heldere boodschap die u uitstraalt en die ik ook van harte wil onderschrijven. Als het gaat om welke organisaties zitten daarbij, we zijn zelf heel tevreden, collega Brink en ik, dat we het niet alleen in de samenwerking tussen wetenschappelijk onderwijs en hbo hebben weten te brengen, maar ook het mbo nadrukkelijk via het Drenthe College is aangesloten en dat is in den lande niet zo'n vanzelfsprekendheid dat je dat ziet, dus dat is best wel redelijk uniek. Maar dat is voor Drenthe als een provincie waar het mbo erg sterk ontwikkeld is, is dat wel van belang en het geeft ook echt ruimte aan talenten om door te groeien van mbo naar hbo naar wo. Dat zal lang niet voor iedereen zijn en dat hoeft ook niet, maar die kans zit er wel in, die mogelijkheid wordt geboden. Wat ook geboden wordt, dat is een leer- en werkomgeving, waarin mbo'ers, hbo'ers en wo'ers met elkaar bezig zijn, niet alleen samen studeren, samen werken, maar ook ervaring opdoen en dat is van essentieel belang voor de latere carrière als mens in het bedrijfsleven of bij de overheid of waar ze ook gaan werken. Er is gevraagd: hoe zit het met de juridische status? NHL Stenden Hogeschool hebben we gevraagd om penvoerder te zijn, omdat we dat zelf niet kunnen zijn. We hebben een stuurgroep van die drie onderwijsorganisaties plus de gemeente Emmen en de provincie Drenthe. In de opbouwfase willen we dat nog even zo laten. Er zitten wel de nodige dwarsverbanden met het bedrijfsleven, maar omdat het bedrijfsleven ook investeert bijvoorbeeld in een nieuw gebouw of een te vernieuwen gebouw, hebben we gezegd: je moet ook de rollen gescheiden houden. Dus de belangen moeten wat dat betreft ook helder gescheiden en zuiver zijn, maar ik denk als over één of twee jaar een eigenstandige organisatie zal ontstaan, er ook vanuit het bedrijfsleven daarin participatie mogelijk zal zijn. Maar ik denk dat collega Brink zo direct ook zal ingaan op de rol van het bedrijfsleven. Ik denk dat we al een hele mooie opzet te pakken hebben in deze fase van ontwikkeling en er is gevraagd: hoe zit het nou in 2025? We hebben al door de oogharen heen gekeken voor de eerste tien jaar en de € 6 miljoen van de Regio Deal, waarvan we verwachten dat die ook deze week rondkomt en de € 6 miljoen van de provincie, geeft ook voor na die periode voor een deel de mogelijkheid om door te gaan. En er zal ook geld komen vanuit onderwijsorganisaties, vanuit anderen, dus we denken dat we zeker de eerste vijf jaar minimaal op die manier € 18 miljoen bij elkaar kunnen krijgen, en een deel van de provinciale middelen zullen ook met name ingezet worden voor de tweede vijf jaar. Als het gaat om studierichtingen, dat is wel mooi dat één van u eigenlijk al aardig antwoord gaf op vragen van een ander, die hybride vakgroep Polymeren is al heel concreet. Er wordt heel sterk gericht op de groene techniek, maar er wordt ook gedacht richting zorg en mogelijk andere studierichtingen, dus die scope is echt wel breder, maar je moet ergens beginnen. Excuus. Voorzitter, er is gevraagd bijvoorbeeld naar andere zaken over een Campusgebied,

zoals huisvesting. Dat is iets wat meer bij de gemeente Emmen ligt, maar daar wordt ook concreet nadrukkelijk aan gedacht. Dat geldt ook voor de oriëntatie, het is niet alleen Zuidoost-Drenthe, maar het is gericht op het Noorden, op het Oosten en ook op Duitsland, want het vakgebied leent zich ook bij uitstek en de kennis is er ook, om voor een veel groter gebied dan alleen Zuidoost-Drenthe en Drenthe opgeld te laten doen. Dus die ambitie is ook realistisch, omdat nu al op een hoog niveau zowel bij hbo als wo men actief is op dit gebied. Het past ook heel goed bij het gebied van de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe en dat is nadrukkelijk ook Coevorden, Hardenberg en Hoogeveen, de industrieën die er zijn. Ik zal met niemand de discussie aangaan waar nou het meest innovatieve deel van Drenthe ligt, want op het gebied van groene chemie doet Zuidoost-Drenthe het echt niet slecht, niet in Drents verband en zeker ook niet in Nederlands verband. Dat is denk ik ook wel van belang om daarbij aan te kunnen sluiten. Huisvesting, goede ontsluiting, mevrouw Van den Berg vraagt naar de Nedersaksenlijn, daar zijn we nadrukkelijk mee bezig. Het is niet voor niks dat we dat ook in het Deltaplan een goede plek hebben weten te geven. Ik heb al gezegd: de samenwerking met Duitsland is van belang. Dus dat zijn allemaal factoren die meelopen. Ik zie een hand van iemand.

De voorzitter: Mevrouw Kort wil een vraag stellen aan de heer Bijl. Mevrouw Kort.

Mevrouw Kort: Voorzitter, dank. Ik hoor u inderdaad praten over de Nedersaksen- lijn. We krijgen nu straks natuurlijk in Hoogeveen de IT Hub. Wordt er ook verder nog gekeken naar de bereikbaarheid tussen Hoogeveen en Emmen? Door middel van misschien meer bussen of ook een treinverbinding of ...?

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, die treinverbinding hebben we nog even niet in beeld, maar met de steun van de Staten doen wij op dit moment al een experiment met buslijn 27, om Bethesda en het Scheperziekenhuis beter met elkaar te verbinden, dus ik denk dat dat wel een punt is van nadere aandacht en uitwerking. En als het gaat om Hoogeveen, die zit natuurlijk wel nadrukkelijk ook in onze aandacht om bestaand spoor te verbeteren, met meer frequente treinen. Dus in die zin zit dat ook in andere beleidsonderdelen. Er is gevraagd naar andere onderwijsinstellingen. Ik weet dat er belangstelling is, ook vanuit een aantal voortgezet onderwijsorganisaties om daarbij aan te sluiten en dat is denk ik ook heel goed, dat er een soort van zwaan-kleef-aan-situatie ontstaat en dat dat ook voor een groter deel van het Drentse onderwijs mogelijk is om daarbij aan te sluiten. Maar je moet ergens beginnen, we zijn al heel blij dat de founding-organisaties, dat we daar niet alleen wetenschappelijk onderwijs, maar hbo en mbo nadrukkelijk bij betrokken hebben. Er is gevraagd: hoe zit het met de investeringen? Ik denk dat de kans aanwezig is, dat is al nagenoeg zeker dat een oud gebouw, een busremise van Arriva, die wordt helemaal omgebouwd. Een mooi voorbeeld van circulair bouwen, gaat dat denk ik worden, naar een campusgebouw. Er zijn meer initiatieven en ideeën in dat gebied, dus ik denk dat er nog wel het een en ander op stapel staat. Voorzitter, volgens mij heb ik de belangrijkste kant van de onderwijskant belicht. Ik kijk even naar collega Brink of die ook nog de relatie met het bedrijfsleven kan belichten.

De voorzitter: De heer Brink geef ik nu het woord en ik moet zeggen dat het college eigenlijk al door de spreektijd heen is. Heer Brink, als u twee minuten kunt nemen, dan lijkt me dat goed. De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Dank u wel, voorzitter. Nou veel heeft collega Bijl ook al beantwoord, maar ik heb nog een paar dingen die misschien nog wel openstaan. Er werd ook even een vraag gesteld: is dit geen concurrentie? Nee, dit is geen concurrentie. Dit is juist specialisatie en de

Rijksuniversiteit Groningen kijkt erg uit om hier met ons in zee te gaan, om juist ook die polymeren wat net gezegd is, mee in zee te gaan. Er is ook een vraag gesteld over de bedrijven. Ik kan u melden: ja, de bedrijven zitten nu nog niet in de organisatie. Het is ook de vraag of ze daarop zitten te wachten. Maar één ding weet ik wel: we hebben gesprekken gevoerd met alle bedrijven die daar zijn en dat blijven we ook doen, daar komen we binnenkort nog weer terug, maar ze zijn erg enthousiast en ze willen graag deelnemen en ze zien de meerwaarde van die Hub-gedachte, waar je onderwijs en kennis, mbo, hbo en universitair onderwijs bij elkaar brengt, dus de bedrijven zijn daar heel positief op. Ik denk ook dat dat prima past. En wat we met Chemport vanuit Delfzijl en Emmen met elkaar willen uitstralen: een internationaal, maar ook een hoogwaardig gebied, waar prachtige producten worden gemaakt, die kijken naar de toekomst. En ook duurzaamheid en circulariteit staat daar hoog in het vaandel, zeker in Emmen, maar die toegepaste productie, die basischemie, zit meer in Delfzijl en dit zit in Emmen. Misschien nog een laatste voorzitter, want volgens mij is er veel over gezegd. Nogmaals, het bedrijfsleven kijkt er heel erg naar uit, die ziet ook dat het dan weer een nieuwe, toch een soort kweekvijver wordt, waar zij ook hun mensen uit kunnen halen. Er is behoefte aan mensen met de handen, er is behoefte in die chemische industrie aan goed opgeleide mensen. Ik denk wel dat NHL Stenden Hogeschool dat nu doet, maar als je straks mbo-, hbo- en wo-geschoold personeel hebt, daar zitten ondernemers op te wachten. De laatste is nog even vanuit de Dutch TechZone. Ik zit zelf in die Program Board, die eigenlijk ook met name voor het deel werk vanuit de Regio Deal advies geeft, kan ik u melden dat de hele Dutch TechZone zeer enthousiast is en eigenlijk moet dit, een van de belangrijke, we hebben altijd gezegd: je wilt excellent vakmeesterschap hebben in zo'n Dutch TechZone. De maakindustrie in deze regio is groot en daar past dit perfect in. Dat was ook het advies wat wij hebben gegeven aan de Regio Deal die daar morgen een besluit over zal nemen over de andere € 6 miljoen waar de heer Bijl ook over sprak. Voorzitter, volgens mij zijn dan ook de vragen beantwoord. Dank u wel.

De voorzitter: Hartelijk dank, heer Brink. Ik kijk of er behoefte is aan een tweede termijn van de zijde van de Staten. De heer Omlo.

De heer Omlo: Dank voor de beantwoording, dank college voor de beantwoording. Twee opmerkingen: het bij elkaar brengen van mbo, hbo en wetenschappelijk onderwijs, fantastisch. Complimenten daarvoor. Ik was nog wel even benieuwd naar de verdere tijdlijn. Kan daar iets over gezegd worden? Wat zijn de volgende stappen?

De voorzitter: Dank u wel, heer Omlo. De heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank voor de uitgebreide beantwoording, helemaal duidelijk en we wensen het initiatief ... .. veel succes. We hebben er alle vertrouwen in en we kunnen instemmen met het Statenstuk.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Slagt van GroenLinks.

Mevrouw Slagt: Ik heb nog geen antwoord gekregen op mijn vragen, wel over mijn lofrede, dat is duidelijk gehoord. Maar de vragen over de roadmap en de vragen over de laatste begrotingstabel zou ik wel graag nog iets over beantwoord willen zien. En als tip geef ik nog mee dat ook Hogeschool Inholland in Groningen huisvest met een locatie.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Voorzitter, wij hebben geen bijdrage in tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Udinga van de VVD-fractie.

Mevrouw Udinga: Dank u wel, voorzitter. Ik was wel verrast om te horen van de gedeputeerde dat het de RUG was die heeft aangegeven dat ze óf Delfzijl óf Emmen wilde, zeker ook omdat zij meerdere malen in Meppel zijn wezen praten over deze Universiteit van het Noorden. In Meppel is zelfs een projectleider Universiteit van het Noorden en ook een Regiocampus, waar onlangs 75 nieuwe studentenwoningen voor zijn gebouwd. Dus nog één keer toch de vraag aan de gedeputeerde: gaat u nog actief actie ondernemen om toch ook richting bijvoorbeeld Meppel een lijntje te leggen naar die Regiocampus of nog beter de Universiteit van het Noorden? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Udinga. Mevrouw Kort van de PVV.

Mevrouw Kort: Dank u wel, voorzitter. Wij zijn zoals ik al aangaf, blij met dit voorstel. We hopen dat dit inderdaad als geweldige impuls voor deze regio gaat gelden. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Zuur van het CDA.

De heer Zuur: Dank u wel, voorzitter. Dank voor de nadere toelichting door de twee gedeputeerden. Toch nog even over het financiële plaatje, de heer Bijl zei daar iets over. Ik zie dat de € 6 miljoen in 2025 wel op is, zowel de € 6 miljoen van de Dutch TechZone als van de provincie. Ik zie slechts € 1 miljoen gereserveerd voor de jaren daarna. Klopt mijn veronderstelling dat verwacht wordt dat de € 2 tot € 3 miljoen die vanaf dat moment nodig is, zal worden opgehoest door het bedrijfsleven? Daar zou ik graag nog een reactie op willen hebben.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Zuur. Mevrouw Dijkers van de SP. Nee, niet meer voor de tweede termijn. De heer Velzing van Forum voor Democratie, die zie ik niet meer op het scherm, zal ook geen inbreng hebben voor de tweede termijn. Mevrouw Van den Berg van de Christen-Unie. Nee. De heer Du Long van de Partij van de Arbeid hier aan mijn linkerzijde.

De heer Du Long: Dank u, voorzitter. En dank de gedeputeerden voor hun beantwoording en ook voor het vele werk en de initiatieven die ze hebben genomen om dit toch wel echt tot een mooi geheel te maken. En ik ben met name blij ook met de toezegging, of de woorden van de heer Bijl over de naam Universiteit van het Noorden, het concept, om dat toch vooral vast te houden. Dank.

De voorzitter: Dank u wel, heer Du Long. Dan zijn we aan het eind gekomen van de tweede termijn van de kant van de Staten. Ik kijk naar gedeputeerde Bijl voor zijn bijdrage in de tweede termijn van de kant van GS.

De heer Schoenmaker: Voorzitter?

De voorzitter: Even kijken. Ik zie de heer Schoenmaker. Ja, u heeft niet meegedaan aan de eerste termijn. Wilt u nog iets bijdragen?

De heer Schoenmaker: Ja, een hele korte reactie, voorzitter. Wij zijn blij met het plan en wij hadden inderdaad de eerste termijn aan ons voorbij laten gaan, ook de beantwoording nog horende van de gedeputeerden en wij zijn zeer enthousiast over het plan en zullen het ondersteunen. Dat was mijn inbreng.

De voorzitter: Dank u wel, dat was de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe. Dan gaan we nu alsnog over naar gedeputeerde Bijl.

Gedeputeerde Bijl: Voorzitter, dank u wel. Nog een aantal vragen. De begroting waarnaar mevrouw Slagt vraagt, wat tips om de begroting inzichtelijk te maken. Dat zal ik ook nadrukkelijk met de organisatie opnemen en die begroting is ook nog voor een deel nader in te vullen, in die zin: er zijn inderdaad ook nog wat inkomsten te verwachten vanuit het bedrijfsleven, ook van EFRO-trajecten die hier bij aan zullen gaan haken, is de verwachting en dan schuiven voor een deel de middelen van de provincie ook door in die tweede vijf jaar. Daar moet nog verder uitwerking op plaatsvinden. We zijn nog niet in staat om alles ook naar buiten te kunnen brengen, maar we proberen het zo transparant mogelijk met u te bespreken. Maar de ontwikkelingen zijn echt positief ook van andere kanten. We gaan nu starten met het hele verhaal, de concrete uitwerking, daar worden de komende maanden ook verder de puntjes op de i gezet en ik zeg u toe dat wij direct na de zomervakantie met een update zullen komen over de precieze verdere gang van zaken, maar het is wel belangrijk dat we nu kunnen starten en ik ben ook heel blij met de brede steun die er voor dit voorstel is. Dan overige initiatieven in Drenthe. Ik heb gezegd, dacht ik nadrukkelijk, dat het concept er zich voor leent dat de Rijksuniversiteit van het Noorden en dat doen ze nu ook al, op meerdere plekken in Drenthe actief is, maar men heeft nadrukkelijk aangegeven dat als het gaat om een fysieke aanwezigheid met meedoen in een gebouw en dat soort zaken, dat ze dat alleen in Emmen en Delfzijl willen doen, het is niet of, maar en Delfzijl, juist omdat die twee gebieden vanuit de chemische industrie, de vergroening daarvan, nadrukkelijk aan elkaar gekoppeld zijn. Dus het is nadrukkelijk besproken en dat neemt niet weg, ik heb ook de IT Hub genoemd, ik kan me voorstellen dat ook de Health Hub daar aansluiting bij vindt, dat zou ook in Meppel kunnen gebeuren. Dus er is helemaal geen sprake van dat daar geen samenwerking zou kunnen zijn, maar dat specifieke label dat willen ze alleen plakken op de Campus Emmen en dat is ook een nadrukkelijk verzoek van de Rijksuniversiteit Groningen om op de een of andere manier Campus Emmen ook te benoemen in de naam. En daar voegen wij dan het nadrukkelijk verzoek bij en ook Universiteit van het Noorden. Dat is helder. Nogmaals dank en u zult ook periodiek op de hoogte worden gehouden van de vorderingen, want het is een te mooi en te belangrijk project voor Drenthe om dat niet met u te blijven delen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde Bijl. Gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, volgens mij heb ik geen vraag in tweede termijn voor mij gehoord en ik heb er niets aan toe te voegen. Ik dank ook de Statenfracties voor de steun, want ik denk dat het een geweldig initiatief is, waar we onderwijs en het bedrijfsleven met elkaar verbinden en wat een mooie kans krijgt daar in Emmen. Dank u wel.

De voorzitter: Volgens mij, als ik dit zo opteken, is er echt Statenbrede steun. Het is ook een fantastisch initiatief. Dan zijn we aan het eind gekomen van agendapunt G-6.

G-7 IT Hub Hoogeveen; Statenstuk 2021-2

De voorzitter: En gaan we nu over naar agendapunt G-7 en op verzoek van mevrouw Van den Berg is de IT Hub aan de agenda toegevoegd, de IT Hub Hoogeveen, een voorstel van het college van 20 april op Statenstuk 2021-2. Ik stel voor om twee minuten spreektijd voor een ieder neer te leggen en ik inventariseer even wie het woord willen voeren, die klikken nu hun camera's aan en ik begin uiteraard bij mevrouw Van den Berg. Mevrouw Van den Berg, ga uw gang.

Mevrouw Van den Berg: Dank u wel, voorzitter. We zijn heel blij dat de TVM behouden blijft voor Hoogeveen en dat er een IT Hub ontwikkeld wordt. Kansen voor jongeren en bedrijven en voor nieuwe ontwikkelingen en werkgelegenheid. Zoals tijdens de commissie al aangegeven, is er sinds de eerste plannen die we in mei vorig jaar bespraken wel wat veranderd. Het college gaf toen aan dat de Hub echt iets was van het bedrijfsleven en dat de provincie daar op afstand van wilde blijven staan. Nu ligt er echter een voorstel voor om het pand zelf te bouwen, in eigen beheer. Dat maakt dat onze rol een andere wordt dan voorheen. We hebben daarom tijdens de commissievergadering meer informatie gevraagd en die hebben we tijdens een informatiesessie ook mondeling gekregen. Dank daarvoor. Want dit heeft ons een beter beeld gegeven van het plan. Er is nog wel een zorgpunt overgebleven en hoewel de gedeputeerde dit ook herkent, zouden we vandaag willen vragen aan het college om alvorens te beginnen met de aanbesteding zo veel mogelijk te doen om garanties te krijgen van partners en ook goede afspraken te maken over de verdeling van de risico's. Graag nog een reactie op dit punt, voorzitter. Ook blijven wij graag op de hoogte en wat ons betreft worden we nog een keer geïnformeerd voordat de aanbesteding start. Ik hoor graag of dat mogelijk is. Tot slot wensen we alle betrokkenen heel veel succes met de uitwerking en zien we uit naar de resultaten. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van den Berg. Mevrouw Kort van de PVV.

Mevrouw Kort: Dank u wel, voorzitter. Helaas heb ik zelf niet de bijpraatsessie mee kunnen maken, wat veel collega's wel hebben gedaan. Ik heb daar wel van een collega die daar bij was het een en ander van meegekregen en ik denk dat de vraag die mevrouw Van den Berg net heeft gesteld ook heel goed is om inderdaad meer toewijding van de bedrijven te krijgen op voorhand, dat dat inderdaad een essentieel punt is. Ik heb begrepen dat op dit moment het enige concrete is, dat de provincie het gebouw neer gaat zetten en dat het voor de rest voornamelijk intentieverklaringen zijn om mee te doen, zonder verdere verplichtingen. Dus dan zouden we toch ook graag wat meer commitment van de bedrijven willen zien. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Kort. De heer Schoenmaker, Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Dank u wel, voorzitter. Het onderwerp is al besproken in de commissievergadering. Toen hebben wij ons ook al positief uitgelaten over de IT Hub Hoogeveen. Later is er nog een informatiesessie geweest, daar bleek dat er toch nog wel veel onzekerheden zijn en niet alles concreet is. Echter spreekt er toch veel vertrouwen uit over het project. De belangen zijn heel erg groot. Richting de gedeputeerde willen we wel graag meegeven dat we op de hoogte willen blijven van de ontwikkelingen, maar dat dit doorgezet moet worden dat is voor onze fractie wel helder. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Schoenmaker. Ik kijk even naar de heer Du Long hier aan mijn linkerkant. Ga uw gang.

De heer Du Long: Dank u wel, voorzitter. Ook de PvdA-fractie is positief over de IT Hub. Maar het bleek inderdaad, zoals verwoord door mevrouw Van den Berg van de ChristenUnie, dat er nog wel het een en ander gedaan moet worden, c.q. zeker gesteld moet worden en daarom sluiten we ons ook graag aan bij de oproep van de ChristenUnie. Ik ben benieuwd naar het antwoord van de heer Brink. Maar nogmaals, dat we dit een uitstekend initiatief vinden, dat staat voorop.

De voorzitter: Dank u wel, heer Du Long. Dan de heer Omlo van JA21.

De heer Omlo: Dank u wel, voorzitter. Ik sluit me aan bij de woorden van mevrouw Van den Berg. Wij delen ook de zorgen. Dienen we niet iets meer zekerheid te hebben over de koers die TVM gaat volgen nu daar een nieuwe directeur aan de macht komt? De zorgen zijn ook uitgesproken door de gedeputeerde, dus wij sluiten ons aan bij de vorige sprekers. Wij wachten het antwoord af. Dank u wel.

De voorzitter: Fijn en tot slot de heer Pragt van D66.

De heer Pragt: Dank u, voorzitter. Tijdens de informatiebijeenkomst op 26 mei zijn we bijgepraat over de IT Hub en wij waren eigenlijk verrast door het stadium waarin de ontwikkeling van de IT Hub verkeerde. We dachten dat het al veel verder zou zijn en veel concreter. We hebben niet echt zorgen over hoe het verder zal gaan, wel veel vraagtekens en ook twijfel hoe het allemaal tot stand komt. We staan er wel positief tegenover en we zouden heel graag toch regelmatig bijgepraat en geïnformeerd willen worden over de voortgang van het project. En we kunnen wel instemmen met het Statenstuk. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Pragt. We zijn aan het eind gekomen van de eerste termijn van de zijde van de Staten. Gedeputeerde Brink, ga uw gang.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, dank u wel. Er werd door een aantal fracties gezegd, we hebben volgens mij breed in de commissie hierover gesproken. Het spijt me dat de voorlichtingsbijeenkomst, niet de duidelijkheid heeft gebracht waar misschien op gehoopt was en waarnaar gevraagd was. Maar aan de andere kant voorzitter, wil ik nog wel even terugkijken wat we met elkaar hebben besloten: om € 1,5 miljoen, ik kijk nog wel even terug naar het voorstel wat we net hadden, dus geen € 6 miljoen, maar € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld hebben om TVM te behouden in Hoogeveen en we hebben tegen TVM gezegd: wij gaan een IT Hub oprichten, er is geld van de Regio Deal en van de gemeente bijgekomen om een IT Hub op te richten. Dat stond ook in het voorstel dat richting de Staten gestuurd is. Wij waren niet eens teruggekomen, ware het niet dat alle partners zeggen: je kunt het pand beter zelf bouwen, dan huren. En die tijdelijke bouw is dan die 15 jaar. Er gaat niet meer geld in, wij blijven binnen het besluit dat er is, het enige wat er is, maar ik zou bijna zeggen, koester dat: de huur is weg en een eigen gebouw, dan heb je ook nog iets. Ja, dat heeft risico's, maar dat heeft Emmen ook. Ik denk dat dit toch wel een beetje hetzelfde is, want er wordt ook gekeken naar bedrijven. Ik kan zeggen dat er zeker drie gerenommeerde bedrijven één van de dragers zijn van de IT Hub. Kijk naar TVM, Unigarant, maar ook bedrijven als ASTRON, maar ook Fokker doet mee en tot in Coevorden doen ze mee. Ik heb hier een lijst van bedrijven, u kunt dat niet zien denk ik, maar het is een hele lijst van bedrijven die betrokken zijn of willen worden bij de IT Hub. Is dat een garantie? Nee. Ik durf aan de andere kant wel de stelling aan dat ik denk dat de bedrijven verder zijn. We hadden het net over de universiteit en ja, daar hebben we ook met bedrijven gesproken, maar ik denk dat

we in Hoogeveen in die zin misschien wel verder zijn. Maar ik kan geen garanties geven. De begroting is lager, daar wordt ook een bijdrage van de bedrijven gevraagd, maar ik heb wel het volste vertrouwen. Dan vraagt mevrouw Van den Berg iets waar ik wel wat mee worstel. U op de hoogte houden? Ja. Wat mij betreft regelmatig bijpraten: ja. Maar om nu de aanbesteding uit te stellen, zou een slecht signaal zijn, want dan moet ik eerst bij de bedrijven langs en voordat je het weet, is het toch zomer en gaan we richting september. Ik wil eigenlijk die aanbesteding niet uitstellen. Die moet echt gebeuren, want voordat het gebouw klaar is, dan zijn we toch richting volgend jaar en we moeten echt van start met die IT Hub.

De voorzitter: Ik zie mevrouw Van den Berg, die wil graag een vraag stellen en dat geldt ook voor de heer Omlo. Mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Ik wil even corrigeren. Ik heb niet gevraagd om uitstel van de aanbesteding. Ik heb gevraagd om zoveel mogelijk garanties voorafgaand aan de aanbesteding te maken. Goede afspraken over de risicoverdeling enzovoort, maar niet over uitstel.

De voorzitter: De heer Brink.

Gedeputeerde Brink: Voorzitter, daar ben ik blij om. Wat we doen is: wij hebben met de onderwijsinstellingen en met een aantal bedrijven afspraken gemaakt. Ook met een aantal bedrijven nog niet. Er wordt wel een bijdrage gevraagd straks in de begroting, maar ik heb daar geen twijfels over. Maar wij moeten ook eerst maar eens zien wat we kunnen bieden. Dat geldt natuurlijk in Emmen ook. Daar heb ik ook met alle bedrijven, bijvoorbeeld op het Emmtec-terrein, gesproken om te kijken wat willen we? En dan willen ze er ook bij betrokken zijn. Welke leerlijn? Wat doe je? Welke opdracht kunnen we geven? Maar dat is hetzelfde verhaal als in Hoogeveen. Ik denk dat bedrijven er niet op zitten te wachten wie is eigenaar, welke structuur kies je? Die willen aan de slag, die halen we er volop bij op het moment dat we aan de slag zijn. Dan ga je uitwerken, ik zou bijna zeggen: wat wil je doen? Hoe ga je het doen? Hoeveel ruimte is er beschikbaar? Welke opleidingen wil je? Welke vragen kun je antwoord op geven? Ik heb daar geen twijfels over en natuurlijk ga ik kijken, want als u denkt dat ik geen zorgen heb, natuurlijk heb ik zorgen en natuurlijk wil ik zoveel mogelijk garanties, maar tegelijkertijd kan ik niet alle garanties nu al afgeven, dat kunnen we ook niet in Emmen, dat kunnen we ook hier niet. Maar ik zal alles doen om te zorgen dat er straks een IT Hub staat, waar we met de begroting die nu uitgewerkt is, die met elkaar kunnen vullen en daar heb ik echt vertrouwen in. Zeker gezien het belang dat de bedrijven eraan hechten. Ik was vorige week nog bij het bedrijf in Hoogeveen, Webba en daar zie je dan ook aan dat zij zeggen: het is fantastisch dat we dit met elkaar vormgeven. We hadden het net over chemie, we hebben het gehad over mensen die met de handjes nog iets kunnen doen, maar we hebben zeker behoefte aan mensen die in de IT iets kunnen doen en in de automatisering. Je ziet dat zo'n IT Hub erg leeft. Nogmaals, garanties kan ik niet geven, maar ik kan wel kijken en ik heb de opmerking van mevrouw Van den Berg goed gehoord om te kijken hoe kun je zoveel mogelijk garanties krijgen, maar dat doen we ook. Als u denkt dat we daar niet mee bezig zijn, er wordt volop inzet gepleegd. Ja voorzitter en in die zin kan ik het dan ook niet ...

De voorzitter: Mag ik de heer Omlo nog even het woord geven? De heer Omlo had ook een vraag.

De heer Omlo: Nee, ik wacht nog even. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Oké. De heer Brink vervolgt zijn betoog.

Gedeputeerde Brink: Volgens mij voorzitter, is ook in de commissie alles gezegd. De IT Hub leeft. Wij kijken naar zoveel mogelijk garanties, bedrijven doen mee en bedrijven willen meedoen, onderwijsinstellingen doen mee. De begroting is veel kleiner dan in Emmen, waar we net al over € 12 miljoen spraken alleen uit de Regio Deal en hier niet, want dat is ook dat je zegt: dan kan de polsstok minder ver zijn, maar toch denk ik dat we creatief kunnen zijn. Ik kijk ook naar de Health Hub in Roden, die werd net ook even genoemd. Ook daar kun je met lagere bedragen met creativiteit veel doen en ik heb er vertrouwen in. Maar ik heb zeker de zorgen van mevrouw Van den Berg, maar ook van anderen gehoord om te kijken hoe probeer je zoveel mogelijk garanties te krijgen, voordat je geld gaat uitgeven. Maar aan de andere kant voorzitter, de stuurgroep en alle partijen zijn alleen maar enthousiast en ik hoor alleen maar enthousiaste geluiden en laten we met elkaar alsjeblieft van start gaan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde Brink. Ik kijk voor de tweede termijn naar mevrouw Van den Berg.

Mevrouw Van den Berg: Dank u, voorzitter. Dank ook voor de beantwoording van het college. Fijn dat zij met ons deelt dat zoveel mogelijk gezocht moet worden naar garanties en we blijven graag op de hoogte van de ontwikkelingen.

De voorzitter: Prima. Mevrouw Kort van de PVV.

Mevrouw Kort: Nee, dank u voorzitter. We hebben verder geen vragen meer.

De voorzitter: De heer Omlo, JA21.

De heer Omlo: Nee, ik laat het hierbij. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: De heer Pragt, D66.

De heer Pragt: Nee, geen op- of aanmerkingen. Dank u.

De voorzitter: De heer Schoenmaker, Sterk Lokaal.

De heer Schoenmaker: Nee. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dan tot slot de heer Du Long van de Partij van de Arbeid.

De heer Du Long: Dank u, voorzitter. Dank gedeputeerde, voor de beantwoording van de vragen en dat u de zorgen serieus neemt, dat is een groot goed uiteraard. En we zijn ook heel blij met uw toezegging om de Staten regelmatig mee te nemen en op de hoogte te houden. Dank.

De voorzitter: Er zijn eigenlijk geen aanvullende vragen meer gesteld aan het college. Heeft de gedeputeerde nog behoefte om iets te berde te brengen? Nee, hij schudt zijn hoofd.

Gedeputeerde Brink: Niet anders voorzitter, als dank voor die tweede termijn en we moeten met elkaar zorgen, het is mijn verantwoordelijkheid dat ik u meeneem en dat we aan de andere kant

zorgen dat we de garantie krijgen dat er straks iets moois staat. Het enthousiasme is nu groot, maar ik ben pas tevreden als het enthousiasme over drie of vier jaar nog groot is. Dank u wel.

De voorzitter: Dat zou geweldig zijn. Dank u wel allen voor uw bijdrage. Dan verlaten wij agendapunt G-7.

H. Rondvraag

De voorzitter: En dan gaan wij naar agendapunt H, dat is de rondvraag en er is één rondvraag binnengekomen van de fractie van de Partij van de Arbeid over de latere invoering van de Omgevingswet en ik wil graag het woord geven aan de heer Schomaker die die vraag gaat stellen. De heer Schomaker van de Partij van de Arbeid.

De voorzitter: Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, minister Ollongren van BZK heeft vorige week de Tweede Kamer geïnformeerd over opnieuw een latere startdatum van de Omgevingswet. Het uitstel omvat zes maanden, de nieuwe startdatum is 1 juli 2022 en GS heeft ons aansluitend hierover geïnformeerd. De minister maakt in haar brief gewag van financiële consequenties voor onder andere de bevoegde gezagen. Te denken valt aan extra implementatiekosten, het langer overeind houden van bestaande koppelingen naast de nieuwe en mogelijk het treffen van tijdelijke alternatieve maatregelen. Voorzitter, de rondvraag: houd GS rekening met hogere invoeringslasten? En wordt hierover ook contact onderhouden met de Drentse gemeenten om te bezien of er eventueel een kritische reactie naar het ministerie zou moeten? Voorzitter, tot zover. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Schomaker. Ik kijk even of er nog aanvullende vragen zijn. Dat is niet het geval. Ik geef het woord aan gedeputeerde Brink.

Gedeputeerde Brink: Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat het een terechte vraag van de Partij van de Arbeid is over de zorgen over de Omgevingswet. Die is natuurlijk al zo vaak uitgesteld en nu wordt hij opnieuw uitgesteld. Maar ik kan wel melden: vanuit de koepels IPO en VNG, dus zowel de provincie als de gemeenten is intensief gesproken met de minister en met het ministerie over de invoering van deze wet. Er is ook gekeken naar de financiële en juridische consequenties. Er is ook afgesproken om dit te evalueren en ook volgend jaar te kijken naar de invoering van die financiële consequenties. En er is ook afgesproken, dat dit over tien jaar budgettair neutraal moet verlopen. Dat is nu nog geen garantie, maar ik denk omdat we vanuit het IPO en VNG aan tafel zitten en het ingebracht hebben, dat een extra reactie van de provincie op zich niet nodig is. Wij hebben in onze eigen begroting wel rekening gehouden met een wat extra hogere begroting voor de invoering van deze wet, zeker dit jaar en volgend jaar om die in de automatisering en alles klaar te krijgen. Wij denken dat we daar als provincie straks klaar voor zijn, daar gaan we van uit. Wij hebben ook in aanloop daarnaartoe dit voorjaar twee routes ingezet om onze Omgevingsverordening nieuwe wet proof te krijgen, zo zeg ik het maar even. Maar uw vraag: moeten we nog extra doen? Ik denk dat er via de koepels en de gemeenten en de provincie voldoende aandacht voor is. We zijn met het ministerie in gesprek over de kosten en de juridische consequentie en dat wordt ook volgend jaar geëvalueerd. Voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde Brink. Zijn er nog aanvullende vragen van de zijde van de heer Schomaker?

De heer Schomaker: Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dat is niet het geval. Hartelijk dank.

I. Motie vreemd aan de orde van de dag – Bodemdaling en funderingsherstel

De voorzitter: Dan gaan we naar agendapunt I en dan zijn we bij een Motie vreemd aan de orde van de dag over bodemdaling, een motie van de Partij van de Arbeid. Spreektijden voor zover noodzakelijk, ik zie dat er een aantal mensen inpluigt, twee minuten per woordvoerder, voor de indiener van de motie drie minuten en aan de zijde van GS zeven minuten. Ik geef het woord aan de heer Bosch van de Partij van de Arbeid om de motie in te dienen. De heer Bosch.

De heer Bosch: Dank u wel, voorzitter. Bodemdaling is in Nederland een groeiend maatschappelijk probleem. De extreme droogte van de afgelopen zomers, grondwateronttrekkingen en menselijke activiteiten in de ondergrond dragen bij aan deze bodemdaling. Het Nederlands Kennis Centrum Aanpak Funderingsproblematiek heeft berekend dat in de aankomende jaren tot een miljoen woningen het risico lopen op funderingsschade door verdroging van de bodem en wijzigingen in grondwaterpeilen door een complex van factoren. Inklinking van bodemlagen door verdroging is ook in Drenthe, zoals in de veenweidegebieden in Zuidwest-Drenthe én zoals het recente Fugro-onderzoek naar de verzakking van huizen in Veenoord en Nieuw-Amsterdam heeft aangetoond in de Veenkoloniën in Zuidoost-Drenthe een potentieel probleem. Het herstel van funderingsschade is uitermate kostbaar. Veel huizenbezitters met een smallere beurs kunnen in de problemen komen, omdat grootschalig funderingsherstel voor hen niet te financieren is en ook niet op een specifieke veroorzaker van schade te verhalen valt. De PvdA wil aandacht voor deze problematiek. We willen weten waar zich deze problemen in Drenthe voordoen of voor kunnen gaan doen en hoe we voor onze Drentse inwoners die hierdoor in problemen kunnen komen, een laagdrempelig vangnet kunnen bieden, bij wie woningen zodanig verzakken dat de veiligheid van bewoners in gevaar komt. Er zijn al een aantal instrumenten beschikbaar, maar de effectiviteit daarvan staat wel ter discussie. Dat wil niet zeggen dat we zelf meteen aan de lat moeten staan, maar we kunnen als provincie wel de mogelijkheden verkennen om dit groeiende probleem te ondervangen. Dat is de inzet van deze motie en daarom brengen we samen met de fracties van D66, GroenLinks, SP en ChristenUnie de volgende motie in. Provinciale Staten van Drenthe, in vergadering bijeen op 2 juni 2021. Constaterende dat: Bodemdaling door onder andere veranderende grondwaterstanden door wateronttrekking, verdroging van de ondergrond door klimaatverandering of een complex van factoren optreedt in verschillende Drentse gemeenten; Deze bodemdaling tot veel onrust leidt onder inwoners vanwege angst voor schade aan het eigen huis door verzakkingen en waardedaling van particulier bezit; Overwegende dat: Bodemdaling en extreem lage grondwaterstanden kunnen leiden tot grote schade aan de funderingen van woningen en gebouwen; Door de complexiteit van de problematiek er niet altijd eenduidig een partij kan worden aangewezen als veroorzaker van bodemdaling die herstel van optredende schades moet vergoeden; Het herstel van funderingsschade meestal niet wordt gedekt via de woonverzekering; Funderingsherstel veel geld kost en voor veel particuliere huizenbezitters, zeker voor huizenbezitters met een smallere beurs, niet te financieren is; De minister van Binnenlandse Zaken per Kamerbrief van 3 december 2019 de Tweede Kamer heeft laten weten dat het wenselijk is om, gezien de verwachte toename van de funderingsproblematiek in Nederland, een laagdrempelige leenfaciliteit voor funderingsherstel voor de hierboven genoemde doelgroepen beschikbaar te houden; Vooralsnog geen concrete stappen bekend zijn

om een dergelijk financierings- instrument als opvolger van het huidige Fonds Duurzaam Funderingsherstel in de benen te krijgen; En roepen het college van GS daarom op: Om een quickscan te laten uitvoeren waar deze funderingsproblematiek in Drenthe zich voordoet of kan gaan voordoen; Na te gaan welke financiële instrumenten geschikt en beschikbaar zijn om gedupeerde burgers van wie schade niet op derde partijen verhaald kunnen worden, financieel te ontlasten om hun fundering duurzaam te laten herstellen; En er bij het kabinet op aan te dringen dat er snel een duurzame, adequate en laagdrempelige regeling komt om gedupeerde bewoners die tussen wal en schip dreigen te raken financieel te hulp te kunnen schieten. En gaat over tot de orde van dag. Deze motie is mede-ingediend namens de fracties van D66, GroenLinks, SP en de ChristenUnie. Dank u wel, voorzitter. Tot zover.

De voorzitter: Hartelijk dank, heer Bosch. Mevrouw Slagt van GroenLinks, ga uw gang.

Mevrouw Slagt: Voorzitter, GroenLinks vindt het belangrijk dat inwoners die schade hebben aan de fundering en daardoor niet in een veilig huis kunnen wonen geholpen worden. Er zijn situaties waarbij duidelijk is dat de schade niet op derde partijen verhaald kan worden en de inwoners door schade aan de fundering niet in een veilig huis kunnen wonen. GroenLinks wil met het mede-indienen van deze motie inwoners financieel ontlasten om hun fundering duurzaam te laten herstellen door middel van financiële instrumenten. Het is lastig overzicht te krijgen welke financiële instrumenten geschikt en beschikbaar zijn om gedupeerde inwoners te helpen. Als GroenLinks willen we graag hoop geven aan inwoners met funderingsschade van wie de schade niet op derde partijen verhaald kan worden. Het laatste wat wij willen is valse hoop geven aan deze inwoners. Daarom vragen wij het college ten eerste een inventarisatie uit te laten voeren, zoals de heer Bosch zo mooi gezegd heeft, waar deze funderings- problematiek in Drenthe zich voordoet en wat ook al ten dele in de Nota klimaatadaptatie staat, maar misschien nu iets uitgebreider, dat hoor ik graag van het college. Als tweede punt vragen wij het college een overzicht te maken welke financiële instrumenten geschikt en beschikbaar zijn voor de eerdergenoemde inwoners. Als extra overweging op deze motie, dat het college misschien in overweging wil nemen, is: mochten er instrumenten geschikt zijn, dan vragen wij het college als verbindende partij de bevindingen te delen met de Drentse betrokken gemeenten. Daarom dienen wij deze GroenLinks-motie mede in. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Slagt. De heer Smits van de VVD-fractie.

De heer Smits: Voorzitter, dank u wel. De fractie van de VVD staat in beginsel positief tegenover deze motie. We vinden het net als de indieners van belang dat er adequate middelen beschikbaar zijn om getroffen inwoners verder te kunnen helpen. Wij vinden het ook belangrijk dat in de focus van het Fonds Duurzaam Funderingsherstel dat wordt genoemd in deze in deze motie, daar hebben we enig onderzoek naar verricht en dat was niet bevorderlijk voor het vertrouwen in dat Fonds. Gelukkig heeft de minister ook aangegeven, zoals de indiener al gemeld heeft, dat er gezocht wordt naar een beter alternatief. Wij denken dat dat ook nodig is, als maar drie gemeenten en nul provincies aangesloten zijn bij dat Fonds, dan ja, we weten niet precies wat dat is, maar iets werkt niet. En je moet niet trekken aan een dood paard. Dus goede oplossingen waar onze inwoners mee verder kunnen, daar zijn wij allemaal mee gebaat, in de eerste plaats de inwoners zelf natuurlijk. En wat wij nog van belang vinden dat is deze vraag aan het college: Wat kunt u hier nou mee, zoals dit in dit dictum staat? Er wordt op een aantal punten aangedrongen op acties en ik zou graag van het college willen horen: Kunnen we daar wat mee? Ko-

men we daar concreet verder mee? Want een motie voor de bühne, daar heeft natuurlijk niemand wat aan. Dit moet dan ook gaan leiden tot concrete actie. Dat willen we graag van het college horen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Smits. Mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Dank u wel, voorzitter. Wij vinden het in principe een sympathieke motie, maar we willen er wel op wijzen dat dit symptoombestrijding is, want waarom zakt de grondwaterstand? Dat heeft meerdere oorzaken, maar het is niet alleen maar iets waar we niks aan kunnen doen. Dus dat willen we wel even gezegd hebben. En wat ik nog wil zeggen, is dat het een van de vele kosten die klimaatverandering meebrengt weer in kaart brengt. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zuiker. De heer Blinde van JA21.

De heer Blinde: Dank u wel, voorzitter. Wij dienen de motie niet mede in en dat komt eigenlijk voornamelijk door het begin van het dictum dat toch wel insinueert dat het voornamelijk door menselijk handelen komt, alle bodemactiviteiten. Dat gezegd hebbende, vinden we hem wel sympathiek, want wat ook de oorzaak moge zijn, problemen met de fundering is gewoon heel erg vervelend en daar moeten we mensen mee vooruit helpen. Dus eigenlijk wat de heer Smits zo keurig verwoordde. Maar ik heb eigenlijk nog wel een verduidelijkende vraag naar de indier, de heer Bosch. Wanneer wij ons gaan bezighouden met financiering om funderingen te verbeteren, heel vaak is het zo: als het om verduurzamings- mogelijkheden gaat et cetera, dat bijvoorbeeld 75-plussers buiten de boot vallen. JA21 is wel van mening eigenlijk dat wanneer je dit soort trajecten gaat financieren of daar mogelijkheden voor opzet, dat je dat eigenlijk aan het object moet koppelen, want even heel cru gezegd: wat maakt het nou uit of iemand binnenkort overlijdt, als je die woning verduurzaamt of verbetert, dan heeft de volgende bewoner daar ook weer profijt van. Dus dat is nooit weggegooid geld. Dus of de heer Bosch daar nog even op zou kunnen reageren hoe hij dat voor zich ziet.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Blinde. Dan mag ik het woord geven aan de heer Van Dekken van het CDA.

De heer Van Dekken: Voorzitter, dank u wel. Ook wij staan helemaal in de stand van: dit is natuurlijk hartstikke sympathiek en ook mooi om dit te doen, omdat ook vanuit de omgekeerde bewijslast, daar hebben we natuurlijk ook in dit huis al eerder over gesproken, daar hebt u al heel snel het CDA aan uw zijde, daar zijn wij enorm voor. Maar in het begin van dit proces, bij het realiseren van deze motie, zie je toch een soort beeld ontstaan dat de schuld rondom mijnbouwactiviteiten wel even heel sterk correleert richting schade. En daar had ik ook in de richting van de heer Bosch nog wel even een vraag: kun je dat in onbeperkte mate zo volhouden, om dat zo te presenteren? En daaraan gekoppeld: ook op het moment dat je die schade dan wilt afdoen en zeker in de context voor mensen met een kleine beurs, daar treft u ons ook wel, dan zou je ook op zoek moeten gaan naar de juiste instrumentaria. Dus een quickscan allemaal prima, alleen daar waar eerder sprake was van een soort leningen in het vooruitzicht stellen, misschien kunt u daar op reflecteren, want daar ontstaat toch bij ons ook een beetje een beeld, ook voor de mensen met een kleine beurs, dat je dan van de regen in de drup komt. Dus dan krijg je een soort lening per object, gebonden aan, en wij hebben het nodig om ons finaal oordeel over deze motie te kunnen geven, om daar nog wat meer tekst en inhoud op te horen. Zeker ook om die valse hoop te voorkomen, waar mevrouw Slagt zojuist over sprak.

De voorzitter: Dank u wel, heer Van Dekken. Ik geef het woord aan mevrouw Kleine Deters van D66.

Mevrouw Kleine Deters: Voorzitter, dank u wel. Want mijnheer Bosch heeft mede namens ons goed verwoord, we zijn ook inderdaad mede-indieners, mijnheer Bosch refereerde net al even aan het Fugro-rapport, dus aanvullend aan de motie, zou ik toch een vraag aan de gedeputeerde willen stellen. We hebben al eens contact met u gehad over de bodemdaling in Nieuw-Amsterdam en het onderzoek dat daar plaatsvond. U bent daar, misschien mede op ons verzoek, ook ter plaatse geweest en u hebt ons toen de opdracht verstrekt. Wij zouden het toch wel op prijs stellen dat u ook de uitkomsten van het onderzoek met ons deelt en wat ..., u kijkt bedenkelijk, maar via de pers hebben we kunnen lezen dat het onderzoek afgerond is, dat er een vervolgonderzoek komt en ook al heb ik hem van de bewoners al wel ontvangen, met 1000 vragen, wil ik toch de publiekelijke weg bewandelen en is het uw verantwoordelijkheid, medeverantwoordelijkheid van de provincie, en lijkt het me ook gepast dat ik namens D66 aangeef, dat wij graag geïnformeerd willen worden door u en ook van u willen horen wat het vervolg is, wat u voornemens bent. En dan ben ik toch wel verbaasd voorzitter, over ..., meestal zijn wij het op veel punten met de Partij voor de Dieren eens, maar in dit opzicht was ik wel verbaasd en ik zag ook bij mijnheer Bosch het handje omhoog gaan en ook bij mij het handje, maar die zag u waarschijnlijk niet, als interruptie op de Partij voor de Dieren. Mevrouw Zuiker, u gaf aan dat u eigenlijk, nou u nam een behoorlijk voorschot eigenlijk en conclusies op uitkomsten. Nou, los van de uitkomsten van het Fugro-rapport, er kunnen gewoon vele oorzaken zijn. Op sommige plaatsen in Drenthe is het mijnbouwschade, op andere is het misschien verdroging of vernatting. Alleen het Fugro-rapport geeft al drie mogelijke oorzaken en waar ook verschillende overheden bij betrokken zijn. Dus ik ben eigenlijk wel verbaasd, mevrouw Zuiker, uit welk rapport u de conclusie haalt, want die kennis ontbreekt mij. Dus ik heb een concrete vraag voorzitter, aan de gedeputeerde en een concrete vraag aan mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

De voorzitter: En duidt het mij niet euvel dat ik uw hand niet heb gezien, maar u mag ook altijd even in de microfoon praten als ik handen over het hoofd zie op het scherm. Mevrouw Zuiker wil reageren op u en dat komt dan goed uit, begrijp ik. Mevrouw Zuiker, ga uw gang.

Mevrouw Zuiker: Ik begrijp niet echt precies wat D66 bedoelt, want er zijn inderdaad allerlei verschillende oorzaken. Soms kun je niet weten waarom een huis verzakt is, maar dat betekent niet dat we niets aan die oorzaken moeten gaan doen. Dat is wat wij hebben gezegd. Als er oorzaken zijn waar wij wat aan kunnen doen, dan moeten we niet alleen aan symptoombestrijding gaan werken. Dat is wat wij hebben gezegd.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters in tweede instantie.

Mevrouw Kleine Deters: Dan heb ik de indruk dat we erg langs elkaar heen spreken, want ik denk dat de motie, zoals door mijnheer Bosch verwoord dat ook zeker niet zegt, dat we alleen aan symptoombestrijding doen. Maar we zullen eerst wel inzicht moeten hebben in de oorzaken. Maar goed, dit is een onderdeel wat ons betreft, mevrouw de voorzitter en ik duid het u niet euvel om met uw eigen woorden te spreken, dat u de handjes niet zag. Ik heb het maar geïnterpreteerd, dat mijnheer Bosch en ik maar even naar elkaar hebben gezwaaid en we krijgen de tweede termijn ook nog om te spreken. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Mooi zo. Dat vind ik een mooie interpretatie, merci. Ik ga naar mevrouw Dijkers van de SP-fractie.

Mevrouw Dijkers: Dank u wel, voorzitter. De Motie 'Bodemdaling en funderingsherstel' kan een mooie aanzet zijn tot een spoedige aanpak van het probleem dat een groeiend aantal huiseigenaren in Drenthe treft. Door bodemdaling kunnen funderingen verzakken, muren schuren en misschien nog gevaarlijker: leidingen van elektra en gas vervormen of zelfs breken. Begin 2020 was mijn fractiegenoot de heer Moinat in Veenoord bij een informatieavond over de bodemdaling in dat gebied en wat dat voor inwoners voor gevolgen kon hebben. Deze avond werd, na enig aandringen door bewoners, georganiseerd door de gemeente Emmen in samenwerking met de provincie, Waterschap, NAM en Enexis. Dat dit onderwerp erg leeft, bleek wel uit de ruim 200 mensen die daar toen aanwezig waren. Voorzitter, feit is dat er een aantal mensen in steeds groter wordende problemen zit en dat dit nog maar het topje is. Deze mensen hebben vooral erkenning en een uitgestoken hand nodig. De motie voorziet daarin volgens ons en daarom hebben we ook meegetekend, want voorzitter, er wordt gevraagd om het probleem onomstotelijk vast te laten stellen. Er wordt gevraagd om via aansluiting bij 'het' Fonds, maar je zou misschien kunnen zeggen 'een' fonds ook financieel steun te kunnen krijgen. Er wordt gevraagd om duidelijk te maken wat de toekomstige eventuele risico's zijn. Als deze motie aangenomen en uitgevoerd wordt, dan is dat al een aardige stap in de goede richting, maar daar kan het wat ons betreft niet bij blijven. Het kan niet zo zijn dat gedupeerde huiseigenaren zelf een strijd tegen grote bedrijven moeten voeren om hun gelijk en compensatie te krijgen. In Groningen weten ze er alles van. Uiteindelijk moet het ook in dit geval zo zijn dat als er een veroorzaker aangewezen kan worden, deze ook betaalt. Volgens de SP moet onder aanvoering van de provincie als regiehouder de gemeenten hun inwoners zoveel mogelijk bijstaan. Het moet glashelder zijn wat iemand die dit overkomt voor stappen kan nemen. Een mooi voorbeeld is te vinden op de site van de gemeente Emmen, die komt via mijn collega, onder het kopje 'Bouwen en wonen' en dan 'Bodemdaling'. Tot zover de bijdrage.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Dijkers en ik zie dat de heer Van Dekken een vraag aan u heeft. De heer Van Dekken.

De heer Van Dekken: Voorzitter, ik wil toch nog even en dadelijk komt collega Bosch natuurlijk met ongetwijfeld een heldere beantwoording, maar ik zou richting mevrouw Dijkers toch even willen vragen: dat probleem dat collega Smits zojuist onder de aandacht bracht, dat Fonds Funderingsherstel, dat zien wij ook. Wat zou volgens u een logische verklaring kunnen zijn mevrouw Dijkers, waarom zo weinig gemeenten en ook provincies tot op heden meedoen aan dat Fonds?

Mevrouw Dijkers: Ik heb niet de informatie wat daarachter zit. Ik kan een aantal veronderstellingen uiten, aan de ene kant kan het zijn, dat het te onbekend is. En het kan zijn dat de mogelijkheden die het Fonds tot nu toe heeft onvoldoende aanwezig zijn. Daarom was mijn formulering ook 'het' Fonds of 'een' fonds. Het gaat erom dat er een oplossing moet komen en dat we een uitgestoken hand moeten bieden aan mensen die in de problemen zitten. Bij het vorige agendapunt rondom de RES heb ik iedereen dezelfde uitspraken horen doen in een iets ander verband, volgens mij geldt hier precies hetzelfde.

De voorzitter: Mijnheer Van Dekken nog in tweede instantie?

De heer Van Dekken: Nee, dank u. Helder antwoord. Mevrouw Kleine Deters heeft een vraag.

Mevrouw Kleine Deters: Nou, eigenlijk mijnheer Van Dekken, ook al heeft u de vraag niet in algemene zin gesteld. Wij hebben toch even partijgenoten in andere provincies geraadpleegd over dat Fonds en met name in Zuid-Holland, waar toch ook de overlast vanuit de Gouwe na verlegging en ook het Kanaal De Haandrik dichterbij in Overijssel, en toch de ervaring is dat inwoners jarenlang geduld moeten hebben en ook bijna vergelijkbaar met Groningen, de bewijslast die zij moeten aanleveren en dit is denk ik wat de heer Bosch bij de inleiding in de motie al aangaf, een toch eenvoudiger regeling. Dus in dat opzicht zijn wij wel voor grote steun en zou ik ook een beroep op u willen doen mijnheer Van Dekken, om als CDA deze motie te steunen. En laten wij dan misschien in Drenthe kijken of we het kunnen vereenvoudigen om onze inwoners daarin beter te kunnen ondersteunen en ik kan me niet voorstellen dat u daartegen bent. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dit was eigenlijk een soort oproep aan de heer Van Dekken en niet zozeer een vraag aan mevrouw Dijkers, constateer ik. Maar dat gezegd hebbende, wil ik graag doorstappen naar de heer Uppelschoten voor zijn bijdrage. De heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Deze motie vinden wij heel sympathiek, al hebben we net als JA21 de overwegingen dat het veroorzaakt zou zijn of zou kunnen zijn door klimaatverandering, dat vinden wij wat voorbarig. Maar we zijn wel heel blij dat er een quickscan komt waar het probleem zich voordoet in Drenthe, zodat we weten over de omvang. Dat is één en ik denk een onderzoek naar wie de oorzaak is, dat zou prachtig zijn, want als er iemand aangesteld of iets aangesteld kan worden wat de veroorzaker is, dan kan de schade misschien ook verhaald worden bij die instelling of die persoon. Dus de quickscan is hard nodig. En ten tweede, een instrument waarbij mensen neem ik maar aan, geld kunnen lenen om die grote schade te herstellen. En dat is meteen een probleem, want als het hele grote bedragen zijn en dat is meestal bij funderingsschade, dan zullen toch mensen die wat minder bij kas zitten ook grote moeite hebben om dan weer een grote lening af te sluiten om de schade te herstellen. Maar misschien dat het daar ook, maar dat is eigenlijk een vraag: wat voor financieel instrumentarium moet je hebben om mensen met funderingsschade te helpen? Mensen die het kunnen lenen, die zullen dat dan wel doen. Mensen die dat niet kunnen, moeten dan op een andere manier geholpen worden. Maar sympathie voor de motie. We zullen hem steunen.

De voorzitter: Dank u wel, heer Uppelschoten. De heer Veldsema van de ChristenUnie.

De heer Veldsema: Dank u, commissaris en voorzitter. Van deze plek af sowieso waardering natuurlijk voor de motie. Maar laten we niet vergeten dat de basis is, het rapport van de Fugro dat we gelezen hebben. Een keurig rapport, daar staat alles goed en helder in omschreven en ja, het is maar de helft, want het voorkomen van deze problematiek is ook een aspect dat erbij speelt, het analyseren van waar ligt het nu precies aan. Dus we zijn er nog niet, maar dit signaal willen we zeker steunen en we zijn blij dat het opgesteld is.

De voorzitter: Dank u wel, heer Veldsema. Tot slot de heer Velzing van Forum voor Democratie.

De heer Velzing: De motie, ik denk niet, we moeten nog even overleggen, dat we de motie niet steunen, want ik verkoop zelf ook dompelpompen en de laatste weken hebben we weer dompelpompen verkocht, kelders die overliepen, het grondwater dat te hoog stond voor de boeren die niet op het land konden. Dus in de toekomst krijgen wij misschien wel weer de ijstijd, dus waar is het einde?

De voorzitter: Dank u wel, heer Velzing. Dan zijn we aan het eind gekomen van de beraadslagingen in eerste termijn van de zijde van de Staten en kijk ik naar de heer Kuipers, gedeputeerde Kuipers van de zijde van GS voor zijn termijn. Ga uw gang, heer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel, voorzitter. Ik kijk ook even naar de klok, maar volgens mij hebben de indieners van de motie de problematiek ook goed geduid. Ik hoor een aantal anderen nog wel ook bijvoorbeeld mijnbouwschade erbij halen, maar als ik de motie zo lees, dan gaat het vooral om die gevallen dat er geen duidelijk aanwijsbare verantwoordelijke is aan te wijzen voor die funderingsschade, bijvoorbeeld door klimaateffecten. Dan ben je gewoon zelf verantwoordelijk voor je fundering. Zo is dat nou eenmaal in Nederland en u zoekt met ons denk ik naar een manier om inwoners te faciliteren die daarmee te maken krijgen. Zo lees ik de motie, zo is die volgens mij ook toegelicht door de indieners. Zoals al opgemerkt, in de Nota klimaatadaptatie hadden wij al het een en ander geschreven over fundering in een aantal hoofdstukken, maar ook specifiek als het gaat over wonen, en daar past deze motie volgens mij goed in. In het algemeen is het zo dat de rol voor funderingsschade met name prominent wordt opgepakt door de gemeenten en ook hun vereniging, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en u vraagt eigenlijk: pak nou ook hier een grote rol op als provincie. Dat lijkt me gewenst, maar dat lijkt me ook een goed gebaar richting onze inwoners. En de VVD vraagt dan: wat gaat u dan hier mee doen, gedeputeerde? Kijk, ik denk dat het alleen al van meerwaarde is dat we als overheden samen optrekken. Dat hebben we ook inderdaad gedaan in het pilot-gebied in Nieuw-Amsterdam. We versterken daar elkaars inzet, ook die van de gemeente en het Waterschap. Dan ga ik gewoon even het dictum van die motie bij langs. U vraagt om een quickscan. Ik zou zeggen: dan kunnen we goed bestaande kennis en bronnen gebruiken die hierover bestaan om globaal in beeld te krijgen waar in Drenthe we funderingsschade kunnen verwachten en ook wat voor opgave we de komende jaren mee te maken hebben in onze provincie. En de tweede stap is: welke instrumenten zijn er dan al om daaraan tegemoet te komen? Een aantal heeft u al in het debat genoemd. Die kunnen dan ook de revue passeren met hun voor- en nadelen. Ik kan me zo voorstellen dat we daar dan over rapporteren en dat we dat met u bespreken en ook te kijken of u daar een eventueel vervolg aan wilt geven. Ik hoor de heer Velzing, voorzitter.

De voorzitter: De heer Velzing heeft zijn microfoon nog aan staan. Sorry, heer Kuipers.

Gedeputeerde Kuipers: Geen probleem, voorzitter. En in de richting van GroenLinks zou ik willen aangeven: als we daarover rapporteren, dan kunnen we dat natuurlijk ook met de gemeenten bespreken. Het tweede stuk van het dictum, het tweede onderdeel van de motie, zoals ik dat zie, is ook om dit signaal neer te leggen bij dit kabinet. Dat is natuurlijk zeer goed. Dat gaan we ook doen met dit signaal, maar laten we dan ook even kijken of we daarin goed kunnen aansluiten bij bestaande lobby, zoals die bijvoorbeeld vanuit de VNG wordt gevoerd en wij zijn niet de enige provincie die hiermee te maken heeft, dus of we dat ook als IPO gezamenlijk zouden kunnen doen. Voorzitter, ik zie daar dus wel het een en ander in waar we die verkenning kunnen doen en dan komen we daar automatisch bij u weer op terug om erover door te spreken. Maar in die zin hoort u mij positief uitlaten over deze motie. In de richting van mevrouw Kleine Deters, bodemdaling Nieuw-Amsterdam, daar hebben we natuurlijk dat onderzoek gedaan samen met de gemeente en het Waterschap. De uitkomsten van het Fugro-rapport zijn inderdaad gedeeld met het gebied, maar we gaan daar ook op door. We hebben gezegd: we hebben nu een resultaat, we gaan hier op door. Ik begrijp dat u die brief nog niet heeft gezien, maar op 20 mei heeft het college u een brief gestuurd, een vrij uitgebreide brief van het college, waarin we niet alleen opschrijven wat we hebben gezien, maar ook wat we nu doen en waar we nu op verder

gaan. Ik heb het even opgezocht, dat is het ingekomen stuk bij de Commissievergadering Omgevingsbeleid op 16 juni en het is zelfs stuk A5. Dus ik begrijp dat u hem al onderhands had gekregen, dus u had hier kennis van kunnen nemen, mevrouw Kleine Deters. Dat is prettig in aanloop naar deze motie, maar u heeft hem dus ook formeel van ons gehad en daar ziet u ook even dat doorkijkje wat we verder gaan doen. Ik stel voor dat ik dat niet op dit moment herhaal, maar u heeft hem dus als ingekomen stuk ontvangen.

De voorzitter: Ik zag dat mevrouw Kleine Deters haar vinger opstak, maar ik weet niet of ze echt iets ...

Mevrouw Kleine Deters: Mijnheer Kuipers kan sneller praten, dan dat ik in de agenda kan kijken bij de OGB, maar inmiddels heb ik hem gezien. Ik had hem daar nog niet gesignaleerd, mijnheer Kuipers. Dus dank u wel en zeker gaan we ook dat geboeid lezen, ook al heb ik hem persoonlijk gezien. Maar u praat zo snel, dank u wel.

De voorzitter: Prima. De heer Kuipers vervolgt zijn snelle betoog.

Gedeputeerde Kuipers: Fijn dat die is aangetroffen, voorzitter en desgewenst kunnen we daar altijd nog over spreken. Maar volgens mij heb ik even onze duiding gegeven op de motie en ook in mijn verhaal de vragen die in mijn richting zijn gesteld beantwoord. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde Kuipers. Dan kijk ik of er behoefte is aan een tweede termijn bij de heer Bosch van de Partij van de Arbeid? Ga uw gang.

De heer Bosch: Ik voel me toch geroepen om nog even in te gaan op een aantal vragen en gesprekken die in de eerste termijn aan de orde zijn gekomen. Allereerst richting het CDA. Zoals gedupeerde Kuipers terecht ook aangaf, de mijnbouwactiviteiten worden niet bij name genoemd, daar ziet deze motie ook niet op, en in aansluiting daarop wil ik ook richting JA21 aangeven: ja, er zijn autonome processen, het is niet allemaal gerelateerd aan menselijk handelen, maar menselijk handelen speelt natuurlijk ook mee in zaken die wij in de bodem doen, dus het geeft ook de complexiteit van deze problematiek weer en dat is juist de reden waarom wij deze motie hebben opgesteld. En dan nog even ten aanzien van het punt dat de heer Van Dekken aangaf, de vraagtekens rondom het instrumentarium, en daar sluit ik ook meteen aan op de vraagtekens daarbij van de heer Blinde: ja, die leningsvorm, we zullen dan ook ..., daarom stelt de motie ook dat we een adequaat instrumentarium willen. Als daar een lening bij hoort, dan zou de optie die de heer Blinde aangeeft helemaal niet gek zijn om daar eens over na te denken, maar dat ligt ook echt in Den Haag om daarover na te denken of dat wel ... .. een lening zou kunnen zijn. Ik sta er persoonlijk niet afwijzend tegenover, maar het gaat niet om leningen om iedere scheur in een woning of iedere dwarsliggende stoeptegel te declareren bij de overheid, het gaat echt om fundamentele problemen aan funderingen die hersteld moeten worden en waarvoor de burger nergens terecht kan.

De voorzitter: De heer Blinde heeft een vraag aan de heer Bosch.

De heer Blinde: Dank u wel. Ik ben al heel blij met deze toelichting van de heer Bosch. En ik prijs hem ook, omdat hij eigenlijk even over de PvdA-schaduw heenstapt en dus niet specifiek op mijnbouw inzet en daarom neigen wij er ook wel heel erg naar om over onze schaduw heen te stappen. Maar mijn concrete vraag was: we willen dus mensen helpen die tussen wal en schip vallen, zo staat het ook in de motie, maar heel vaak vallen 75-plussers alsnog tussen wal en

schip, ook wanneer we mensen tussen wal en schip willen. Dus voor mij is die brede opzet, of interpreteer ik dat goed? Is dat in de geest van de motie, dat als wij een oproep doen tot een instrumentarium, dat wij dus niet op die leeftijd gaan discrimineren?

De heer Bosch: Ik zie daar ruimte in de oproep aan het college om dat ook richting Den Haag toch mee te nemen, want ook 75-plussers wonen in huizen die kunnen verzakken, dus ik denk dat u daar wel een punt heeft. Maar die speelruimte wil ik eigenlijk ook wel vrijlaten aan het college, om dat aspect mee te nemen. Maar ik vind het een terecht punt wat u stelt. Kijk, iemand van 75 jaar woont ook in een huis en dat kan verzakken en als hij alsnog een ton kwijt is aan een goede fundering, dan heeft hij nog steeds een probleem. Dus in dat opzicht ben ik het wel met u eens.

De voorzitter: Heer Blinde nog in tweede instantie?

De heer Blinde: Nee hoor, heel erg bedankt, voorzitter.

De voorzitter: Prima. De heer Bosch vervolgt zijn betoog.

De heer Bosch: Ik wou alleen nog even één reactie op mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren geven. Zij had het over symptoombestrijding. Ik deel de mening dat ook aan het onderliggende probleem, als daar een menselijke oorzaak voor is, om dat aan te pakken. Maar in de tussentijd, want daar gaat natuurlijk wel flink wat tijd overheen, in de tussentijd kunnen door autonome bodemdaling natuurlijk mensen al in de problemen komen. Vandaar dat deze motie op deze manier is ingestoken.

De voorzitter: Mevrouw Zuiker wil graag reageren.

Mevrouw Zuiker: Nee, ik denk dat wij het ook met mijnheer Bosch eens zijn, dat mensen die nu in de problemen zijn, buiten hun schuld, geholpen moeten worden. Wij zullen deze motie ook steunen.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zuiker. De heer Bosch.

De heer Bosch: Nee, dat was mijn bijdrage in tweede termijn. Bedankt, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, heer Bosch. Dan ga ik naar mevrouw Slagt van GroenLinks. Heeft zij behoefte aan een tweede termijn?

De voorzitter: Een heel kleine, korte aanvulling. Ik vind het ook heel fijn als GS de voorwaarden van leeftijd mee wil nemen in het financiële instrumentarium, maar ook inclusiviteit en de draaglast van mensen die ze al financieel hebben. Het moet niet zo zijn dat alleen hele vermogende mensen gebruik kunnen maken van het financiële instrument, maar ook de minder vermogende mensen. Dus als daar het inclusiviteitsaspect mee wordt genomen bij de inventarisatie van de instrumentaria, dan zou dat heel erg mooi zijn.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Slagt. De heer Smits van de VVD.

De heer Smits: Dank u wel, voorzitter. Heel kort. Dank aan de gedeputeerde voor de duidelijke antwoorden en wij zullen voor de motie stemmen. Dank u wel.

De voorzitter: Dat is kernachtig. Mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Zuiker: Nee dank u, voorzitter.

De voorzitter: De heer Blinde van JA21.

De heer Blinde: Nee hoor. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: De heer Van Dekken van het CDA.

De heer Blinde: Dank u wel, voorzitter. Ook ik hoop dat de gedeputeerde misschien nog iets kan zeggen over die systematiek achter die fondsen. Wat is nou de verklaring vanuit GS waardoor dat soms bij verschillende gemeenten moeizaam loopt? Wellicht is dat de financiële drukte bij gemeenten, dat zou zo maar kunnen, maar dan vul ik dat wel heel snel in. Voor de rest staan wij zeer positief tegenover deze motie. Daar wil ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Kleine Deters van D66. Nee, geen behoefte aan een tweede termijn. Mevrouw Dikkers van de SP. Ook niet. De heer Uppelschoten van de PVV.

De heer Uppelschoten: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik wil alleen maar zeggen, mijnheer Bosch, als die moties al aangenomen worden, maar als ook het instrument komt, dat je de luxe weer krijgt, dat je als 75-jarige weer geld kunt lenen als zich een ramp voordoet? Dat zou fantastisch zijn, want die luxe heb ik niet meer, maar ik wil die ramp ook niet meemaken. Maar het is goed om die luxe weer te krijgen.

De voorzitter: Voor je weet maar nooit. Dan de heer Veldsema en de heer Velzing zie ik niet meer. Ah, daar is hij. De heer Veldsema. Oh, die zit bij de kapper. Wilt u nog een tweede termijn?

Mevrouw Kleine Deters: Nou moet het toch niet gekker worden, voorzitter. Eerst bij de Jumbo boodschappen doen, mijnheer Veldsema. Dat is wel sluikreclame wat u toepast.

De voorzitter: Dat is wel een beetje waar en dat kan de volgende keer niet meer, vanwege het feit dat we dan weer fysiek vergaderen. Heer Veldsema, had u nog een bijdrage voor de tweede termijn?

De heer Veldsema: Nee hoor, ik heb gehoord dat de stemming overwegend positief is. Daar ben ik heel blij om. Dank u.

De voorzitter: Prima. De heer Velzing voor zijn tweede termijn?

De heer Velzing: Geen opmerkingen.

De voorzitter: Mevrouw Kleine Deters wilde u nog iets zeggen? Want ik zag dat zij zwaaide.

Mevrouw Kleine Deters: Meer mijn verbazing over mijnheer Veldsema, dat leidt toch wel heel erg af.

De voorzitter: Ja, nou ja. Ik zeg even niks. Goed zo, dit was de tweede termijn van de zijde van de Staten. De heer Kuipers zit gewoon in zijn kantoor en niet bij de kapper. Heer Kuipers, aan u het woord voor uw tweede termijn.

Gedeputeerde Kuipers: Dank u wel, voorzitter. Er is nog een aantal opmerkingen gemaakt. U vraagt ons met deze motie om na te gaan welke instrumenten er gewoon bestaan en waar eventueel ook Drenthe of Drentse gemeenten of anderen aan kunnen deelnemen, dus die inventarisatie zullen wij doen. En ik stel me zo voor dat we daar als college ook een voorschotje bij doen of dat de lading dekt of niet. En dan heeft u een aantal aspecten genoemd, zoals leeftijd, inclusiviteit, vermogenspositie. We kunnen daar wel een zekere autorisatie aanhangen of die instrumenten dan ook de lading dekken of niet? Want dat is eigenlijk uw vraag en ook de vraag van de heer Van Dekken om daar op dit moment iets over te zeggen, of die fondsen goed werken of niet. Die inventarisatie moeten wij nog uitvoeren, dus ik stel me ook voor dat we op dat moment er iets van zeggen. Ik zal daar wel enigszins terughoudend in zijn, want ook uit verwachtingenmanagement, er bestaat op dit moment geen budget om hier nog extra regelingen voor te financieren of iets dergelijks, dus ik heb al gezegd: we komen sowieso met dat resultaat natuurlijk met u, maar ook met de gemeenten in gesprek. Dan is het ook aan u om daar een appreciatie aan te hangen, vindt u dat voldoende of moeten we hier nog een vervolg aan geven als provincie of hoe hier verder te gaan? Dus de vragen die u in die richting heeft gesteld, stel ik voor dat we die gewoon bij het resultaat van deze motie opleveren en dan kunnen we gezamenlijk met u kijken wat een eventueel vervolg is. Dus voorzitter, ze zijn genoteerd, we nemen ze mee en zoals ik al zei: ik adviseer positief op deze motie.

De voorzitter: Dank u wel, gedeputeerde Kuipers en dat betekent dat we aan het einde van de beraadslagingen voor vandaag gekomen zijn. Ik stel u voor, we gaan zo meteen naar de stemmingen over. Ik stel u voor om 10 minuten te schorsen, want dan kunnen we de zaak even klaar maken voor de stemmingen, maar ik verzoek u om in StarLeaf ingelogd te blijven. Dus dan zie ik u terug om 17.20 uur. Tot zo. Dank u wel. Ik schors de vergadering.

J. Stemmingen

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en aan de orde zijn de stemmingen over de Statenstukken, het amendement en de moties die vandaag aan de orde zijn geweest en ik meld u even dat we in twee rondes stemmen. De eerste ronde gaat over het amendement en de stukken G-2, G-3, G-5 en G-6. G-4 staat abusievelijk op uw overzichtje. Die hoort namelijk bij de tweede ronde, want we gaan eerst over het amendement stemmen en bij de tweede ronde gaan we over de Regionale Energiestrategie stemmen. Dus G-4 hoort bij de tweede stemronde. Hij staat er twee keer op, één keer bij de eerste en één keer bij de tweede stemronde, maar hij hoort bij de tweede stemronde. Dat gezegd hebbende, zijn we er allemaal klaar voor? Dan inviteer ik de PvdA-fractie en dan hoop ik dat alle zes leden, de heer Du Long zit hier, maar de vijf leden zichzelf willen aanklikken en dat alle andere mensen, alle andere Statenleden niet zijnde van de PvdA-fractie zichzelf even weer willen weggklikken. Mooi zo. En dan zie ik de heer Loof, de heer Zwiers, de heer Bosch, de heer Schomaker en mevrouw Roggen en dan kunnen we gaan beginnen met de eerste stemronde. Aan de orde is dus het amendement op stuk A 2021-5 van de Regionale Energiestrategie en een viertal Statenstukken, de IT Hub, de Revolverende fondsen, het Rekenkamerrapport, de Jaarstukken 2020 en de Investeringsagenda voor de Universiteit van het Noorden. Even kijken. Dan moeten we ook nog de IT Hub, zit ik opeens ... O ja, natuurlijk, neem me niet kwalijk. Heer Loof, wat doet de Partij van de Arbeid bij het amendement?

De heer Loof: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: En Statenstuk 2021-2, IT Hub?

De heer Loof: Alle vier Statenstukken zijn we ook voor, voorzitter.

De voorzitter: Dat schiet lekker op. Ik ga even kijken naar uw fractiegenoten of die knikken en de heer Du Long ook. Dank u wel, heer Loof. De VVD-fractie, mevrouw Meeuwissen, de heren Moes, Serlie en Smits en de dames Udinga en Zwaan. Ja, daar zijn ze alle zes reeds. Mevrouw Udinga, wat doet de VVD op het amendement?

Mevrouw Udinga: Nou, volgens mij heb ik promotie gemaakt.

Mevrouw Meeuwissen: Je let even niet op ...

De voorzitter: Neem me niet kwalijk, mevrouw Meeuwissen natuurlijk. Mevrouw Udinga, duidt het mij niet euvel. Ik zie mevrouw Roggen ook nog. Even kijken, ik mis mevrouw Udinga, dat is het meer.

Mevrouw Udinga: Ben ik niet in beeld?

De voorzitter: Nee. Moet je nagaan, dan bombardeer ik u onmiddellijk tot ...

De voorzitter: Nee, want ik moet wel gewoon in beeld zijn toch? Wat raar.

De heer Moes: Je moet de camera even omdraaien.

Mevrouw Udinga: Kijken jullie mijn keuken in?

De heer Moes: Ja, spannend.

Mevrouw Udinga: Is het nu goed?

De heer Moes: Nee.

Mevrouw Udinga: Zo beter?

De voorzitter: Ja, mooi zo. Mag ik mevrouw Meeuwissen vragen als fractievoorzitter wat de VVD doet op het amendement Statenstuk A 2021-5? Dat amendement is van jullie zelf.

Mevrouw Meeuwissen: Ja, daar stemmen wij voor.

De voorzitter: En de verschillende Statenstukken?

Mevrouw Meeuwissen: Daar stemmen wij ook alle vier voor.

De voorzitter: Waarvan akte en ik kijk even of ik instemmende gezichten zie en die zie ik. Hartelijk dank, VVD. Dan ga ik naar JA21.

Mevrouw Udinga: Hè, wat heb ik nou gedaan?

De voorzitter: Ja, JA21. Ik zie de heer Blinde, de heer Omlo, de heer Drukker, de heer Duut. Heer Blinde, ... De heer Camies moet nog even de camera aanzetten. Even kijken waar mijnheer Camies is. Wat doet de heer Blinde of wat doet JA21 bij het amendement op Statenstuk A 2021-5?

De heer Blinde: Die steunen wij.

De voorzitter: Oké en Statenstuk 2021-2, de IT Hub?

De heer Blinde: Die steunen wij.

De voorzitter: De revolverende fondsen?

De heer Blinde: Die steunen wij ook.

De voorzitter: De Jaarstukken 2020?

De heer Blinde: Die steunen wij ook.

De voorzitter: En de Investeringsagenda voor de Universiteit van het Noorden?

De heer Blinde: Die steunen wij ook.

De voorzitter: Hartelijk dank. Ik zie hoop ik allerlei knikkende hoofden? Ja, en een duim van de heer Duut. Dan gaan we naar het CDA. Dank u wel, JA21. Even kijken. De heer Van Dekken zie ik reeds. Mevrouw Mentink, mevrouw Vedder. Ik zie de heer Duut nog. De heer Zuur en de heer Vegter. Even kijken. Dan zijn we compleet. Heer Van Dekken, het amendement.

De heer Van Dekken: Daar zijn wij voor, mee-indiener.

De voorzitter: En de Statenstukken?

De heer Van Dekken: Van één tot en met vier zijn wij voor, voorzitter.

De voorzitter: Ik kijk even naar de gezichten van uw fractiegenoten. Ja, allemaal duimen. Prachtig, dank u wel. GroenLinks. De heer Nijmeijer is denk ik afwezig. Klopt dat?

Mevrouw Slagt: Ja, en ik zal het woord voeren en dat is vooraf gemeld.

De voorzitter: Dat klopt. Dus ik meld nu nog even aan de Staten dat de heer Nijmeijer afwezig is. Dan kunnen we dat ook opnemen in het verslag. Mevrouw Slagt, wat doet GroenLinks op het amendement?

Mevrouw Slagt: Het amendement zijn wij tegen.

De voorzitter: En Statenstuk 2021-2, de IT-Hub?

Mevrouw Slagt: De andere vier Statenstukken zijn wij voor.

De voorzitter: Goed zo en dat is met drie stemmen, stel ik mij zo voor, want ik zie de heer Bos en mevrouw Haan knikken. Dank u wel. Dan ga ik naar de PVV. Ik zie de heer Vorenkamp, mevrouw Kort en de heer Uppelschoten. Heer Uppelschoten, wat doet de PVV op het amendement?

De heer Uppelschoten: Dat hebben we mee-ingediend, dus daar zijn we voor.

De voorzitter: En Statenstuk 2021-2?

De heer Uppelschoten: Alle vier de Statenstukken zijn we voor.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk nog even naar de heer Vorenkamp en mevrouw Kort en die zijn het zeer met u eens. Fijn. De ChristenUnie. Ik zie de heer Veldsema, geheel gekortwiekt, de heer Pruisscher en mevrouw Van den Berg. Mevrouw Van den Berg, wat doet de ChristenUnie op het amendement?

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: En op Statenstuk 2021-2?

Mevrouw Van den Berg: De vier Statenstukken zijn wij alle vier voor.

De voorzitter: Ik kijk even naar beide heren en ik zie instemmend geknik en ik wens de heer Veldsema wel thuis. O nee, wacht even. U moet nog een stemronde. Blijf alstublieft nog even bij ons. De SP-fractie. En dan gaat het om mevrouw Dijkers en de heer Mäkel-van Luttikhuisen, want de heer Moinat is afwezig. Ik zie dat mevrouw Van den Berg nog aanwezig is. Ja, die klikt zichzelf weg. Mevrouw Dijkers, wilt u vertellen wat de SP doet op het amendement?

Mevrouw Dijkers: Ja, daar zijn wij tegen.

De voorzitter: En Statenstuk 2021-2, de IT Hub?

Mevrouw Dijkers: De vier Statenstukken daar zijn wij voor. Zie ik daar instemming van de heer Mäkel? Nou en of. Dank u wel allebei. Dan ga ik naar D66. Mevrouw Kleine Deters en de heer Pragt.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Het amendement?

Mevrouw Kleine Deters: Het amendement zijn wij tegen en de vier Statenvoorstellen G-2, G-3, G-5 en G-6 zijn wij voor.

De voorzitter: Dank u wel, dat is staccato en ik zie de heer Pragt knikken. Dank u. Forum voor Democratie. De heren Velzing en Bos. De heer Velzing, wat doet Forum op het amendement?

De heer Velzing: Daar zijn wij voor en de vier Statenstukken zijn we ook voor.

De voorzitter: Dat gaat ook snel. De heer Bos is het daarmee eens? Ja, ik zie het. Sterk Lokaal Drenthe, de heer Schoenmaker.

De heer Schoenmaker: Het amendement zijn wij voor, mede-indiener. En de vier Statenstukken zijn wij voor.

De voorzitter: Merci. Partij voor de Dieren, mevrouw Zuiker.

Mevrouw Zuiker: Het amendement stemmen wij tegen en de vier Statenstukken zijn wij voor.

De voorzitter: Hartelijk dank, mevrouw Zuiker. Ik schors voor enige momenten, zodat we even kunnen gaan tellen. Dank u wel, ik kom zo bij u terug.

De voorzitter: Ik heropen de vergadering en ik kan u de uitslag melden van de stemming van de eerste ronde: het amendement op Statenstuk 2021-5 over de Regionale Energiestrategie daar voor hebben gestemd 31 leden, daar tegen 8 leden, zodat dit amendement is aanvaard. De stemmingen op Statenstuk 2021-2, de IT Hub, Statenstuk G-2, daar voor hebben gestemd 39 leden, daar tegen 0 leden. Dus dit Statenstuk is met algemene stemmen aanvaard. Dan Statenstuk 2021-999, het Rekenkamerrapport over de revolverende fondsen, daar voor hebben gestemd 39 leden, daar tegen 0 leden. Dit Statenstuk is met algemene stemmen aanvaard. Statenstuk 2021-997, de Jaarstukken 2020, daar voor hebben gestemd 39 leden, daar tegen 0 leden. Dit Statenstuk is met algemene stemmen aanvaard. Dan Statenstuk 2021-1, de Investeringsagenda Universiteit van het Noorden, voor hebben gestemd 39 leden, tegen 0 leden. Dit Statenstuk is met algemene stemmen aanvaard. Dan gaan we door met de tweede ronde en meteen de laatste stemmingsronde en die behelst Statenstuk 2021-996, de Regionale Energiestrategie 1.0 en een aantal moties. Een motie op Statenstuk 2021-9, die gaat over de inspanningsverplichtingen bij de RES. Een motie op Statenstuk 2021-10, die gaat over windmolens en vogels. Een motie op Statenstuk 2021-11, die gaat over de betaalbaarheid. Een motie op Statenstuk 2021-12, dat is hier afgekort, maar ik neem aan dat die gaat over de maatschappelijke impact. Dan de motie op Statenstuk 2021-13, die gaat over ... kan iemand ..., de provinciale afweging. De motie op Statenstuk 2021-14, die gaat over de participatie van jongeren. De motie op Statenstuk 2021-15, die gaat over de Jaarstukken, dus dat G-5 en niet meer de RES, over het begrotingsbeleid en dan als laatste de Motie Vreemd aan de orde van de dag van vandaag, die is op Statenstuk 2021-16 en die gaat over de bodemdaling. Dus we hebben in totaal acht moties en een Statenstuk. Ik begin bij de Partij van de Arbeid, de heer Loof, de heren Bosch, Du Long, Roggen sorry, Bosch, Du Long, Schomaker, Zwiers en mevrouw Roggen. En ik vraag aan de heer Loof in eerste instantie wat u doet op Statenstuk 2021-996, de Energiestrategie?

De heer Loof: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Dan de motie op Statenstuk 2021-9?

De heer Loof: Daar willen wij een korte stemverklaring laten afleggen, met uw goedvinden, door de woordvoerder de heer Zwiers. Twee zinnen geloof ik.

De voorzitter: Dan geef ik de mogelijkheid voor de heer Zwiers.

De heer Zwiers: Voorzitter, dank u wel. De Partij van de Arbeid zal tegen deze motie stemmen, niet omdat wij draagvlak niet belangrijk vinden, maar we vinden de positie van de gemeenten en de lokale democratie in deze motie onvoldoende belicht. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, heer Zwiers. Dan de motie op Statenstuk 2021-10, de heer Loof?

De heer Loof: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-11?

De heer Loof: Daar zijn wij ook voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-12?

De heer Loof: Wij zijn voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-13?

De heer Loof: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-14?

De heer Loof: Daar zijn we ook voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-15?

De heer Loof: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: En tot slot Statenstuk 2021-16?

De heer Loof: Daar zijn we uiteraard voor.

De voorzitter: Dat heeft u zelf ingediend. Ik noem niet de hele tijd alle titels van de moties, ik zal dat zo nu en dan doen, want anders zijn we heel lang bezig. Dus voor diegenen die met ons meeluisteren: ik doe dat niet bij iedere stemronde bij iedere fractie, maar ik zal zo nu en dan de titel noemen. Even kijken of de heren en de dame kunnen knikken? Ik zie, nou ben ik even, wacht even, de heer Bosch nog en mevrouw Roggen en de heer Du Long zit naast me. Ja, de heer Schomaker en ik mis de heer Zwiers nog. Is de heer Zwiers nog ergens? Of heeft hij zich nu al volledig ...? Kunt u duimen of knikken of zo iets? Geweldig, dat is voor de heer Du Long. Dank u wel. We gaan naar de VVD. Mevrouw Meeuwissen, we beginnen bij Statenstuk 2021-996, de Regionale Energiestrategie. Wat doet de VVD?

Mevrouw Meeuwissen: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Dan de motie op Statenstuk 2021-9, de inspanningsverplichting?

Mevrouw Meeuwissen: Wij zijn voor.

De voorzitter: De motie op Statenstuk 2021-10, de vogels en de windmolens?

Mevrouw Meeuwissen: Voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-11, de betaalbaarheid?

Mevrouw Meeuwissen: Voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-12, maatschappelijke impact?

Mevrouw Meeuwissen: Voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-13, de provinciale afweging?

Mevrouw Meeuwissen: Voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-14, de jongeren?

Mevrouw Meeuwissen: Voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-15, dat is op basis van de Jaarstukken, het begrotingsbeleid?

Mevrouw Meeuwissen: Tegen.

De voorzitter: En als laatste Statenstuk 2021-16, de bodemdaling?

Mevrouw Meeuwissen: Voor.

De voorzitter: Ja, u bent niet voor de bodemdaling, maar wel voor het herstel daarvan. Goed, dank u wel. Ik kijk even nog naar uw fractiegenoten, die bij al deze stemmingen meeknikken. Dank u wel. Dan ga ik naar JA21. De heer Blinde zie ik, de heer Duut, de heer Camies en de heer Omlo. Heer Blinde, het Statenstuk ...

De heer Blinde: Voorzitter, ik mis onze JW.

De voorzitter: Ja, de heer Drukker.

De heer Blinde: Daar is hij.

De voorzitter: Heer Blinde, Statenstuk 2021-996, de Regionale Energiestrategie?

De heer Blinde: Tegen.

De voorzitter: Dan de moties en ik noem nu de nummers. Motie 2021-9?

De heer Blinde: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Motie 2021-10?

De heer Blinde: Tegen.

De voorzitter: Motie 2021-11?

De heer Blinde: Tegen.

De voorzitter: Motie 2021-12?

De heer Blinde: Tegen.

De voorzitter: Motie 2021-13?

De heer Blinde: Tegen.

De voorzitter: Motie 2021-14?

De heer Blinde: Tegen.

De voorzitter: Motie 2021-15?

De heer Blinde: Daar zijn wij voor, dat is onze eigen motie.

De voorzitter: Motie 2021-16?

De heer Blinde: Daar zijn wij ook voor.

De voorzitter: Ik kijk even naar uw collega's. Ja, ja, ja, ja, ja. Dank u wel, JA21. Goed zo. Dan gaan we naar het CDA. De heer Van Dekken, mevrouw Mentink, mevrouw Vedder, de heer Vegter en de heer Zuur. Heer Van Dekken, Statenstuk 2021-996, de RES, wat doet het CDA?

De heer Van Dekken: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Dan de verschillende moties. Op Statenstuk 2021-9?

De heer Van Dekken: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-10?

De heer Van Dekken: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: Statenstuk 2021-11?

De heer Van Dekken: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-12?

De heer Van Dekken: Daar zijn we ook voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-13?

De heer Van Dekken: Daar zijn we ook voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-14.

De heer Van Dekken: Daar zijn we heel erg voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-15?

De heer Van Dekken: Daar zijn we zwaar tegen.

De voorzitter: En de laatste Statenstuk 2021-16?

De heer Van Dekken: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk even naar uw collega's. Ik zie allemaal duimen. Dank u wel, heer Van Dekken en de CDA-fractie. GroenLinks, de heer Bos, mevrouw Haan en mevrouw Slagt. Mevrouw Slagt, mag ik vragen hoe GroenLinks gaat stemmen op Statenstuk 2021-996, de Regionale Energiestrategie?

Mevrouw Slagt: Wij zijn voor, ondanks het amendement.

De voorzitter: Dan gaan we naar de moties. De inspanningsverplichting op Statenstuk 2021-9?

Mevrouw Slagt: Daar zijn wij tegen en daar hebben wij een stemverklaring bij. Wij zijn tegen, omdat we het woord draagvlak niet goed kunnen duiden en het multi-interpretabel is.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Slagt op dat punt. Dan motie 2021-10?

Mevrouw Slagt: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Motie 2021-11, de betaalbaarheid?

Mevrouw Slagt: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Motie 2021-12?

Mevrouw Slagt: Daar hebben wij ook een stemverklaring bij. Dat is de maatschappelijke motie en daar zijn wij voor, alleen GroenLinks wil graag nog breder stimuleren dan Zon op Dak, dus dat het breed gestimuleerd wordt.

De voorzitter: Dan motie 2021-13?

Mevrouw Slagt: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Motie 2021-14, jongerenparticipatie?

Mevrouw Slagt: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Dan motie 2021-15, begrotingsbeleid bij de Jaarstukken?

Mevrouw Slagt: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: En als laatste motie 2021-16?

Mevrouw Slagt: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Prima. Even kijken of de collega's, ik zie de heer Vegter ook nog, maar die hoeft nu niet te knikken. De heer Bos knikt die ook? Ja, heel goed. Dank u wel hoor. We gaan naar de PVV. De heren Uppelschoten en Vorenkamp en mevrouw Kort. Heer Uppelschoten, Statenstuk 2021-996, de Regionale Energiestrategie?

De heer Uppelschoten: Daar zijn wij, ondanks het goede amendement toch tegen.

De voorzitter: Dan ga ik naar, even kijken, de motie op Statenstuk 2021-9?

De heer Uppelschoten: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-10?

De heer Uppelschoten: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: Statenstuk 2021-11?

De heer Uppelschoten: Met pijn in het hart tegen.

De voorzitter: Oké. Statenstuk 2021-12?

De heer Uppelschoten: Tegen.

De voorzitter: Statenstuk 2021-13?

De heer Uppelschoten: Ook met pijn in het hart tegen.

De voorzitter: Statenstuk 2021-14?

De heer Uppelschoten: Tegen.

De voorzitter: Statenstuk 2021-15?

De heer Uppelschoten: Dat is de motie 'geld terug naar de burgers', daar zijn wij voor.

De voorzitter: En Statenstuk 2021-16?

De heer Uppelschoten: Daar zijn wij ook voor.

De voorzitter: Even kijken naar mevrouw Kort en de heer Vorenkamp. Hartelijk dank. We gaan naar de ChristenUnie. Ik zie de heer Uppelschoten nog. Ja, de heer Uppelschoten is verdwenen. Mevrouw Van den Berg en de heer Pruisscher en de heer Veldsema. Het Statenstuk 2021-996?

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Dan de motie op Statenuk 2021-9, de inspanningsverplichting?

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Statenuk 2021-10, de vogels?

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Statenuk 2021-11, betaalbaarheid?

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij ook voor.

De voorzitter: Statenuk 2021-12, maatschappelijke impact?

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Statenuk 2021-13, de provinciale afweging?

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij ook voor.

De voorzitter: Statenuk 2021-14, jongerenparticipatie?

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Statenuk 2021-15, begrotingsbeleid Jaarstukken?

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij tegen.

De voorzitter: En als laatste Statenuk 2021-16, de bodemdaling?

Mevrouw Van den Berg: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Van den Berg. Ik kijk even naar uw twee collega's, ook de heer Veldsema. Kan hij laten zien of hij voor of ...

De heer Veldsema: Nou ja, ik dacht dat ik aardig mee knikte, maar ben ik nu zichtbaar?

De voorzitter: Ja, nu bent u heel goed zichtbaar. Oké. Dank u wel, heer Pruisscher, heer Veldsema, mevrouw Van den Berg. We gaan naar de SP. Mevrouw Dikkers en mijnheer Mäkel. Mevrouw Dikkers, het Statenuk 2021-996, Regionale Energiestrategie?

Mevrouw Dikkers: Voor.

De voorzitter: Dan de motie op Statenuk 2021-9?

Mevrouw Dikkers: Tegen.

De voorzitter: Statenstuk 2021-10?

Mevrouw Dijkers: Voor.

De voorzitter: Tegen zei mevrouw Dijkers. Toch? Op stuk 9 zei u tegen?

Mevrouw Dijkers: Ja.

De voorzitter: Statenstuk 2021-10?

Mevrouw Dijkers: Voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-11?

Mevrouw Dijkers: Voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-12?

Mevrouw Dijkers: Voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-13?

Mevrouw Dijkers: Voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-14?

Mevrouw Dijkers: Voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-15?

Mevrouw Dijkers: Tegen.

De voorzitter: Statenstuk 2021-16?

Mevrouw Dijkers: Voor.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk naar de heer Mäkel. Ja, dank u wel. Dan gaan we naar D66, mevrouw Kleine Deters en de heer Pragt.

Mevrouw Kleine Deters: Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Het Statenstuk 2021-996, mevrouw Kleine Deters?

Mevrouw Kleine Deters: G-4, voor.

De voorzitter: Dan de moties.

Mevrouw Kleine Deters: Motie 2021-9 tegen. Motie 2021-10, de windmolens en vogels zijn wij voor. Motie 2021-11, betaalbaarheid, maar met deze invulling zijn wij tegen. En motie ... Er is iemand die er doorheen spreekt, want hier komt niemand aan. Ik geloof dat mevrouw Van den Berg de microfoon aan heeft staan. Voorzitter, ik was gebleven bij motie 2021-11, tegen. Motie 2021-12 zijn wij mede-indiener, daar zijn wij voor. Motie 2021-13 zijn wij tegen, de provinciale afweging. Motie 2021-14, jongeren aan tafel, nou vanzelfsprekend dat wij dat belangrijk vinden, voor. Motie 2021-15, anticyclisch begrotingsbeleid, dat hebben we aangegeven, daar zijn wij tegen. En motie 2021-16, wat bodemdaling betreft en funderingsherstel, daar zijn we mede-indiener, daar zijn we voor.

De voorzitter: Ik kijk even naar de heer Pragt en die is daar geheel mee eens. Ik recapituleer even, omdat er een kleine storing was. D66 is voor het Statenstuk en is tegen motienummer 9, voor motie 10, tegen motie 11, voor motie 12, tegen motie 13, voor motie 14, tegen motie 15 en voor motie 16. Ja.

Mevrouw Kleine Deters: Ik denk dat mevrouw Van den Berg inderdaad haar microfoon aan heeft, want die licht blauw op bij ons.

De voorzitter: O, even kijken. Mevrouw Van den Berg, uw microfoon schijnt nog aan te staan.

Mevrouw Kleine Deters: Ze klikt hem uit, ze heeft het nu denk ik gehoord.

De voorzitter: Ach, goed zo. Dank u wel. Helemaal goed, mevrouw Kleine Deters. Ik ga naar Forum voor Democratie. De heer Velzing, de heer Bos. Ja, de heer Velzing. Wat doet Forum op Statenstuk 2021-996, de Regionale Energiestrategie?

De heer Velzing: Tegen.

De voorzitter: Dan de motie op Statenstuk 2021-9?

De heer Velzing: Voor.

De voorzitter: Op Statenstuk 2021-10?

De heer Velzing: Tegen.

De voorzitter: Statenstuk 2021-11?

De heer Velzing: Tegen.

De voorzitter: Statenstuk 2021-12?

De heer Velzing: Tegen.

De voorzitter: Statenstuk 2021-13?

De heer Velzing: Tegen.

De voorzitter: Statenstuk 2021-14?

De heer Velzing: Tegen.

De voorzitter: Statenstuk 2021-15?

De heer Velzing: Voor.

De voorzitter: Statenstuk 2021-16?

De voorzitter: Tegen. Dank u wel, Forum. Even kijken heer Bos, kunt u daarmee instemmen? Ja, ik zie het. Dan de heer Schoenmaker van Sterk Lokaal Drenthe. Mag ik aan de heer Schoenmaker vragen wat hij op het...

De heer Schoenmaker: Daar zijn wij voor.

De voorzitter: Dan motie 2021-9?

De heer Schoenmaker: Daar zijn wij voor. Motie 2021-10, daar zijn we tegen. Motie 2021-11 zijn we voor.

De voorzitter: Motie 2021-12.

De heer Schoenmaker: Voor.

De voorzitter: Motie 2021-13?

De heer Schoenmaker: Tegen.

De voorzitter: Motie 2021-14?

De heer Schoenmaker: Voor.

De voorzitter: Motie 2021-15?

De heer Schoenmaker: Voor.

De voorzitter: En als laatste motie 2021-16?

De heer Schoenmaker: Ook voor.

De voorzitter: Hartelijk dank, mijnheer Schoenmaker. En tot slot mevrouw Zuiker van de Partij voor de Dieren. Wat doet u op het Statenstuk 2021-996, mevrouw Zuiker?

Mevrouw Zuiker: Het Statenstuk stemmen wij voor.

De voorzitter: Dan de motie op Statenstuk 2021-9, de inspanningsverplichting?

Mevrouw Zuiker: Tegen.

De voorzitter: Motie 2021-10, de windmolens de vogels, die is van uzelf. Ik neem aan voor?

Mevrouw Zuiker: Voor.

De voorzitter: Dan de motie maatschappelijke impact? O sorry nee. Motie 2021-11, de betaalbaarheid?

Mevrouw Zuiker: Voor.

De voorzitter: Motie 2021-12, de maatschappelijke impact?

Mevrouw Zuiker: Voor.

De voorzitter: Dan motie 2021-13, de provinciale afweging?

Mevrouw Zuiker: Tegen.

De voorzitter: Motie 2021-14, de jongerenparticipatie?

Mevrouw Zuiker: Voor.

De voorzitter: Dan motie 2021-15, Jaarstukken, dus het begrotingsbeleid?

Mevrouw Zuiker: Tegen.

De voorzitter: En als laatste motie 2021-16, de bodemdaling?

Mevrouw Zuiker: Voor.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Zuiker. En ik schors weer even. We moeten nu wel even ietsje langer tellen denk ik, dus voor een minuut of 5. Tot zo allemaal. Ik heropen de vergadering en aan de orde is de uitslag van de tweede stemronde. Op Statenstuk 2021-996, de Regionale Energiestrategie is als volgt gestemd: voor hebben gestemd 29 Statenleden, tegen 10 leden. Dit Statenstuk is aanvaard. Dan kom ik bij de moties. De motie op Statenstuk 2021-9, de inspanningsverplichting. Deze moties gaan inderdaad ook over de Regionale Energiestrategie. Voor de motie op Statenstuk 2021-9 hebben gestemd 25 leden, daar tegen hebben 14 leden gestemd. Deze motie is aanvaard. De motie op Statenstuk 2021-10 over de windmolens en de vogels. Daar voor hebben gestemd 23 leden, daar tegen 16 leden. Dus de motie is aanvaard. De motie op Statenstuk 2021-11, betaalbaarheid. Voor deze motie hebben gestemd 27 leden, daar tegen 12 leden. Deze motie is aanvaard. Dan de motie op Statenstuk 2021-12, de maatschappelijke impact. Voor deze motie hebben gestemd 29 leden, daar tegen 10 leden. Deze motie is aanvaard. Dan de motie op Statenstuk 2021-13, de provinciale afweging. Voor deze motie hebben gestemd 25 leden, daar tegen 14 leden. Deze motie is aanvaard. Dan de motie op Statenstuk 2021-14, de jongerenparticipatie. Daar voor hebben gestemd 29 leden, daar tegen 10 leden. Deze motie is aanvaard. Dan de motie die is ingediend bij de Jaarstukken over het begrotingsbeleid op Statenstuk 2021-15. Daar voor hebben gestemd 11 leden, daar tegen 28 leden. Deze motie is verworpen. Dan de laatste motie op Statenstuk 2021-16. Daar voor hebben gestemd 37 leden, daar tegen 2 leden. Deze motie is aanvaard.

K. Sluiting

De voorzitter: Hiermee zijn we aan het eind gekomen van onze stemmingen en ook van onze beraadslagingen van vandaag. Het was een behoorlijk lange dag met heel wat beraadslagingen en debatten, echte debatten met interrupties. Ik wil allen die daaraan deelgenomen hebben heel erg hartelijk bedanken. Ik wil ook allen die met ons meegekeken hebben heel hartelijk bedanken voor hun interesse en ik spreek de wens uit, ik hoop u geen wel thuis te wensen, want de meesten van u zijn al thuis, behalve de heer Veldsema denk ik. Ik wil u allemaal ..., o ja, de heer Veldsema is ook al thuis, zie ik. Ik wil u allemaal een hele goedenavond wensen, een mooie zonnige avond. Geniet ervan en wat is het fijn dat ik u, hoop ik, gewoon terugzie op 7 juli fysiek hier in de Statenzaal en dan kunnen we ook weer eens gewoon onder ons zijn. Weliswaar op anderhalve meter afstand, maar toch. Dus tot 7 juli en nog een hele mooie avond. Dank je wel allemaal. Dag. Tot ziens.